

การพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101)
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546)
ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี

โดย
นางคุณัญญา ชูสกุล

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2548
ISBN 974 – 11 – 5744 – 4
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DEVELOPMENT OF TEACHING DOCUMENTS OF
THAI FOR THE WORKPLACE 1 (2000 – 1101):
IN ACCORDANCE WITH THE CURRICULUM OF VOCATIONAL EDUCATION
CERTIFICATE (B.E. 2546) AT RATCHABURI TECHNICAL COLLEGE

By

Kunanya Chusakun

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Curriculum and Instruction

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2005

ISBN 974 – 11 – 5744 – 4

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี” เสนอโดย นางคุณัญญา ชุสกุล เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิสาข์ จิตวิวัฒน์)
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รักษาราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

1. อาจารย์บัญญัติ เรืองศรี
2. อาจารย์บำรุง ชำนาญเรือ
3. รองศาสตราจารย์วัฒนา เกาศัลย์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประทีน คล้ายนาค)
...../...../.....

.....กรรมการ
(อาจารย์บัญญัติ เรืองศรี)
...../...../.....

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วัฒนา เกาศัลย์)
...../...../.....

.....กรรมการ
(อาจารย์บำรุง ชำนาญเรือ)
...../...../.....

.....กรรมการ
(อาจารย์ตลับ ฉลาดแพทย์)
...../...../.....

K 44255401 : MAJOR : TEACHING THAI LANGUAGE

KEY WORD : TEACHING DOCUMENTS OF THAI LANGUAGE

KUNANYA CHUSAKUN : THE DEVELOPMENT OF TEACHING DOCUMENTS OF THAI FOR THE WORKPLACE 1 (2000 – 1101): IN ACCORDANCE WITH THE CURRICULUM OF VOCATIONAL EDUCATION CERTIFICATE (B.E. 2546) RATCHABURI TECHNICAL COLLEGE. THESIS ADVISORS : BUNYAT RUANGSRI , BAMROONG CHAMNANRUA , AND ASSOC. PROF. WATANA KAOSAL. 248 PP. ISBN 974 – 11– 5744 – 4

The purposes of this research were to develop teaching documents of Thai for the Workplace 1 (2000-1101) : in accordance with the curriculum of vocational education certificate (B.E.2546) at Ratchaburi Technical College. The instruments used for the research were 1) teaching documents of Thai for the workplace 1 (2000-1101) 2)The suitability evaluation forms of the course 3) subjective tests of the course.

The sample of the research was 40 first year students of vocational education certificate at Ratchaburi Technical College , which was randomly selected as an experimental group , and was taught for 40 periods , 20 weeks.

The data were analyzed by percentages (%) means ($\bar{x}$) standard deviations (S.D.) and t-test . The efficiency determination criterion of 80/80 was used for checking the quality of the documents.

The results of the study were as follow :

1) The efficiency of the teaching documents of Thai for the workplace 1 (2000-1101) at Ratchaburi Technical College, was at 80.52/71.61, which was below the required criterion of 80/80.

2) The students 'learning achievements was significantly higher than that before using the documents at the level of 0.05.

Department of Curriculum and Instruction Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2005

Student's signature .....

Thesis Advisors' signature 1. .... 2. .... 3. ....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความเมตตาให้คำปรึกษาแนะนำและความช่วยเหลือตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างดียิ่งจากอาจารย์บัญญัติ เรืองศรี อาจารย์บำรุง ชำนาญเรือ และรองศาสตราจารย์วัฒนา เกาศัลย์ ผู้วิจัยฯ ซึ่งในความเมตตาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ประทีน คล้ายนาค รองศาสตราจารย์วัฒนา เกาศัลย์ อาจารย์บัญญัติ เรืองศรี อาจารย์บำรุง ชำนาญเรือ อาจารย์ตลับ ฉลาดแพทย์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัยอันทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์สุดใจ แสงสินชัย ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสอนภาษาไทย อาจารย์สิริวัฒน์ ทองเลิศ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรวัดและประเมินผล อาจารย์ราตรี โพธิ์เต็ง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิควิธีสอน และอาจารย์ในหมวดวิชาภาษาไทย ที่ให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกให้ความคิดเห็นให้กำลังใจ ทำให้การดำเนินการทดลองสำเร็จเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณญาติพี่น้องและเพื่อน ลูกสาว ลูกชาย คือ นางสาวปภาวี ชูสกุล และนายชวิน ชูสกุล ที่ให้ความช่วยเหลือ เอื้ออาทร สนับสนุนคอยเป็นกำลังใจในการวิจัยเสมอมาจนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณอันยิ่งใหญ่ของบิดา มารดา ผู้ที่ให้ทั้งชีวิต ความรัก ความเมตตา ความห่วงใย ทำให้ผู้วิจัยมีจิตใจที่มั่นคง มีความมานะ บากบั่น เข้มแข็ง อดทน พยายาม และมีกำลังใจในการเผชิญอุปสรรคต่างๆ รวมทั้งครูอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ผู้วิจัย จนกระทั่งประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ

บทที่

1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
สมมติฐานของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตร ...	10
ความหมายของหลักสูตร	11
ความสำคัญของหลักสูตร	12
องค์ประกอบของหลักสูตร	14
การพัฒนาหลักสูตร	16
เอกสารการสอนประกอบหลักสูตร	18
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ กรมอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546)	20
โครงสร้างและมาตรฐานกลุ่มวิชาภาษาไทย.....	20
หลักการของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545	23
จุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545	23

หลักสูตรรายวิชาภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง 2546)	24
การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย	25
ความสำคัญของการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย	25
การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ	30
วิธีสอนภาษาไทย	32
วิธีสอนที่ผู้วิจัยเลือกนำมาใช้สอน	38
วิธีสอนแบบบรรยาย	38
วิธีสอนแบบอภิปราย	39
วิธีสอนแบบฝึกทักษะ	40
วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่ม	41
แนวคิดการสอนวิชาภาษาไทย	43
หน้าที่ของครูภาษาไทย	44
การทำแผนการจัดการเรียนรู้	47
องค์ประกอบที่สำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้	48
สื่อการเรียนการสอน	56
การกำหนดวิธีวัดและประเมินผล	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	65
งานวิจัยในประเทศ	65
งานวิจัยต่างประเทศ	70
3 วิธีดำเนินการวิจัย	73
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	73
ตัวแปรที่ศึกษา	73
ระยะเวลาในการทดลอง	73
วิธีการศึกษาค้นคว้า	74
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	75
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ	75

บทที่	หน้า
ตารางวิเคราะห์หลักสูตร	77
เนื้อหาสาระที่ใช้สอน	78
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
ตอนที่ 1 นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของเอกสารการสอน	81
ตอนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าสถิติคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้..	81
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	86
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
การอภิปรายผล	88
ปัญหาที่พบในการวิจัย	88
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	88
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	90
บรรณานุกรม	91
ภาคผนวก	96
ภาคผนวก ก	97
คู่มือการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101)	104
แผนการจัดการเรียนรู้ภาคที่ 1 ทักษะการเขียน	108
ภาคผนวก ข	235
แบบประเมินการนำเสนอผลงานรายบุคคล / กลุ่ม	236
บันทึกหลังการสอน	237
ภาคผนวก ค	238
หลักในการตรวจให้คะแนนข้อสอบอัตนัย	239
ภาคผนวก ง	241
ผลการทดลองรายบุคคล	242
ผลการทดลองแบบกลุ่มย่อย	242
ตารางค่า t – test	243

ภาคผนวก จ	244
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	245
ประวัติผู้วิจัย	248

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตารางวิเคราะห์หลักสูตร	77
4 ค่าร้อยละของค่าสถิติคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง	82
5 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง	84
6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน	85
7 การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง	85
2 คะแนนทดสอบแบบรายบุคคล	242
3 คะแนนทดสอบแบบกลุ่มย่อย	242

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยมีความสำคัญมากสำหรับคนไทย เพราะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และบ่งบอกถึงวิถีความเป็นไทย แสดงความเป็นเอกราชของชาติ ที่มีความเจริญรุ่งเรืองและคงความเป็นไทยตราบนานนับร้อยปี บรรพบุรุษของเรามีภูมิปัญญา มีความเข้มแข็งที่สามารถรักษามรดกทางภาษาอันล้ำค่าไว้ให้อยู่คู่สังคมไทยและคนไทยจนถึงปัจจุบัน ภาษาเป็นสิ่งที่สื่อให้เข้าใจความหมายซึ่งกันและกัน ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเอกราช จึงมีภาษาไทยใช้สื่อสารของตนเอง ภาษาไทยจึงมีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนไทยที่ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เชื่อมโยงคนในสังคมให้มีความเข้าใจ และสื่อสารให้เข้าใจกัน แต่ปัจจุบันกำลังจะต้องสูญเสียรูปแบบภาษาที่ถูกต้องไปเพราะความเจริญทางด้านวัตถุ และการได้รับอิทธิพลภาษาจากต่างชาติ เราเริ่มเอาวัฒนธรรมทางภาษาที่ไม่ถูกต้อง ใช้ภาษาผิดแบบแผน ทำให้ความงามของภาษาลดน้อยลงไป ดังนั้นชนในชาติต้องตระหนักในคุณค่าของภาษา ต้องศึกษาหาความรู้ ให้มีความเชี่ยวชาญแม่นยำ และเข้าใจให้ถ่องแท้ มีความภูมิใจในภาษาประจำชาติ มีการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ภาษาไทยมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสาร และมีความสำคัญในด้านการศึกษา ด้านวิชาชีพ ด้วยถือว่าวิชาชีพเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี แต่ประเทศจะมีความเจริญก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับบุคลากรในประเทศที่เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาอันเป็นปัจจัยหลักของชีวิต ประเทศไทยกำลังมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก จากผลการวิจัยเรื่อง “การเตรียมกำลังคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจโลก” กล่าวถึงแนวโน้มเศรษฐกิจของไทยในระยะ 15 ปีข้างหน้า ซึ่งได้ข้อสรุปว่า แนวโน้มรูปแบบเศรษฐกิจของไทยในอนาคตจะมีลักษณะเป็นการผสมผสานระหว่างภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม หรือที่เรียกว่าเกษตรอุตสาหกรรมใหม่ และด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการศึกษา 2543 : 8-11) ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา ต้องดำเนินไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วม

กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษายึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดและทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ กรมอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2545 : 14) ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม มีลักษณะเป็นกรอบแนวทาง ในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามจุดหมายของหลักสูตร จึงได้ปรับมาตรฐานกลุ่มวิชาภาษาไทยเป็น 5 มาตรฐาน ให้เหมาะสมกับวิชาสามัญพื้นฐานวิชาชีพ ประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย จุดประสงค์ และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาภาษาไทย แนวคิดการสอนวิชาภาษาไทย แนวการจัดการเรียนรู้ วิชาภาษาไทย มาตรฐานรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา เมื่อสถานศึกษาได้วิเคราะห์สาระของหลักสูตรวิชาสามัญและนำไปใช้แล้ว จะสามารถพัฒนาหลักสูตรวิชาสามัญให้สอดคล้องกับนโยบาย จุดเน้นของสถานศึกษา กลุ่มสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ซึ่งเป็นสถานศึกษาสถาบันหนึ่งที่ทำหน้าที่ผลิต และพัฒนากำลังคนในระดับสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการใช้บุคลากร วิทยาลัยเทคนิคราชบุรีจึงได้จัดทำหลักสูตรให้มีความหลากหลายในวิชาชีพทั้งช่างอุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสังคม และวิชาภาษาไทยเป็นวิชาพื้นฐาน ที่นักเรียนของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรีทุกคนต้องเรียน ด้วยเหตุว่าภาษาไทยเกี่ยวข้องกับศาสตร์และศิลปะทุกแขนง เป็นพื้นฐานสำคัญของการสื่อสารในชีวิตประจำวันทั้งด้านการประกอบอาชีพ การเมือง การปกครอง การถ่ายทอดวัฒนธรรม การพัฒนาชาติบ้านเมือง และเป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ดังที่เรื่องอุไร อินทรประเสริฐ (2539 : 3) กล่าวว่า การแสวงหาความรู้แขนงต่าง ๆ ต้องอาศัยทักษะทางภาษาไทย 4 ทักษะ คือการฟัง พูด อ่าน และเขียน ผู้ที่มีทักษะทางภาษาสูงย่อมรู้จักใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับที่หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523 :89) กล่าวไว้ว่า การสอนภาษาไทยเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งของการจัดการศึกษา ซึ่งควรได้รับความสนใจ และให้ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งในการจัดการศึกษา ถ้าต้องการปรับปรุงการศึกษาให้มีความหมายแก่ชีวิต ก็จะต้องเร่งปรับปรุงการสอนภาษาไทยให้เร็วที่สุด เพราะภาษาไทยเป็นชีวิตของชาติ เป็นศูนย์รวมความคิดของคนในชาติ และเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพทุกด้าน

จากทรรศนะดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การสอนภาษาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งสมควรได้รับการเอาใจใส่พัฒนาให้ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งระดับการศึกษาที่จำเป็นจะต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยมุ่งเน้นเพื่อการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ คือ การศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ของกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีความสำคัญมาก เพราะมีบทบาทและภารกิจหลักในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อผลิตบุคลากรในระดับช่างฝีมือและช่างเทคนิค ให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นใจ และเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษากำหนดให้เรียนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาพื้นฐาน นักเรียนทุกคนต้องเรียนวิชาภาษาไทย ดังนั้นวิชาภาษาไทยในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพจึงมีความสำคัญมาก ในการที่จะพัฒนาให้นักเรียนได้เรียนรู้ มีทักษะและเจตคติ สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร การประกอบอาชีพได้ดี

นอกจากนี้ภาษาไทยยังมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการประกอบอาชีพธุรกิจ เนื่องจากในวงการธุรกิจต้องมีการสื่อสารติดต่อกัน และเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องเข้าใจความหมายให้ตรงกัน เพื่อความรวดเร็ว ประหยัด และประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ดังที่หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523 : 2) ได้กล่าวไว้ว่า “การใช้ภาษาสื่อสารเป็นศิลปะสูงยิ่ง และผู้ที่รู้จักใช้ศิลปะนี้จะเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตสูง” และสมาน แสงมะลิ (2529 : 17) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “ในการประกอบอาชีพนั้น สิ่งที่ธุรกิจเอกชนให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก คือ นิสัยและคุณธรรม ประการต่อมา คือ มนุษยสัมพันธ์เข้ากับผู้อื่นได้ สามารถใช้ภาษาพูด ภาษาเขียนในการสื่อความหมายติดต่อกับผู้อื่นให้เข้าใจกันได้ดีทั้งสองฝ่าย” และจากรายงานการสำรวจทัศนคติของเจ้าของสถานประกอบการต่างๆ เกี่ยวกับคุณสมบัติของพนักงานที่นายจ้างต้องการพบว่า คุณสมบัติสำคัญของพนักงานที่จะช่วยให้การประกอบอาชีพประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายเป็นอันดับแรก คือ ความสามารถด้านการใช้ภาษา (กรมอาชีวศึกษา, กองวิทยาลัยเทคนิค 2532 : 2) จะเห็นได้ว่าอาชีพธุรกิจในประเทศไทยจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยเป็นหลักในการติดต่อสื่อสาร ดังนั้นภาษาไทยจึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และส่งผลให้กรมอาชีวศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม แม้ว่าวิชาภาษาไทยจะเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ แต่ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ทั้งปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา ดังรายงานการประเมินหลักสูตรของกรมอาชีวศึกษาที่ระบุเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพไว้ดังนี้

1. การใช้หลักสูตร พบปัญหาสำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงทั้งกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ ของหลักสูตร ปวช. พ.ศ. 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) ในเรื่องคาบการสอนจาก 50 นาที เปลี่ยนเป็นคาบละ 60 นาที การจัดการเรียนการสอนจาก 16 สัปดาห์ เปลี่ยนเป็น 20 สัปดาห์ ต่อ 1 ภาคเรียน นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าว กรมอาชีวศึกษาฯ ยังไม่มีตำราหรือแบบเรียนที่จะใช้สำหรับกรมอาชีวศึกษาโดยเฉพาะ จึงทำให้ครูผู้สอนต้องค้นคว้าจัดทำเองหรือจัดซื้อจากสำนักพิมพ์เอกชน ซึ่งครูส่วนใหญ่จะใช้แบบเรียนที่ซื้อจากสำนักพิมพ์เอกชน

2. ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย พบปัญหาสำคัญคือครูต้องเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนที่บอกความรู้โดยตรง และเน้นเนื้อหาเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาหลักสูตรอย่างเพียงพอ ครูใช้คู่มือประกอบการสอนน้อย (เฟื่องฟ้า วิเชียรชม 2532 : 91) ครูปฏิบัติเนื้อหาบางตอนไม่คล่องตัว รวมทั้งครูไม่มีเวลาเพียงพอในการสอนเนื้อหาบางบทเรียน (วิสูตร เหลืองสอาด 2532 : 33) ครูได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอ เนื่องจากศึกษานิเทศก์วิชาภาษาไทยของกรมอาชีวศึกษามีจำนวนน้อย

3. ผู้บริหารสถานศึกษา พบปัญหาสำคัญคือ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของวิชาภาษาไทย จัดหาหลักสูตร คู่มือหลักสูตร และโครงการสอนให้ครูได้ศึกษาและใช้สอนไม่เพียงพอ (เฟื่องฟ้า วิเชียรชม 2532 : 91) ไม่ส่งเสริมให้ครูภาษาไทยได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา และเทคนิควิธีสอนแบบใหม่ (เขาว์ สุรินทร์ 2532 : 104-113) ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้

จากรายงานการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้น ซึ่งให้เห็นปัญหาและความต้องการที่สอดคล้องกัน คือ การไม่มีเอกสารประกอบหลักสูตร ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ครูต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนแบบใหม่ รวมทั้งต้องการสร้างเอกสารประกอบหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาและความต้องการนี้มาโดยตลอด ถึงแม้จะได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) ซึ่งหลักสูตรนี้ได้เพิ่มเติม ปรับปรุง ยกเลิก ประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน รายวิชา และโครงสร้าง ให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการปฏิรูปการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี สามารถสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น และระดับชาติ โดยได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกระบบและวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพ ความสนใจและโอกาสของตน ส่งเสริมประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษา และพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบัน หน่วยงาน และองค์กร

ต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติ ท้องถิ่นและชุมชน หลักสูตรที่ปรับปรุงนี้มีผลให้วิชาภาษาไทยต้องปรับเปลี่ยนทั้งจำนวนรายวิชาและเนื้อหา ซึ่งแต่เดิมหลักสูตรฉบับพุทธศักราช 2538 กำหนดให้มีวิชาภาษาไทยมี 3 รายวิชา คือ ภาษาไทย 1 (2000-1101) ภาษาไทย 2 (2000-1102) และ ภาษาไทย 3 (2000-1103) รายวิชาละ 2 หน่วยกิต เวลาเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ รวม 18 สัปดาห์ ส่วนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) นั้นได้ลดจำนวนรายวิชาลงเหลือ 2 รายวิชา คือ ให้เรียนรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) จำนวน 2 หน่วยกิต และเลือกเรียนรายวิชาที่เหลืออีก รวมไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต เวลาเรียน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวม 20 สัปดาห์ (40 ชั่วโมง) โดยได้ปรับปรุงประเภทวิชา รายวิชา แบ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ การอ่าน การเขียน การฟัง ดูและพูด หลักการใช้ภาษา และวรรณคดี วรรณกรรม เพื่อให้ใช้ทักษะทางภาษาไทยในการแสวงหาความรู้ พัฒนาการตนเองและงานอาชีพให้มีประสิทธิภาพ ทั้งการอ่าน การเขียน การฟัง ดูและพูด พร้อมทั้งนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวรรณคดี วรรณกรรม มาใช้ในการดำรงชีวิตและงานอาชีพ

จากการปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าว จะเห็นได้ว่าจำนวนรายวิชาภาษาไทย และเวลาในการเรียนการสอนลดลง แต่เนื้อหานั้นให้สอดคล้องกับความต้องการในงานอาชีพ คือ เน้นในการนำไปใช้ในงานอาชีพ ซึ่งการปรับปรุงดังกล่าวมีผลกระทบโดยตรงต่อครูผู้สอน ที่จะต้องหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ มาตรฐานรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา เวลาเรียนที่กำหนดไว้ และเนื่องจากกรมอาชีวศึกษาไม่มีเอกสารประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) ซึ่งเป็นหลักสูตรใหม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยขึ้นใช้เองสำหรับวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี โดยจะดำเนินการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี” เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้สอดคล้องกับหลักสูตรดังกล่าวมาแล้ว และเป็นการแก้ปัญหาการไม่มีเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งถือเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะช่วยให้ครูผู้สอนปฏิบัติการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นพื้นฐานที่นักเรียนจะได้เรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 2 (2000-1102) ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรีให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คือ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้เอกสารการสอนที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานดังนี้

1. เอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) มีประสิทธิภาพ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) สูงกว่าก่อนการเรียน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เนื้อหา

เนื้อหาของการพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี แบ่งเป็น 5 บท มีเนื้อหาดังนี้

ภาคที่ 1 เนื้อหาว่าด้วยทักษะการเขียน

บทที่ 1 การเขียน

1. การกรอกแบบฟอร์ม
2. การเขียนย่อความ
3. การเขียนอธิบายความ
4. การเขียนชี้แจงรายงานการปฏิบัติงาน
5. การวิจารณ์สารในรูปแบบบทความในงานอาชีพ
6. การเขียนจดหมายที่จำเป็นต่องานอาชีพ
7. การเขียนเรียงความ

**ภาคที่ 2 เนื้อหาว่าด้วยหลักภาษา ทักษะการฟัง การดู และวรรณคดีวรรณกรรม
พื้นบ้าน**

บทที่ 2 ธรรมชาติและลักษณะภาษาไทย

1. ลักษณะภาษาไทย
2. คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย
3. การใช้พจนานุกรม

บทที่ 3 การฝึกทักษะการฟังและการดู

1. การฟังสื่อในงานอาชีพ
2. การดูสื่อในงานอาชีพ

บทที่ 4 การฝึกทักษะการพูด

การพูดแสดงความคิดเห็น

บทที่ 5 การศึกษา วรรณคดีและวรรณกรรมพื้นบ้าน

1. การศึกษาวรรณคดีเรื่องนิราศพระบาท
2. การประยุกต์ใช้ความรู้จากวรรณกรรมพื้นบ้าน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ปีที่ 1 ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ปีการศึกษา 2548 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 8 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 176 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยการสุ่มห้องเรียนมา 1 ห้อง ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) ได้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 40 คน

2.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาคือ

ตัวแปรต้น : เอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101)

ตัวแปรตาม : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 1

2.4 ระยะเวลาในการทดลอง ใช้เวลาทดลอง 20 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 60 นาที จำนวน 40 คาบเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยมีข้อตกลงดังนี้

1. ผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง โดยใช้เอกสารการสอนประกอบหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นสื่อประกอบการสอน

2. เกณฑ์ประสิทธิภาพของเอกสารการสอนประกอบหลักสูตร 80/80 กำหนดไว้ดังนี้
ประสิทธิภาพของเอกสารสูงกว่าเกณฑ์ 2.5 % ขึ้นไป นั่นคือเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรมีประสิทธิภาพสูงกว่า 82.5/82.5 ถือว่ามีประสิทธิภาพมาก

ประสิทธิภาพของเอกสารอยู่ระหว่าง 77.5/77.5 ถึง 82.5/82.5 ถือว่ามีประสิทธิภาพดี
ประสิทธิภาพของเอกสารต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2.5% ลงมา นั่นคือมีประสิทธิภาพต่ำกว่า 77.5 ถือว่าประสิทธิภาพต่ำ ควรปรับปรุง

ข้อจำกัดในการทำวิจัย

การกำหนดหัวข้อเนื้อหาของเอกสารประกอบหลักสูตร ผู้วิจัยกำหนดจากคำอธิบายรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 - 1101) ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หมวดวิชาสามัญ กลุ่มวิชาภาษาไทยทุกหัวข้อ ทั้งนี้โดยยกเว้นหัวข้อการพูดสารคดี สำหรับเอกสารในงานวิจัยนี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เอกสารการสอนประกอบหลักสูตร หมายถึง คู่มือสำหรับครูที่จะใช้ประกอบการสอนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ซึ่งประกอบด้วยคู่มือการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) และแผนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101)

2. คู่มือการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หมายถึง แนวทางการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) ซึ่งประกอบด้วยลักษณะของรายวิชา เอกสารประกอบหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา มาตรฐานรายวิชา จุดประสงค์รายวิชา ตารางวิเคราะห์หลักสูตร สิ่งป้อนเนื้อหา โครงการสอน แผนการสอน แหล่งวิทยาการ

3. แผนการสอน หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

4. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) หมายถึง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ประกอบด้วยวิชาชีพ 4 ประเภทวิชา คือ ช่างอุตสาหกรรม พณิชยกรรม คหกรรม และศิลปกรรม

5. วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หมายถึง รายวิชาภาษาไทยในหมวดวิชาสามัญหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ กรมอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2546 รหัสวิชา 2000-1101 จำนวน 2 หน่วยกิต กำหนดเวลาเรียนภาคทฤษฎี 20 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 40 ชั่วโมง ต่อ 1 ภาคเรียน

6. นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ภาคเรียนที่ 2 ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

7. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้มาแล้ว เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (Teacher-made test) เป็นข้อสอบรายจุดประสงค์การเรียนรู้ แบบทดสอบอัตนัย

8. แบบประเมินความเหมาะสมของเอกสารการสอนประกอบหลักสูตร หมายถึง แบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยทำขึ้น เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ และเสนอแนะเกี่ยวกับความชัดเจน ความเหมาะสม และความสอดคล้องของเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรที่สร้างขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นความรู้ประกอบการวิจัยดังนี้

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตร
ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อดังนี้

1. ความหมายของหลักสูตร
2. ความสำคัญของหลักสูตร
3. องค์ประกอบของหลักสูตร
4. การพัฒนาหลักสูตร
5. เอกสารการสอนประกอบหลักสูตร

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ กรมอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง
พุทธศักราช 2546)

ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อดังนี้

1. โครงสร้างและมาตรฐานกลุ่มวิชาภาษาไทย
2. หลักการของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545
3. จุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545
4. หลักสูตรรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546)

การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

ในเรื่องการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย แบ่งหัวข้อดังนี้

1. ความสำคัญของการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

2. การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
3. วิธีสอนภาษาไทย
4. หน้าที่ของครูภาษาไทย
5. การทำแผนการสอน
6. สื่อการเรียนการสอน
7. การวัดผลและประเมินผล

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

หัวข้อดังกล่าวมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้ กาญจนา คุณารักษ์ (2541:2) สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่า

1. รายวิชาหรือรายการเนื้อหาที่สอนในโรงเรียน
2. ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน
3. กิจกรรมการเรียนการสอน วัสดุ อุปกรณ์
4. สิ่งที่โรงเรียน ผู้ปกครอง และสังคมคาดหวังหรือมุ่งหมายจะให้ผู้เรียนได้รับ หรือมีคุณสมบัติในสิ่งนั้น ๆ
5. พาหนะที่จะนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของการศึกษา
6. สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทางการเรียนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
7. กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
8. แผน แนวทาง โครงการ หรือข้อกำหนดในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
9. เอกสาร หนังสือหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรอื่น ๆ เช่น แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน
10. วิชาความรู้สาขาหนึ่งที่ว่าด้วยทฤษฎี หลักการ และแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร

มาเรียม นิลพันธุ์ (2545:1) กล่าวว่า หลักสูตร (Curriculum) คือ โครงการ หลักการ แนวทาง ข้อกำหนด มวลประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ บรรลุจุดมุ่งหมาย

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542 : 64) ให้ความหมายของหลักสูตรคือ มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติและพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

เรแกน และเชพเพิร์ด (Regan and Shepherd 1977 : 192, อ้างถึงใน จันจิรา ขาวสอาด 2537 : 10) กล่าวว่าหลักสูตร คือมวลประสบการณ์ทุกชนิดของเด็กที่โรงเรียนรับผิดชอบ

กูด (Good 1973:150, อ้างถึงใน สุพจน์ สุทธิศักดิ์ 2539 : 10) กล่าวว่า หลักสูตรคือ เนื้อหาวิชาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบหรือลำดับวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาให้จบชั้นหรือ รับประกาศนียบัตรในหมวดวิชาสำคัญ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย หลักสูตร ศิลปศึกษา เป็นต้น

สวัสดิ์ จงกล (2539: 26) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรเชิงปฏิบัติว่า หลักสูตรคือ ข้อกำหนดซึ่งระบุจุดมุ่งหมายของการศึกษา เนื้อหาสาระ และเกณฑ์การใช้หลักสูตร เพื่อให้ การจัดการเรียนการสอนสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ พฤติกรรม และทักษะ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้

สรุปได้ว่าหลักสูตร คือข้อกำหนดหรือแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ที่ประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง แนวทาง หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน เนื้อหา วิชา สื่อ การวัดและประเมินผล ข้อกำหนดเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียน เกิดประสบการณ์ พัฒนาความสามารถ มีพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีสถานศึกษา ดำเนินการจัดให้ผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน หรือเอกสารที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยมีการ กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ มวลประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีการ วัดประเมินผลการเรียนไว้อย่างชัดเจน

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า แนวทางการจัดการศึกษาของประเทศเน้นไปในทางใด สรุปความสำคัญของหลักสูตรได้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแนวปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางการปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง

2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ

3. หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาลเพื่อให้บุคคลที่ทำการเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม

4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่ง ในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาด้วย

5. หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษาที่จะอำนวยความสะดวกและควบคุมดูแล ติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล

6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญของงาน และพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตรจะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคต

7. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนาบุคคลซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

8. หลักสูตรเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสมทันสมัยมีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลง ย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

9. หลักสูตรเปรียบเหมือนแผนภูมิการเดินทางและตารางที่ยืดหยุ่นได้ ในการดำเนินการศึกษา หลักสูตรจะถูกสร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชา ด้านการบริหารโรงเรียน และด้านการบริหารการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมอยู่ด้วยกัน

10. ความสำคัญต่อการศึกษารวม หลักสูตรคือสิ่งที่นำเอาความมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษาไปแปลงเป็นการกระทำพื้นฐานในโรงเรียนหรือสถานศึกษา และถือได้ว่าเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนตามที่มุ่งหวัง

11. ความสำคัญต่อการเรียนการสอน การเรียนการสอนจะบรรลุผลได้นั้น ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะต้องมีสิ่งที่จะช่วยกำหนดแนวทาง เพื่อให้แต่ละฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน หลักสูตรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ครูผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ พร้อมทั้งช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจด้วย

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตร สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องชี้แนะหรือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนด

องค์ประกอบของหลักสูตร

นักการศึกษาให้ทรรศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้
 มาเรียม นิลพันธุ์ (2545 : 3) กล่าวว่าหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย
 โครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล

ทาบ (Tabo 1962 : 10) กล่าวว่า หลักสูตรโดยทั่วไปมีองค์ประกอบ 4 ประการคือ

- 1) วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
- 2) เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา
- 3) กระบวนการเรียนการสอน
- 4) การประเมินผลการสอนตามหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

สันต์ ธรรมบำรุง (อ้างถึงใน สิริมา เจริญศรี 2541:13) เสนอความคิดว่า ถ้าจะพิจารณา
 องค์ประกอบของหลักสูตรในแง่การปฏิบัติหรือการนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
 แล้วสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรหรือข้อกำหนดการเรียนการสอน
2. ความมุ่งหมาย
3. เอกสารประกอบหลักสูตร คู่มือครู ประมวลการสอน แผนการสอน หนังสือเรียน
4. วัสดุหลักสูตร หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสือเสริมการอ่าน หนังสือ
 ตำราครู
5. สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์หรือวัสดุอื่น ๆ
6. กระบวนการเรียนการสอน เทคนิคและการใช้
7. การประเมินผล

วิฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 64) กล่าวว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ หลักการ
 จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการ และการวัดประเมินผล เนื่องจากหลักสูตรเป็นเพียง
 แนวปฏิบัติกว้าง ๆ ไม่ได้ระบุรายละเอียดของการปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
 ด้วยการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหาวิชา และ
 แผนการสอน จึงจะสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริงได้

ไทเลอร์ (Tyler, อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2533 : 171) ซึ่งได้ตั้งคำถาม
 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 ข้อ คือ 1) ในการพัฒนาหลักสูตรแต่ละหลักสูตรมี
 จุดประสงค์อย่างไร 2) มีเนื้อหาสาระอะไรบ้าง 3) จัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์อย่างไร
 4) จะประเมินผลอย่างไร

ทาบ (Tabá 1982 : 422) ได้กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรไว้ 3 องค์ประกอบได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ 2) เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การประเมินผล

โบแชมป์ (Beauchamp 1975 : 107-109) กำหนดองค์ประกอบหลักสูตรไว้ 4 องค์ประกอบคือ 1) เนื้อหาสาระและวิธีการจัด 2) จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ 3) แนวการนำหลักสูตรไปใช้สอน 4) การประเมินผล

แพรตต์ (Pratt 1980 : 152) มีความเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรแต่ละครั้ง คณะผู้พัฒนา หลักสูตรควรเขียนหลักการ และเหตุผลของหลักสูตร เพื่อให้มองเห็นภาพรวมทั้งหมดของหลักสูตร และได้เสนอว่าในเอกสารหลักสูตรควรประกอบด้วย 14 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายทั่วไป 2) เหตุผลและความจำเป็น 3) จุดมุ่งหมายเฉพาะ 4) เกณฑ์ในการวัดพฤติกรรม 5) การประเมินผลเพื่อให้คะแนน 6) เนื้อหาสาระ 7) ลักษณะของผู้เรียน 8) การเรียนการสอน 9) การจัดการเกี่ยวกับความแตกต่างของผู้เรียน 10) รายละเอียดในการปฏิบัติ 11) การทดลองหลักสูตร 12) การประเมินผลโครงการ 13) การนำหลักสูตรไปใช้ 14) ความคาดหวังในผลผลิตของหลักสูตร

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1974 : 37) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญ 4 ด้านคือ ด้านการพัฒนาชีวิตส่วนบุคคล ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และด้านการจัดการศึกษาเฉพาะสาขา 2) การออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน 4) กระบวนการประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน กับ การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน

เมื่อพิจารณาพรรณนะของนักพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวมา สรุปได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรแบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบคือ

1. ปัจจัย (Input) ประกอบด้วยพื้นฐานทางวัฒนธรรม สภาพและความต้องการของสังคม ปรัชญาการศึกษา และทฤษฎีการเรียนรู้
2. กระบวนการ (Process) หมายถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการในการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนหรือการนำหลักสูตรไปใช้
3. ผลผลิต (Output) ได้แก่คุณภาพของผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาให้ความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า

จิตรลดา แสงปัญญา (2537 : 167) กล่าวว่าขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่จุดเริ่มต้นที่แนวคิด และทฤษฎีของผู้เชี่ยวชาญและนักการศึกษา ไปจนกระทั่งถึงการรับรู้ประสบการณ์ของผู้เรียนต้องผ่านกระบวนการและสื่อต่าง ๆ หลากหลาย ซึ่งก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการตีความ หรือทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตรได้ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดระดับต่าง ๆ ของหลักสูตรขึ้นได้ และการนำเอากระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการศึกษาช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิผลตรงตามความต้องการ

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2523 : 9) ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึงการพยายามวางโครงการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หรือระบบโครงสร้างของการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน การกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การปรับปรุงตำราแบบเรียน คู่มือครู และสื่อการเรียนต่าง ๆ ตลอดจนการวัดและประเมินผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุงแก้ไข และการให้การอบรมครูผู้ใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตรและการสอน รวมทั้งการบริหารและการบริการหลักสูตร

สวัสดิ์ จงกล (2539 : 26) ได้ให้ความหมายเชิงปฏิบัติการของการพัฒนาหลักสูตรว่า การพัฒนาหลักสูตร เป็นหลักการ และกระบวนการจัดทำรายละเอียดของข้อกำหนดในหลักสูตร ให้มากที่สุดที่ผู้รับผิดชอบจะสามารถจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติตามข้อกำหนดของหลักสูตร

จากความคิดเห็นสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึงการปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งด้านหลักการ จุดหมาย เอกสารประกอบหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล

ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร

สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 38-43) กล่าวถึงขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหา ความต้องการของสังคมและผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้อาจจัดหลักสูตรให้สนองความต้องการ และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่กระทำหลังจากได้วิเคราะห์ และได้ทราบถึงปัญหา ตลอดจนความต้องการต่าง ๆ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น เป็นการมุ่งแก้ปัญหา และสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 3 การคัดเลือก เนื้อหาสาระ และประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะนำมาจัดไว้ในหลักสูตรจะต้องผ่านการพิจารณาถึงความเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 4 การกำหนดมาตรฐานการวัดและประเมินผล ขั้นนี้มุ่งจะหาเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อใช้ในการวัดและประเมินผลว่า จะวัดผลและประเมินผลอะไรบ้าง จึงจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 5 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนนี้มุ่งศึกษาหาจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ของหลักสูตร หลังจากได้มีการร่างหลักสูตรเสร็จแล้ว เพื่อหาวิธีแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 6 การประเมินผลการใช้หลักสูตร หลังจากได้นำหลักสูตรไปทดลองใช้แล้ว ก็ควรที่จะประเมินผลว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นนั้นมีความเหมาะสมสอดคล้อง และมีจุดใดบ้างที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 7 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนที่จะนำไปใช้ หลังจากที่ได้มีการตรวจ และประเมินผลเบื้องต้นแล้ว หากพบว่าข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อให้การใช้หลักสูตรบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สวัสดิ์ จงกล (2539 : 27) ให้ข้อเสนอแนะว่า ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย การขยายความ หรือจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร เป็นเอกสารประกอบหลักสูตร อันประกอบด้วย แผนการสอน คู่มือการใช้หลักสูตร จากนั้นจึงจัดทำรายละเอียดเป็น สื่อการเรียน การสอน ประกอบด้วย ตำรา หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ้างอิง หรืออุปกรณ์การสอน และกระบวนการทดสอบเพื่อวัดและประเมินผลการศึกษา

จากความคิดเห็นสรุปได้ว่า ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรจะเริ่มตั้งแต่การศึกษา ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร กำหนดเนื้อหาสาระ จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ทดลองใช้หลักสูตร ประเมินผลการใช้หลักสูตร และปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สำหรับการนำ หลักสูตรไปใช้จำเป็นจะต้องมีเครื่องมือที่สำคัญ คือ เอกสารการสอนประกอบ หลักสูตร

เอกสารการสอนประกอบหลักสูตร

กาญจนา คุณารักษ์ (อ้างถึงใน สิริมา เจริญศรี 2541 : 16) กล่าวไว้ว่า เอกสารการสอนประกอบหลักสูตร คือเอกสารที่ผู้ใช้หลักสูตรจัดทำขึ้นเพื่ออธิบาย เสนอแนะแนวทางปฏิบัติการใช้หลักสูตรให้ดำเนินไปในแนวทางเดียวกัน เอกสารการสอนประกอบหลักสูตร ที่จำเป็นต่อการนำหลักสูตรไปใช้มีดังนี้

1. คู่มือครู ประกอบด้วยการเสนอแนะแนวทางการใช้เอกสาร หรือแนวทางปฏิบัติแก่ผู้อ่าน เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือหนังสือเรียน คู่มือการประเมินผล คู่มือปฏิบัติการกิจกรรมสร้างนิสัย คู่มือการบริหาร คู่มือเหล่านี้เขียนควบคู่กับหลักสูตร หรือหนังสือเรียน เพื่อต้องการอธิบาย เช่น คู่มือหนังสือเรียนก็เขียนควบคู่กับหนังสือเรียน คู่มืออีกประเภทหนึ่งคือ คู่มือประกอบการสอน ได้แก่ หนังสือที่ให้ความรู้และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักการสอน วิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้

2. แผนการสอน มีจุดประสงค์เพื่อเสนอแนะแนวทางแก่ครูว่าจะสอนเรื่องอะไร ใช้เวลาเท่าไร เพื่อจุดประสงค์อะไร เนื้อหาอะไรบ้าง ใช้สื่อการสอนอะไร กิจกรรมเสนอแนะ มีอะไรบ้าง วัตถุประสงค์อย่างไร

ในการจัดทำแผนการสอน วัฒนาพร ระวังบุทช์ (2542 : 82-83) กล่าวว่าในการจัดทำแผนการสอน ครูผู้สอนต้องตอบคำถามสำคัญ 3 ข้อ คือสอนเพื่ออะไร สอนอย่างไร และสอนแล้วได้ผลตามที่ต้องการหรือไม่ คำตอบของคำถาม 3 ข้อ คือองค์ประกอบที่สำคัญของแผนการสอน คือ

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ (Objective) ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เป็นการตอบว่าสอนเพื่ออะไร

2. การเรียนการสอน (Learning) ที่จะทำใ้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

3. การวัดและประเมินผล (Evaluation) เพื่อตรวจสอบว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้จริงหรือไม่

3. หนังสือสำหรับเรียน หนังสือสำหรับเรียนมี 5 ประเภท คือ 1) แบบเรียน 2) แบบฝึกหัด 3) หนังสืออ่านเพิ่มเติม 4) หนังสือส่งเสริมการอ่าน 5) หนังสืออ้างอิง

ในเรื่องของหนังสือสำหรับเรียน ถือว่ามีความจำเป็น เพราะทำให้มีหลักฐานในการเรียนรู้ หรือครูอาจจะมิต่างเลือกในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยี ดังที่วัฒนาพร ระวังบุทช์ (2542 : 26-29) กล่าวว่าปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาเป็นส่วนเสริมหรือสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง เทคโนโลยีมีประโยชน์ในบางสถานการณ์ของการสอน ซึ่งสิ่งที่เทคโนโลยีทำได้คือ การให้ทางเลือกแก่ครูในการนำเสนอข้อมูลและให้ทางเลือกแก่นักเรียนในการเรียน ดังนั้นครูมืออาชีพที่แท้จริง จะใช้เทคโนโลยีในฐานะเครื่องช่วยสอน ไม่

ได้ใช้แทนการสอน ครูจะเป็นผู้เลือกว่าจะใช้เพื่อจูงใจผู้เรียน เพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หรือเพื่อปรับแต่งสื่อการเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน หรือช่วยเสนอเนื้อหาที่ซับซ้อน ช่วยสนับสนุนการนำเสนอของครู หรือช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อความชำนาญ หรือช่วยให้ครูจัดการเรียนการสอนกลุ่มขนาดใหญ่ และช่วยลดปัญหาการขาดแคลนครู

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี ประกอบด้วย

1. สิ่งพิมพ์ ตำราเรียนและแบบฝึกหัด จะเป็นสิ่งที่หาได้ง่ายที่สุด สำหรับครูมีอาชีพ จะใช้สิ่งพิมพ์เป็นสื่อการสอนไม่ใช่สิ่งทดแทนการสอน

2. แหล่งทรัพยากรในชุมชน บางครั้งครูอาจใช้แหล่งข้อมูลในชุมชนมาสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ศูนย์สื่อ หรือศูนย์เทคโนโลยีของหน่วยงานรัฐ หรือเอกชนในชุมชน

3. ศูนย์การเรียนในห้องเรียนคือ สภาพแวดล้อมทางการเรียนที่บรรจุกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับการเรียนด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถทำงานด้วยสื่อที่จัดไว้ให้ได้อย่างเป็นอิสระด้วยตนเองเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม ครูสามารถแยกเนื้อหาวิชาหรือหลักสูตรออกเป็น ส่วน ๆ จัดแต่ละส่วนไว้ที่ศูนย์ต่าง ๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้ผู้เรียนได้เลือกศึกษาตามความสนใจ

4. ชุดการสอน คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการออกแบบและจัดอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา และวัสดุอุปกรณ์ ชุดการสอนแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ 1) ชุดการสอนรายบุคคล 2) ชุดการสอนสำหรับการเรียนเป็นกลุ่มย่อย 3) ชุดการสอนประกอบการบรรยายของครู

5. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน คือการใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด ซึ่งในการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะมีหลายลักษณะ เช่น ใช้เพื่อการทดสอบ การแก้ปัญหา การสนทนา การสาธิต การสืบค้น

6. บทเรียนสำเร็จรูป เป็นการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถของตน ด้วยการทำกิจกรรมตามลำดับขั้นทีละขั้น โดยได้รับผลการติชม ทันที ทราบความก้าวหน้าไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล

จากสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมด กรมวิชาการ (2539 : 28-30) กล่าวถึงข้อควรคำนึงถึงในการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ในโรงเรียนว่า ผู้บริหารและครูต้องมีความเข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดี ต้องจัดเตรียมเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรให้พร้อม ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรเหล่านั้นให้อ่องแท้ เพื่อจะได้ใช้เอกสารการสอนประกอบหลักสูตรได้อย่างถูกต้อง และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ กรมอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) กำหนดให้ วิชาภาษาไทยเป็นวิชาในกลุ่มของวิชาสามัญทั่วไป ที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องเรียนรู้เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์และเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการฟัง การดู การพูด การอ่านและการเขียน ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนภาษาไทยไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต โดยบังคับให้เรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 รหัสวิชา 2000-1101 จำนวน 2 หน่วยกิต และเลือกเรียนรายวิชาอื่นในกลุ่มวิชาภาษาไทยอีกไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต

ในการพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาไทยในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 ปรับปรุง พ.ศ. 2546 นั้น ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่ได้ยึดเนื้อหาเป็นหลัก แต่มีมาตรฐานการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นข้อกำหนดคุณลักษณะ และความสามารถของผู้เรียนเมื่อเรียนจบหลักสูตร ทั้งในเรื่องความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ นี้ จะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร ส่วนที่เป็นสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของภาษาไทยที่ผู้สอนจะต้องนำไปขยายรายละเอียด และจัดให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพแวดล้อมนั้นประกอบด้วย การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม

ส่วนของรายละเอียดในเรื่องหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิชาภาษาไทย มีดังนี้

โครงสร้างและมาตรฐานกลุ่มวิชาภาษาไทย

โครงสร้าง

โครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545(ปรับปรุง พ.ศ. 2546) แบ่งเป็น 3 หมวดวิชา ฝึกงาน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

- 1.หมวดวิชาสามัญ แบ่งเป็น
  - 1.1 วิชาสามัญทั่วไป เป็นวิชาที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต
  - 1.2 วิชาสามัญพื้นฐานวิชาชีพ เป็นวิชาที่เป็นพื้นฐานสัมพันธ์กับวิชาชีพ
- 2.หมวดวิชาชีพ แบ่งเป็น
  - 2.1 วิชาชีพพื้นฐาน เป็นกลุ่มวิชาชีพสัมพันธ์ที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นในประเภทวิชานั้น
  - 2.2 วิชาชีพสาขาวิชา เป็นกลุ่มวิชาชีพหลักในสาขาวิชานั้น ๆ
  - 2.3 วิชาชีพสาขางาน เป็นกลุ่มวิชาชีพที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเฉพาะด้าน

ในงานอาชีพตามความถนัดและความสนใจ

2.4 โครงการวิชาชีพ

3. หมวดวิชาเลือกเสรี
4. ฝึกงาน
5. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

มาตรฐานกลุ่มวิชาภาษาไทย

มาตรฐานที่ 1 การอ่าน

1. สามารถอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และมีประสิทธิภาพ
2. สามารถอ่านจับใจความ ดีความ แปลความ และขยายเรื่องที่อ่านในชีวิตประจำวัน และงานอาชีพ รักและสนใจการอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวางมากขึ้น และใช้แหล่งความรู้พัฒนาประสบการณ์การอ่าน
3. สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์และประเมินค่าเรื่องที่อ่านโดยใช้ประสบการณ์ และความรู้จากการอ่านหนังสือที่หลากหลาย เพื่อเป็นพื้นฐานในการพิจารณาเนื้อหา รูปแบบ รวมทั้งคุณค่าทางวรรณกรรมและสังคม โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย เป็นเครื่องมือพัฒนาสมรรถภาพการอ่านและการเรียนรู้
4. สามารถอ่านหนังสืออย่างหลากหลาย เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสมรรถภาพ นำข้อความหรือบทประพันธ์ที่มีคุณค่า และความประทับใจไปใช้ในการสื่อสาร อ้างอิง เลือกอ่าน หนังสือจากแหล่งเรียนรู้ และสื่อสารสนเทศ เพื่อความรอบรู้เป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อ การทำงาน และการประกอบอาชีพ มีมารยาทการอ่าน และมีนิสัยรักการอ่าน

มาตรฐานที่ 2 การเขียน

1. สามารถเขียนเรียงความ ย่อความ เขียนอธิบาย ชี้แจง เขียนจดหมายที่ใช้ในงานอาชีพ เขียนโน้มน้าว เขียนแสดงทรรศนะ เขียนบันเทิง สาระคดี เขียนเชิงสร้างสรรค์ เขียนเชิงวิชาการ และการออกแบบฟอร์ม ใช้กระบวนการเขียนพัฒนางานเขียน
2. มีมารยาทการเขียนและมีนิสัยรักการเขียน รู้จักตั้งประเด็นข้อการเขียนได้ตามจุดประสงค์ ทั้งด้านวิชาการ และด้านบันเทิงคดี เรียงเรียงงานเขียน โดยมีการอ้างอิงข้อมูล สารสนเทศ ได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งรู้จักทบทวนขัดเกลางานเขียนบทความ

มาตรฐานที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

1. สามารถวิเคราะห์ วิเคราะห์ สิ่งที่ได้ฟัง ได้ดูอย่างมีเหตุผล
2. สามารถนำความรู้จากการฟัง และการดูสื่อรูปแบบต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงความคิดเห็น

3. สามารถพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ พูดโน้มน้าวใจ พูดเพื่อความบันเทิง พูดแสดงความคิดเห็น โดยใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม และน่าฟัง มีเหตุผล มีกิริยาท่าทางและการแสดงออกที่เหมาะสมตามหลักการพูด มีมารยาทการฟัง การดู และการพูด

มาตรฐานที่ 4 หลักการใช้ภาษา

1. เข้าใจธรรมชาติของภาษา พลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา
2. สามารถใช้ประโยคตามเจตนาของการสื่อสาร โดยเลือกใช้คำ และกลุ่มคำได้ชัดเจนและสละสลวย
3. สามารถใช้ภาษาสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น แสดงความคิดเห็นเชิงโต้แย้ง ใช้ภาษาในการให้ความร่วมมือด้วยการใช้ถ้อยคำ และใช้คำได้ถูกต้องเหมาะสมกับฐานะของบุคคล โอกาส และสถานที่
4. สามารถแต่งบทร้อยกรอง เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และในงานอาชีพด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ แสดงออกทางอารมณ์และคุณค่าทางความคิด
5. ศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้าน ศึกษาความหมายภาษาถิ่น จำนวนภายิตที่มีในวรรณกรรมพื้นบ้าน และวิเคราะห์คุณค่าทางด้านภาษาและสังคม
6. สามารถใช้ทักษะทางภาษาในการพัฒนาการเรียน การทำงาน และการประกอบอาชีพ
7. สามารถใช้ทักษะทางภาษาในการพัฒนาการเรียน การทำงาน และการประกอบอาชีพ และใช้การสื่อสาร พัฒนาความรู้ อาชีพ และการดำเนินชีวิต
8. สามารถใช้ภาษาพูด และภาษาเขียนในการสื่อสารตามหลักการใช้ภาษา ใช้ภาษาในการเรียนรู้ ในการสร้างสรรค์งานเชิงวิชาการ เห็นคุณค่าของการใช้ตัวเลขไทย
9. ใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และพัฒนาบุคลิกภาพ สอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ชื่นชมผู้ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง มีวัฒนธรรมและคุณธรรมในการใช้ภาษา เข้าใจการใช้ภาษาของกลุ่มบุคคลในวงการต่าง ๆ ในสังคม

มาตรฐานที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

1. สามารถอ่านบทกวีนิพนธ์ ประเภท กาพย์ กลอน โคลง บทละคร และวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี และบทความ
2. สามารถนำหลักการวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้นไปพิจารณาเรื่องที่อ่าน โดยวิเคราะห์องค์ประกอบของงานประพันธ์ เพื่อประเมินคุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ เนื้อหา และคุณค่าทางสังคม และนำไปใช้ในชีวิตจริง
3. สามารถเข้าใจถึงปัจจัยแวดล้อมที่มีส่วนให้เกิดวรรณคดี วรรณกรรม เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการเข้าใจโลกทัศน์ และวิถีชีวิตของคนไทย

หลักการของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 กำหนดหลักการไว้ดังนี้ (กรมอาชีวศึกษา 2545 : 1)

1. เป็นหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหลังมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีคุณธรรม บุคลิกภาพและเจตคติที่เหมาะสม สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ
2. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง เพื่อเน้นความชำนาญเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริง สามารถเลือกวิธีการเรียนตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน ถ่ายโอนผลการเรียน สะสมผลการเรียน เทียบความรู้และประสบการณ์จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระได้
3. เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน
4. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการ และสอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น

จุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 กำหนดจุดหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ นำไปปฏิบัติงานอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกวิถีการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตน สร้างสรรค์ความเจริญต่อชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ
2. เพื่อให้เป็นผู้มีปัญญา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการประกอบอาชีพ สามารถสร้างอาชีพ มีทักษะในการจัดการและพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้า อยู่เสมอ
3. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภูมิใจในวิชาชีพที่เรียน รักงาน รักหน่วยงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี โดยมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น

4. เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงาน ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี

5. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และวินัยในตนเอง มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับงานอาชีพนั้น ๆ

6. เพื่อให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศและโลกปัจจุบัน มีความรักชาติ สำนึกในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

หลักสูตรรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง 2546)

รายชื่อวิชาในกลุ่มภาษาไทย		
รายวิชาภาษาไทยที่ปรากฏในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) มี 6 รายวิชา ดังนี้		
รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต(ชั่วโมง)
2000-1101	ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (Thai for the Workplace 1)	2 (2)
2000-1102	ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 2 (Thai for the Workplace 2)	2 (2)
2000-1103	ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 3 (Thai for the Workplace 3)	2 (2)
2000-1104	ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (Thai for Communication)	2 (2)
2000-1105	โครงการภาษาไทย (Thai Project Work)	2 (2)
2000-1106	ศิลปะการพูด (Speech Art)	2 (2)

การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย

ความสำคัญของการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

ความสำคัญ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด วิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตทัศน์ โลกทัศน์ และสุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กรมอาชีวศึกษา 2545 : 5)

ธรรมชาติ/ลักษณะเฉพาะ

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือใช้สื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และตรงตามจุดมุ่งหมาย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิด ความต้องการ และความรู้สึก คำในภาษาไทยย่อมประกอบด้วยเสียง รูปพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และความหมาย ส่วนประโยคเป็นการเรียงคำตามหลักเกณฑ์ของภาษา และประโยคหลายประโยคเรียงกันเป็นข้อความ นอกจากนี้คำในภาษาไทยยังมีเสียงหนักเบา มีระดับของภาษา ซึ่งต้องใช้ให้เหมาะสมแก่กาลเทศะและบุคคล ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ตามสภาพวัฒนธรรมของกลุ่มคน ตามสภาพของสังคมและเศรษฐกิจ การใช้ภาษาเป็นทักษะที่ผู้ใช้ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ความคล่องแคล่ว ทั้งการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และการดูสื่อต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และมีคุณธรรม รวมทั้งต้องใช้ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา และวัฒนธรรมการใช้ภาษา ให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพ (กรมอาชีวศึกษา 2545 : 5)

วิสัยทัศน์

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของคนในชาติ เพื่อการสื่อสารทำความเข้าใจกัน และใช้ในการประกอบกิจการงานทั้งส่วนตน ครอบครัว กิจกรรมทางสังคมและประเทศชาติ เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การบันทึกเรื่องราวจากอดีตถึงปัจจุบัน และเป็นวัฒนธรรมของชาติ ดังนั้นการเรียนภาษาไทย จึงต้องเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะอย่างถูกต้องเหมาะสมในการสื่อสาร เป็นเครื่องมือใน

การเรียนรู้ แสวงหาความรู้ และประสบการณ์เรียนรู้ ในฐานะเป็นวัฒนธรรมทางภาษาให้เกิดความชื่นชม ซาบซึ้ง และภูมิใจในภาษาไทย โดยเฉพาะเห็นคุณค่าของวรรณคดี และภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์ไว้ ซึ่งเป็นส่วนเสริมสร้างความมั่งคั่งในชีวิต

การเรียนรู้ภาษาไทยย่อมเกี่ยวข้องกับความคิดของมนุษย์ เพราะภาษาเป็นสื่อของความคิด การเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ คิดวิพากษ์วิจารณ์ คิดตัดสินใจ แก้ปัญหา และวินิจฉัยอย่างมีเหตุผล ขณะเดียวกันการใช้ภาษาอย่างมีเหตุผล ใช้ในทางสร้างสรรค์ และใช้ภาษาอย่างสละสลวยงดงาม ย่อมสร้างเสริมบุคลิกภาพของผู้ใช้ภาษา ให้เกิดความน่าเชื่อถือ อีกด้วย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่านและการฟัง เป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ ส่วน การพูด และการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิด ความเห็น ความรู้และ ประสบการณ์ การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสาร ให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกใช้คำ เรียบเรียงความคิด ความรู้ และใช้ภาษาได้ถูกต้องตาม กฎเกณฑ์ ตรงตามความหมาย ถูกต้องตามกาลเทศะ บุคคล และมีประสิทธิภาพ

ภาษาไทยมีส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ กฎเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งผู้ใช้ภาษาต้องรู้และ ใช้ภาษาให้ถูกต้อง นอกจากนี้วรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจนบทร้องเล่นของเด็ก เพลง กล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน วรรณกรรมพื้นบ้าน ยังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีคุณค่า การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนวรรณคดี วรรณกรรม ภูมิปัญญาทางภาษาที่ถ่ายทอด ความรู้ลึกซึ้งคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความมั่งคั่งของภาษาในบทประพันธ์ ทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรองประเภทต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง และความภูมิใจในสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสม และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (กรมอาชีวศึกษา 2545 : 5-6)

คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อผู้เรียนเรียนจบหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 แล้ว ผู้เรียนควรมี ความรู้ ความสามารถทางภาษาไทย (กรมอาชีวศึกษา 2545 : 6-7) ดังนี้

1. สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างดี
2. สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดเป็นระบบ
4. มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้ และใช้ภาษาในการพัฒนาคน และสร้างสรรค์งานอาชีพ

5. ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษา และความเป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมในวรรณคดี และวรรณกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย

6. สามารถนำทักษะทางภาษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และในงานอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความสามัคคีในความเป็นชาติไทย

8. มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง

คุณภาพของผู้เรียนดังกล่าว แบ่งเป็นทักษะต่าง ๆ ได้ดังนี้

การอ่าน

สามารถอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และมีประสิทธิภาพ สามารถจับใจความ ตีความ แปลความ ขยายความ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ และประเมินค่าเรื่องที่อ่าน รวมทั้งรู้จักเลือกอ่านหนังสือ และสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้

การเขียน

สามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาไปใช้ในการเขียนเชิงวิชาการ เขียนอธิบาย เขียนชี้แจง เขียนโน้มน้าวใจ เขียนแสดงทัศนะ เขียนบันทึกคดี สารคดี และเขียนเชิงสร้างสรรค์

สามารถเรียบเรียงงานเขียน และมีการอ้างอิงข้อมูลสารสนเทศได้อย่างถูกต้อง

การฟัง การดู และการพูด

สามารถเลือกดู และฟังสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งในทางสร้างสรรค์และจรรยาบรรณ

สามารถนำความรู้ ความคิด และข้อความที่ประทับใจ ซึ่งได้จากการฟัง และการดูสื่อ รูปแบบต่าง ๆ ไปใช้เป็นข้อมูลในการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ตลอดจนตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

สามารถพูดในโอกาสต่าง ๆ ที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ทั้งในชีวิตประจำวัน และในงานอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการใช้ภาษา

สามารถใช้ภาษาเพื่อพัฒนาการเรียน การดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ รวมทั้งสร้างงานเชิงวิชาการในวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์

เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของภาษา อิทธิพลของภาษาถิ่น และภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย

มีมารยาทในการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้ เพื่อสร้างสรรค์งานอาชีพ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

วรรณคดีและวรรณกรรม

เข้าใจวรรณคดีและวรรณกรรมที่ศึกษา และนำหลักการวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้น ไปพิจารณาเรื่องที่อ่าน นำความรู้ ความคิด ค่านิยมและภูมิปัญญาไทยที่ได้จากการอ่าน การวิจารณ์ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และในงานอาชีพ

การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย ศรีสุดา จริยากุล (2544 : 5-6) กล่าวว่า ภาษาไทยมีความสำคัญ เพราะเป็นเครื่องแสดงความรุ่งเรืองในอดีตและเป็นหลักฐานที่สำคัญในการศึกษาความเป็นมาของชาติ สิ่งหนึ่งที่แสดงถึงความรุ่งเรืองทางปัญญาของมนุษย์คือ ภาษาซึ่งมีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน มีภาษาพูดเพื่อใช้ติดต่อ สื่อสารความคิด เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวัน การที่มีภาษาของเราเอง ทำให้การสื่อสารระหว่างคนในชาติไม่มีปัญหา เพราะมีภาษาช่วยสื่อความหมาย ความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจ การใช้ภาษาเดียวกันเป็นเครื่องผูกพันความรู้สึกของมนุษย์ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เกิดความสามัคคี เป็นผลดีต่อการปกครองประชาชน เราจึงควรตระหนักว่าเรามีหน้าที่รักษาภาษาไทยให้คงอยู่ เป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องใช้ภาษาให้ถูกต้อง โดยเฉพาะครูภาษาไทยควรถือว่าการสอนภาษาไทยเป็นวิธีการสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะ และกฎเกณฑ์ของภาษาไทยที่ผู้ใช้ภาษายึดถือเป็นหลักร่วมกัน

เสนีย์ แสงดี (2543 : 1-2) การสอนภาษาของชาติ มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งของการศึกษา ต้องตระหนักในคุณค่า ต้องศึกษาหาความรู้ให้มีความเชี่ยวชาญแม่นยำ ผู้ที่จะใช้ภาษาไทยได้ดีต้องฝึกฝนอยู่เสมอ เป็นเรื่องของการเรียนรู้ อาศัยวุฒิภาวะ และประสบการณ์ ในการจัดประสบการณ์ ทางด้านภาษา ต้องอาศัยทักษะทางภาษาเป็นพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ทักษะทั้ง 4 ด้านนี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสื่อสารให้บุคคลในสังคมเข้าใจซึ่งกันและกัน

กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้กำหนดให้ภาษาไทยเป็นวิชาบังคับทุกระดับ เพราะภาษาไทยเป็นเครื่องมือสื่อสาร และเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และพัฒนาการทุกด้าน

ความสำคัญของการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

การเรียนการสอนภาษาไทยมีความสำคัญ เพราะภาษาไทยเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เป็นสิ่งที่จำเป็น ดังที่ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน (2526 : 370-372) กล่าวว่า การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย ควรเริ่มต้นที่ปัญหาในการเรียนการสอนภาษาไทย และปัญหาในการเรียนการสอนครอบคลุม ปัญหาของผู้สอน ผู้เรียน และวิธีการ ส่วนแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน ต้องเริ่มที่ทัศนคติก่อน แล้วจึงตามด้วยการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการเรียนการสอน และการพัฒนาการเรียนการสอนที่จะมีคุณภาพ และประสิทธิภาพเต็มที่ต่ออาศัยหน่วยงาน และสมาคม มาสนับสนุนให้วิชาชีพครูภาษาไทยก้าวหน้าขึ้น การพัฒนาการเรียนการสอนจะเกิดได้ดีก็ต่อเมื่อ ผู้สอนมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง และต่อภาษาไทยก่อน การพัฒนาตนเองควรเริ่มต้นจากการศึกษาตนเอง วางแผนชีวิตของตนเอง และพัฒนาตน พัฒนาภาษาไทยควบคู่กันไป ส่วนการพัฒนาเทคนิคการสอนควรเริ่มด้วยการประเมินการสอน แล้วจึงพัฒนาไปตามปัญหาที่พบ และการพัฒนาเทคนิคการสอนควรส่งเสริมคุณค่าใหม่ ๆ ในตัวผู้เรียนและครูให้มากขึ้น

พูนทรัพย์ เจริญสุข (2538 : 78) กล่าวว่า เมื่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของชาติ เปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาของชาติต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกัน ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ในขณะที่โรงเรียนสอนการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยใช้โทรศัพท์ หรือการสอนให้นักเรียนดูภาพแล้ววาดภาพตาม ในขณะที่การคมนาคมเจริญถึงขั้นที่สามารถโดยสารรถยนต์ หรือเครื่องบินไปถึงสถานที่นั้น และดูของจริงได้ในเวลาอันรวดเร็ว รวมทั้งความเจริญของระบบสื่อสารมวลชน ย่อมจะช่วยให้เด็กเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ได้ดีขึ้น ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน จึงควรมีการปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับความเจริญของโลกปัจจุบัน การศึกษาของชาติจะพัฒนาได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับทำให้เยาวชนเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถด้านการใช้ภาษาไทย เพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาชาติด้วย เพราะถ้าเยาวชนได้ตระหนักในความสำคัญของการเรียนรู้ดังกล่าว ก็จะสามารถนำไปช่วยถ่ายทอดภาษาของชาติได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งจรรโลงวัฒนธรรมทางภาษาของชาติได้อีกด้วย

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย (กรมอาชีวศึกษา 2545 : 28-34) ผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์จุดหมายของหลักสูตร และมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในส่วนบทบาทของผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บอกความรู้แก่ผู้เรียนมาเป็นผู้สนับสนุน เสริมสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน โดยดำเนินการดังนี้

1. เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้แบบทดสอบ แบบโครงงาน แบบศูนย์การเรียนรู้ แบบสืบสวนสอบสวน แบบอภิปราย แบบสำรวจ แบบร่วมมือ

2. คิดค้นเทคนิคกลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ และนำมาใช้ให้เหมาะสมกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้ความสามารถ ด้านเนื้อหา ความสนใจ และวัยของผู้เรียน ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและชุมชน

3. จัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ผู้สอนสามารถเลือกนำมาใช้หรือปรับใช้ โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนี้

3.1 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดการประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง ให้รู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ รู้จักวิธีการวางแผน คิดวิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง และฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตาม ลักษณะของโครงงานเป็นเรื่องของการศึกษา ค้นคว้าทดลอง ตรวจสอบ สมมติฐาน โดยอาศัยการศึกษาค้นคว้า ใช้ทักษะ กระบวนการ

3.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการ หรือพฤติกรรมที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ผลงาน ความรู้สึก และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน ลักษณะของการสอนแบบนี้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เปิดโอกาสให้ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของตนเอง และผู้อื่น ผู้เรียนค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเอง จนสามารถนำความรู้ความเข้าใจจากการปฏิบัติงานไปใช้ในชีวิตประจำวัน และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิด วิธีหนึ่งคือการใช้คำถาม การตั้งคำถามโดยใช้คำถามอย่างสร้างสรรค์ กิจกรรมที่พัฒนาทักษะความคิดในการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนต้องใช้คำพูด และวิธีการต่าง ๆ กระตุ้นให้นักเรียนคิดลงมือปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุง แก้ไข พัฒนางานของตน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น กิจกรรมการอภิปราย การสังเคราะห์ การวิจารณ์ การค้นคว้า การทำโครงการ นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องสอดแทรกคุณธรรมในกระบวนการคิดควบคู่ไปด้วย เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน ความเพียรพยายาม ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การวางแผนดำเนินชีวิตในอนาคต เพื่อให้อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้

3.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ครูและผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทย เพื่อการสื่อสาร โดยการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ด้วยการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ในสถานศึกษา และในชุมชน เช่น การเล่าเรื่อง การอภิปราย การวิจารณ์ การโต้วาที การคัดลายมือ การเขียนเรียงความ การทำโครงการ การประกวดการอ่าน การศึกษาค้นคว้า การแข่งขันตอบคำถาม การอ่านทำนองเสนาะ

3.5 การพัฒนาการเรียนรู้หลักการทางภาษา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของภาษา และวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย เกิดความตระหนักว่าภาษามีความสำคัญ และมีพลัง กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้หลักการทางภาษา จำเป็นต้องจัดควบคู่และสัมพันธ์กับกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทุกกิจกรรม

3.6 การพัฒนาการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม เป็นการเรียนรู้เรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทย เป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรียภาพของภาษาไทย โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน การจัดกิจกรรมควรเน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษา เพื่อเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยการอ่านพิจารณา วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินค่าวรรณกรรมและวรรณคดีอย่างมีเหตุผล มีการนำเสนอความเข้าใจ ความซาบซึ้ง ข้อคิดและประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การรายงาน การจัดแสดง การสร้างสรรค์วรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง จะทำให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นแนวทางในการผลิตผลงานเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

3.7 การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาทางภาษา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิถีชีวิตและศิลปะการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมจำเป็นต้องให้ผู้เรียนใช้ทักษะทางภาษาเพื่อการเรียนรู้ เช่น การสัมภาษณ์ การรายงาน การทำโครงการ การจัดแสดง สถานศึกษาและชุมชนจะต้องร่วมกันจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาทางภาษา

ผู้สอนสามารถนำวิธีการดังกล่าวข้างต้น มาใช้ได้อย่างกว้างขวาง โดยใช้เทคนิควิธีการอย่างหลากหลายที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและเรียนอย่างมีความสุข ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมของผู้เรียน และธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ที่เรียน เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

วิธีสอนภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะและเป็นวิชาที่จำเป็นในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ครูภาษาไทยจึงต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะทางภาษาให้มาก ทั้งในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้เป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ดังนั้นครูผู้สอนควรมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ เนื่องจากครูเป็นบุคคลสำคัญของการเรียนการสอน และเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้หลักสูตรประสบผลสำเร็จ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ครูภาษาไทยควรมีการเตรียมการสอน มีหลักการสอนที่ดี ซึ่งในการสอนภาษาไทยที่ดีต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบดังที่ สุจริต เพียรชอบ (2531 : 93-94) กล่าวไว้ดังนี้

1. การวางแผนการสอน เป็นเรื่องของการเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ ครูต้องศึกษาหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่อให้เข้าใจจุดประสงค์ในการสอนชัดเจนว่า ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความสามารถและมีทักษะใดบ้าง และจุดประสงค์ควรมีทั้งในโครงการสอนระยะยาว และการสอนประจำวัน เพราะเมื่อจุดประสงค์ชัดเจน จะสามารถจัดเนื้อหา เลือกวิธีการสอน จัดกิจกรรมและประสบการณ์ในการเรียนรู้ และประเมินผลได้ถูกต้อง ดังนั้นเพื่อให้เกิดความร่วมมือ ในกิจกรรมการเรียน ครูควรบอกจุดประสงค์การจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง

2. คำนึงถึงลักษณะและพัฒนาการของนักเรียน ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม พยายามจัดสภาพการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาและเกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอนพยายามสอนเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ มีคุณค่า ขณะสอนควรบอกแหล่งวิชาที่นักเรียนจะไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม หรือแสดงความคิดเห็น ครูยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน การมอบหมายงานควรให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเรื่องที่สนใจ ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ เป็นผู้ประสานงานการเรียนการสอน ไม่เผด็จการในชั้นเรียน

3. ใช้หลักจิตวิทยาในการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาไทยมีประสิทธิภาพดี ครูควรมีความรู้ในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล กฎแห่งความพร้อม กฎแห่งการกระทำซ้ำ กฎแห่งผลการเร้าความสนใจ การเสริมกำลังใจ เช่น ในเรื่องกฎแห่งการกระทำซ้ำ ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ เมื่อผู้เรียนฝึกทักษะมากเท่าใดก็จะมีทักษะดีขึ้นเท่านั้น

4. ใช้วิธีการสอนหลายแบบ ครูภาษาไทยที่ดีจะต้องรู้จักพลิกแพลงวิธีการสอนให้น่าสนใจ เช่น การอภิปราย การแบ่งกลุ่มทำงาน การแบ่งกลุ่มค้นคว้า ระดมความคิด การแสดงบทบาทสมมุติ การใช้สถานการณ์จำลอง และเกมการเล่น จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน

5. จัดกิจกรรมประกอบการสอนที่น่าสนใจ กิจกรรมเป็นหัวใจของการสอน การใช้กิจกรรมประกอบการสอนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดี ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ได้แสดงออก กิจกรรมอาจเป็นการแสดงละคร การฟ้อนรำ การร้องเพลง การอภิปราย โต้ว่าที่ การวาดภาพประกอบบทเรียนวรรณคดี การจัดนิทรรศการ การแสดงหุ่น หรือการศึกษานอกสถานที่

6. มีขั้นตอนในการสอนที่เหมาะสม ในการสอนแต่ละครั้ง ครูควรมีขั้นตอนในการสอนที่น่าสนใจ เช่น มีขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน การจัดกิจกรรมประกอบ ขั้นสรุป และประเมินผล

7. ใช้สื่อการสอนประกอบ การเรียนการสอนภาษาไทยที่ดีควรใช้สื่อการสอนประกอบ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น อาจจะเป็นสื่อการสอนง่าย ๆ เช่น ภาพ แผนภูมิ แผนที่ บัตรคำ แถบประโยค หุ่นจำลอง ของจริง หรือสื่อการสอนประเภทเครื่องมือ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ แถบบันทึกเสียง ภาพยนตร์ สไลด์ फिल्मสตริป เครื่องฉายข้ามศีรษะ สื่อการสอนจะช่วยให้บรรยากาศในห้องเรียนมีชีวิตชีวา

8. ประเมินผลการสอนเป็นประจำ นักเรียนจะชำนาญในการใช้ภาษา ต้องอาศัยการฝึกฝน ให้ผู้เรียนเห็นความเจริญก้าวหน้าของตนเอง ควรมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ การวัดและประเมินผลภาษาไทยทำได้ด้วยการให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ทำข้อทดสอบ เขียนรายงาน หรือวัดจากการแสดงออกในการร่วมกิจกรรม เช่น การอภิปราย การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมุติ หรือโต้ว่าที่

การสอนภาษาไทย ครูควรมีจุดประสงค์ในการสอนที่ชัดเจน เข้าใจลักษณะและจิตวิทยาในการเรียนรู้ของนักเรียน ใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธี มีกิจกรรมการสอนหลาย ๆ แบบ มีขั้นตอนในการสอนดี และประเมินผลการสอนเป็นระยะ ๆ

กลวิธีการสอนมีหลายวิธี ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา ดังที่ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มรรย (อ้างถึงใน ดาวรุ่ง เถียรทวี 2543 : 21-23) กล่าวถึงการสอนภาษาไทยว่า ถ้าจะให้ได้ผลดีควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี ดังนี้

1. วิธีสอนแบบบรรยาย (Lecture Method) เป็นการสอนแบบดั้งเดิม การสอนแบบนี้จะได้ผลดี หากผู้สอนมีการวางแผนการสอนและดำเนินการสอนเป็นขั้นตอน ครูอาจใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี เช่น ใช้ภาพ เพลง แผนภูมิ แถบบันทึกเสียง การอภิปราย ครูให้นักเรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมในชั้นประเมินผล ครูควรมีวิธีการประเมินผลที่น่าสนใจ นอกจากแบบฝึกหัด อาจมีการ

อภิปราย การแต่งประโยค การแต่งข้อความ จะเป็นการประเมินผลการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

2. การสอนแบบอุปมานวิธี (Inductive Method) คือ การสอนจากตัวอย่างไปสู่กฎเกณฑ์ ครูจะบอกคำจำกัดความของหลักภาษาเรื่องนั้น และยกตัวอย่างให้เองหมด ครูจะให้นักเรียนช่วยกันสังเกตและสรุปคำจำกัดความ และหลักเกณฑ์จากตัวอย่างด้วยตนเอง การเรียนวิธีนี้จะทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ลึกซึ้ง และจดจำได้แม่นยำ เพราะเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงและเนื้อหาที่เรียนกว้างมาก

3. การสอนแบบอนุมานวิธี (Deductive Method) คือ การสอนโดยที่ครูให้คำจำกัดความให้หลักเกณฑ์ของเนื้อหาวิชาที่จะสอนก่อน แล้วจึงยกตัวอย่างประกอบ การสอนแบบนี้ดำเนินไปได้รวดเร็ว นักเรียนบางส่วนอาจจะฟังแล้วติดตามทัน แต่อีกบางส่วนตามไม่ทัน ไม่เข้าใจ ครูควรใช้สื่อประกอบการสอน เช่น แผนภูมิ แผ่นปลิว หุ่นจำลอง และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรม

4. การสอนแบบอภิปราย (Discussion Method) อาจเป็นการอภิปรายทั่ว ๆ ไป โดยครูเป็นผู้ดำเนินการอภิปราย หรือจะมีนักเรียนคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายก็ได้ นอกจากนี้ครูอาจมอบหมายงานให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่ม แล้วนักเรียนนำเสนอผลงานอภิปรายเป็นคณะ หรือปาฐกถาหมู่ มีผู้ดำเนินการอภิปรายซักถามทั่ว ๆ ไป

5. วิธีสอนแบบแบ่งหมู่ให้นักเรียนทำงาน (Task Group Method) เป็นวิธีการที่จะให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ รู้จักรับผิดชอบและทำงานร่วมกันอย่างมีระเบียบแบบแผน

6. การสอนด้วยวิธีการแก้ปัญหา (Problem Solving Method) เป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีขั้นตอนชัดเจน คือ กำหนดปัญหา การหาขอบเขตหรือรวบรวมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา การตั้งสมมุติฐานหรือการคาดคะเนถึงความเป็น การรวบรวมข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา และขึ้นสรุป การสอนภาษาไทยอาจใช้วิธีนี้ได้หากนักเรียนช่วยกันคิดหาวิธีแก้ปัญหา แม้จะต้องใช้ทุกขั้นตอนก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ และมีวิธีการแก้ปัญหาที่ดีขึ้น นักเรียนจะเรียนหลักภาษาได้เนื้อหาที่กว้างและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

7. การสอนภาษาไทยโดยใช้เพลง เพลงเป็นสื่อชนิดหนึ่ง ที่ช่วยสร้างความสนใจให้ผู้ฟัง เกิดความรู้สึกที่กลมกลืนกับบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ดีขึ้น นักเรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนาน ครูใช้เพลงนำเข้าสู่บทเรียน ใช้ดำเนินการสอน หรือใช้สรุปบทเรียน

8. การสอนภาษาไทยโดยใช้เกม เกมเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่เป็นการแข่งขัน มีผู้เล่นตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป กิจกรรมมีจุดประสงค์ที่จะให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติตามที่ต้องการนอกเหนือจากความสนุกสนาน

9. การสอนภาษาไทยโดยใช้นาฏการ การใช้นาฏการประกอบการสอนภาษาไทย เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน ให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน คลายเครียด เสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก เป็นแนวทางให้นักเรียนพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเองได้ด้วย เช่น การแสดงละคร การแสดงหุ่น บทบาทสมมุติ

10. การสอนภาษาไทยโดยใช้สื่อต่าง ๆ สื่อการสอนเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ สื่อการสอน เช่น บทเรียนสำเร็จรูป ใบงาน แบบฝึก และโสตทัศนูปกรณ์

11. การสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์ทักษะ การฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนนั้น เราสามารถใช้ทักษะหลาย ๆ อย่าง ในการติดต่อสื่อสาร ดังนั้นในการสอนภาษาไทย ครูต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของนักเรียน

12. การสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น การสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะมีความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา และทักษะต่าง ๆ ในวิชาภาษาไทยแล้ว ควรจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นด้วย

การสอนภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพ ควรต้องเลือกใช้วิธีสอนที่ส่งเสริม และให้ความสำคัญกับผู้เรียนในฐานะเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน ซึ่งครูสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน จุดประสงค์ การเรียนรู้ และเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 15-48) กล่าวไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม (Indirect Instruction) การจัดการเรียนการสอนนี้มีแนวคิดพื้นฐานว่า “ยิ่งผู้เรียนมีวุฒิภาวะสูงขึ้น ยิ่งต้องมีความรับผิดชอบที่จะต้องค้นหา ค้นพบ ข้อความรู้ และสรุปข้อความรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้ของตนมากขึ้น” แนวคิดนี้ตรงกับ แนวคิดของทฤษฎี Constructivism ซึ่งมีความเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในบุคคล บุคคลเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม การเรียนการสอนตามแนวคิด Constructivism ครูจะต้องมีบทบาทดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสังเกต สำรวจเพื่อให้เห็นปัญหา
2. มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เช่น แนะนำถามให้คิด เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบ หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการคิดค้นต่อ ๆ ไป ให้มีการทำงานเป็นกลุ่ม พัฒนาให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างไกล
4. ประเมินความคิดรวบยอดของผู้เรียน ตรวจสอบความคิดและทักษะการคิดต่าง ๆ การปฏิบัติ การแก้ปัญหา และพัฒนา การเคารพความคิดและเหตุผลของผู้อื่น

2. การศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Study) เริ่มต้นโดยครูหรือผู้เรียนเป็นผู้กำหนดหัวข้อปัญหา หรือโครงการตามสาระการเรียนรู้ที่กำหนด โดยผู้เรียนต้องศึกษา วิเคราะห์ สรุปอ้างอิง และสรุปข้อความรู้บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ และประเมินผลกระบวนการ ครูต้องใช้เทคนิคการประเมินในด้านการให้ข้อมูลป้อนกลับ และตรวจแก้งาน ครูจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนให้ส่งเสริมความเป็นอิสระ ให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็นที่จะเรียนรู้ ครูจัดชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

กิจกรรมที่ครูสามารถเลือกใช้ให้ผู้เรียนปฏิบัติในการศึกษาเป็นรายบุคคล มีดังนี้

- รายงาน	- การระดมพลังสมอง	- การค้นคว้าอย่างอิสระ
- เรียงความ	- การแก้ปัญหา	- การเรียนเสริม
- โครงการ	- การตัดสินใจ	- ศูนย์การเรียนรู้
- แบบจำลอง	- คู่สัญญา	- ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
- การทำนิตยสาร	- การมอบหมายงานเป็นรายบุคคล	- การสืบค้น
- เกม	- ชุดการสอน	- คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

3. การสอนแบบโครงงาน กรมวิชาการ (2530 : 27-28) กล่าวถึงการสอนแบบโครงงานว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติจริง ในลักษณะการศึกษา สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง ประดิษฐ์คิดค้น โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้น แนะนำ ให้คำปรึกษา โครงงานเป็นเหมือนสะพานเชื่อมระหว่างห้องเรียนกับโลกภายนอก เพราะผู้เรียนต้องนำเอาความรู้ที่ได้จากชั้นเรียน มาบูรณาการเข้ากับกิจกรรม ที่จะกระทำเพื่อนำไปสู่ความรู้ใหม่ ๆ ด้วยการสร้างความหมาย การแก้ปัญหา การค้นพบด้วยตัวเอง ซึ่งผู้เรียนต้องสร้างและกำหนดความรู้จากความคิดที่มีอยู่กับความคิดที่เกิดขึ้นใหม่ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนความรู้ให้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้จากโครงงานสามารถทำได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา และทำได้กับทุกกลุ่มวิชา โดยบูรณาการภายในกลุ่มวิชา หรือข้ามกลุ่มวิชาก็ได้ สามารถทำได้เป็นบุคคล หรือรายกลุ่ม ตามความเหมาะสมและความสนใจ

โครงงานเป็นส่วนที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และสร้างผลผลิต แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. โครงงานตามสาระการเรียนรู้ เป็นโครงงานที่บูรณาการความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาเป็นพื้นฐานในการกำหนดโครงงานและการปฏิบัติ

2. โครงการตามความสนใจ เป็นโครงการที่ผู้เรียนกำหนดขั้นตอน ความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยนำเอาความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาบูรณาการกำหนดเป็นโครงการและการปฏิบัติ

ขั้นตอนการทำโครงการ

ในการดำเนินงานโครงการ มีขั้นตอนที่สำคัญประกอบด้วย

1. การคิดและเลือกหัวเรื่อง
2. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
3. การเขียนเค้าโครงของโครงการ
4. การปฏิบัติโครงการ
5. การเขียนรายงาน
6. การแสดงผลงาน

สำหรับแนวทางการเลือกวิธีสอนที่เหมาะสม บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 4) ได้เสนอแนวทางการเลือกวิธีสอนว่าควรพิจารณาถึงองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. จุดประสงค์ของบทเรียน การที่จะเลือกสอนวิธีใด วิธีนั้นจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของบทเรียน กล่าวคือ เป็นวิธีที่มั่นใจว่าจะสามารถช่วยให้บรรลุจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด
2. ลักษณะของเนื้อหา ควรเลือกวิธีสอนที่สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาที่จะสอน
3. ลักษณะของผู้เรียน วิธีสอนบางวิธีสามารถใช้ได้กับผู้เรียนหลายวัยหลายประเภท แต่บางวิธีเหมาะสมกับผู้เรียนบางวัย จึงต้องเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน
4. เวลา ในการสอนแต่ละครั้งมีกำหนดเวลาเท่าใด เพียงพอสำหรับการสอนด้วยวิธีนั้นหรือไม่ จะต้องพิจารณาให้รอบคอบ
5. สถานที่ การสอนบางวิธีจำเป็นต้องจัดสภาพห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ ให้เหมาะสม เช่น วิธีสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ วิธีสอนแบบอภิปรายกลุ่ม ซึ่งแต่ละวิธีมีการจัดสภาพห้องที่แตกต่างกัน ผู้สอนจึงควรคำนึงถึงความเหมาะสมในเรื่องนี้ด้วย
6. จำนวนผู้เรียน ผู้เรียนมีจำนวนมากน้อยเพียงใด จำนวนผู้เรียนเหมาะสมกับวิธีที่ใช้หรือไม่

วิธีสอนที่ผู้วิจัยเลือกนำมาใช้สอนในรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ห้วงค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) โดยวิเคราะห์จากจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของรายวิชา จุดประสงค์ของการเรียนรู้แต่ละบท ลักษณะของเนื้อหา ลักษณะของนักเรียน เวลา สถานที่ และจำนวนนักเรียน ตามคำแนะนำของบุญชม ศรีสะอาด (2537 : 4) รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่าง ๆ และศึกษาวิธีสอนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนภาษาไทยตามคำแนะนำของสุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย (2536 : 21-23) ได้วิธีสอนที่เหมาะสม 4 วิธีคือ 1) วิธีสอนแบบบรรยาย 2) วิธีสอนแบบอภิปราย 3) วิธีสอนแบบฝึกทักษะ 4) วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่ม

1. **วิธีสอนแบบบรรยาย (Lecture Method)** สุจิต เพียรชอบ (อ้างถึงใน สิริมา เจริญศรี 2541 : 32-33) กล่าวถึงวิธีสอนแบบบรรยายว่า หมายถึง การสอนที่ครูเตรียมศึกษาหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทเรียนที่จะสอนจากตำรา แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออุเทศ ตลอดจนแหล่งความรู้ต่าง ๆ แล้วนำมาบอกกล่าว อธิบายหรือบรรยายให้ผู้เรียนฟัง

ลำดับขั้นของวิธีสอนแบบบรรยาย

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน
2. ขั้นบรรยาย
3. ขั้นซักถามและอภิปราย
4. ขั้นทำกิจกรรม
5. ขั้นวัดผล

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนแบบบรรยาย

ข้อดีของวิธีสอนแบบบรรยาย

- 1) ให้ความรู้ซึ่งไม่สามารถใช้อุปกรณ์อย่างอื่นได้
- 2) นำความรู้ ความคิดจากหลาย ๆ ทฤษฎีมารวมกันอย่างมีระเบียบและต่อเนื่อง
- 3) เหมาะกับผู้เรียนที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด
- 4) ผู้เรียนได้รับความรู้ครบถ้วนตามหลักสูตร
- 5) ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังทัศนคติและความคิดที่พึงประสงค์ได้
- 6) ผู้สอนสามารถขยายหรือเพิ่มเติมเนื้อหาจากที่มีอยู่ในแบบเรียนได้
- 7) สามารถใช้ความรู้หลายอย่างในระยะเวลาสั้น

ข้อจำกัดของวิธีสอนแบบบรรยาย

- 1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนน้อยมาก
- 2) การสอนมีลักษณะเฉื่อยชา
- 3) เป็นการสอนที่ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 4) ผู้ที่สติปัญญาไม่ดีหรือปานกลางอาจไม่ได้รับความรู้เต็มที่
- 5) เป็นการยากที่จะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจตลอดเวลาการบรรยาย

2. **วิธีสอนแบบอภิปราย (Discussion Method)** สมบัติ แสงรุ่งเรือง (อ้างถึงใน สิริมา เจริญศรี 2541 : 30-31) กล่าวถึงวิธีสอนแบบอภิปรายว่า เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างครูกับนักเรียน หรือระหว่างนักเรียนด้วยกัน โดยมีครูเป็นผู้ประสาน แทนที่ครูจะเป็นฝ่ายตั้งปัญหาถามเด็ก ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามบ้าง และให้นักเรียนมีส่วนช่วยตนเองด้วย วิธีสอนนี้ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น พูดเป็น และยังเป็น การส่งเสริมให้มีการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย

ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอภิปราย

1. **ขั้นเตรียมการ** ครูอธิบายและแนะนำวิธีการของการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ คือ
  - 1.1 วิธีดำเนินการอภิปราย
  - 1.2 หน้าที่ของประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม
  - 1.3 กำหนดเรื่องหรือหัวข้ออภิปราย
2. **ขั้นอภิปราย** ให้กลุ่มรับหัวข้ออภิปราย นำไปอภิปรายหาคำตอบ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและทำหน้าที่เป็นวิทยากรไปด้วย
3. **ขั้นสรุปและประเมินผล** ให้นักเรียนรายงานผลการอภิปราย และสรุปสำหรับปัญหาหรือประเด็นนั้น ๆ ครูเป็นผู้ประเมินผลงานของกลุ่ม

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนแบบอภิปราย

ข้อดีของวิธีสอนแบบอภิปราย วิธีสอนแบบอภิปราย ใช้ได้ดีในระดับอุดมศึกษากับนักเรียนที่มีความรับผิดชอบ สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและสามารถแสดงออกได้ อาจใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นก็น่าจะทดลองใช้ได้บ้าง

ข้อจำกัดของวิธีสอนแบบอภิปราย ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ปัญหาเรื่องหนังสือเอกสารค้นคว้า หรือหนังสืออ่านประกอบไม่มี หรือมีไม่เพียงพอ

3. **วิธีสอนแบบฝึกทักษะ (Practice Drill Method)** สุจริต เพียรชอบ (2539 : 15) แสดงความคิดเห็นว่าวิธีสอนแบบฝึกทักษะ เป็นวิธีสอนที่นักเรียนฝึกความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

หลังจากที่นักเรียนได้รับคำแนะนำ หรือสาธิตจาก ครูผู้สอนแล้ว นักเรียนก็ปฏิบัติตาม และฝึกซ้ำบ่อย ๆ จนเกิดความชำนาญ การฝึกทักษะจะปฏิบัติพร้อม ๆ กันทั้งกลุ่มใหญ่ หรือแบ่งกลุ่มย่อยปฏิบัติ หรือจะฝึกเป็นรายบุคคลก็ได้ ก่อนการฝึกทักษะครูและนักเรียนควรร่วมกันวางแผนกำหนดกระบวนการฝึก รวมทั้งวิธีการและเกณฑ์การประเมินผลงานที่ฝึกนั้นด้วย เพื่อนักเรียนจะได้ทราบผลการปฏิบัติของตนเอง วิธีสอนแบบฝึกทักษะนั้นมักใช้กับการเรียนการสอนด้านวิชาชีพ หรือวิชาการด้านภาษา เช่น ฝึกทักษะการพูด การฟัง การอ่านและการเขียน

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนแบบฝึกทักษะ

ข้อดีของวิธีสอนแบบฝึกทักษะ

1. นักเรียนมีความชำนาญในทักษะด้านนั้น ๆ มากขึ้น
2. นักเรียนเห็นคุณค่า ยอมรับ และมีทัศนคติในการฝึกทักษะด้วยตนเองมากขึ้น
3. นักเรียนจะมีนิสัยเพียรพยายาม ถ้านักเรียนมีประสบการณ์ที่ดีจากการฝึกทักษะ

ครั้งนั้น ๆ

ข้อจำกัดของวิธีสอนแบบฝึกทักษะ

1. ครูต้องสาธิตให้นักเรียนเห็นตัวอย่างที่ดี เพื่อนักเรียนจะได้มีแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง
2. ต้องมีการวางแผนกระบวนการฝึกที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องระยะเวลาที่กำหนดให้ฝึกปฏิบัติ เพื่อเป็นการสร้างวินัยในตนเองให้แก่ นักเรียนด้วย

4. วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่ม

วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่ม แบ่งได้ 3 วิธี คือ

4.1 วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มระดมความคิด (Brain Storming Group)

สุจริต เพียรชอบ (อ้างถึงใน สิริมา เจริญศรี 2541 : 28-29) กล่าวถึงวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มระดมความคิดว่า เป็นวิธีสอนโดยใช้การระดมความคิด คือการให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่ผู้อื่นเสนอมา จะบันทึกความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะไว้ทั้งหมด

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบแบ่งกลุ่มระดมความคิด

การสอนโดยวิธีนี้ครูจะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 8-10 คน อย่างมากไม่เกิน 15 คน เพราะถ้ามีนักเรียนจำนวนมากเกินไป จะทำให้การแสดงความคิดเห็นไม่ทั่วถึง หรือไม่คล่องตัวเท่าที่ควร การระดมความคิดใช้เวลาสั้น ๆ ประมาณ 10-15 นาที แต่ละกลุ่มจะมีประธาน และเลขานุการ ประธานจะขอให้สมาชิกทุกคนช่วยกันระดมความคิด เมื่อใครคิด

อะไรได้ก็พูดออกมา เลขาการก็จะจดบันทึกโดยไม่คำนึงถึงความสำคัญก่อนหลัง หลังจากนั้นตัว
แทนของกลุ่มก็จะออกมารายงานให้สมาชิกกลุ่มใหญ่ทราบ

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มระดมความคิด

ข้อดีของวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มระดมความคิด

1. วิธีนี้ใช้ได้เมื่อผู้สอนต้องการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
ในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง
2. ช่วยให้ได้แนวความคิดที่กว้างขวาง แนวความคิดใหม่ ก่อนที่จะนำมาจัด
ประเภทหรือประเมินผล
3. ให้นักเรียนมีโอกาสได้พูดแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ มีความสบายใจ
4. ช่วยให้ผู้สามารถตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้ดี

ข้อจำกัดของวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มระดมความคิด

1. อาจใช้เวลามาก และมีความคิดที่ใช้ไม่ได้
2. ผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับวิธีนี้จะไม่ค่อยเสนอแนวความคิดที่แปลก ๆ ในระยะแรก

4.2 วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน (Group Process Method)

สุมานัน รุ่งเรืองธรรม (2541 : 29-30) กล่าวถึงวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงานว่า
เป็นวิธีการที่ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำเป็นหมู่คณะ ช่วยกันศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ เช่น
ห้องสมุด การสัมภาษณ์ การสังเกต การมีส่วนร่วม หรือการปฏิบัติกิจกรรมตามความสามารถ
ความถนัด หรือความสนใจ เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกันตามวิธีแบบประชาธิปไตย
ทุกคนจะต้องดำเนินการตามที่มอบหมายให้ ซึ่งเป็นวิธีที่จะช่วยฝึกฝนให้นักเรียนได้รับ
ประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน วิธีนี้ต้องดำเนินงานอย่างมีหลักเกณฑ์ ครูและ
นักเรียนจะต้องวางแผนร่วมกัน เป็นการฝึกให้นักเรียนทุกคนมีวินัยในตนเองด้วย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ประมาณ 4-5 กลุ่ม
2. กำหนดจุดมุ่งหมาย และวิธีทำงานอย่างละเอียด ถ้าเป็นครั้งแรก ครูควร
แนะนำและดูแลอย่างใกล้ชิด
3. เสนอแนะแหล่งวิทยาการที่จะใช้ค้นคว้าหาความรู้
4. วางแผนการทำงานร่วมกันตามที่ได้รับมอบหมาย
5. ประเมินผล ตามวิธีที่ครูและนักเรียนได้วางแผนร่วมกันไว้ ครูอาจจะมี
แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือในการทำงานของนักเรียนด้วย
6. รายงานผลการศึกษาค้นคว้าของกลุ่ม

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน

ข้อดีของวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน

1. นักเรียนได้ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิดต่างๆ ที่จะทำให้สามารถคิดในระดับสูงขึ้น มีทักษะในการทำงานกลุ่ม คิดวิจารณ์ แก้ปัญหา
2. เมื่อนักเรียนแต่ละคนร่วมกันวางแผนการทำงานและประเมินผลร่วมกัน นักเรียนที่อ่อนสามารถแก้ปัญหาและทำงานได้ผลดี
3. นักเรียนมีทัศนคติของความเป็นประชาธิปไตย

ข้อจำกัดของวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน

1. มาตรฐานของกลุ่มอาจสูงไปสำหรับนักเรียนบางคน ทำให้ปฏิบัติได้ยาก หรือมาตรฐานของกลุ่มอาจต่ำไป ทำให้ไม่สามารถช่วยให้นักเรียนบางคนกระตือรือร้นสนใจ
2. ครูอาจละเลยไม่ดูแลทำให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการเรียนโดยวิธีนี้
3. นักเรียนที่ฉลาดอาจใช้ความคิดของตนครอบงำนักเรียนในกลุ่ม และเด็กที่ไม่กล้าจะไม่รับผิดชอบปฏิบัติงานใด ๆ หรือไม่ร่วมกิจกรรมอย่างแท้จริง

4.3 วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มค้นคว้า (Study Group)

สุจริต เพ็ชรชอบ (2531 : 14) กล่าวว่าวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มค้นคว้า คือ วิธีสอนที่ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหัวข้อที่ครูกำหนดให้ หรือเป็นเรื่องที่สมาชิกในกลุ่มต้องการค้นหาคำตอบเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยให้สมาชิกวางแผนแบ่งหัวข้อกันศึกษา เช่น ครูอาจแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความเหมาะสม ให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด จากการสัมภาษณ์ เช่น กลุ่มที่ 1 ศึกษาเรื่องประวัติความเป็นมาของเสภา กลุ่มที่ 2 รวบรวมเรื่องย่อ กลุ่มที่ 3 วิเคราะห์นิสัยตัวละคร กลุ่มที่ 4 ซึ่ให้เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรื่อง กลุ่มที่ 5 หาข้อคิด คำคม ประชญาที่ได้

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มค้นคว้า

ข้อดีของวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มค้นคว้า

1. เสริมสร้างความรับผิดชอบให้แก่นักเรียน
2. นักเรียนที่ศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง จะเห็นคุณค่าของการศึกษาค้นคว้า รักการอ่าน และมีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียนมากขึ้น

ข้อจำกัดของวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มค้นคว้า

อาจมีนักเรียนบางคนที่ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง เช่น ไปคัดลอกข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูลเดียว ทำให้ขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์

แนวคิดการสอนวิชาภาษาไทย

การสอนภาษาไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแนวคิดไปจากเดิม ไม่เน้นเพียงการอ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่จะเน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ภาษาเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ การถ่ายทอดความคิด เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ และนำความรู้ที่ได้นั้นไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาตนเอง พัฒนาความคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหาและการดำรงชีวิตในสังคม ในขณะที่เกี่ยวกับการสอนภาษาไทยจะต้องเน้นให้ผู้เรียนรักภาษาไทย หวังแทนและแสดงความเป็นเจ้าของอย่างชัดเจน อย่างภาคภูมิใจด้วยความสำนึกว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องรักษา และทะนุบำรุงภาษาไทยให้ยั่งยืนงดงามคู่ประเทศไทยสืบไป โดยใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ในฐานะที่ภาษาไทยเป็นมรดก เป็นวัฒนธรรม และถ่ายทอดวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ในรูปของหลักภาษา ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์การใช้ภาษา วรรณคดี และวรรณกรรมที่ผู้เรียนจะได้ศึกษาเรื่องราวของชีวิตที่จะทำให้ชีวิตทัศน์และโลกทัศน์ของผู้เรียนกว้างขวางขึ้น เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมทั้งในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต รวมทั้งภูมิปัญญาทางภาษาของท้องถิ่นต่าง ๆ ด้วย

บทกวีจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย

การจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ผู้สอนต้องจัดให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 “แนวการจัดการศึกษา” โดยยึดหลักว่า

1. ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้
2. ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
3. กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

การที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน ย่อมแสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนต้องเน้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้จึงเป็นเรื่องของผู้เรียน ที่ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่าน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้นการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม รวมทั้งแหล่งการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องจัดให้มีลักษณะของการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนกระหายใคร่รู้ใคร่เรียน และเกิดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาตามศักยภาพของตน ทำให้เรียนรู้ได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นมีผลให้ผู้สอนและผู้เรียนต้องปรับบทบาทของตนเอง ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

หน้าที่ของครูภาษาไทย

ครูภาษาไทยมีหน้าที่ตามที่ศรีสุดา จรรย์กุล (2544 : 19-33) กล่าวว่าครูภาษาไทยก่อนที่จะสอน สิ่งสำคัญที่ควรทำเป็นอันดับแรกคือ รู้จักตนเอง รู้หลักในการประกอบอาชีพ ครูภาษาไทยควรสำรวจตนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

งานในหน้าที่ คือ การสอนภาษาไทย เป็นงานที่ครูภาษาไทยควรปฏิบัติคือ

- สอนและเตรียมการสอน
- ตรวจสอบคําทํางานของนักเรียน
- จัดหาตำราและเอกสารเพื่อให้ประกอบการสอน
- จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียน
- จัดทำ หรือใช้ และรักษาวัสดุอุปกรณ์การสอน
- จัดเก็บเอกสารและอุปกรณ์การสอนเข้าหมวดหมู่
- จัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทย

ทักษะในการสอนภาษาไทย ครูภาษาไทยควรมีทักษะการสอนภาษาไทย ทักษะการสอนเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดผล คือประสิทธิภาพ ดังนั้นทักษะที่ครูภาษาไทยพึงมีคือ ทักษะการใช้ภาษา ได้แก่ การพูด มีความสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้เป็นภาษาง่าย ๆ ให้นักเรียนเข้าใจได้ ใช้ถ้อยคำชัดเจนไม่กำกวม เรียงลำดับข้อความที่จะอธิบายว่าเรื่องใดก่อน ขณะอธิบายใช้ท่าทางประกอบคำพูด ทำให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนรู้ตั้งแต่เริ่มต้นสอน ระหว่างดำเนินการสอน และจบการสอน นับว่าผู้นั้นประสบผลสำเร็จในการสอน นอกจากนี้ครูภาษาไทยควรใช้กิริยาท่าทางประกอบการสอน กิริยาท่าทางเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ และบุคลิกภาพ คือสิ่งที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล เช่น ร่างกาย จิตใจ นิสัย อารมณ์ การแต่งกาย วาจา กิริยาท่าทาง บุคลิกภาพที่ดีเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นกิริยาท่าทางประกอบการสอนที่ครูควรฝึกฝน คือ การเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนอิริยาบถทำได้เช่น การเปลี่ยนที่ยืนขณะอธิบาย การเดิน การเว้นหยุดนิ่งเมื่อนักเรียนคุยกัน การใช้มือและแขน การใช้มือประกอบหรือเน้นข้อความที่พูด ควรมีความหมายสอดคล้องกับความรู้สึก เหมาะกับโอกาส เนื้อหา และเรื่องที่จะพูด ใช้มือและแขนให้ถูกต้องไม่ขัดตา การแสดงออกทางสีหน้า สายตา การใช้สายตา เมื่อสบตากับนักเรียน ครูควรแสดงความจริงใจออกทางสายตา ขณะครูสอนพยายามมองนักเรียน เพราะเป็นการแสดงว่าครูสนใจนักเรียน ครูควรใช้สายตามองกวาดไปให้ทั่วห้อง ประสานสายตากับผู้เรียนขณะอธิบายบทเรียน การทรงตัวและการวางท่าทาง ครูต้องระมัดระวังไม่วางท่าตามสบายเกินไป เมื่อยืนอยู่หน้าชั้น ไม่ควรยืนโยกตัว โคลงตัว ควรยืนให้น้ำหนักอยู่บนปลายเท้า เท้าทั้งสองข้างไม่ควรวางชิดหรือห่างเกินไป ควรวางตัวพอสบาย การแต่งกายควร

แต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับวัย ฐานะความเป็นครู แต่งกายให้สะอาด ไม่มีรอยยับ ไม่สวม รองเท้าแตะ การใช้วาจาและน้ำเสียง วาจาและน้ำเสียงเป็นสิ่งที่ต้องฝึก ครูภาษาไทยควรใช้เสียงดัง พอฟังชัดเจน ออกเสียง ร ล และควบกล้ำได้ถูกต้อง น้ำเสียงสูง ต่ำตามเนื้อหาที่สอน เน้นเสียง พอสมควร ใช้คำสุภาพนุ่มนวลไพเราะ ใช้ภาษาพูดกับนักเรียนได้เหมาะสม ใช้ถ้อยคำถูกต้องตาม ความนิยม การใช้คำถาม มีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนมาก เพราะต้องให้นักเรียน คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ครูจำเป็นต้องศึกษาลักษณะของคำถามต่างๆ ฝึกฝนการใช้คำถามให้คล่องแคล่ว การเสริมกำลังใจ เป็นกลวิธีสอนที่ครูภาษาไทย ควรฝึกฝนจนเกิดทักษะ เพราะจะช่วยนักเรียนที่ ขาดความมั่นใจในตัวเองให้เกิดความเชื่อมั่น กล้าที่จะตอบคำถาม แสดงความคิดเห็นกับครู การเสริมกำลังใจได้แก่ คำชมเชย การให้รางวัล สัญลักษณ์ต่าง ๆ หรือกำลังใจจากท่าทาง เช่น ยิ้ม ประบมือ การให้นักเรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง การใช้สื่อการสอน สื่อการสอนช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ภาษาไทยได้ดีขึ้น ช่วยแปลงนามธรรมให้เป็นรูปธรรม เป็นจุดรวมความสนใจ ให้ความเป็นจริงต่อการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด มองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่อง สิ่งที่ยัง ได้ถูกต้อง สามารถจำเรื่องได้นาน ครูควรฝึกการใช้สื่อการสอนใช้ประกอบการสอนได้ทุกขั้นตอน การอธิบาย การเรียนภาษาไทย การอธิบายเป็นทักษะที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง การอธิบายที่มี ประสิทธิภาพประกอบด้วย การจัดลำดับเรื่องที่จะอธิบาย วางโครงสร้างที่จะอธิบายตั้งแต่ต้นจนจบ ตอนใดควรย้ำหรือเน้น มีการสรุปเป็นช่วง ๆ คำนึงถึงระดับเสียง การเว้นระยะความเร็ว ถ้ายา อธิบายอย่างรวดเร็ว ถ้ายากควรอธิบายให้ช้าและชัดเจน รู้ระดับของผู้ฟัง เพื่อจะได้ใช้คำอธิบายและ ภาษาไทยได้เหมาะสม ในเรื่องของบุคลิกภาพของผู้อธิบาย ควรเป็นผู้มีความรู้ดี มีความเชื่อมั่นต่อ สิ่งที่จะอธิบาย

ประสิทธิภาพการสอนภาษาไทย

ครูภาษาไทยต้องคำนึงว่าทำอย่างไร การสอนจึงจะมีประสิทธิภาพ คือ

1. ครูควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม ให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าเป็นสมาชิก คนหนึ่งในห้องเรียน มีสิทธิ์ร่วมแสดงความคิดเห็น
2. การสอนที่ใช้วิธีแบ่งกลุ่มอภิปราย ฝึกทักษะให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อ ฝึกทักษะการใช้ภาษา นักเรียนมีสิทธิ์ที่จะตั้งหัวข้อ เสนอแนะเพื่อนำไปอภิปรายร่วมกัน เมื่อการ อภิปรายจบครูกับนักเรียนประเมินผลร่วมกัน
3. การเข้าสอนนักเรียนชั่วโมงแรก ทำให้ครูกับนักเรียนคุ้นเคยเป็นกันเองต่อกัน
4. นำกิจกรรมหลาย ๆ ประเภทมาใช้สอน ครูควรเตรียมการสอนทุกวัน แต่ แผนการสอนควรยืดหยุ่น ครูควรสังเกตว่าเมื่อไรจะนำกิจกรรมใดมาใช้สอนในห้องเรียน ครู

ภาษาไทยควรมีความสามารถพิเศษ คือ อ่านทำนองเสนาะได้ เชิดหุ่นเป็น ร้องเพลงไทยประกอบบทเรียนได้

5. การสัมภาษณ์นักเรียนทางอ้อม ทำในสัปดาห์แรกที่เปิดภาคเรียน ครูคุยกับนักเรียนเป็นส่วนตัว หัวข้อที่ครูจะนำมาสนทนาคือ ความรู้สึกต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ทักษะคติ เป้าหมายในชีวิต ชีวิตที่บ้าน การคบเพื่อน ครูควรเป็นฝ่ายฟัง ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณครูสนใจตัวเขา

6. การกำหนดหัวข้อเพื่อให้นักเรียนเขียนความเรียง เป็นวิธีทราบว่านักเรียนเข้าใจบทเรียนมากน้อยเพียงไร มีโลกทัศน์ รู้จักแก้ปัญหา

7. การควบคุมตนเองเมื่ออยู่ในชั้นเรียน ถ้านักเรียนทำให้ครูไม่พอใจหรือโกรธ ครูควรระงับอารมณ์ ไม่แสดงอารมณ์หรือทัศนคติที่ไม่ดีให้นักเรียนเห็น ควรหาสาเหตุว่านักเรียนประพฤติตนเช่นนั้นเป็นเพราะเหตุใด

8. การประเมินผล เป็นกระบวนการที่ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ นักเรียนได้รู้ว่าคุณต้องการอะไร รู้จุดมุ่งหมาย รู้การเรียนอยู่ในระดับใด ครูได้ทราบความพร้อมของนักเรียนชี้แนะให้นักเรียนเห็น โครงสร้างของเนื้อหาวิชา

งานสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ เป็นงานยากอย่างยิ่ง ซึ่งครูทุกคนต้องเผชิญกับความจริงข้อนี้ และพยายามพัฒนาตนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประสิทธิภาพการสอนก็จะเกิดขึ้น

ทักษะในด้านความรู้และการใช้ภาษาไทย

ครูภาษาไทยควรมีความรู้ และการใช้ภาษาไทย ดังนี้

1. ใช้ภาษาไทยได้ดีทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน
2. ใช้ภาษาพูดและเขียนได้ถูกต้องตามกาลเทศะ และบุคคล
3. ใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสมชัดเจน
4. รู้จักลักษณะและโครงสร้างพื้นฐานของภาษาไทย
5. ติดตามความเคลื่อนไหวและความเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยอยู่เสมอ
6. คุ่นเคยและมีความเข้าใจวรรณคดีไทยดี
7. เข้าใจเนื้อเรื่องที่มีในแบบเรียนอย่างละเอียด และรู้เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย
8. ใช้พจนานุกรมทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้
9. สามารถใช้แหล่งวิชาการทางภาษาได้
10. เขียนเรียงความร้อยแก้วและย่อความได้เป็นอย่างดี
11. พูดและฟังภาษาท้องถิ่นได้บ้าง
12. มีความสามารถพิเศษ เช่น ฟ้อนรำ ขับร้อง เล่นละคร แต่งเพลง เขียนบทโทรทัศน์

รู้จักตนเอง ครูภาษาไทยควรมีคุณสมบัติในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. มนุษยสัมพันธ์ มีลักษณะให้เกิดริศและไม่ถูถูกผู้อื่น ช่วยเหลือเพื่อนครู ร่วมงานกับผู้อื่นด้วยความพอใจ ประชุมกับครูภาษาไทยจากที่อื่น ติดต่อกับผู้ปกครองและชุมชน ร่วมกิจกรรมของชุมชน

2. บุคลิกภาพ มีความสำคัญในด้านความเชื่อถือ ศรัทธา ความเคารพ ซึ่งบุคลิกภาพที่จำเป็นของครูภาษาไทย คือ ขยันและกระตือรือร้นในการสอนและปรับปรุงการสอน รักและศรัทธาในอาชีพครูและวิชาภาษาไทย เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียนและชุมชนในด้านการใช้ภาษาไทยและการวางตนตรงต่อเวลา มีเหตุผล ทำงานอย่างมีจุดมุ่งหมาย มีความคิดริเริ่ม และมั่นใจในตนเอง

หลักในการประกอบอาชีพ ครูภาษาไทยพึงมีหลักในการประกอบอาชีพดังนี้

1. ครูควรเป็นคนดี มีความรู้ดี และมีความสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ได้ ครูภาษาไทยถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่ได้สอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ ครูภาษาไทยจึงถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องประพฤติตนให้สมกับความเป็นครู และรักษาจรรยาบรรณของครูไว้

2. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ครูจะต้องทำงานร่วมกับนักเรียน ไม่เพียงแต่สอนวิชา ยังต้องจัดเกล้าเด็ก สร้างความสัมพันธ์ให้นักเรียนนับถืออย่างจริงจัง และต้องมีความสัมพันธ์กับเพื่อนครู เพื่อนงานสอน สัมพันธ์กับผู้ปกครอง มีหน้าที่รับผิดชอบ ประสานกลมกลืน และสัมพันธ์ภาพกับคนอื่น

การทำแผนการจัดการเรียนรู้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 1-2) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการเรียนการสอนอย่างมีระบบ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนการจัดการเรียนรู้จึงเป็นหลักฐานเอกสารแสดงความเชี่ยวชาญ ในการจัดการเรียนการสอน เป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของครูผู้สอน แผนการจัดการเรียนรู้จะแสดงถึงการเตรียมการล่วงหน้าของครู และการวางแผนการจัดการเรียนรู้บ่งชี้ถึง ความเป็นครูมืออาชีพในวิชาชีพของตน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญในวิชาชีพของความเป็นครู

แผนการจัดการเรียนรู้ หรือแผนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2547 : 22) กล่าวว่า หมายถึงแผนการหรือกำหนดการที่ผู้สอนได้เตรียมไว้ล่วงหน้า โดยทำเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน แผนการจัด

การเรียนรู้จะบ่งบอกให้เห็นภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้งว่า จะสอนใคร สอนเมื่อใด ใช้เนื้อหาอะไร สอนอย่างไร เพื่อให้เกิดผลอะไร และจะรู้ได้อย่างไร ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ต้องมีองค์ประกอบของการเขียนแผนครบถ้วนตามหลักวิชา โดยการนำวิชาที่ตนจะต้องสอนตลอดภาคเรียน มาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียน มีการวัดผล ประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร และเป็นแผนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสร้างความรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้กำลังใจ ส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งเป็นแหล่งความรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วย

องค์ประกอบที่สำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบของการทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย

- หลักสูตร.....
- ประเภทวิชา.....สาขาวิชา.....
- รหัสวิชา.....ชื่อวิชา.....
- จุดประสงค์รายวิชา.....
- มาตรฐานรายวิชา.....
- คำอธิบายรายวิชา.....

ส่วนที่ 2 การจัดหน่วยการเรียนรู้

- หน่วยการเรียนรู้
- จำนวน.....ชั่วโมง/.....หน่วยกิต

ส่วนที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้

- สาระสำคัญ
- จุดประสงค์การเรียนรู้ (รวมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ด้วย)
- เนื้อหาสาระ
- กิจกรรมการเรียนการสอน
- สื่อและแหล่งการเรียนรู้
- การวัดผลและประเมินผล
- บันทึกผลหลังการสอน

ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

ประโยชน์ที่ผู้สอนจะได้รับจากการมีแผนการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้

1. ได้วิธีสอนที่ดี มีความรอบคอบ และมีความหมายยิ่งขึ้น
2. สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร
3. มีคู่มือการจัดการเรียนรู้เป็นของตนเองที่จัดทำขึ้นด้วยตนเองไว้ใช้ในการสอน
4. มีความมั่นใจในขณะที่ทำการสอน สามารถควบคุมสถานการณ์และเวลาในการสอน

ให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด

5. มองเห็นภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนทั้งรายวิชา
6. มีโอกาสปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้น
7. การประเมินผลการเรียนมีประสิทธิภาพ
8. เป็นแรงกระตุ้นให้ผู้สอนสนใจใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
9. เป็นคู่มือการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้สอนแทน
10. เป็นคู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษ

11. เป็นนวัตกรรมทางวิชาการอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความชำนาญการ / ความเชี่ยวชาญของผู้จัดทำ

ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

การทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งความรู้ ความสามารถและความพร้อมของผู้สอน สภาพปัญหาของสถานศึกษาของชุมชน วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน จึงกล่าวได้ว่า รายวิชาเดียวกัน จะไม่มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน แต่จะมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายในวิชาเดียวกัน

ขั้นตอนในการทำแผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ต้องคำนวณเวลาที่จะใช้สอนวิชาที่ได้รับมอบหมายว่า ในภาคเรียนนั้นหลังจากหักวันหยุดราชการและกิจกรรมอื่น ๆ แล้ว จะมีเวลาสอนกี่คาบ เพื่อจะได้เตรียมวางแผนได้ตามเป้าหมาย ซึ่งอาจมีการสอนเสริม หรือจัดสื่อให้ผู้เรียนไปศึกษาด้วยตนเอง

ขั้นที่ 2 ศึกษาหลักสูตรในระดับที่จะต้องสอนให้เข้าใจถ่องแท้ โดยศึกษาจากหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เช่น หลักสูตร เอกสารหลักสูตร และศึกษา

รายละเอียดของวิชาที่จะสอนในเรื่องของโครงสร้างของวิชา จุดประสงค์รายวิชา มาตรฐานรายวิชา คำอธิบายรายวิชา รวมทั้งธรรมชาติของวิชา

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชา มาตรฐานรายวิชา คำอธิบายรายวิชา เพื่อกำหนดกรอบเนื้อหา เวลา ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป การกำหนดหน่วยการเรียนรู้ จึงเป็นการแบ่งเนื้อหาสาระ และเวลาที่ใช้ในแต่ละหน่วย โดยคำนึงถึงการลำดับเนื้อตามความยากง่าย และความเหมาะสม

ขั้นที่ 4 หากกลวิธีการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร อาจเลือกวิธีการสอนที่มีอยู่ในทฤษฎีการเรียนรู้ หรือจะคิดสร้างสรรค์ขึ้นใหม่เป็นของตนเองก็ได้ ทั้งนี้ควรยึดหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กลวิธีการสอนเป็นส่วนสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้สอนได้เป็นอย่างดี

ขั้นที่ 5 จัดเตรียมสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่จะนำมาประกอบการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนได้ง่าย และเร็วขึ้น ควรระบุให้ชัดเจนว่าเป็นสื่ออะไร จำนวนเท่าใด แหล่งการเรียนรู้อยู่ที่ไหน

ขั้นที่ 6 จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล โดยสร้างเครื่องมือวัดให้สอดคล้องกับหลักสูตรและครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ

- พุทธิพิสัย (Cognitive Domain)
- ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)
- จิตพิสัย (Affective Domain)

ขั้นที่ 7 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ก่อนจะทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องทำหน่วยการเรียนรู้เสียก่อน เพื่อจะได้หัวข้อเรื่อง หรือเรื่องมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ คือการวางแผนจัดแบ่งเนื้อหาที่จะสอนตลอดภาคเรียนให้เห็นชัดเจนในภาพรวม โดยนำคำอธิบายรายวิชา มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นหัวข้อเรื่อง หรือเรื่องที่จะสอนพร้อมทั้งกำหนดเวลาที่จะใช้สอนแต่ละหัวข้อเรื่องอย่างเหมาะสม หน่วยการเรียนรู้จะทำให้มองเห็นขอบข่ายหัวข้อของเนื้อหาที่จะสอน

ข้อควรคำนึงถึงในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้

ควรคำนึงถึงในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

1. การผสมผสานของเนื้อหา
2. การจัดลำดับเนื้อหา ก่อนหลังให้เหมาะสม

3. กำหนดเวลาที่จะใช้สอนในแต่ละเรื่องให้เหมาะสม

แนวการจัดทำหน่วยการเรียนรู้

มีแนวการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

1. นำคำอธิบายรายวิชามาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดหัวข้อเรื่องหรือหัวเรื่องที่จะสอน
2. กำหนดเวลาที่จะใช้สอนในแต่ละหน่วย
3. เขียนชื่อหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย ลำดับที่ของหน่วยการเรียนรู้ ชื่อหน่วย การเรียนรู้ และเวลาที่กำหนดในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

การกำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ การกำหนดหัวข้อเรื่อง หรือชื่อเรื่อง มีแนวทางดังนี้

1. ยึดวรรณคดีหรือวรรณกรรมเป็นหลัก คือการตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ตามชื่อวรรณคดีหรือวรรณกรรม และบูรณาการทักษะการพูด การฟัง การอ่าน การเขียนและการคิด โดยใช้วรรณคดีหรือวรรณกรรมเป็นเนื้อหาสาระ นำไปสู่การฝึกทักษะในรูปบูรณาการทักษะ และบูรณาการเนื้อหาข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงกับเนื้อหาในวรรณคดีและวรรณกรรมได้

2. ยึดชีวิตและสังคมเป็นหลัก คือการตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ตามชื่อที่เป็นเนื้อหาของสังคมและชีวิตหรือปัญหา เป็นการนำบทความหรือสารคดีเกี่ยวกับเรื่องของชีวิตและสังคมมาเป็นเนื้อหาสาระ เป็นการบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวกับชีวิตและสังคม และยังบูรณาการทักษะทางภาษาด้วย

3. ยึดทักษะเป็นหลัก คือการตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้โดยนำทักษะภาษามาเป็นชื่อหน่วยตัวอย่าง

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา 2000 – 1101

วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

เวลา 2 ชั่วโมง/สัปดาห์

จำนวนหน่วยกิต 2 หน่วยกิต

จุดประสงค์รายวิชา

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติ พลังของภาษาและภูมิปัญญาทางภาษาไทย
2. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญและประสิทธิภาพของการใช้ทักษะภาษาไทยในการสื่อสาร
3. เพื่อให้ใช้ทักษะทางภาษาในการแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองและงานอาชีพ
4. นำความรู้ ข้อคิดที่ได้จากการศึกษาวรรณคดี วรรณกรรม และภูมิปัญญาทางภาษาไทยไปใช้ในการดำรงชีวิตและงานอาชีพ

มาตรฐานรายวิชา

1. อธิบายธรรมชาติ พลังของภาษาและภูมิปัญญาของภาษาไทยได้
2. สร้างความสำคัญและประสิทธิภาพของการเขียน การอ่าน การฟัง การดู การพูดได้
3. นำทักษะภาษาไทยไปใช้ในการสื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสมและมีมารยาท
4. นำความรู้ ข้อคิดที่ได้จากการศึกษาวรรณคดี วรรณกรรมและภูมิปัญญาทางภาษาไทยไปใช้ในการดำรงชีวิตและงานอาชีพ

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับธรรมชาติและพลังของภาษาไทย ภูมิปัญญาทางภาษาไทย ความสำคัญและประสิทธิภาพการเขียน การอ่าน การฟัง การดูและการพูด การวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ สารในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานอาชีพ การเขียนเรียงความ ย่อความ อธิบายความ ชี้แจง รายงานการปฏิบัติงาน จดหมายที่จำเป็นต่องานอาชีพ การกรอกแบบฟอร์ม การพูดแสดงความคิดเห็น พูดสาธิต การศึกษาวรรณคดี วรรณกรรมพื้นบ้านที่ส่งเสริมคุณธรรม วัฒนธรรมและประยุกต์ใช้

ความรู้เกี่ยวกับการทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความรู้ ส่วนที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. **สาระสำคัญ** คือ ข้อความที่เป็นแก่น หรือเป็นความคิดรวบยอดของเนื้อหาสาระที่ปรากฏในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ทั้งส่วนที่เป็นทฤษฎี ข้อเท็จจริง หลักการ หรือวิธีการที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับหลังจากเรียนเรื่องนั้น ๆ แล้ว

ประโยชน์ของสาระสำคัญ เป็นประโยชน์ต่อผู้สอนและผู้เรียน คือ

1. ผู้สอนมีเป้าหมายเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอนชัดเจน
2. ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนได้ง่ายขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

การเขียนสาระสำคัญ เนื่องจากสาระสำคัญเป็นข้อความที่เป็นหัวใจของแต่ละหน่วยการเรียนจึงควรยึดหลัก ดังนี้

1. ใช้คำที่เข้าใจง่าย ชัดเจน
2. เขียนในรูปของการสรุปที่มีประเด็นสำคัญ ๆ ครบถ้วน
3. นำลักษณะเด่น ๆ ที่มองเห็นชัดเจนของสิ่งนั้น หรือเรื่องนั้น ๆ มาเขียน
4. เขียนเป็นความเรียงหรือเขียนเป็นข้อ ๆ ก็ได้

2. **จุดประสงค์การเรียนรู้** เป็นข้อความที่ผู้สอนเขียนขึ้น เพื่อให้เป็นเป้าหมายของการสอนแต่ละหน่วยต่อครั้ง ว่าผู้สอนคาดหวังที่จะให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเช่นใด หรือมีพฤติกรรมที่

เปลี่ยนไปจากเดิมอย่างไรหลังสิ้นสุดการเรียน จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาโดยทั่วไป ควรมุ่งพัฒนาหรือเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ใน 3 ด้าน คือ

1. พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นความสามารถทางสมอง หรือเป็นพฤติกรรมทางสมองที่มนุษย์มีความคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ความรอบรู้ในเนื้อหาวิชา หรือในทฤษฎี รวมทั้งมีความสามารถในการจัดการ เช่น บอกความหมาย บรรยาย หรืออธิบาย

2. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) คือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติที่ต้องลงมือทำหรือเป็นพฤติกรรมในการปฏิบัติของมนุษย์ต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น สาธิต

3. จิตพิสัย (Affective Domain) คือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม หรือเจตคติ หรือความรู้สึก ในจิตใจ หรือเป็นพฤติกรรมด้านความรู้สึกทางจิตใจของมนุษย์ต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น มีความรับผิดชอบ บอกคุณค่าความสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในแต่ละด้านจะมีลำดับขั้นจากต่ำสุดไปสูงสุด ดังนี้

พฤติกรรมพุทธิพิสัย ความรู้ – ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประมาณค่า

พฤติกรรมทักษะพิสัย การเลียนแบบ การทำตามแบบ ความถูกต้องตามแบบ การกระทำอย่างต่อเนื่อง การกระทำจนเคยชิน

พฤติกรรมจิตพิสัย การรับรู้ การตอบสนอง การสร้างคุณค่า การจัดระบบ การสร้างลักษณะนิสัย

ระดับของจุดประสงค์การเรียนรู้

ในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. จุดประสงค์ทั่วไป/จุดประสงค์ปลายทาง
2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม/จุดประสงค์นำทาง

ในแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจะใช้จุดประสงค์การเรียนรู้คู่กันได้ แต่ต้องใช้ให้ตรงคู่กันคือ

- จุดประสงค์ทั่วไป – จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- จุดประสงค์ปลายทาง - จุดประสงค์นำทาง

จุดประสงค์ปลายทาง คือจุดประสงค์ที่เป็นเป้าหมายสำคัญ ที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในการเรียนแต่ละเรื่อง หรือแต่ละแผนการสอน

ลักษณะของจุดประสงค์ปลายทาง

1. ตอบสนองพฤติกรรมสำคัญของจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของวิชาและจุดประสงค์รายวิชาที่วิเคราะห์ได้จากคำอธิบายรายวิชา
2. สะท้อนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นผลจากการเรียนรู้ โดยครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถในการปฏิบัติ และความรู้สึก เช่น เจตคติ ค่านิยม
3. การเขียนควรใช้คำบรรยายเป็นพฤติกรรม เช่น มีความรู้ความเข้าใจ

จุดประสงค์นำทาง คือจุดประสงค์ที่วิเคราะห์แตกออกจากจุดประสงค์ปลายทาง เป็นจุดประสงค์ย่อย โดยกำหนดพฤติกรรมสำคัญที่คาดหวังให้เกิดแก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ อย่างเป็นขั้นตอนจากจุดย่อยไปจนถึงจุดใหญ่ปลายทาง ในการสอนจึงควรจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้บรรลุจุดประสงค์นำทางไปสู่จุดประสงค์ปลายทาง

วิธีเขียนจุดประสงค์นำทาง

ครูสามารถเขียนจุดประสงค์นำทาง ดังนี้

1. นำจุดประสงค์ปลายทางมาย่อยเป็นจุดประสงค์นำทางหลาย ๆ ข้อ ทำได้โดยการพิจารณาว่า ผู้เรียนควรมีพฤติกรรมอะไรบ้างจึงจะเกิดการเรียนรู้ถึงจุดประสงค์ปลายทางได้
  2. ถ้ามีจุดประสงค์นำทางหลายข้อ ควรเรียงลำดับพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น จุดประสงค์นำทางบางหัวข้อจำเป็นต้องเรียงลำดับ บางข้อเป็นอิสระต่อกัน
  3. คำกริยาเชิงพฤติกรรมในจุดประสงค์นำทาง ควรแสดงพฤติกรรมที่ต่ำกว่าจุดประสงค์ปลายทาง
  4. จุดประสงค์ปลายทางบางข้อ ไม่จำเป็นต้องมีจุดประสงค์นำทาง
  5. เขียนในลักษณะจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เช่น ระบุลักษณะ บอกสาเหตุ
- ตัวอย่างการเขียนจุดประสงค์ปลายทางและนำทาง**

จุดประสงค์ปลายทาง

เขียนบรรยายภาพตามความคิดของตนได้

จุดประสงค์นำทาง

1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้อง
2. รวบรวมคำศัพท์และสำนวนที่จะนำมาเขียนบรรยายภาพได้
3. เรียบเรียงถ้อยคำเพื่อสื่อความคิดในการบรรยายภาพได้

3. **เนื้อหาสาระ** เป็นรายละเอียดของเนื้อหาวิชาทั้งหมด ในแต่ละหน่วยการสอนที่ผู้สอนนำมาเป็นสื่อให้ผู้เรียนศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามที่คาดหวัง เนื้อหาสาระจะประกอบด้วย ทฤษฎี หลักการ แนวปฏิบัติ และข้อมูลอื่น ๆ ที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เช่น แผนภูมิ รูปภาพ

ในการเขียนเนื้อหาสาระผู้สอนต้องศึกษาเนื้อหาจากหนังสือเรียน หนังสืออ้างอิง คู่มือ ผู้สอน และเอกสารอื่น ๆ รวมทั้งข้อมูลในท้องถิ่น แล้วเขียนเนื้อหาสาระให้อยู่ในกรอบของเนื้อหาตามที่หลักสูตรกำหนด โดยให้มีความยากง่ายตามความเหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียน

การเขียนเนื้อหาสาระในแผนการจัดการเรียนรู้ทำได้ 2 วิธีคือ

1. เขียนไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอาจนำไปไว้ท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน
2. เขียนแยกเป็นเล่มต่างหาก ไม่ว่าจะเขียนโดยวิธีใดก็ตาม ผู้สอนต้องระบุไว้ในส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ว่าส่วนนี้อยู่ตรงไหน และในแผนการจัดการเรียนรู้ควรนำเสนอเฉพาะหัวข้อใหญ่ และหัวข้อย่อยให้เห็นเด่นชัดด้วย

การเขียนเนื้อหาสาระที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

รายละเอียดเกี่ยวกับความรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้

คือ **มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์**

1. ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทันสมัย ทันเหตุการณ์
2. ควรเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก หรือเรียงลำดับเหตุการณ์
3. ต้องสอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง สาระสำคัญและจุดประสงค์การเรียนรู้
4. อาจมีส่วนประกอบอื่นที่ไม่ใช่ข้อความประกอบ เช่น แผนภูมิ
5. มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลให้เป็นระบบเดียวกัน
6. การเขียนแต่ละส่วนควรมีการนำเข้าสู่เรื่อง
7. เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นเรียน
8. เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด
9. การจัดลำดับหัวข้อในเนื้อหา แสดงให้เห็นความสำคัญของหัวข้อใหญ่ หัวข้อรอง หัวข้อย่อยที่สัมพันธ์กัน จึงควรปฏิบัติให้ถูกต้อง

4. **กิจกรรมการเรียนการสอน (กิจกรรมการเรียนรู้)** คือการเขียนรายละเอียดของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งมี 3 ลักษณะคือ กิจกรรมที่เน้นผู้เรียน กิจกรรมที่เน้นผู้สอน และกิจกรรมที่เน้นทั้งผู้เรียนและผู้สอน กิจกรรมการเรียนการสอนถือเป็นขั้นการจัดการเรียนรู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติแก่ผู้เรียนโดยตรง โดยมีผู้สอนเป็นเหมือนตัวจักรสำคัญ การเขียนต้องเขียนให้เห็นชัดเจนว่า ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้

อย่างไร ผู้สอนมีส่วนร่วมหรือกระตุ้น แนะนำตรงไหนของกิจกรรม เพื่อให้การเรียนรู้ไปสู่เป้าหมาย โดยบอกพฤติกรรมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน ที่ผู้สอนเลือกมาใช้สอนในหน่วยนั้น ๆ เช่น การใช้กระบวนการตัดสินใจ

กระบวนการตัดสินใจ มี 4 ขั้นตอน

ผู้สอนมีแนวทางการตัดสินใจ คือ

1. พิจารณาตัวปัญหา
2. ค้นหาทางเลือก
3. ประเมินทางเลือก
4. ตัดสินใจเลือกทางเลือก

5. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

สื่อ ในที่นี้หมายถึง สื่อการเรียนการสอนซึ่งได้แก่เครื่องมือประกอบการสอนที่ผู้สอนกำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการทำหน้าที่ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเนื้อหา ประสบการณ์ แนวคิดทักษะ และเจตคติระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนอย่างชัดเจน และช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วหรือสื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการที่ผู้สอนจะนำไปใช้ในการสอน เพื่อสื่อความหมายของผู้สอนถ่ายทอดไปยังผู้เรียน ริชาร์ด และโรเจอร์ (Richards and Rodgers 1986 : 89) กล่าวว่าสื่อการสอนสามารถให้รายละเอียด ขอบเขตเกี่ยวกับเนื้อหาและยังช่วยให้ข้อมูลที่อาจจะไม่ได้ระบุไว้ในหลักสูตรนั้น สมบูรณ์ขึ้น จินตนา ไบกาซุชิ (ม.ป.ป. : 11-18)กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง ที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหา เกิดทักษะกระบวนการ และความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ อันจะนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตร วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 117-122) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนหมายถึง สิ่งที่เป็นพาหนะหรือสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนการสอน และตามจุดหมายของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้น หรือเร็วยิ่งขึ้น

ในการเลือกใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ต้องพิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ความสนใจและวิธีเรียนของผู้เรียนแล้ว สิ่งสำคัญที่ครูควรคำนึงใน เลือกสื่อ คือประสิทธิผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

สื่อการเรียนการสอนมีหลายประเภท ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวัสดุ สื่อโสตทัศน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อกระบวนการ และสื่อบริบท ดังนั้นในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องเลือกสรรสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยสนับสนุน และส่งเสริมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

กล่าวคือเป็นสื่อที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน และมีความรับผิดชอบที่จะสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการและการและประสบการณ์ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ เรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต แหล่งการเรียนรู้จึงเป็นแหล่งที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้ที่ผู้สอนสามารถใช้เป็นแหล่งให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ มีทั้งแหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งมีทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา และแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล

ทั้งสื่อการเรียนการสอน และแหล่งการเรียนรู้ล้วนแต่เป็นส่วนเติมเต็มที่ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามแนวทางของการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน และแหล่งการเรียนรู้ ผู้สอนจึงควรคำนึงถึง ดังนี้

1. เหมาะสมกับผู้เรียน
2. สอดคล้องกับสาระสำคัญ จัดประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาสาระและวิธีสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้นและรวดเร็ว
3. ใช้ได้สะดวกทั้งผู้สอนและผู้เรียน
4. กระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้
5. หาง่าย ราคาไม่แพงเกินไป
6. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
7. จัดจำได้นาน
8. ผู้เรียนเกิดจินตนาการ

การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องระบุให้ชัดเจนว่าใช้สื่ออะไร แหล่งการเรียนรู้อะไรประกอบการเรียนการสอนบ้าง เช่น หนังสือ ภาพถ่าย สไลด์ แผ่นโปสเตอร์ ใบความรู้ ของจริง หุ่นจำลอง อุทยานแห่งชาติ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศิลปินแห่งชาติ อาจนำเสนอรายละเอียดของสื่อไว้ท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้

ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

สิริมา เจริญศรี (2541 : 47) กล่าวว่าสื่อการสอนมี 3 ประเภท ดังนี้

1. เอกสารหลักสูตรและเอกสารชี้แจงแนวปฏิบัติตามหลักสูตร เช่น คู่มือหลักสูตร คู่มือการสอน คู่มือประเมินผลการสอน
2. หนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ เช่น หนังสือเรียน หนังสือเสริมความรู้สำหรับครู

3. สื่อการสอนต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ แผ่นภาพ แผนภูมิ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 117-118) แบ่งสื่อการสอนออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทวัสดุ ได้แก่ ซอด้ก สี แผ่นภาพ แผนภูมิ ภาพถ่าย สไลด์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพและเสียง

2. ประเภทอุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพยนตร์ กล้องถ่ายรูป วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องคอมพิวเตอร์

3. ประเภทสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสารตำราเรียน แบบเรียน แบบฝึกหัด ใบความรู้ ชุดการเรียน วารสาร หนังสือพิมพ์

4. ประเภทเทคนิควิธี ได้แก่ วิธีการสอนแบบต่าง ๆ

สุจริต เพ็ชรชอบ (2544 : 84-85) แบ่งประเภทสื่อการสอนที่โรงเรียนจัดบริการให้กับครู ดังนี้

1. สื่อการสอนประเภทวัสดุ ประกอบด้วย กระดานดำ ป้ายนิเทศ กระดานผ้าสำลี แผนที่ ลูกโลก บัตรคำ แถบประโยค ภาพวาด ภาพถ่าย โปสเตอร์ หุ่นจำลอง ของจริง สไลด์ ฟิล์มสตริป ฟิล์มภาพยนตร์ แผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง

2. สื่อการสอนประเภทเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องรับวิทยุ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเล่นจานเสียง เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพยนตร์

3. สื่อการสอนประเภทกิจกรรม ได้แก่ การจัดป้ายนิเทศ การจัดกระเบาะทราย การจัดนิทรรศการ การศึกษานอกสถานที่

กรมอาชีวศึกษา (2545 : 34) จำแนกสื่อการเรียนการสอนตามลักษณะของสื่อที่นำไปใช้มี 5 ประเภท

1. สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อที่ใช้ระบบการพิมพ์ เช่น หนังสือเรียน คู่มือ หนังสือเสริมประสบการณ์

2. สื่อวัสดุอุปกรณ์ เป็นสื่อสิ่งของต่าง ๆ เช่น ของจริง หุ่นจำลอง แผนภูมิ แผนที่ ตารางสถิติ กราฟ

3. สื่อโสตทัศนอุปกรณ์ เป็นสื่อที่นำเสนอด้วยเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ภาพเลื่อน (slide) แถบเสียง แถบบันทึกภาพ สื่อประเภทอื่น ๆ เช่น สื่อมัลติมีเดีย ฐานข้อมูล คอมพิวเตอร์

4. สื่อกิจกรรม เป็นสื่อประเภทวิธีการที่ใช้ในการปฏิบัติ ฝึกทักษะ ซึ่งต้องใช้กระบวนการคิด การปฏิบัติ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ของผู้เรียน เช่น เกม เพลง บทบาทสมมุติ แบบทดสอบ แผนการสอน ใบความรู้ ใบงาน

5. สื่อบริบท เป็นสื่อที่ส่งเสริมการเรียนการสอน ได้แก่ สภาพแวดล้อม และ สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งวิชาการ หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ

ลักษณะของสื่อการเรียนการสอนที่ดี

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 118) หลักในการเลือกสื่อการเรียนการสอน มีหลักในการพิจารณา ดังนี้

1. หาได้ง่าย
2. ตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา
3. เหมาะสมกับวัย พื้นฐานประสบการณ์ และจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. เหมาะสมทั้งในด้านค่าใช้จ่ายและการปฏิบัติ
5. เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ

หลักในการใช้สื่อการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนจะบรรลุผล ไม่ได้เกิดจากการเลือกสื่อได้เหมาะสม แต่ขึ้นอยู่กับวิธีที่จะนำมาใช้ สื่อสามารถใช้ได้หลายโอกาส หลายสถานการณ์ เช่น เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อเสนอเนื้อหา เพื่อขยายความรู้ให้กว้างขวางขึ้น เพื่อการนำความรู้ไปใช้ ซึ่งประสิทธิผลของสื่อย่อมแตกต่างกัน การใช้สื่อจึงต้องอาศัยทักษะ และความสามารถของผู้สอนที่จะพิจารณาว่า ควรใช้สื่อใดในโอกาสอย่างไร หลักในการใช้สื่อมีดังนี้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์ 2542 : 118-120)

1. ตรวจสอบและศึกษาอย่างละเอียดว่า สื่อนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง มีคุณสมบัติอย่างไร มีวิธีใช้อย่างไร มีสิ่งใดที่ควรระมัดระวัง หรือต้องเตรียมการก่อนนำมาใช้
2. เตรียมสื่อที่จะใช้ให้พร้อม รวมทั้งสถานที่และอุปกรณ์ประกอบการใช้
3. อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนว่า เหตุใดต้องใช้สื่อดังกล่าว โดยเฉพาะให้ผู้เรียนมองเห็นว่าสื่อจะช่วยให้อ่านเรื่องอะไร หรือตอบปัญหาใด มีสิ่งใดบ้างที่ผู้เรียนจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ เกี่ยวกับการใช้สื่อ และจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในคุณค่าของสื่อก่อน และรู้วิธีขั้นตอนการใช้
4. การใช้สื่อต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเวลา และต้องใช้อย่างแคล่วคล่อง
5. หลังใช้สื่อต้องมีการทบทวนและสำรวจดูว่า ผู้เรียนได้รับข้อมูล ความรู้ และเกิดความคิดใหม่ ๆ ตามที่คาดไว้หรือไม่

ประโยชน์ของการใช้สื่อการเรียนการสอน

1. ผู้เรียนเรียนได้ง่ายขึ้น และจำบทเรียนได้ดี
2. ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีความอยากรู้อยากเห็น
3. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์

4. ย่อขนาดของสิ่งของที่ไม่สามารถนำเข้ามาในห้องเรียนได้

5. ย่นเวลา และระยะทางกับสถานที่ได้

6. การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2547 :46-47) กล่าวว่า เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กันไป การบูรณาการหรือการประสมประสานการวัดและประเมินผลกับการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน จะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาหลายประการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนานั้น การวัดและประเมินผลจะมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยการประเมินจะมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้ ทางตรงคือผู้เรียนจะได้ข้อมูลที่มีคุณค่า ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างแท้จริง ส่วนผลทางอ้อมคือ ผลจากการประเมินผู้เรียนจะเป็นตัวชี้้นำการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ส่วนผู้เรียนก็ต้องเตรียมฝึกฝนตนเอง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานการเรียนจริงได้

การวัดผลและประเมินผลจะต้องประเมินให้ครบทั้ง 3 ด้านการเรียนรู้ คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย โดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชา และจะต้องเลือกใช้เครื่องมือวัดให้ตรงตามจุดประสงค์ ระบุให้ชัดเจนว่าใช้เครื่องมือใด เช่น ใช้แบบสังเกต ข้อทดสอบ จากผลงาน จากการปฏิบัติ คูกระบวนกร การวัดและประเมินผลจะดำเนินการควบคู่ไปกับการเรียนการสอนเสมอ การประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนของผู้เรียน หรือการพัฒนาการสอนของผู้สอน ควรกระทำอย่างต่อเนื่อง เช่น ประเมินเมื่อการเรียนของแต่ละหน่วยสิ้นสุดลง แต่ถ้าเป็นการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนที่ได้เรียนมาครบภาคเรียนแล้ว จะประเมินโดยนำผลการประเมินที่ได้ทำไว้ระหว่างภาคเรียนมาเปลี่ยนให้เป็นระดับผลการเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้ให้ยึดหลักการการประเมินผลในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การประเมินผลในชั้นเรียนจะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. การประเมินผลจะต้องใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย
3. การประเมินผลจะต้องมีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้และยุติธรรม

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542 : 124 –125) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลเป็นกิจกรรมสำคัญ ที่แทรกอยู่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่ก่อนเรียนจะประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ระหว่างเรียนจะเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงผลการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนทราบผลการเรียนของตนเป็นระยะ ๆ เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนใน

แต่ละรายวิชา/ภาคเรียน เป็นการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน เพื่อตรวจสอบให้แน่ชัดว่า ผู้เรียน บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

องค์ประกอบของการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลประกอบด้วย

1. การวัดผล (Measurement) คือการตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมทางด้านความรู้ ทักษะ เจตคติเปลี่ยนแปลงไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เป็นตัวสำรวจ การเลือกใช้เครื่องมือทดสอบ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ผลที่ได้จากการวัดผลจะเป็นเชิงปริมาณ เช่น เป็นคะแนนหรือเป็นร้อยละ ยังไม่สามารถตัดสินได้ว่า ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นอย่างไร จนกว่าจะมีการประเมินผล

2. การประเมินผล (Evaluation) คือการตัดสินว่าผู้เรียนมีคุณภาพเป็นอย่างไร เมื่อนำคะแนนที่ได้จากการวัดผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เช่น ผู้เรียนทำแบบทดสอบได้ 70 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยตั้งเกณฑ์ไว้ว่า หากได้คะแนนร้อยละ 60 ขึ้นไป ถือว่าผ่านการทดสอบ เพราะฉะนั้นผู้เรียนคนนั้นถือว่าผ่านการทดสอบ การประเมินผลจะออกมาในเชิงคุณภาพ เช่น สอบผ่าน หรือไม่ผ่าน หรือแบ่งเป็นระดับ 4 3 2 1 0 คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ ต้องแก้ไข

ชนิดของการประเมินผล

จำแนกตามจุดประสงค์ของการประเมิน แบ่งได้ 4 ชนิดคือ

1. การประเมินผลก่อนการเรียนรู้ (Placement Test) เพื่อตรวจสอบความรู้ พื้นฐานของผู้เรียน ผลการประเมินนำไปกำหนดจุดประสงค์ของการเรียน หรือนำไปใช้ในการปรับพื้นฐานความรู้เดิม การประเมินผลก่อนเรียนมีประโยชน์ 2 ประการ คือ เพื่อตรวจสอบว่าจุดประสงค์ข้อใดที่ผู้เรียนรู้แล้วจะได้ตัดออกไปไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน ใช้เป็นข้อมูลในการจัดกลุ่มผู้เรียน ใช้เป็นพื้นฐานสำหรับเปรียบเทียบความก้าวหน้าของการเรียนรู้

2. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงผลการเรียน (Formative Evaluation) เป็นการประเมินในระหว่างที่มีการเรียนการสอนอยู่ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน และตรวจสอบประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน การประเมินผลแบบนี้มีบทบาทในการเสริมกำลังใจแก่ผู้เรียน ผู้เรียนได้รู้ความก้าวหน้าของตนเป็นระยะ ๆ

3. การประเมินผลเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง (Diagnostic Evaluation) เป็นการประเมินที่ผู้สอนกำกับผู้เรียนที่มีปัญหาทางวิชาการ เพื่อหาจุดบกพร่องของเด็ก และหาสาเหตุของปัญหาทำให้การสอนของครูมีทิศทางที่ชัดเจนมากขึ้น

4.การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละระยะ เช่น ตอนสิ้นเทอม กลางปี กลางเทอม และสิ้นปี

การวัดและประเมินผลการเรียนภาษาไทย

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านภาษาเป็นงานที่ยาก ซึ่งต้องการความเข้าใจที่ถูกต้องแท้จริงเกี่ยวกับการทำงานของภาษา และการพัฒนาทางภาษา ดังนั้นผู้ปฏิบัติหน้าที่วัดผลการเรียนรู้ด้านภาษา จำเป็นต้องเข้าใจหลักการของการเรียนรู้ภาษา เพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินงาน ดังนี้

1. ทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียน คู มีความสำคัญเท่า ๆ กัน และทักษะเหล่านี้มีความเกี่ยวเนื่องกัน และความก้าวหน้าของทักษะหนึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาทักษะอื่น ๆ

2. ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาความสามารถทางภาษา พร้อมกับทักษะการคิด เพราะภาษาเป็นสื่อของความคิด การที่ผู้เรียนมีโอกาสนำภาษาตามความต้องการที่แท้จริงของตนเอง ในสถานการณ์จริงทั้งในบริบททางวิชาการในห้องเรียน และชุมชนที่กว้างออกไปจะทำให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาและฝึกทักษะในสถานการณ์จริง ซึ่งมีผลต่อการดำรงชีวิต

3. ผู้เรียนต้องเรียนรู้การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียนอย่างถูกต้อง ด้วยการฝึกฝน มิใช่การเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาแต่อย่างเดียว การเรียนการใช้ภาษาที่ประกอบด้วยหลักภาษา การสะกดคำและเครื่องหมายต่าง ๆ จะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นเอง เมื่อผู้เรียนได้ฝึกฝน ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะทางภาษาของตน

4. ผู้เรียนทุกคนต้องได้รับการพัฒนาทางภาษาที่เท่าเทียม แต่จะต่างกันที่เวลาและวิธีการเรียนรู้

5. ภาษาและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญให้ความเคารพ และเห็นคุณค่าของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภูมิหลังทางภาษา ความหลากหลายของภาษา จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองและกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้

การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้แบบทดสอบ

สิริมา เจริญศรี (2541 : 50-51) กล่าวถึงความหมายของแบบทดสอบ สรุปได้ว่าแบบทดสอบ หมายถึง ชุดของคำถามที่ชักนำให้ผู้ทำข้อสอบแสดงพฤติกรรม หรือเขียนแสดงความคิดเห็นให้ผู้สอนสังเกตและวัดได้

ประเภทของแบบทดสอบ

แบบทดสอบแบ่งได้หลายประเภท ดังนี้

ทองพูล บุญอึ้ง (2544 : 33-34) ได้จำแนกประเภทของแบบทดสอบ โดยยึดสมรรถภาพที่จะวัดและจุดมุ่งหมายในการสร้างเป็นเกณฑ์ ดังนี้

1. แบบทดสอบ (Test) หมายถึงชุดคำถามที่ใช้วัดความรู้ที่แบ่งตามสมรรถภาพที่จะวัดแบ่งได้ 3 ประเภทคือ

1.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ได้แก่

- แบบทดสอบที่ครูสร้างเอง (Teacher – made Test)
- แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized – Test)

1.2 แบบทดสอบวัดความถนัดและเชาวน์ปัญญา (Aptitude and Intelligence Test) เป็นแบบทดสอบที่วัดเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสมองของมนุษย์ มีหลายทฤษฎีที่สำคัญแบ่งเป็น 3 ทฤษฎี คือ 1) ทฤษฎีตัวประกอบเดียว 2) ทฤษฎีสองตัวประกอบ 3) ทฤษฎีหลายตัวประกอบ

1.3 แบบทดสอบบุคลิกภาพและการปรับตัวในสังคม (Personal –Social Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดคุณลักษณะของบุคคล และการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เช่น แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ

ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบ่งตามลักษณะการสร้างได้ดังนี้

1. แบบทดสอบแบบอัตนัย (Subjective Type) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดปัญหาหรือคำถามให้ โดยให้ผู้เข้าสอบเขียนตอบยาว ๆ ภายในเวลาที่กำหนด

2. แบบทดสอบแบบปรนัย (Objective Type) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ตอบสั้น ๆ หรือกำหนดคำตอบให้เลือก ได้แก่ แบบถูก-ผิด (True-False Test) แบบเติมคำ (Completion Test) แบบจับคู่ (Matching Test) แบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test)

ลักษณะของแบบทดสอบที่ดี เนื่องจากแบบทดสอบเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ใช้เป็นหลักในการวัดผลการศึกษา ดังนั้นก่อนที่จะใช้แบบทดสอบในการวัดผลจึงควรมั่นใจว่า แบบทดสอบนั้นมีคุณภาพ เป็นแบบทดสอบที่ดี (อ้างถึงใน สิริมา เจริญศรี 2541: 50-51) กล่าวถึงคุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดี สรุปได้ดังนี้

1. ความตรง (Validity) เป็นคุณลักษณะสำคัญประการแรก ถ้าแบบทดสอบฉบับใดขาดความตรง จะไม่มีประโยชน์ในการสอบวัดผู้เรียน โดยทั่วไปความตรงแบ่งได้ 2 ประการ คือ

1.1 ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เป็นความตรงที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ตรวจสอบ อย่างมีระบบในเนื้อหาของแบบสอบ ว่าเนื้อหาของข้อคำถามวัดได้ตรงตามเนื้อหาของเรื่องที่ต้องการหรือไม่ ความตรงชนิดนี้นิยมใช้การพิจารณาจากนิยามเชิงทฤษฎี และนิยามเชิงปฏิบัติการ ประกอบการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ ว่าแบบสอบนั้นมีความตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัด และมีความครบถ้วนสมบูรณ์ ครอบคลุมเนื้อเรื่องทั้งหมดหรือไม่

1.2 ความตรงตามโครงสร้าง หรือทฤษฎี (Construct Validity) เป็นความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมของข้อคำถาม กับพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมายของสิ่งที่ต้องการจะวัด ซึ่งจะไปตามโครงสร้างของเรื่องนั้น ๆ ส่วนใหญ่ใช้กับเครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบ

โดยทั่วไปความตรงตามเนื้อหา และความตรงตามโครงสร้าง สามารถคำนวณได้จากความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด โดยการคำนวณดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อ และวัตถุประสงค์ (Item – objective Congruency Index : IOC) ซึ่งดำเนินการโดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินข้อคำถามทีละข้อว่า สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ผู้สร้างตั้งใจให้ข้อคำถามนั้นวัดหรือไม่ โดยให้ผลการประเมินเป็น 3 รายการ คือ สอดคล้อง ไม่แน่ใจสอดคล้องหรือไม่ และไม่สอดคล้อง จากนั้นจึงคิดคะแนนและคำนวณ IOC

2. ความเที่ยง (Reliability) หรือความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบ นักวิชาการบางท่านเรียกว่า ความเชื่อมั่น เป็นคุณลักษณะของแบบทดสอบทั้งฉบับที่เมื่อนำไปใช้วัดก็ครั้งก็ตาม ผลการวัดที่ได้จะมีความแน่นอน ตรงกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เข้าสอบ แบบทดสอบที่มีความเชื่อมั่นสูง ไม่ว่าจะสอบวัดก็ครั้งก็ตาม ผู้สอบจะได้คะแนนหรืออันดับที่คงที่เสมอ ในการประมาณค่าความเที่ยงที่นิยมใช้กันมากที่สุด ได้แก่วิธีการวัดความคงที่ภายใน (Measure of Internal Consistency) เป็นการวัดค่าความสอดคล้องภายในฉบับ เทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติที่นิยม ได้แก่วิธีของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson estimates : KR – 20) ใช้สำหรับแบบทดสอบปรนัย

3. **ความเป็นปรนัย (Objective)** แบบทดสอบที่มีความเป็นปรนัย คือ คำถามแต่ละข้อชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจถูกต้องตรงกัน กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนชัดเจน เชื่อถือได้ คะแนนจากการทดสอบบอกความสามารถของผู้ตอบได้ถูกต้องตรงกัน

4. **อำนาจจำแนก (Discrimination)** อำนาจจำแนกของแบบทดสอบ เป็นคุณลักษณะที่สามารถจำแนกนักเรียนได้ว่า คนใดมีความสามารถสูงหรือเก่ง คนใดมีความสามารถต่ำหรืออ่อน แบบทดสอบที่ดีจะต้องมีอำนาจจำแนกสูงกล่าวคือ เป็นแบบทดสอบที่ประกอบด้วย ข้อสอบที่นักเรียนเก่งสามารถตอบได้ถูกต้อง และนักเรียนอ่อนจะตอบผิด แบบทดสอบที่ดีควรประกอบด้วย ข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .20 - 1.00 แต่ถ้าจะให้ได้ข้อสอบที่ดี แนใจว่าวัดคุณลักษณะที่ต้องการได้ดี ควรปรับปรุงให้แต่ละข้อมีค่าอำนาจจำแนก .40 ขึ้นไป

5. **ความยาก (Difficulty)** แบบทดสอบที่ดีจะต้องประกอบด้วย ข้อสอบที่มีความยากง่ายพอเหมาะ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1 ฉบับ ควรประกอบด้วยข้อสอบที่มีค่าระดับความยากระหว่าง .20 - .80 แต่ถ้าเป็นแบบทดสอบคัดเลือกที่ต้องการบุคคลที่มีความสามารถสูง อาจจะใช้แบบทดสอบที่ประกอบด้วย ข้อสอบที่มีค่าระดับความยากระหว่าง .40 - .60 เป็นคุณสมบัติของข้อสอบที่บอกให้ทราบว่าข้อคำถามนั้นมีคนทำถูกมาก แสดงว่าง่าย คนทำถูกน้อย แสดงว่ายาก

การวัดผลและประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบให้ได้ผลดีนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสร้างแบบทดสอบให้มีคุณภาพ ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญของการวัดและประเมินผล ถ้าครูมีเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพก็ย่อมทำให้กระบวนการเรียนการสอน มีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

7. **บันทึกผลหลังการสอน** เป็นการบันทึกผลการสอน ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไขกิจกรรมนั้นๆ ข้อเสนอแนะในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ดังนี้

สิริมา เจริญศรี (2541) วิจัยเรื่อง “การสร้างเอกสารประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทย 1 (2000-1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ กรมอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2538” เครื่องมือที่ใช้ใน

การวิจัยคือ เอกสารประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทย 1 (2000-1101) ประกอบด้วยคู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการสอน จำนวน 16 แผน ผลการวิจัยพบว่า เอกสารประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทย 1 (2000-1101) มีความเหมาะสมทุกด้าน แบบประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทย 1 (2000-1101) มีความเหมาะสมทุกด้าน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย 1 (2000-1101) ใช้เทคนิค 27% ตามตารางจุด เด ฟาน คำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ .82

กัลยาณี เดชปรีชา (2540) วิจัยเรื่อง “ การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเทคนิคการสื่อความหมายระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (หลักสูตรฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2535) ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” ผลการวิจัยเกี่ยวกับแผนการสอนทั้ง 16 แผน ในคู่มือการสอนรายวิชาเทคนิคการสื่อความหมาย และการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า ผลการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการทดสอบคุณภาพคู่มือการสอนด้วยการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ใช้แบบสำรวจความคิดเห็นหลังการเรียนรายวิชาเทคนิคการสื่อความหมาย พบว่านักเรียนส่วนมากมีความรู้ ความสามารถในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนดีขึ้นมาก มีความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนได้ดีขึ้น และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนวิชาอื่นได้

พูนทรัพย์ เจริญสุข (2538) วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน วิชาภาษาไทย (ท 503) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5” เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการสอนที่เน้นกระบวนการวิชาภาษาไทย (ท 503) เอกสารประกอบการเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนวิชาภาษาไทย 3 (ท 503) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบประเมินผลการเรียนรู้รายจุดประสงค์ แบบประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างภาคและปลายภาค แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียน การสอนที่เน้นกระบวนการ กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนวิชาภาษาไทย (ท 503) สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนที่สร้างขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน

ฐานิตย์ ดิสระพงษ์ (2538) วิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการสอน โดยใช้ทักษะกระบวนการของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร” เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 24 คน ผู้วิจัยสังเกตการสอนของตัวอย่างประชากร ตามสภาพจริงในชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการสอนโดยใช้

ทักษะกระบวนการขั้นที่ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ใช้มากคือ ขั้นปฏิบัติด้วยความชื่นชม ขั้นตระหนักในปัญหาและความจำเป็น ขั้นประเมินผลระหว่างปฏิบัติ และขั้นคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และทักษะกระบวนการขั้นที่ครูใช้น้อยที่สุด คือขั้นประเมินและตัดสินใจเลือกทางเลือก

ดาวรุ่ง เถียรทวี (2543) วิจัยเรื่อง “ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนโมดูลและการสอนตามแนวคู่มือครู” เป็นการวิจัยเชิงทดลองมีแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest Design โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) สร้างบทเรียนโมดูลวิชาภาษาไทย เรื่องการสะกดคำ และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยใช้บทเรียนโมดูลและการสอนตามแนวคู่มือครู และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำ โดยใช้บทเรียนโมดูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 51 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ บทเรียนโมดูลวิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำ แผนการสอน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ T-Test ผลการวิจัยพบว่า 1. การสร้างบทเรียนโมดูล วิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำ มีประสิทธิผล 85.59/82.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนโมดูลและการสอนตามแนวคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้บทเรียนโมดูลสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามแนวคู่มือครู 3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาภาษาไทยโดยใช้บทเรียนโมดูล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

เสนีย์ แสงดี (2543) วิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบกิจกรรม เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู” การทดลองมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบกิจกรรม เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest – Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และแบบสอบถามวัดความ

สนใจในการเรียนวิชาภาษาไทย สถิติที่ใช้ได้แก่ t – test แบบ independent samples และ t – test แบบ dependent samples ผลการทดลอง 1. นักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้การสอนแบบกิจกรรม เอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้การสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2. นักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้การสอนแบบกิจกรรม เอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้การสอนตามคู่มือครู มีความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. นักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้การสอนแบบกิจกรรม เอส ที เอ ดี ก่อนและหลังการทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4. นักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้การสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กรรณิการ์ เนื่องจำนงค์ (2541) วิจัยเรื่อง “ การศึกษาพฤติกรรมการสอนภาษาไทยของครูวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มอาชีวศึกษา ภาคตะวันออก ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทยในวิทยาลัยเทคนิค กลุ่มอาชีวศึกษา ภาคตะวันออก 9 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนตัว การเตรียมการสอน การเสนอเนื้อหาในการดำเนินการสอน การจูงใจ และการเสริมแรงในการเรียน การมอบหมายงานให้ปฏิบัติ การใช้สื่อการสอน การควบคุมวินัยในชั้นเรียน การประเมินผลการเรียนการสอน และการเสริมสร้างจริยธรรม ตามการประเมินของครูกับนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูภาษาไทย จำนวน 44 คน และนักเรียนจำนวน 380 คน ในวิทยาลัยเทคนิค กลุ่มอาชีวศึกษา ภาคตะวันออก 17 แห่ง เครื่องมือคือ แบบประเมินพฤติกรรมการสอนภาษาไทยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ได้แก่ t – test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC ผลการวิจัยพบว่า 1. พฤติกรรมการสอนภาษาไทยของครูวิทยาลัยเทคนิค โดยรวมและรายด้านทั้ง 9 ด้าน ปฏิบัติพฤติกรรมในระดับมาก 2. ครูภาษาไทยและนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนภาษาไทยโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. เมื่อเปรียบเทียบตามกลุ่มของครูภาษาไทย ปรากฏว่า ครูผู้ชายและครูผู้หญิงที่สอนวิชาภาษาไทย มีพฤติกรรมการสอนภาษาไทยไม่แตกต่างกัน ครูภาษาไทยที่อยู่ในกลุ่มอายุ 40 ปีลงมา และ 41 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมการสอนภาษาไทย 7 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูภาษาไทยสำเร็จการศึกษาวิชาเอกภาษาไทย และวิชาเอกอื่น มีพฤติกรรมการสอนภาษาไทย ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูภาษาไทยที่มีประสบการณ์การสอน 1-10 ปี 11-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมการสอน

ภาษาไทย ด้านการมอบหมายงานให้ปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบตามระดับชั้นของนักศึกษา ปรากฏว่า ระดับชั้น ปวช.1 ปวช.2 และ ปวส.1 มีความคิดเห็นแตกต่างกันเพียงด้านเดียว ได้แก่ พฤติกรรมการสอนด้านการเตรียมการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนันท์ มหาคุณันตร์ (2541) วิจัยเรื่อง “การใช้วิธีสอนแบบซินดิเคทในการสอนวิชาภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง” มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 คณะวิชาบริหารธุรกิจ ก่อนและหลังจากการได้รับการสอนแบบซินดิเคท ศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่ได้รับการสอนแบบซินดิเคท และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบซินดิเคท กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แผนการสอนแบบซินดิเคท จำนวน 8 แผน ใช้เวลา 16 คาบ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังจากการได้รับการสอนแบบซินดิเคท เรื่องการประชุมและการแสดงความคิดเห็น แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่ได้รับการสอนแบบซินดิเคท แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบซินดิเคท การวิเคราะห์ได้นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังจากการได้รับการสอนแบบซินดิเคท มาเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที และนำคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ในขณะที่ได้รับการสอนแบบซินดิเคท และคะแนนจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบซินดิเคท มาวิเคราะห์โดยประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร ผลคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูงปีที่ 1 หลังจากการได้รับการสอนแบบซินดิเคทสูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่ได้รับการสอนแบบซินดิเคท แผนการสอนที่ 4 ,5 และ 6 ในพฤติกรรมด้านการแสดงความคิดเห็น การพูด และทำอย่างมีเหตุผล การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การให้ความร่วมมือในกิจกรรม และความพึงพอใจในการทำกิจกรรม อยู่ในระดับดีถึงดีมาก พฤติกรรมด้านความกระตือรือร้นที่จะเรียนอยู่ในระดับดี และพฤติกรรมด้านการซักถามอยู่ในระดับพอใช้ ถึงดี นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ด้านวิธีสอนและด้านกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ลัดดา ไชวพันธุ์ (2542) วิจัยเรื่อง “ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีสอน

กระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับวิธีสอนตามคู่มือครู” เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบแผนการทดลอง Randomized Control Group Pretest Post test Design โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กับวิธีสอนตามคู่มือครู เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีสอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับวิธีสอนตามคู่มือครู ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้เป็นแผนการสอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยวิธีสอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กับวิธีสอนตามคู่มือครู และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง และวิธีสอนตามคู่มือครูอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำกว่าที่กำหนด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีสอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และวิธีสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่สอนด้วยวิธีสอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สูงกว่าวิธีสอนตามคู่มือครู ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการสอนวิชาภาษาไทยด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยวิธีสอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

งานวิจัยต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตร ดังนี้

สแตนฟิลด์ (Standfield 1973 : 2938A) วิจัยเรื่อง “การสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา ของประเทศโคลัมเบีย” โดยการสังเกตกลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำนวน 30 คน และบันทึกพฤติกรรมของครูผู้สอน ซึ่งเป็นแบบวัดพฤติกรรมทางวาจาของแฟลนเดอร์ (Flander’s Interaction Analysis Categories : FIACS) ผลการวิจัยพบว่า วิธีสอนที่ครูใช้มากคือการบรรยาย โดยครูเป็นผู้พูดมากกว่านักเรียน จำนวนนักเรียนในชั้นมากขึ้นมากเกินไป ซึ่งเป็นปัญหาต่อการสอนทักษะการฟัง และการพูด ทำให้ทักษะทั้งสองด้านนี้ของนักเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

อบเดลาสโซล (Abdelrasoul 1976 : 4538 – A) วิจัยเรื่อง “การสอนภาษาอังกฤษในประเทศ ชูดาน” กลุ่มตัวอย่างเป็นครูภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 60 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 500 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอน ผลการวิจัยพบว่าอุปสรรคที่สำคัญในการสอน คือ การใช้วิธีสอนแบบเก่า และหลักสูตรที่ล้าสมัย ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงหลักสูตร และวิธีการสอนให้ทันสมัยขึ้น เพราะนักเรียนมีความต้องการที่จะเรียนภาษาอังกฤษเพื่อนำไปใช้ในการทำงาน หรือประกอบอาชีพของตน

บราวน์ (Brown 1982 : 94-105) ได้ศึกษาเรื่อง “ วิธีสอนและสื่อการสอนที่มีบทบาทต่อพื้นฐานทางธุรกิจ” โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning activity packets) สื่อการสอน (Audiovisual materials) และทัศนศึกษา (Field trips) ประยุกต์เข้ากับการสอนในระดับมัธยมศึกษา เรื่องการศึกษาเพื่ออาชีพในวิชาธุรกิจทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนและเครื่องมือจะใช้ไม่ได้ผล ถ้าไม่มีการเตรียมการในเรื่องครู การสอน สถานที่ และการวางแผน และจะสามารถใช้ได้ดีที่สุดกับครูที่ดี และมีการออกแบบที่ดี

เคอร์ (Kerr 1984 : 2329 – A) วิจัยเรื่อง “ ความต้องการการพัฒนาความสามารถในวิชาชีพการสอนตามการรับรู้ของอาจารย์” เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์จำนวน 426 คน ที่สอนในวิทยาลัยกฎหมาย ที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะจากสมาคมเนติบัณฑิตอเมริกา (American Bar – Association) จากรัฐอินเดียนา โอไฮโอ และเคนตักกี ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถที่ครูต้องการพัฒนามากที่สุด คือ การสร้างแรงจูงใจ ความสามารถที่ต้องการพัฒนาอันดับรองลงไป คือ วิธีการสอน กิจกรรมทางวิชาการ การเขียนและพิมพ์ผลงานทางวิชาการ

โฮสไซนี (Hosseiny 1986 : 506 – A) วิจัยเรื่อง “การรับรู้ของครูสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ต่อความต้องการในการจัดอบรมก่อนและระหว่างทำการสอน” เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 จำนวน 330 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะได้รับความรู้ในเรื่อง การเขียนแผนการสอน การปรับและการใช้วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน การใช้เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียน โดยครูที่ได้รับการอบรมก่อนสอน มีความต้องการที่จะเข้ารับการอบรมน้อยกว่า ผู้ที่ไม่เคยเข้าอบรม และครูที่มีประสบการณ์ทางการสอนมาแล้ว มีความต้องการฝึกอบรมความรู้ ความสามารถในการสอนน้อยกว่าครู ที่ไม่มีประสบการณ์ หรือมีประสบการณ์ทางการสอนน้อย

ฮิวส์ ไวท์ (Hugheswhite 1993 : 57) วิจัยเรื่อง “ The Effects of the Jigsaw Method on Achievement , Friendship , and Cooperative Motives in Cross – Cultural Classrooms” ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาผลการสอน 2 แบบที่มีต่อนักเรียน ที่มีความแตกต่างกันทางด้านวัฒนธรรม โดยการใช้รูปต่อ Jigsaw ในรูปแบบของกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ กับกลุ่มควบคุมซึ่งใช้วิธีสอนแบบบรรยายและอภิปราย วัตถุประสงค์เบื้องต้นของการวิจัย คือ 1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสัมพันธ์ด้านสังคม และการร่วมมือกันของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบรูปต่อ และนักเรียนกลุ่มควบคุม 2. เพื่อเปรียบเทียบการตอบสนองการเรียนแบบร่วมมือของนักเรียนที่เป็นคนท้องถิ่น และนักเรียนคนต่างถิ่นปรากฏว่านักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในด้านพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งชี้ให้เห็นว่า โครงสร้างที่ซับซ้อนของการต่อรูปภาพนั้นขัดขวางพัฒนาการของการกำหนดเป้าหมายร่วมกันภายในกลุ่ม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้รูปแบบ one – group – pretest – posttest design วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้เอกสารการสอนที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปีที่ 1 ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ปีการศึกษา 2548 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 8 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 176 คน

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยการสุ่มห้องเรียนมา 1 ห้อง ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) ได้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 40 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาคือ

ตัวแปรต้น : เอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ1(2000 – 1101)

ตัวแปรตาม: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)1

ระยะเวลาในการทดลอง

ใช้เวลาดทดลอง 20 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 60 นาที จำนวน 40 คาบเรียน

วิธีการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรจากสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาภาษาไทย ในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) วิชาภาษาไทย ของสำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จากคู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้
2. ศึกษาหลักการ จุดหมาย หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 จุดประสงค์และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาภาษาไทย
3. ศึกษาเนื้อหาที่จะใช้สอนจากจุดประสงค์รายวิชา มาตรฐานรายวิชาและคำอธิบายรายวิชา ของวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) เพื่อทำตารางวิเคราะห์หลักสูตร
4. ศึกษาตำรา เอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องแล้วนำผลที่ได้มากำหนดรูปแบบของเอกสารการสอนประกอบหลักสูตร และที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
5. ศึกษาโครงสร้างของวิชา จุดประสงค์รายวิชา มาตรฐานรายวิชา คำอธิบายรายวิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) เพื่อกำหนดเนื้อหาของรายวิชา
6. วางแผนจัดทำโครงการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้
7. ศึกษาแนวการสร้างแบบทดสอบอัตนัย และการตรวจให้คะแนนข้อสอบอัตนัยของ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 1 – 10) ชวาล แพร์ตกุล (2518 : 103 – 106) และจรัญ คำยัง (2544 : 124 – 126)
8. จัดทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) และกำหนดเนื้อหาที่จะใช้สอน ทำโครงการสอน 20 สัปดาห์
9. วิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชา จากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ
10. นำแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชา แบบประเมินความเหมาะสมของเอกสารการสอนประกอบหลักสูตร และเกณฑ์การตรวจให้คะแนนแบบทดสอบ เสนอผู้เชี่ยวชาญทางการสอน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญทางการวัดและประเมินผล รวม 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม
11. แก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือตามที่ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน โดยปรับปรุงในทุกประเด็นตามคำแนะนำ
12. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดจำนวนข้อตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร เป็นแบบทดสอบอัตนัย เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินคุณภาพข้อคำถามแต่ละข้อ เพื่อตรวจ

ความเที่ยงตรงตามจุดประสงค์ ทั้งนี้ประเมินค่าโดยระบุผลการประเมิน เป็นค่าตัวเลข 4 ระดับได้แก่ ระดับ 4 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ระดับ 3 (เห็นด้วย) ระดับ 2 (ไม่เห็นด้วย) ระดับ 1 (ควรปรับปรุง)

13. นำผลการประเมินแบบทดสอบไปให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบ

14. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จำนวน 46 คนที่ผ่านการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101)มาแล้วในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548

15. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ในข้อ 14 โดยใช้วิธีของฮอยท์ (Hoyt's anova procedure) ค่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.74 (ดูรายละเอียดของแบบทดสอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2)

16. นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 40 คาบเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปีที่ 1 ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ปีการศึกษา 2548 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 7 แผน แผนละ 2 คาบเรียน รวมทั้งสิ้น 14 คาบเรียน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) แบบอัตนัย 40 ข้อ จำนวน 1 ฉบับ เพื่อใช้วัดการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ดังปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หน้า 113 - 120

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101)

1. สร้างคู่มือการใช้หลักสูตรประกอบด้วยหัวข้อคือ ลักษณะรายวิชา หลักการของเอกสารประกอบหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา ตารางวิเคราะห์ หลักสูตร สังเขปนเนื้อหา แผนการจัดการเรียนรู้ตลอดภาคเรียน แหล่งวิชาการ

2. สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) กำหนดเนื้อหาที่จะสอน แบ่งเป็น 2 ภาค คือ

ภาคที่ 1 ส่วนที่เป็นภาคฝึกทักษะการเขียน ใช้สำหรับเก็บคะแนนระหว่างเรียน

ภาคที่ 2 เนื้อหาว่าด้วยหลักภาษา วรรณคดี และการฟัง การดู

3. ศึกษาคู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้วิชาภาษาไทย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา 2547 : 1 – 16)

4. ศึกษาแนวการทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยหัวข้อคือ สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผล และประเมินผล บันทึกผลหลังการสอน

5. ศึกษาเนื้อหาสาระที่ใช้สอน จากตารางวิเคราะห์หลักสูตร ตารางที่ 1

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101)

ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. สร้างแบบทดสอบอัตนัย (ดูรายละเอียดในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หน้า 113-120) และการตรวจให้คะแนนข้อสอบอัตนัยของล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (การสร้างแบบทดสอบ อัตนัย (2543 : 1 – 10) ชวาล แพร์ตกุล (2518 : 103 – 106) และจรัญ คำยัง (2544 : 124 – 126)

2. วิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชา จากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ ได้จุดประสงค์มาสร้างแบบทดสอบ ได้แก่

1. นักเรียนบอกความหมายของถ้อยคำสำนวนได้
2. นักเรียนยกตัวอย่างคำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทยได้
3. สามารถสรุปความจากการฟังและการดูได้
4. นักเรียนนำการพูดแสดงความคิดเห็นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
5. นักเรียนเขียนจดหมายกิจธุระที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้
6. นำความรู้เรื่องนิราศพระบาทไปใช้ในชีวิตและงานอาชีพได้

3. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์กำหนดจำนวนข้อ ตามตารางวิเคราะห์หลักสูตรเป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย (Subjective Type) 40 ข้อ ข้อละ 3 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 120 คะแนน ใช้เวลาในการทดสอบ 2 ชั่วโมง

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์หลักสูตร

เนื้อหา	พฤติกรรม การเรียนรู้	ความรู้ ความจำ	ความ เข้าใจ	การนำ ไปใช้	การ วิเคราะห์	การ สังเคราะห์	ประเมิน ค่า	รวม	อันดับ ความ สำคัญ
1. ธรรมชาติและลักษณะภาษาไทย									
- ภาษาล้าน	-	2	-	-	-	-	-		
- ภาษาดั้ง	-	1	-	-	-	-	-	5	5
- ภาษาต่างประเทศ	-	1	-	-	1	-	-		
2 ความรู้เกี่ยวกับการฟัง-ดู	1	-	-	-	-	-	-		
- การฟัง-ดูสื่อในงานอาชีพ	-	2	1	2	2	1	2	9	2
3. การพูด									
- ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพูด	-	1	1	-	-	-	-	9	2
- การพูดแสดงความคิดเห็น	-	1	3	-	-	2	1		
4. การเขียน									
- ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเขียน	1	-	-	-	-	-	-		
- การเขียนเรียงความ	-	-	1	-	-	-	-		
- การย่อความ	-	1	-	-	-	-	-		
- การเขียนอธิบาย	-	1	-	-	-	-	-	10	1
- การเขียนชี้แจง	-	-	1	-	-	-	-		
- การเขียนรายงานการปฏิบัติงาน	-	1	1	-	-	-	-		
- การเขียนจดหมายกิจธุระ	-	1	1	-	-	-	-		
- การกรอกแบบฟอร์ม	1	-	-	-	-	-	-		
5. วรรณคดีและวรรณกรรมพื้นบ้าน									
- ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดี	1	-	-	1	-	-	1		
- การประยุกต์ใช้ความรู้จาก วรรณกรรมในชีวิตและงานอาชีพ	-	2	1	-	-	1	-	7	4
รวม	4	14	10	4	4	4	4	40	100
ร้อยละ	10	35	25	10	10	10	10		
อันดับความสำคัญ	3	1	2	3	3	3	3		

เนื้อหาสาระที่ใช้สอน จากตารางวิเคราะห์หลักสูตร แบ่งเป็นภาคที่ 1 และภาคที่ 2 ดังนี้

ภาคที่ 1 เนื้อหาว่าด้วยทักษะการเขียน

บทที่ 1 การเขียน

1. การกรอกแบบฟอร์ม
2. การเขียนย่อความ
3. การเขียนอธิบายความ
4. การเขียนชี้แจงรายงานการปฏิบัติงาน
5. การวิจารณ์สารในรูปแบบบทความในงานอาชีพ
6. การเขียนจดหมายที่จำเป็นต่องานอาชีพ
7. การเขียนเรียงความ

ภาคที่ 2 เนื้อหาว่าด้วยหลักภาษา ทักษะการฟัง การดู และวรรณคดีวรรณกรรมพื้นบ้าน

บทที่ 2 ธรรมชาติและลักษณะภาษาไทย

1. ลักษณะภาษาไทย
2. คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย
3. การใช้พจนานุกรม

บทที่ 3 การฝึกทักษะการฟังและการดู

1. การฟังสื่อในงานอาชีพ
2. การดูสื่อในงานอาชีพ

บทที่ 4 การฝึกทักษะการพูด

การพูดแสดงความคิดเห็น

บทที่ 5 การศึกษา วรรณคดีและวรรณกรรมพื้นบ้าน

1. การศึกษาวรรณคดีเรื่องนิราศพระบาท
2. การประยุกต์ใช้ความรู้จากวรรณกรรมพื้นบ้าน

การทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ทดลองใช้เนื้อหาสาระภาคที่ 2 จำนวน 4 บท 7 แผนที่สร้างขึ้น เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 โดยดำเนินการหาประสิทธิภาพของเอกสารการสอนประกอบหลักสูตร การทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ก. ทดลองแบบรายบุคคล (one to one try – out) ทดลองเมื่อ 12 –16 ก.ย. 48

ข. ทดลองแบบกลุ่มย่อย (small group try – out) ทดลองเมื่อ 19 –23 ก.ย. 48

ค. ทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่าง 40 คน ทดลองเมื่อ 31 - 4 พ.ย. 48

ขั้นการทดลองแบบรายบุคคล ทดลองกับนักเรียนจำนวน 3 คน ที่เรียนรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) ที่กำลังศึกษาในชั้น ปวช.1 และไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กเก่ง 1 คน เด็กปานกลาง 1 คน เด็กอ่อนมาก 1 คน นำไปทดลอง try-out เนื่องจากการทดลองครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบให้มีความเหมาะสมก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ในภาคสนาม ดังนั้นขณะทำการทดลอง ผู้วิจัยจะให้คำแนะนำ อธิบายขั้นตอนที่ไม่เข้าใจ เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองในรายบุคคล ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกทั้งหมด และจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน มาคำนวณหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบตามเกณฑ์ 80/80 เพื่อแก้ไขปรับปรุงและนำไปใช้ในการทดลองขั้นต่อไป

ผลการทดลองแบบรายบุคคล ซึ่งทดลองกับนักเรียน จำนวน 3 คน นักเรียนทำคะแนนจากแบบทดสอบรายบท ซึ่งแต่ละบทมีคะแนน 50 คะแนน คะแนนเต็ม 300 คะแนน และคะแนนรวม 3 คนได้ 700 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.78 และทำคะแนนสอบหลังเรียนได้ 263 คะแนน จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.06 สรุปได้ว่าผลของประสิทธิภาพของแบบทดสอบในขั้นทดลองรายบุคคล เท่ากับ 77.78/73.06

ขั้นทดลองแบบกลุ่มย่อย ให้นักเรียนชั้น ปวช.1 และไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง 9 คนเป็นนักเรียนที่เก่ง 3 คน เรียนปานกลาง 3 คน และเรียนอ่อน 3 คน ทำแบบทดสอบก่อนเรียน(pretest) ผู้วิจัยทดลองให้นักเรียนทำแบบทดสอบครบ 4 บท และทดสอบหลังเรียน(posttest) จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ และคะแนนทดสอบหลังเรียน มาคำนวณหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบ 4 บทตามเกณฑ์ 80/80 เพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบทดสอบให้เหมาะสม

ผลการทดลองแบบกลุ่มย่อย ซึ่งทดลองกับนักเรียน จำนวน 9 คน นักเรียนทำคะแนนแบบทดสอบรายบท แต่ละบทมีคะแนน 50 คะแนน คะแนนเต็ม 300 คะแนน คะแนนรวม 9 คนได้ 2049 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.89 และคะแนนทดสอบหลังเรียนได้ 811 คะแนน จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.09 สรุปผลของประสิทธิภาพของแบบทดสอบในขั้นทดลองกลุ่มเล็ก เท่ากับ 75.89/75.09 นำแบบทดสอบที่ผ่านการทดลองขั้นทดลองแบบรายบุคคล และการทดลองแบบกลุ่มย่อยไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ในการทดลองภาคสนาม

ขั้นตอนการทดลองภาคสนาม การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ใช้เวลาในการเรียนการสอนจำนวน 14 คาบเรียน รวม 7 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) แก่ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนดำเนินการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบอัตโนมัติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและหาคุณภาพแล้ว
2. ดำเนินการทดลองให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้แจกแบบทดสอบ และอธิบายขั้นตอนการทำ และเมื่อทำจบในแต่ละบทแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนการทดลอง
3. นำผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน และคะแนนการทำแบบทดสอบ 4 บทในระหว่างเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จากการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ t-test แบบจับคู่ หาประสิทธิภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เกณฑ์ 80/80 ใช้สถิติดังนี้

1. วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใช้สูตรของฮอยท์ (Hoyt's anova procedure) และวิเคราะห์ความแปรปรวน

$$\text{สูตร } r_{tt} = 1 - \frac{MS_E}{MS_P}$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

MS_E แทน คะแนนความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน (Error)

MS_P แทน คะแนนความแปรปรวนระหว่างคน (Between people)

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที (t – test) หรือใช้ SPSS

$$t = \frac{\bar{d}}{S_d / \sqrt{n}}$$

เมื่อ t คือ ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา

$\bar{d}$ คือ ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน

S_d คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน

n คือ จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรตามเกณฑ์ 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ 2520 : 136 – 137) จากการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน

ตอนที่ 2 นำเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าสถิติคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเรียนใช้เอกสารการสอนประกอบหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 คือเพื่อพัฒนาเอกสารการสอนประกอบ หลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คือ 80/80

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

วิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการหาร้อยละของคะแนนจากการทำแบบทดสอบรายบทในเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรทั้ง 4 บท และหาค่าร้อยละของคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง 40 คน ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าร้อยละของค่าสถิติคะแนนแบบทดสอบรายบทจำนวน 4 บท และค่าร้อยละของคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน

นักเรียน	คะแนนแบบทดสอบรายบท						รวม	ร้อยละ	คะแนนสอบ หลังเรียน	ร้อยละ
	1	2	3	4	5	6				
	50	50	50	50	50	50				
1	38	37	39	36	36	37	223	77.67	71.5	59.58
2	35	34	36	35	33	38	211	70.33	87.5	72.92
3	42	41	43	40	42	46	254	84.67	83.5	69.58
4	35	37	36	37	38	37	220	73.33	86.5	72.08
5	40	42	41	41	40	43	247	82.33	84	70.00
6	33	35	34	35	36	33	206	68.67	96.5	80.42
7	36	38	3	35	37	37	216	72.00	85	70.83
8	35	40	39	40	42	43	239	79.67	89	74.17
9	40	43	41	42	40	47	253	84.33	89.5	74.58
10	42	43	42	40	41	41	249	83.00	79	65.83
11	43	46	45	45	44	42	265	88.33	88	73.33
12	39	40	40	41	37	42	239	79.67	85	70.83
13	42	42	44	43	45	44	260	86.67	79.5	66.25
14	43	42	42	44	43	42	256	85.33	80.5	67.08
15	41	40	39	43	40	42	245	81.67	100	83.33
16	39	37	40	38	39	40	233	77.67	81	67.50
17	39	40	40	38	41	41	239	79.67	82.5	68.75
18	39	38	40	39	40	43	239	79.67	88.5	73.75
19	39	41	40	38	41	34	233	77.67	86.5	72.08
20	39	38	38	37	39	37	228	76.00	89.5	74.58
21	40	42	41	41	40	43	247	82.33	82	68.33
22	41	43	44	43	42	45	258	86.00	82	68.33
23	43	42	40	44	43	42	254	84.67	100	83.33
24	37	38	40	39	35	31	220	73.33	80	66.67
25	42	41	42	40	41	41	247	82.33	71	59.17
26	41	40	40	39	41	39	240	80.00	73	60.83
27	45	46	44	45	44	44	268	89.33	94	78.33
28	41	42	41	43	40	39	246	82.00	89.5	74.58
29	39	40	41	39	40	33	232	77.33	87.5	72.92

ตารางที่ 4 (ต่อ)

นักเรียน	คะแนนแบบทดสอบรายบท						รวม	ร้อยละ	คะแนนสอบ หลังเรียน	ร้อยละ
	1	2	3	4	5	6				
	50	50	50	50	50	50				
30	41	40	42	41	42	39	245	81.67	91	75.83
31	40	42	41	41	40	39	243	81.00	76.5	63.75
32	38	36	37	37	38	38	224	74.67	66.5	55.42
35	38	39	38	39	40	36	230	76.67	84	70.00
34	45	44	43	44	45	45	266	88.67	90	75.00
35	39	40	39	41	38	38	235	78.33	94.5	78.75
36	42	41	42	40	43	43	251	83.67	81.5	67.92
37	41	42	41	42	43	41	250	83.33	75	62.50
38	38	38	37	36	35	41	225	75.00	102	85.00
39	44	45	44	43	45	39	260	86.67	100	83.33
40	45	46	44	45	43	43	266	88.67	105	87.50
							รวม 9662 (12000)	80.52	3438 (4800)	71.63

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างทำคะแนนจากแบบทดสอบรายบทได้คะแนน 9662 คะแนน จากคะแนนเต็ม 12000 คิดเป็นร้อยละ 80.52 และทำคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนรวม 3438 คะแนน จากคะแนนเต็ม 4800 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71.63 ดังนั้นประสิทธิภาพของเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรในชั้นทดลองภาคสนามมีค่าเท่ากับ $80.52 / 71.63$

ตอนที่ 2 เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 คือ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) สูงกว่าก่อนเรียน

ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 40 คน ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลอง ซึ่งเป็นแบบทดสอบอัตนัยชุดเดียวกันและมีคะแนนเต็ม 120 คะแนน จากนั้นจึงหาค่าผลต่าง (D) จากการทดสอบก่อนและหลังการใช้เอกสารประกอบการสอน และนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 5 และ 6 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง และผลต่าง (D) ของคะแนนในการทดสอบทั้งสองครั้ง

นักเรียน คนที่	คะแนนเต็ม (120)		ผลต่าง (D)	นักเรียน คนที่	คะแนนเต็ม (120)		ผลต่าง (D)
	ก่อนเรียน	หลังเรียน			ก่อนเรียน	หลังเรียน	
1	72.5	71.5	-1	21	68.5	82	13.5
2	73.5	87.5	14	22	69	82	13
3	73.5	83.5	10	23	69.5	100	30.5
4	71.5	68.5	15	24	74.5	80	5.5
5	68	84	16	25	71	71	0
6	69.5	96.5	27	26	68	73	5
7	71	85	14	27	71	94	23
8	68.5	89	20.5	28	74	89.5	15.5
9	71.5	89.5	18	29	67.5	87.5	20
10	68	79	11	30	74	91	17
11	67	88	21	31	69.5	76.5	7
12	67	85	18	32	76.5	66.5	-10
13	67	79.5	12.5	33	77	84	7
14	70	80.5	10.5	34	75	90	15
15	66	100	34	35	80.5	94.5	14.5
16	71	81	10	36	81	81.5	0.5
17	67	82.5	15.5	37	82	75	-7
18	73	88.5	15.5	38	80.5	102	21.5
19	70	86.5	16.5	39	77.5	100	22.5
20	68.5	89.5	21	40	79.5	105	25.5

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างหลังจากเรียนบทเรียน 4 บทที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ค่าผลต่างของคะแนนจากการวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้เอกสารการสอนประกอบหลักสูตรสูงสุดมีค่าเท่ากับ 34 และต่ำสุดมีค่าเท่ากับ -10 จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบข้อสอบ
อัตรัย 40 ข้อ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนจำนวน 40 คน ดังตาราง

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
PRE	40	66	82	72.00	4.44
POST	40	66.5	105	85.95	8.79

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าจากคะแนนเต็ม 120 คะแนนค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบ
ก่อนเรียน- หลังเรียน คือ ก่อนเรียน เท่ากับ 72.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.44 หลังเรียน
เท่ากับ 85.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 8.79

ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบการทดสอบสมมติฐานระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเรียน

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
PRE - POST	+13.95	9.264	1.465	10.99	16.91	+9.523	39	.000

จากตาราง 7 พบว่าค่าเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียนมีค่าเท่ากับ
13.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 9.264 ค่าสถิติ t เท่ากับ 9.523 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (sig = 0.000)
ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 2

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี” เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง(Quasi Experimental Research) แบบ one – group pretest – posttest design ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการใช้เอกสารการสอนที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้คือ เอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1(2000 – 1101) มีประสิทธิภาพ 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ1 (2000 – 1101) สูงกว่าก่อนการเรียน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปีที่ 1 ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ปีการศึกษา 2548 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 8 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 176 คน และกลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี โดยการสุ่มห้องเรียน 1 ห้องด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 40 คน ซึ่งเป็นนักเรียนแผนกคอมพิวเตอร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปีที่1 ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ปีการศึกษา 2548 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 7 แผน แผนละ 2 คาบเรียน รวมทั้งสิ้น 14 คาบเรียน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) แบบอัตนัย 40 ข้อ จำนวน 1 ฉบับ เพื่อใช้วัดการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบด้วยวิธีการของฮอยท์ (Houyt’ s anova procedure) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.74 และประสิทธิภาพของเอกสารการสอน เท่ากับ 80.52/71.61 ซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์คือ 80/80 เนื่องจากสาเหตุดังนี้

1. แบบทดสอบอัตนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ข้อคำถามที่ใช้ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจ หรือเข้าใจไม่ตรงกัน และเป็นคำถามที่ยาก โดยเฉพาะบางข้อเป็นคำถามที่มีลักษณะเฉพาะ คือเรื่องของวรรณคดีไทย

2. ทักษะคิดของนักเรียนอาชีวศึกษา คือไม่ชอบการอ่านคำถามที่ยาว และมีพื้นฐานทางความคิดและการใช้ภาษาต่ำกว่าเกณฑ์ และนักเรียนไม่ชอบเขียนข้อความเป็นจำนวนมาก หรือไม่เขียนตอบข้อสอบที่เป็นอัตนัย และไม่คุ้นเคยกับการสอบที่ใช้การเขียน

3. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนแผนกคอมพิวเตอร์ มีความถนัดในการพิมพ์งาน จึงไม่สนใจในการเขียน แม้จะมีคะแนนเป็นเครื่องล่อใจก็ตาม

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของข้อสอบอัตนัย 40 ข้อ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากสาเหตุดังนี้

1. เอกสารการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยได้รวบรวมกิจกรรมการเรียนการสอน และความรู้ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกและศึกษา ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ และนักเรียนนำไปใช้ในชีวิตได้

2. นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตร กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ชี้แนะให้นักเรียนตระหนักถึงการอ่าน เพื่อให้ได้ความรู้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเป็นการกระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียน และสิ่งช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียน คือการสอนแบ่งกลุ่มที่มุ่งให้เป็นนักเรียนได้แสดงออก รวมทั้งแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการเรียนให้มีประสิทธิภาพ

3. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีความเอาใจใส่ ตั้งใจและความพยายามในการเรียน เนื่องจากเป็นนักเรียนในแผนกคอมพิวเตอร์ ดังนั้นนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจึงมีความพยายาม และความต้องการในการพัฒนาตนเอง เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการทดสอบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล กระทำ 2 ข้อคือ

1. การหาประสิทธิภาพของเอกสารการสอนประกอบหลักสูตร ตามเกณฑ์ 80/80

2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ของข้อสอบอัตนัย 40 ข้อก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test dependent)

ประสิทธิภาพของเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ไว้คือ 80/80 ปรากฏว่าแบบทดสอบอัตนัยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.52/71.61 ซึ่งถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์

ผลการเปรียบเทียบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ก่อนและหลังการทดสอบ สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ1 ของนักเรียนหลังจากได้รับการทดสอบแบบทดสอบอัตนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ผลการทดลอง เพื่อตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. ประสิทธิภาพของเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ1 ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง หลังจากรับการทดลอง โดยใช้เอกสารมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากเหตุผล คือ

นักเรียนแผนกคอมพิวเตอร์ เป็นนักเรียนที่เรียนดี และตั้งใจเรียน ดังนั้นเมื่อสอบจะมีความขยัน พยายามที่จะทำคะแนนให้ได้ดี และแข่งขันกันในการเรียน การสอบ

2. ผลของการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ปรากฏว่าหลังเรียนคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน คือ 72/86 เหตุผลว่า

นักเรียนได้เรียนรู้ไประยะหนึ่ง ประกอบกับมีการเรียนรู้จากการแสดงความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน กิจกรรมที่ใช้ในการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนต้องศึกษาค้นคว้า ทำให้เกิดการกระตือรือร้น

ปัญหาที่พบในการวิจัย

ปัญหาที่พบในการวิจัย มีดังนี้

1. ขณะที่นักเรียนทำแบบทดสอบอัตนัย ต้องใช้เวลาในการเขียนนาน แต่คาบที่สอนมีเพียงครึ่งละ 1 คาบ ทำให้นักเรียนเขียนไม่เสร็จ ต้องรีบร้อน ผู้วิจัยจึงต้องเลือกคาบเรียนที่มี 2 คาบ ติดต่อกัน

2. ลักษณะของแบบทดสอบอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้เรียนอ่านและทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง แต่ปัญหาคือ คำถามของข้อสอบยาก หรือกำกวม และเนื้อหาในบางบทค่อนข้างยาก รวมทั้งการใช้คำสั่งที่สั้น ทำให้เกิดความคลุมเครือกับนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการทำแบบทดสอบอัตนัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัย

เทคนิคการสอน จะช่วยให้ครูใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากส่วนประกอบของเอกสารประกอบหลักสูตรได้ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. การนำแผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) ไปใช้สอน ควรจัดตารางสอนให้มีเวลาติดต่อกัน 2 คาบเรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการแบ่งกลุ่ม เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และสามารถยืดหยุ่นเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมขั้นตอนต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม แผนการจัดการเรียนรู้หนึ่ง ๆ อาจมีการประยุกต์ใช้กับแผนการจัดการเรียนรู้อื่นได้ เช่น แผนการจัดการเรียนรู้การฟังและดู ใช้ไปพร้อมกับแผนการจัดการเรียนรู้การพูด เพราะการฟังและพูดเป็นทักษะที่ไปด้วยกันได้ ในขณะที่ฟังการโน้มน้าวใจ นักเรียนก็จะได้แนวทางการพูดโน้มน้าวใจพร้อมกันไป

2. การสร้างแบบทดสอบหลังการเรียนหรือแบบฝึกในแต่ละแผนการเรียน อาจสร้างเพิ่มเติมจากที่ได้กำหนดไว้ โดยกำหนดให้นักเรียนนำแบบฝึกเป็นการบ้าน ครูจะเห็นการเปลี่ยนแปลงได้เห็นการเขียนด้วยลายมือ ทราบการเขียนตัวสะกด การันต์ ได้ทราบความคิดเห็นที่หลากหลายจากการตอบของนักเรียน

3. ก่อนการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) ตามแผนการสอนนี้ ครูและนักเรียนควรทำความเข้าใจร่วมกันในเรื่องการตรงต่อเวลา รวมทั้งพฤติกรรมการเรียนตามวิธีสอนที่กำหนดไว้ เช่น วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่ม และวิธีสอนแบบอภิปราย ดังนั้นจึงต้องมีการประชุมปรึกษาหารือก่อนเรียน เพื่อให้เข้าใจตรงกัน และบันทึกไว้

4. วิธีสอนที่นำมาประกอบการสอนในแต่ละแผน ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีสอนที่นอกเหนือที่ผู้วิจัยได้เสนอไว้ได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สภาพสิ่งแวดล้อม บรรยากาศในสถานศึกษา ประเภทวิชาที่เรียน ความสนใจ รวมทั้งความแตกต่างระหว่างบุคคลคือตัวนักเรียนด้วย

5. การวัดและประเมินผล ควรมีแบบประเมินพฤติกรรมในขณะที่เรียนทุกครั้ง เพื่อประเมินพฤติกรรมการทำงานและบุคลิกภาพของนักเรียน บันทึกหลังการสอน เพื่อนำไปปรับปรุงในการสอนในโอกาสต่อไป สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรทำข้อสอบมาตรฐานรายวิชาก่อนที่จะนำมาใช้ เพื่อให้มีความเที่ยงตรง มีค่าความยากง่าย ที่เหมาะสม ใช้เวลาในการทำข้อสอบ เพื่อจะได้มีเวลาในการพิจารณาแก้ไข ปรับปรุง
2. การทดสอบควรใช้ข้อสอบที่เป็นอัตนัยบ้าง สลับกับข้อสอบปรนัย เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความคุ้นเคย และได้แสดงความคิดเห็น จะทำให้นักเรียนได้ฝึกการเขียนที่มาก ๆ ได้
3. ควรมีการวิจัยเพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 2 (2000 – 1102) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับ ปวช. และวิชาทักษะภาษาไทยเพื่ออาชีพ (3000 – 1101) ระดับ ปวส. เพื่อจะได้เป็นเครื่องมือของครูในการพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรครบทุกรายวิชา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรณีการ์ เนื่องจำนงค์. “การศึกษาพฤติกรรมการสอนภาษาไทยของครูวิทยาลัยเทคนิค กลุ่ม อาชีวศึกษา ภาคตะวันออก.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอน ภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2541.

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ.การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำครุสภา, 2539.

—————. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ-พัสดุภัณฑ์, 2544.

—————. เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการจัดการ เรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ-พัสดุภัณฑ์, 2545.

—————. สารัตถะทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ครุสภา, 2547.

กัลยาณี เดชปรีชา. “การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเทคนิคการสื่อความหมาย ระดับประกาศนียบัตร-วิชาชีพชั้นสูง (หลักสูตรฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2535) ของสถาบันเทคโนโลยี-ราชมงคล.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

กาญจนา คุณารักษ์. หลักสูตรและการพัฒนา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง-สนามจันทร์, 2540.

กำชัย ทองหล่อ. หลักภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น(1977)จำกัด, 2540.

แก้วกานต์ ภูมิศรีแก้ว. ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101). กรุงเทพฯ : ประสานมิตร, 2545.

คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543.

จรัญ คำยัง. “การจัดทำแผนการประเมินผลตามสภาพจริง.” เอกสารประกอบการประชุม เชิงปฏิบัติการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544. (อัดสำเนา)

จันจิรา ขาวสอาด. “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตการศึกษา 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2537.

- จินตนา ใบชุกายี. การเขียนสื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ม.ป.ป.
- ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2518.
- ชัยวงศ์ พรหมวงศ์ และคณะ. ระบบสื่อการสอน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- เชาว์ สุรินทร์. “การเรียนการสอนภาษาไทย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ตามการรับรู้ของครูภาษาไทยและนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ฐานิตย์ ดิสรพะพงษ์. “การศึกษาพฤติกรรมการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ดาวรุ่ง เกียรติวี. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนโมดูลและการสอนตามแนวคู่มือครู.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.
- ทองพูล บุญอึ้ง. การวิจัยในชั้นเรียนวัฒนธรรมทางวิชาชีพครูยุคใหม่. นนทบุรี : ศูนย์หนังสือเมืองไทย, 2544.
- นภา หลิมรัตน์. “การวัดผลและประเมินผล.” ส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน 10,3 (กันยายน - ธันวาคม 2544) : 13 – 19.
- นิคม ตั้งกะพิภพ. สถิติเบื้องต้นทางการศึกษา. พิษณุโลก : โครงการตำรา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2523.
- บุญชม ศรีสะอาด. การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2537.
- บุญถิ่น อัตถากร. “ข้อคิดเห็นในการสอนภาษาไทย.” เอกสารคำปราศรัยและคำบรรยาย, กรมศิลปากร, 2514.
- บุญเหลือ เทพสุวรรณ, หม่อมหลวง. ภาษาไทย วิชาที่ถูกลืม. กรุงเทพฯ : ดวงดีการพิมพ์, 2523.
- ปานใจ สุภาพ. ตัวอย่างแนวทางการพูด. กรุงเทพฯ : สถาบันการพูดแบบการพูด, ม.ป.ป.
- พูนทรัพย์ เจริญสุข. “รายงานการพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้เอกสารประกอบการเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียน วิชาภาษาไทย (ท503) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.” วารสารการวิจัยทางการศึกษา 24,2 (เมษายน-ธันวาคม 2538) : 78-85.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2526.

เฟื่องฟ้า วิเชียรชม. “สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยธุรกิจ ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ในวิทยาลัยเทคนิค.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.

ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์. ศิลปะการพูด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอมพันธ์, 2548.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช . ภาษาเพื่อการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ชวนการพิมพ์, 2532.

_____. การจัดระบบการสอนการงานและอาชีพ หน่วยที่ 1-8. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : 2533.

_____. การใช้ภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2540.

ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการงานเฉพาะงานช่าง ในกลุ่มการงานและอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).” วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาอุตสาหกรรมศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2536.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546.

เรืองอุไร อินทรประเสริฐ. หนังสือเรียนภาษาไทย 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2539.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2536.

ลัดดา ไชวพันธ์. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีสอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับวิธีสอนตามคู่มือครู.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การสอนวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธนพร, 2542.

วิชัย วงษ์ใหญ่. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาสน์, 2537.

วิสูตร เหลืองสอาด. “การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 ปีการศึกษา 2531 สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา

- อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.
- ศรีสุดา จริยากุล. “การพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ศักดิ์ศรี มีสมสืบ. ก๊อใจอยากจะรักให้นักหนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรว, 2541.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- สังัด อุทรานันท์. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มิตรสยาม, 2532.
- สมบัติ แสงรุ่งเรือง. วิธีสอนภาษาไทยมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2528.
- สมาน แสงมะลิ. “บทสัมภาษณ์โดยบรรณาธิการ : อาชีวศึกษาทางที่มองเห็น.” วารสารอาชีวศึกษา 21,3 (กรกฎาคม – กันยายน 2529) : 11 – 39.
- สันต์ ธรรมบำรุง. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : ครูสภา, 2537.
- สุจรีต เพ็ชรขอบ. การพัฒนาการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2531.
- สุจรีต เพ็ชรขอบ และ สายใจ อินทร์พรชัย. วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สุนันท์ มหาวุฒินันต์. “การใช้วิธีสอนแบบซินดิเคทในการสอนวิชาภาษาไทยระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.

ภาษาอังกฤษ

- Abdelrasoul , MO. “The Teaching of English Sudan.” Dissertation Abstracts International 38 (1976) : 4538 – A.
- Best, John W. Research in Education. Englewood Cliffs,N.J. :Prentice – Hall Inc, 1986.
- Brown , B.J. “Methods and Materials for Revitalizing Basic Business Education at All Instructional Levels.” NBEA YEARBOOK , no.20 (1982) : 94 – 105.
- Campbell , JK, and Lohson C. “Evaluating educational intervention.” BMI, no. 318 (1999) : 1269 – 1272.

Hosseiny , Habib. “ESL Teachers, Perceptions of Their Pre-Service Needs.” Dissertation Abstracts International 47 (1986) : 506 – A.

Huges, Arthur. Testing for Language Teachers. Cambridge : Cambridge University Press, 1995.

Hughes, White. “ The Effects of the Jigsaw Method on Achievement, Friendship, and Cooperative Motives in Cross – Cultural Classrooms.” Dissertation Abstracts International 57 , 9 (March 1997) : 3787 – A.

Kerr, James Larry. “Professional Instructional Development Needs as Perceived by Faculty Members at Selected Law Colleges.” Dissertation Abstracts International 44 (1984) : 2329 – A.

Saylor; and Alexander. Planning Curriculum For School. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc, 1974.

Stanfield, C.W. , Jr. “The Teaching of English in Colombian Public Secondary Schools.” Dissertation Abstracts International 34 (1973) : 2938 – A.

Taba, Hilda. Curriculum Development : Theory and Practice. New York : Harcourt : Brace and World, 1962.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร **ภาคผนวก** สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก

คู่มือการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนพลศึกษา
ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี

คำนำ

การพัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน คือ คู่มือการใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้พัฒนาเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) โดยกำหนดสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และสร้างแบบทดสอบอัตนัยเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรการวัดผลและการประเมินผล ด้านวิธีสอนและด้านเนื้อหาความรู้ทางภาษาไทยมาเป็นผู้ประเมินความเหมาะสมของเอกสารการสอนประกอบหลักสูตร และได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอนเพื่อวิจัยหาประสิทธิภาพด้วย

ผู้วิจัยหวังว่าเอกสารการสอนประกอบหลักสูตรนี้จะเป็นประโยชน์แก่ครูผู้สอนภาษาไทย ในรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพกรรมอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) และจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาไทย และผู้ที่สนใจทั่วไป

คุณัญญา ชุสกุล

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คู่มือการใช้หลักสูตรภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101)	.101
คำชี้แจง	102
ส่วนที่ 1 ส่วนประกอบของการใช้คู่มือการใช้หลักสูตร	104
- ลักษณะรายวิชา	104
- จุดประสงค์รายวิชา.....	104
- มาตรฐานรายวิชา	105
- คำอธิบายรายวิชา	105
- สังเขปเนื้อหาวิชา	105
ภาคที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้.....	107
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	108
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	113
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	121
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	126
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	133
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	140
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	149
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	155
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9	159
ภาคที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้	171
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	171
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	182
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	191
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	199
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	208
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	218

หน้า

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	234
ภาคผนวก ข	235
แบบประเมินการนำเสนอผลงานรายบุคคล / กลุ่ม	236
บันทึกหลังการสอน	237
ภาคผนวก ค	238
หลักในการตรวจให้คะแนนข้อสอบอัตนัย	239
ภาคผนวก ง	241
ผลการทดลองรายบุคคล	242
ผลการทดลองแบบกลุ่มย่อย	242
ตารางค่า t – test	243
ภาคผนวก จ	244
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	245
ประวัติผู้วิจัย	248

คู่มือการใช้หลักสูตร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ
พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) ของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี

โดย

นางคุณัญญา ชุตกุล

คำชี้แจง

การพัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) เล่มนี้ ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อใช้สอนและให้ครูผู้สอนได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานที่ ซึ่งรายละเอียดที่ปรากฏอยู่ในเอกสารประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) แบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ส่วนของกลุ่มมือการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101)

- ลักษณะของรายวิชา
- จุดประสงค์รายวิชา
- มาตรฐานรายวิชา
- คำอธิบายรายวิชา
- สิ่งปฏิกูลเนื้อหาวิชา
- โครงการสอน

ส่วนที่ 2 แนวการสอน

เนื้อหาวิชา

แผนการสอนประจำสัปดาห์

แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

**ส่วนที่ 1 ส่วนของกลุ่มการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย
เพื่ออาชีพ 1 (2000-1101)**

- ลักษณะของรายวิชา
- จุดประสงค์รายวิชา
- มาตรฐานรายวิชา
- คำอธิบายรายวิชา
- สัปดาห์เนื้อหาวิชา
- โครงการสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ส่วนของกลุ่มการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101)

วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101) เป็นวิชาหนึ่งที่บรรจุไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 หมวดวิชาสามัญ กลุ่มวิชาภาษา โดยให้เรียนรายวิชา 2000-1101 จำนวน 2 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วย

ลักษณะของรายวิชา

รหัสและชื่อ	2000-1101 ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (Thai for the Workplace1)
สภาพรายวิชา	วิชาพื้นฐานในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
ระดับรายวิชา	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
เวลาศึกษา	40 คาบเรียน ตลอด 20 สัปดาห์ เป็นทฤษฎี 2 คาบ/สัปดาห์
หน่วยกิต	2 หน่วยกิต

จุดประสงค์รายวิชา

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติ พลังของภาษา และภูมิปัญญาทางภาษาไทย
2. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญ และประสิทธิภาพของการใช้ทักษะภาษาไทยในการสื่อสาร
3. เพื่อให้ใช้ทักษะทางภาษาไทยในการแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และงานอาชีพ
4. นำความรู้ข้อคิดที่ได้จากการศึกษาวรรณคดี วรรณกรรม และภูมิปัญญาทางภาษาไทย ไปใช้ในการดำรงชีวิตและงานอาชีพ

มาตรฐานรายวิชา

1. อธิบายธรรมชาติ พลังของภาษาและภูมิปัญญาของภาษาไทยได้
2. สรุปความสำคัญและประสิทธิภาพของการเขียน การอ่าน การฟัง การดูและการพูดได้
3. นำทักษะภาษาไทยไปใช้ในการสื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสมและมีมารยาท
4. นำความรู้ ข้อคิดที่ได้จากการศึกษาวรรณคดี วรรณกรรมและภูมิปัญญาทางภาษาไทย ไปใช้ในการดำรงชีวิตและงานอาชีพ

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับธรรมชาติและพลังของภาษาไทย ภูมิปัญญาทางภาษาไทย ความสำคัญและประสิทธิภาพการเขียน การอ่าน การฟัง การดูและการพูด การวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์สารในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานอาชีพ การเขียนเรียงความ ข้อความ อธิบายความ ชี้แจง รายงานการปฏิบัติงาน จดหมายที่จำเป็นต่องานอาชีพ การกรอกแบบฟอร์ม การพูดแสดงความคิดเห็น พูดสาธิต การศึกษาวรรณคดี วรรณกรรมพื้นบ้านที่ส่งเสริมคุณธรรม วัฒนธรรม และประยุกต์ใช้

สังเขปเนื้อหาวิชา

1. ธรรมชาติและลักษณะภาษาไทย
  - ภาษาถิ่น
  - ภาษาต่างประเทศ
2. การฝึกทักษะการฟัง-ดู
  - ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการฟัง - การดู
  - การฟัง-ดูในงานอาชีพ
3. การฝึกทักษะการพูด
  - ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพูด
  - การพูดแสดงความคิดเห็น
4. การฝึกทักษะ การเขียน
  - ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเขียน
  - การเขียนเรียงความ
  - การเขียนข้อความ
  - การเขียนอธิบายความ
  - การเขียนชี้แจงและการเขียนรายงานการปฏิบัติงาน
  - การเขียนจดหมายที่จำเป็นต่ออาชีพ
  - การกรอกแบบฟอร์ม
5. การศึกษาวรรณคดีเรื่องนิราศพระบาท
  - ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดี
  - ประยุกต์ใช้ความรู้จากวรรณคดีเรื่องนิราศพระบาทในชีวิตและงานอาชีพ

แผนการสอน

วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ กรมอาชีวศึกษา

พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

แผนการจัดการเรียนรู้

ปฐมนิเทศ	สัปดาห์ที่ 1 (17 – 21 ต.ค. 48)
ความสำคัญของภาษาไทย	สัปดาห์ที่ 2 (24 – 28 ต.ค. 48)
ทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test)	สัปดาห์ที่ 3 (31 - 4 พ.ย. 48)

ภาคที่ 1 เนื้อหาว่าด้วยทักษะการเขียน

1. การกรอกแบบฟอร์ม	สัปดาห์ที่ 4 (7 – 11 พ.ย. 48)
2. เขียนย่อความ	สัปดาห์ที่ 5 (14 – 18 พ.ย. 48)
3. การเขียนอธิบายความ	สัปดาห์ที่ 6 (21 – 25 พ.ย. 48)
4. เขียนชี้แจงการรายงานการปฏิบัติงาน	สัปดาห์ที่ 7 (28 - 2 ธ.ค. 48)
5. การวิจารณ์สารในรูปแบบบทความในงานอาชีพ	สัปดาห์ที่ 8 (5 - 9 ธ.ค. 48)
6. เขียนจดหมายที่จำเป็นต่องานอาชีพ	สัปดาห์ที่ 9 (12 – 16 ธ.ค. 48)
7. การเขียนเรียงความ โดยใช้ข้อมูลจากวรรณกรรมพื้นบ้าน	สัปดาห์ที่ 10 (19 – 23 ธ.ค. 48)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

รหัสวิชา 2000 – 1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย ปฐมนิเทศ -ความสำคัญของภาษาไทย

สัปดาห์ที่ 1-2 (คาบที่ 1 – 4)

(คาบที่ 1 – 2) ปฐมนิเทศ แจ้งให้นักเรียนทราบ

สาระสำคัญ การประกอบอาชีพต่าง ๆ ในปัจจุบัน จำเป็นต้องใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสื่อสารกัน ให้ประสบความสำเร็จทั้งในชีวิตประจำวันและธุรกิจ นักเรียนจึงต้องเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพให้เข้าใจ พร้อมทั้งฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาไทยในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ

เนื้อหาสาระ

1. ความสำคัญของภาษาไทย รายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101)
2. คำอธิบายรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101)
3. เนื้อหาสาระ จุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีวัดผลและประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความสำคัญของภาษาไทย รายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) ได้
2. บอกคำอธิบายรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) ได้
3. บอกเนื้อหาสาระ จุดประสงค์การเรียนรู้ และวิธีวัดผลประเมินผลได้
4. มีความรับผิดชอบ สามัคคี และมีวินัย

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูให้นักเรียนอ่านคำอธิบายรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) เนื้อหาสาระ จุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีวัดผลและประเมินผล จากเอกสารที่แจกให้
2. นักเรียนอภิปราย ชักถาม ครูอธิบายเพิ่มเติมถึงหัวข้อที่จะใช้เรียน วิธีการเรียนรู้
3. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับหัวข้อ การทำงาน และบันทึกไว้

(คาบที่ 3-4) การนำเข้าสู่เนื้อหาสาระ

4. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 6 คน เลือกประธานกลุ่ม เลขานุการ รับใบงานเรื่องภาษาไทยมีความสำคัญอย่างไร
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อในใบงาน ใช้เวลา 30 นาที
6. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนรายงานหน้าชั้นเรียน นักเรียนทุกคนจดบันทึกการรายงาน

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเพิ่มเติม และแสดงความคิดเห็น

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบรายวิชา
2. ใบงานเรื่องภาษาไทยมีความสำคัญอย่างไร

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานรายบุคคล
2. สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. ฟังการอภิปราย ชักถาม และตอบของนักเรียน
4. ตรวจใบงาน
5. สังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม และจริยธรรมในขณะที่ทำงานของนักเรียน เช่น การรับผิดชอบ ความสามัคคี การมีน้ำใจ

ผิดชอบ ความสามัคคี การมีน้ำใจ

เกณฑ์การประเมินผล

1. การประเมินผลด้วยแบบทดสอบอัตนัยก่อนเรียนไม่ระบุเกณฑ์ผ่าน การทดสอบครั้งนี้มุ่งเก็บคะแนนไว้เปรียบเทียบกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน

2. ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานเป็นรายบุคคล ใช้เกณฑ์ผ่าน และ

ไม่ผ่าน

3. การสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ใช้เกณฑ์ผ่าน 50 % ขึ้นไป

4. การประเมินผลใบงานคือ ความถูกต้อง หรือแก้ไข

5. การประเมินคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คะแนนขึ้นอยู่กับ

การประเมินตามสภาพจริง

เอกสารประกอบการเรียน

ปฐมนิเทศ

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับธรรมชาติ และพลังของภาษาไทย ภูมิปัญญาทางภาษาไทย ความสำคัญและประสิทธิภาพการเขียน การอ่าน การฟัง การดูและการพูด การวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์สารในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานอาชีพ การเขียนเรียงความ ย่อความ อธิบายความ ชี้แจงรายงานการปฏิบัติงาน จดหมายที่จำเป็นต่องานอาชีพ การกรอกแบบฟอร์ม การพูดแสดง ความคิดเห็น พูดสาธิต การศึกษาวรรณคดี วรรณกรรมพื้นบ้านที่ส่งเสริมคุณธรรม วัฒนธรรม และ ประยุกต์ใช้

จุดประสงค์รายวิชา

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติ พลังของภาษา และภูมิปัญญาทางภาษาไทย
2. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญ และประสิทธิภาพของการใช้ทักษะ ภาษาไทยในการสื่อสาร
3. เพื่อให้ใช้ทักษะทางภาษาไทยในการแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และงานอาชีพ
4. นำความรู้ข้อคิดที่ได้จากการศึกษาวรรณคดี วรรณกรรม และภูมิปัญญาทางภาษาไทย ไปใช้ในการดำรงชีวิตและงานอาชีพ

มาตรฐานรายวิชา

1. อธิบายธรรมชาติ พลังของภาษา และภูมิปัญญาทางภาษาไทยได้
2. สรุปความสำคัญและประสิทธิภาพของการเขียน การอ่าน การฟัง การดูและการพูดได้
3. นำทักษะภาษาไทยไปใช้ในการสื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสม และมีมารยาท
4. นำความรู้ข้อคิดที่ได้จากการศึกษาวรรณคดี วรรณกรรม และภูมิปัญญาทางภาษาไทย ไปใช้ในการดำรงชีวิตและงานอาชีพ

การให้คะแนน

คะแนนเต็ม 100 คะแนน แบ่งเป็น 2 ภาค คือ

ภาคทฤษฎี คือ ทดสอบก่อนเรียน- หลังเรียน คะแนน 120 คะแนน

ภาคปฏิบัติ ทำงานกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 6 คน ปฏิบัติตามหัวข้อที่เรียน และทำแบบ ทดสอบ คะแนน 300 คะแนน

จิตพิสัย (พฤติกรรม) คะแนน 20 คะแนน

การตัดเกรดแบบอิงเกณฑ์ 8 ระดับ

คะแนนระหว่าง 80 – 100	ได้ระดับคะแนน 4.0
คะแนนระหว่าง 75 - 79	ได้ระดับคะแนน 3.5
คะแนนระหว่าง 70 - 74	ได้ระดับคะแนน 3.0
คะแนนระหว่าง 65 - 69	ได้ระดับคะแนน 2.5
คะแนนระหว่าง 60 – 64	ได้ระดับคะแนน 2.0
คะแนนระหว่าง 55 – 59	ได้ระดับคะแนน 1.5
คะแนนระหว่าง 50 – 54	ได้ระดับคะแนน 1.0
คะแนนระหว่าง 0 - 49	ได้ระดับคะแนน 0

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ใบงาน
ภาษาไทยมีความสำคัญอย่างไร

จุดประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้และอธิบายความสำคัญของภาษาไทยได้ถูกต้อง

คำตั้ง   ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 6 คน ช่วยกันอภิปรายหัวข้อ ภาษาไทยมีความสำคัญอย่างไร แล้วจดบันทึก นำมารายงานหน้าชั้นเรียน

ความสำคัญของภาษาไทย

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....
- 9.....
- 10.....
- 11.....
- 12.....
- 13.....
- 14.....
- 15.....
- 16.....
- 17.....
- 18.....

ลงชื่อ.....ประธานกลุ่ม

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....เลขานุการกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

รหัสวิชา 2000 –1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย ทดสอบก่อนเรียน (Pre – Test)

สัปดาห์ที่ 3 (คาบที่ 5 – 6)

สาระสำคัญ การวัดผลและประเมินผลการเรียนก่อนเรียน มีความจำเป็นเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้อย่างไร และผู้เรียนได้ทราบว่าจะต้องการเรียนรู้อะไรอันจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้

เนื้อหาสาระ

1. สรุปการทำข้อสอบอัตนัย
2. แบบทดสอบอัตนัยก่อนเรียน จำนวน 40 ข้อ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อตรวจสอบพื้นฐานความรู้ก่อนเรียนของผู้เรียน
2. เพื่อให้ให้นักเรียนฝึกทักษะการเขียน
3. เพื่อให้ครูทราบความคิด และสังเกตทักษะการเขียนของนักเรียน

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูบอกให้นักเรียนทราบถึงการตอบข้อสอบอัตนัย
2. นักเรียนซักถามข้อสงสัยแนวการเขียนตอบ
3. นักเรียนทำแบบทดสอบอัตนัยก่อนเรียน จำนวน 40 ข้อ

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

แบบทดสอบอัตนัยก่อนเรียน 40 ข้อ

การวัดผลและประเมินผล

ทดสอบก่อนเรียน ข้อสอบอัตนัย 40 ข้อ

ชื่อ.....สกุล.....เลขที่.....แผนก.....

ข้อสอบแบบอัตนัยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000-1101)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546)

คำชี้แจง 1. ข้อสอบมี 40 ข้อ เป็นข้อสอบอัตนัย(ฉบับปรับปรุง)เป็นแบบข้อย่อย ๆ ตอบแบบสั้น ๆ

2. ให้นักเรียนเขียนคำตอบลงในช่องว่างที่เว้นไว้ให้ด้วยลายมือที่อ่านง่ายและชัดเจน

3. เวลาในการทำข้อสอบ 2 คาบ คะแนนเต็ม 120 คะแนน (40 ข้อ ข้อละ 3 คะแนน)

1. คำว่า“ภาษาถิ่น” หมายถึงภาษาของใคร ใช้ในโอกาสใด

...ภาษาที่ใช้พูดกันอยู่ตามถิ่นต่างๆ.....

...สื่อความหมายเข้าใจกันระหว่างคนในท้องถิ่นนั้นๆ.....

2. ทิวา “การฟัง” สัมพันธ์กับ “การพูด” นักเรียนเข้าใจอย่างไร

...การฟังเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การพูดได้ผลหรือไม่ได้ผล ถ้าผู้พูดพูดไม่มีคนฟังไม่ถือว่าเป็นการพูด ถ้าผู้ฟังไม่เข้าใจหรือเข้าใจไม่ตรงจุดประสงค์ของผู้พูด การพูดจะไม่สัมฤทธิ์ผล ถ้าผู้ฟังเป็นผู้ฟังที่ดีจะเป็นส่วนช่วยในการพูดได้ดี ผู้พูดที่ดีต้องเป็นผู้ฟังที่ดีด้วย เพราะจะได้รับความรู้ดีชมการพูดได้อย่างมีเหตุผล เป็นการฝึกวิธีการพูด ผู้ฟังที่ดีจะเป็นผู้พูดที่ดีด้วย เพราะรู้ว่าเมื่อไรควรฟังเมื่อไรควรพูด.....

3. ยกตัวอย่างสำนวน สุภาษิต คำพังเพย หรือคำประพันธ์ที่เกี่ยวกับการฟังอย่างน้อย 3 ข้อความ

...1. ฟังหูไว้หู.....2. ฟังความข้างเดียว.....3. ฟังไม่ได้ศัพท์จับไปกระเดียด.....

อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 4 – 9

“โรคอ้วนนี่นะคะ เป็นที่มาของโรคร้าย ๆ หลายอย่างล่ะ ไม่ว่าจะเป็นโรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคไขข้ออักเสบ และโรคอื่นๆ อีกหลาย ๆ โรค ทั้งนี้ก็เพราะว่าคนอ้วนนี่นะคะมียาวยะภายในทุกอย่างขนาดเท่ากับคนปกตินี้แหละคะ แต่ยาวยะของคนอ้วนต้องทำงานหนักมากกว่าคนปกติหลายเท่าเชียวนะ อย่างเช่น หัวใจก็ต้องสูบน้ำโลหิตแรงกว่าคนปกติเพราะต้องส่งเลือดไปเลี้ยงร่างกายอันใหญ่โตนั่นแหละ จึงทำให้คนอ้วนมักเป็นโรคหัวใจและโรคความดันโลหิตสูงล่ะ”

4. ผู้พูดข้อความข้างต้นมีเจตนาอย่างไร

...ให้ความรู้และเตือนใจให้สำนึกถึงผลร้ายของโรคอ้วน บอกที่มาของโรคร้ายต่าง ๆ.....

5. ผู้พูดแสดงความเห็นต่อสภาพร่างกายคนอ้วนในเรื่องใดบ้าง

...เป็นที่มาของโรคร้ายหลายอย่าง เช่น โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคไขข้ออักเสบ .....

6. เรื่องนี้มีประโยชน์ต่อผู้ฟังหรือไม่ อย่างไร
 ...มี จะได้ป้องกันไม่ให้เป็นโรคอ้วน เพราะโรคอ้วนทำให้เกิดโรคร้ายหลายอย่าง .....
7. ผู้พูดยกเหตุผลใดบ้างมาสนับสนุนข้อสรุปว่าคนอ้วนจะเป็นโรคร้ายหลายอย่าง
 ...อวัยวะของคนอ้วนต้องทำงานหนักมากกว่าคนปกติ.....
8. จากเรื่องโรคอ้วนนี้น่าจะเป็นคำตอบของคำถามว่าอะไร
 ...โรคอ้วนจะทำให้เป็นโรคร้ายอีกหลายอย่าง อะไรบ้าง.....
9. ควรใช้ข้อความจากเรื่องี่อ่านนี้สนับสนุนการเขียนเรียงความเรื่องอะไร
 ...ไม่อ้วนเอาเท่าไร โทษของโรคอ้วน.....
10. ให้ยกข้อความที่ให้มาข้างล่างนี้ไปเขียนว่าอะไรบอกเหตุผลและอะไรบอกข้อสรุป

นักเรียนควรสนใจค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองให้มาก เพราะว่าการเรียนต่อไปในอนาคตครูจะไม่ทำหน้าที่เป็นผู้บอกความรู้แก่นักเรียนแต่อย่างเดียว แต่จะเป็นผู้แนะให้นักเรียนไปค้นหาความรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ

เหตุผล

...เพราะว่าการเรียนต่อไปในอนาคตครูจะไม่ทำหน้าที่เป็นผู้บอกความรู้แก่นักเรียนแต่อย่างเดียว แต่จะเป็นผู้แนะให้นักเรียนไปค้นหาความรู้ และค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ.....

ข้อสรุป

...นักเรียนควรสนใจค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองให้มาก.....

11. เขียนยกข้อความที่บอกเหตุผลและข้อสรุปในการพูดแสดงความคิดเห็นจากข้อความนี้ลงไว้ข้างล่าง

ภาษาเป็นหัวใจของการสื่อสาร เพราะฉะนั้นถ้าเราต้องการสื่อสารให้ได้ผลดี เราต้องระมัดระวังการใช้ภาษาให้ดี

เหตุผล

...ภาษาเป็นหัวใจของการสื่อสาร.....

ข้อสรุป.

....เพราะฉะนั้นถ้าเราต้องการสื่อสารให้ได้ผลดี เราต้องระมัดระวังการใช้ภาษาให้ดี.....

อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 12 – 15

อกตัญญูไม่รู้คุณรังแต่ทุกข์ร้อน

คนเรานี้ ถ้าไม่มีหลัก ไม่มีเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ก็จะปล่อยตัวปล่อยใจไปตามอารมณ์ ไปตามความอยากที่เกิดขึ้น ไม่ได้คิดถึงอะไรทั้งนั้น ไม่ได้คิดถึงพ่อแม่ปู่ย่าตายายครูบาอาจารย์หรือ ว่าสิ่งที่เคารพในทางศาสนา ไม่ได้คิดถึงเรื่องอย่างนั้น ใจก็ตกต่ำไปอยู่ในอำนาจของพญามาร คือ ความชั่วความร้าย ฝรั่งเขาเรียกว่า “ซาตาน” คือตัวความชั่ว ตัวกิเลสประเภทต่าง ๆ ที่เกิดกัสมุ้รุม จิตใจ แล้วใจไม่มีหลัก ไม่มีเครื่องยึดเหนี่ยว ก็อาจจะกระทำการที่ชั่วร้ายขึ้นเมื่อใดก็ได้ ความชั่วก็จะ เกิดมากขึ้นในสังคม เพราะขาดฐาน คือคุณธรรมที่เรียกว่ากตัญญูกตเวที คนในสมัยก่อนจึงต้อง ฝึกสอนกันหนักหนาในเรื่องอย่างนี้

จงตีความเนื้อหาการแสดงความคิดเห็นจากข้อความข้างบน

12 คำว่า “เรื่องอย่างนี้” ที่ระบุว่าคนสมัยก่อนต้องเน้นฝึกหรือสอนกัน คือเรื่องอะไรบ้าง

...*ความกตัญญูกตเวที*.....

13. “ความทุกข์ร้อน” ของคนประเภทอกตัญญูไม่รู้คุณคน อาจคาดคะเนได้ว่ามีอะไรบ้าง

...*ใจตกต่ำ เกิดความชั่ว ความร้าย เกิดกิเลสกัสมุ้รุมจิตใจ ใจไม่มีหลัก ไม่มีเครื่องยึดเหนี่ยว จะ กระทำการที่ชั่วร้ายขึ้นเมื่อใดก็ได้ ความชั่วจะเกิดมากขึ้นในสังคม*.....

14. ฐานะหรือบทบาทของผู้พูดข้อความนี้ ควรอยู่ในฐานะใด กล่าวกับคนประเภทใด

...*อยู่ในฐานะพระภิกษุ กล่าวต่อ เยาวชน พุทธศาสนิกชน*.....

...*ผู้สูงอายุ กล่าวต่อ เด็ก ลูกหลาน*.....

15. จากเรื่องนี้ผู้พูดควรจะทำเพิ่มเติมเพื่อความอะไรออกไปอีก

...*คนที่มีความกตัญญู รู้คุณผู้อื่น จะทำให้เกิดผลดีอย่างไรบ้าง หรือคนในสมัยก่อนสอนเรื่องความ กตัญญูว่าอย่างไร*.....

16. การขยายความโดยการอธิบายหรือให้คำจำกัดความมีข้อดีอย่างไร

...*ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย เป็นวิธีที่นิยมใช้ในการขยายความ*.....

17. การขยายความโดยการยกตัวอย่างมีประโยชน์อย่างไร

...*ทำให้เข้าใจเนื้อหาชัดเจนยิ่งขึ้น เกิดการเปรียบเทียบและตีความได้ดียิ่งขึ้น ทำให้ผู้อ่านเกิด จินตนาการ*.....

18. ผู้ที่อ่านเพื่อจับใจความสำคัญ ควรระมัดระวังในเรื่องใดบ้าง

.... *การอ่านที่จะต้องตอบคำถามให้ได้ว่า ในสารนั้น ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร*.....

19. เหตุผลสำคัญที่สนับสนุนว่า นักเรียนควรฝึกความสามารถจับใจความสำคัญคืออะไร
 ...การอ่าน การฟัง จะเกิดความเข้าใจเพราะสามารถจับใจความสำคัญได้.....
 ...ทำให้เรื่องต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เป็นเรื่องเดียวกัน.....

ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ต่อไปนี้ แล้วตอบคำถามข้อ 20 – 28

ลูกเอย.....

พ่อแม่ไม่มีเงินทองจะกองให้	จงตั้งใจพากเพียรเรียนหนังสือ
หาวิชาความรู้เป็นคู่มือ	เพื่อยึดถือเอาไว้ใช้เลี้ยงกาย
พ่อกับแม่ก็มีแต่จะแก่เฒ่า	จะเลี้ยงเจ้าเรื่อยไปนั้นอย่าหมาย
ใช้วิชาช่วยตนไปจนตาย	ลูกสบายแม่กับพ่อก็ชื่นใจ

20. ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายในการแต่งเรื่องลูกเอยอย่างไร
 ...ให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน.....
21. สารสำคัญที่สุดของคำประพันธ์เรื่องลูกเอยคืออะไร
 ...การมีวิชาความรู้.....
22. สิ่งที่เรียกว่า “วิชา” ใช้ “ช่วยตน” ในเรื่องใดได้บ้าง
 ...ใช้ประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง.....
23. จงระบุคำที่มีความคล้องจองหรือคู่คำที่สัมผัสหรือรับสัมผัสกัน ทุกคำที่ปรากฏในเรื่องลูกเอย
 พ่อ-แม่ เงิน-ทอง วิชา-ความรู้ ยึด-ถือ แก่-เฒ่า ตั้งใจ-พากเพียร ความรู้-คู่มือ .....
24. คำประพันธ์นี้กล่าวถึงข้อเท็จจริง (Fact) อะไรบ้าง
 วิชาความรู้เป็นคู่มือ ใช้วิชาเลี้ยงกาย พ่อกับแม่แก่เฒ่า พ่อแม่ไม่มีเงินทอง.....
25. คำประพันธ์นี้กล่าวแสดงความคิดเห็น (Opinion) อะไรบ้าง
 ...ตั้งใจพากเพียรเรียน ลูกสบายพ่อแม่ชื่นใจ.....
26. นักเรียนคิดว่า พ่อแม่กล่าวข้อความนี้ ในโอกาสใด
 ...ลูกไปศึกษาเล่าเรียน ให้ตั้งใจเรียนจะได้มีความรู้ เปิดภาคเรียนใหม่.....
27. พ่อแม่กล่าวเช่นนั้น เพราะมีความรู้สึกอย่างไร
 ...รักและหวังดีต่อลูก เป็นห่วงอนาคตของลูก ต้องการให้มีวิชาความรู้ไปประกอบอาชีพ.....
28. คำประพันธ์นี้ให้คุณค่าด้านใดบ้าง
 ...การศึกษา อาชีพ เศรษฐกิจ ครอบครัว ความรัก ความรู้.....

29. จงบอกหลักการที่สำคัญของการเขียนเรียงความ มาอย่างน้อย 3 ข้อ

- ...1. เขียนถูกต้องตามรูปแบบ คือ มีคำนำ เนื้อเรื่อง และสรุป.....
- ...2. เนื้อหาสาระดี ถูกต้องตามหลักวิชาการ.....
- ...3. เรียงลำดับดี เข้าใจง่าย ถูกต้องตามหลักภาษา.....

30. จงบอก หลักการที่สำคัญในการปฏิบัติงานย่อความ มาอย่างน้อย 3 ประการ

- ...1. อ่านเรื่องให้ตลอดอย่างน้อย 2 เที่ยว.....
- ...2. พิจารณาสาระสำคัญของเรื่อง.....
- ...3. เขียนสรุปเฉพาะสาระสำคัญของเรื่องด้วยถ้อยคำที่เป็นสำนวนของตนเอง.....

31. ในการเขียนเพื่อชี้แจง ผู้เขียนควรระมัดระวังในเรื่องใดบ้าง

- ...1. เป็นข้อเท็จจริง เหตุผลที่ชัดเจน เป็นกลาง เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย.....
- ...2. ใช้ภาษาที่สุภาพ นุ่มนวล ถูกต้อง น่าเชื่อถือ.....
- ...3. เขียนให้ตรงประเด็นของปัญหาอย่างตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม.....

32. การเขียนรายงานการปฏิบัติงาน ต่างจากการเขียนเรียงความ อย่างไรบ้าง

....การเขียนรายงานการปฏิบัติงาน เป็นการเขียนเพื่อนำเสนอสิ่งที่ได้ปฏิบัติหรือพบเห็น หรืออ่าน หรือทำต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ อาจเป็นเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปทำ ฟัง อ่าน เป็นเรื่องเกี่ยวกับความก้าวหน้า ความสำเร็จของงานในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ.....

33. รายงานการปฏิบัติงานฉบับอย่างสั้นไม่เป็นทางการ ต่างจากฉบับที่เป็นทางการอย่างไร

ไม่เป็นทางการนิยมอยู่ในรูปบันทึก จดหมาย เช่น บันทึกการรับโทรศัพท์ บันทึกการฟัง การอ่าน มี 3 ส่วนคือ ตอนต้น บอกจุดประสงค์หรือสาเหตุที่ทำรายงาน เนื้อหา จะสรุปให้ทราบว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ตอนท้าย สรุปผลอาจเสนอแนะหรือแนวทางแก้ปัญหา เป็นทางการ มีความยาว 10 หน้าขึ้นไป มีขอบเขตของเรื่อง มีข้อมูลรายละเอียด อาศัยการวิเคราะห์ ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ ทำเป็นรูปเล่ม.....

34. ในการเขียนจดหมายพียงระว่างมารยาทในเรื่องใดบ้าง

- ....1. กระดาษและซองใช้สีสุภาพ สะอาด เรียบร้อย.....
- ....2. ใช้หมึกสีดำหรือน้ำเงิน เขียนตัวอักษร ตัวเลขชัดเจน ไม่ขูดลบ จี๊ดฆ่า.....
- ....3. วางรูปแบบจดหมายให้เหมาะสม ใช้คำขึ้นต้น คำลงท้ายให้เหมาะสม.....
- ....4. สะกดชื่อ นามสกุล ยศ ตำแหน่งให้ถูกต้อง.....

35. จงบอกขั้นตอนการเขียนจดหมายกิจธุระ

...1. รูปแบบถูกต้องตามประเภทของจดหมาย.....

...2. ใช้คำขึ้นต้นและคำลงท้ายในการเขียนให้เหมาะสม.....

...3. เนื้อหาสาระแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนเหตุและส่วนผล.....

36. การจำแนกแบบฟอร์มออกเป็น 4 ประเภทนั้น แต่ละประเภทใช้ต่างกันอย่างไร

...1. ใช้ในการติดต่อกับหน่วยงาน ให้ความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อและใช้ในการเก็บข้อมูล.....

...2. ที่ผู้อื่นขอความร่วมมือให้กรอก หรือแบบสอบถาม เป็นการนำข้อมูลไปวิเคราะห์.....

...3. ที่ใช้ภายในหน่วยงาน ใช้ภายในหน่วยงานของตน จะรวบรวมเรื่องทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับคนในหน่วยงาน.....

...4. แบบฟอร์มสัญญา ให้คู่สัญญาเกิดความสะดวกในการตกลงทำกิจการ ทำขึ้น 2 ฉบับแต่ละฝ่ายถือไว้เป็นหลักฐาน.....

37. อ่านคำประพันธ์ต่อไปนี้ แล้วตอบคำถามข้างล่าง

“ถึงคลองขวางบางจากยิ่งตรมจิต

ใครช่างคิดชื่อบางไว้กางกั้น

ว่าชื่อจากแล้วไม่รู้จักกัน

พิเคราะห์ครันฤมาพ้องกับคลองบาง

ทั้งจากที่จากคลองเป็นสองชื่อ

ยังจากก่อนก็ขึ้นในคลองขวาง

โอ้อ้อจากช่างมารวบประจบทาง

ทั้งจากบางจากไปจรระบบ”

คำที่พิมพ์ตัวหนา คำใดมีความหมายเหมือนกัน

..... บางจาก จากคลอง จากบาง.....

38. ตัวอย่างคำกลอนที่สุนทรภู่ใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น

“เห็นชิตันปนประสกลูกกลม

โถมกระทุ่มฟองฟุ้งอยู่ผลุงผลิ่ง”

ให้นักเรียนเขียนคำที่เลียนเสียงธรรมชาติจากคำประพันธ์ที่ให้ข้างล่างลงในช่องว่าง

“บ้างขึ้นบนชนส่งคนข้างล่าง

เสียงโห่งนางชามแตกกระแตกจัน

จนคนบนสัปคับรับไม่ทัน

หม้อข้าวจันตกแตกกระจายราย

ยามกระสอบกรอบแกรบกระไกรกริก

กลักพริกพลิกแพลงตะแคงหาง

กะโปเลเชือกร้อยขึ้นห้อยท้าย

เมื่อยามร้ายดูงามกว่าชามดิน”

คำที่เลียนเสียงธรรมชาติ คือ.... โห่งฉ่าง กรอบแกรบ กริก.....

39. บุคคลหรือตัวละครที่มีชื่อกล่าวถึงในนิราศพระบาทในคำประพันธ์ที่ยกมานี้มีใครบ้าง

ชมพู่พานกอดก้านกนกกรม	สุกรีพกุมขรรค์เงื้อในเครือวง
รูปนารายณ์ทรงจีกรูทาเหิน	พรหมเจริญเสด็จยังบัลลังก์หงส์
ครั้งอิเหนาสुरิย์วงศ์อันทรงกริช	พระทรงฤทธิ์แรมร้างจินตะหรา
พระสุชนร้างห่ามโนห์รา	พระรามร้างแรมเสียดาพระทัยตรอม
องค์พระเพชรปาณีท้าวตรีเนตร	เสียดาพระเวทผูกทวารกรุงพานถนอม
สุจิตราลาตายไม่วายตรอม	ล้วนเจิมจอมจรณีทั้งสี่องค์
สุวรรณหงส์ทรงว่าวแต่เข้าไป	พี่เลี้ยงไล่หอกยนต์ไ้บนเกล
ตะวันบ่ายเข้าห้องก็ต้องหอก	ชาวบ้านนอกตกใจร้องไห้แซ่

ชื่อตัวละครข้างต้นมี....1.ชมพู่พาน 2.สุกรีพิ 3.พระนารายณ์ 4.พระพรหม 5.อิเหนา 6.จินตะหรา
7.พระสุชน 8.มโนราห์ 9.พระราม 10.เสียดา 11.พระอินทร์ 12.สุจิตรา 13.สุวรรณหงส์.....

40. กวีไทยมีหลักในการตั้งชื่อบทร้อยกรองประเภทนิราศอย่างไร

- .....1. ใช้ชื่อสถานที่ปลายทางที่ผู้แต่งเดินทางไปถึง เช่น นิราศพระบาท.....
.....2. ใช้ชื่อผู้แต่งมาเป็นชื่อเรื่อง เช่น นิราศนรินทร์.....
.....3. ใช้ชื่อตัวละครเอกของเรื่องมาเป็นชื่อเรื่อง เช่น นิราศอิเหนา.....

00000000000000

ขอให้ทบทวนและตรวจทานอีกครั้ง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

รหัสวิชา 2000 – 1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย การกรอกแบบฟอร์ม

สัปดาห์ที่ 4 (คาบที่ 7 – 8)

สาระสำคัญ แบบฟอร์มเป็นเอกสารที่จัดทำและพิมพ์ขึ้น โดยมีช่องว่างให้กรอกข้อความตามที่ผู้จัดต้องการ การกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ ผู้กรอกต้องอ่านให้เข้าใจก่อน โดยเฉพาะสัญญาต่าง ๆ ต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วน เพราะเป็นเอกสารที่ผูกพันทางกฎหมาย

เนื้อหาสาระ

1. ความหมายของแบบฟอร์ม
2. ประเภทของแบบฟอร์ม
3. วิธีการกรอกข้อความในแบบฟอร์ม
4. องค์ประกอบในการกรอกแบบฟอร์ม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของการกรอกแบบฟอร์มได้
2. อธิบายแบบฟอร์มประเภทต่าง ๆ ได้
3. อธิบายองค์ประกอบในการกรอกแบบฟอร์มได้
4. สามารถกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ ได้

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. นักเรียนดูแบบฟอร์มสัญญา แบบฟอร์มชานาฉิ แบบสอบถาม ฯลฯ
2. ครูและนักเรียนอภิปรายถึงความสำคัญของการกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ
3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 6 คน โดยเลือกประธาน และเลขานุการ แต่ละกลุ่ม

ศึกษาเนื้อหาจากเอกสารการสอน ดังนี้

- ความหมายของการกรอกแบบฟอร์ม และหลักการกรอกแบบฟอร์ม
- ประเภทของแบบฟอร์ม และตัวอย่างแบบฟอร์มต่าง ๆ
- คุณสมบัติพื้นฐานของผู้กรอกแบบฟอร์ม
- องค์ประกอบสำคัญในการกรอกแบบฟอร์ม

4. นักเรียนอภิปรายกันในกลุ่มใช้เวลา 20 นาที เขียนกรอกแบบฟอร์ม แล้วส่งตัวแทน

นำเสนอผลงาน

5. ครูและนักเรียนสรุปสาระสำคัญ บันทึกไว้

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการเรียน
2. แบบประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม
3. แบบฟอร์มประเภทต่าง ๆ

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตการทำงานเป็นรายบุคคล
2. สังเกตการทำงานภายในกลุ่ม
3. ตรวจสอบแบบประเมินผลการเรียนรู้
4. สังเกตและประเมินผลด้านพฤติกรรม ในเรื่องความสามัคคี ความรับผิดชอบ การมีน้ำใจ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เอกสารประกอบการเรียน เรื่องการกรอกแบบฟอร์ม

ความหมายของแบบฟอร์ม

แบบฟอร์มเป็นคำภาษาไทยประสมกับคำภาษาอังกฤษคือ แบบ – ฟอร์ม มีความหมายคล้ายกัน แบบฟอร์ม หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นโดยเว้นช่องว่างไว้ สำหรับให้บุคคลแต่ละคนกรอกข้อความลงไป เพื่อให้สะดวกแก่ผู้รวบรวมในการนำข้อความนั้นไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ต่อไป

ประเภทของแบบฟอร์ม

แบบฟอร์มมีชื่อแตกต่างกันในรายละเอียด ซึ่งขึ้นอยู่กับความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ แบ่งแบบฟอร์มได้ดังนี้

1. แบบฟอร์มเพื่อการติดต่อ คือแบบฟอร์มที่แต่ละหน่วยงานจัดเตรียมไว้เพื่อความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อกับหน่วยงาน เช่น แบบฟอร์มของไปรษณีย์ แบบฟอร์มของธนาคาร แบบฟอร์มของฝ่ายทะเบียนราษฎร

2. แบบฟอร์มภายในองค์กร หรือหน่วยงาน คือแบบฟอร์มที่หน่วยงานจัดทำขึ้นไว้ใช้ในหน่วยงานเฉพาะนักเรียน เช่นแบบฟอร์มของกู้เงิน ใบสมัครงาน

3. แบบฟอร์มเพื่อการวิจัย หรือแบบสอบถาม คือแบบฟอร์มที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือการสำรวจ วิจัย โดยให้บุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกรอกข้อมูลตามที่ต้องการทั้งข้อเท็จจริงและความคิดเห็น

4. แบบฟอร์มสัญญา คือแบบฟอร์มที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการทำนิติกรรมระหว่างบุคคล หรือนิติบุคคลสองฝ่าย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีผลทางกฎหมาย เช่น สัญญาจะซื้อจะขาย สัญญานายหน้า สัญญากู้เงิน สัญญาจ้าง สัญญาค้ำประกัน สัญญาเช่า

วิธีการกรอกข้อความในแบบฟอร์ม

การกรอกข้อความในแบบฟอร์มแต่ละประเภทมีวิธีแตกต่างกันบ้าง พอสรุปได้ดังนี้

1. ทำความเข้าใจแบบฟอร์ม คือต้องอ่านแบบฟอร์มให้เข้าใจแจ่มแจ้งทุกข้อความ หากมีส่วนใดไม่เข้าใจให้ถามผู้รู้ หรือศึกษาจากคู่มือหรือคำชี้แจง

2. เขียน คือเมื่อรู้รายละเอียดแจ่มแจ้งค่อยลงมือเขียนข้อความลงในแบบฟอร์ม มีหลักคือเขียนให้ถูกต้อง หมายถึงถูกต้องตั้งแต่การสะกดคำ เนื้อความเป็นความจริง ไม่กลบเกลื่อน ไม่ปิดบังหรือตรงตามความประสงค์ เขียนให้ชัดเจน หมายถึง ลายมือหรือตัวพิมพ์ชัดเจน ข้อความได้ความหมายชัดเจน ไม่กำกวม เขียนให้ครบถ้วน หมายถึงแบบฟอร์มบางชนิดต้องการข้อมูลที่แน่นอนตามกำหนด เช่น ใบสมัคร แบบฟอร์มติดต่อราชการ ต้องกรอกข้อมูลให้ครบสมบูรณ์ เพื่อประโยชน์

ของผู้กรอกเอง และเขียนให้สะอาด หมายถึงไม่มีรอยลบ ชีคม่า ต่อเติม ใด ๆ ในแบบฟอร์ม โดยเฉพาะแบบฟอร์มสัญญาต้องระวังเป็นพิเศษ

3. ตรวจทาน คือเมื่อกรอกข้อความเสร็จแล้วอย่ารีบลงชื่อ ให้ตรวจทานความถูกต้อง ความชัดเจน ความสะอาดเรียบร้อยอย่างละเอียดอีกครั้ง โดยเฉพาะเอกสารสัญญาต้องรอบคอบมากขึ้น

4. ลงชื่อ คือการเซ็นชื่อในแบบฟอร์มหลังจากมั่นใจในเรื่องความถูกต้องชัดเจน และยอมรับข้อผูกมัดต่าง ๆ หากแบบฟอร์มสัญญาที่มีหลายหน้า ให้เซ็นชื่อไว้ทุกหน้าทั้งสองฝ่ายแล้วทำไว้คนละฉบับ มีข้อความตรงกันทุกฉบับ คู่สัญญาสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ หากอีกฝ่ายหนึ่งกระทำการอื่นใดอันเป็นการผิดสัญญาที่ตกลงไว้ การกรอกแบบฟอร์มสัญญาต้องกรอกด้วยความระมัดระวัง เข้าใจเงื่อนไขที่ระบุในสัญญา หากจำเป็นควรปรึกษาผู้รู้ ผู้ชำนาญในด้านกฎหมาย ให้ช่วยอธิบายก่อนจะกรอก นักเรียนไม่ประมาท อย่าเซ็นชื่อลงไปแบบฟอร์มที่ยังไม่ได้กรอกเป็นอันขาด

คุณสมบัติพื้นฐานของผู้กรอกแบบฟอร์ม

ในการกรอกแบบฟอร์มผู้กรอกจำเป็นต้องมีคุณสมบัติพื้นฐานดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจ มีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่จะกรอกเพียงพอ เช่นรู้ชื่อปู่ ย่า ตา ยาย บิดา มารดา ที่อยู่ ภูมิลำเนา กรุ๊ปเลือด ประวัติการแพ้ยา และข้อมูลอื่น ๆ ตามความจำเป็น
2. มีความสามารถใช้ภาษาได้ชัดเจน กระตือรือร้น สามารถกรอกข้อความในช่องว่างได้อย่างเหมาะสม ไม่เสียความ
3. มีความซื่อสัตย์ โดยเฉพาะแบบฟอร์มที่เป็นนิติกรรม ข้อมูลที่กรอกควรเป็นความจริง ไม่ควรโกหกผู้อื่น เพื่อประโยชน์ของตน เพื่อพรรคพวกของตน
4. มีความรอบคอบ ควรอ่านก่อนกรอก เมื่อกรอกแล้วต้องตรวจทานดูว่า กรอกข้อความครบทุกช่องหรือไม่ และกรอกได้ถูกต้องเพียงใด

องค์ประกอบสำคัญในการกรอกแบบฟอร์ม

ในการกรอกแบบฟอร์มโดยทั่วไปจะมีรายละเอียดดังนี้

1. ชื่อ – สกุลต้องระบุคำนำหน้าชื่อ เช่น นาย นาง นางสาว
2. วัน เดือน ปีเกิด อายุของผู้กรอกแบบฟอร์ม
3. ส่วนสูงและน้ำหนัก
4. ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน เช่น บ้านเลขที่ ถนน ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์
5. ที่อยู่ปัจจุบัน มักมีรายละเอียดเช่นเดียวกับที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน

6. ประวัติการศึกษา เช่นชื่อสถานศึกษา วุฒิที่จบ ปีที่จบการศึกษา

7. ประวัติการทำงาน มักให้ระบุสถานที่ทำงานปัจจุบัน บุคคลที่สามารถรับรองการทำงานของผู้กรอกแบบฟอร์ม

8. สถานภาพของผู้กรอกแบบฟอร์ม ได้แก่ โสดหรือสมรส ซึ่งมีผลต่อการทำสัญญาต่าง ๆ บางครั้งหน่วยงานต้องการเอกสารบางประเภท เช่น สูติบัตร หมายถึง หนังสือสำคัญแสดงรายการแจ้งเกิด บัตรประจำตัวประชาชน คือแผ่นเอกสารที่แสดงข้อมูลของเจ้าของบัตร เพื่อยืนยันสิทธิการเป็นพลเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่ง บัตรนักศึกษา คือ แผ่นเอกสารที่แสดงข้อมูลของเจ้าของบัตร เพื่อยืนยันสิทธิการเป็นนักศึกษาของสถาบันใดสถาบันหนึ่ง ทะเบียนบ้าน คือ ทะเบียนประจำบ้านแต่ละบ้าน ซึ่งแสดงเลขประจำบ้านและรายการของคนทั้งหมดผู้อยู่ในบ้าน หนังสือเดินทาง คือ หนังสือสำคัญประจำตัว ซึ่งทางราชการของประเทศหนึ่งออกให้แก่พลเมืองของประเทศนั้น เพื่อให้ควบคุมครองในการเดินทางไปในดินแดนต่างประเทศ ทะเบียนสมรส คือ ทะเบียนสำคัญประจำตัวเพื่อยืนยันว่าบุคคล 2 คน ได้แต่งงานกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

หลักการใช้แบบฟอร์ม

เมื่อมีความจำเป็นต้องติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ และต้องใช้แบบฟอร์ม มีหลักการดังนี้

1. ศึกษาให้ทราบถึงสถานที่ และบุคคลที่ต้องติดต่อว่าจะต้องไปที่ใด ติดต่อแผนกใด
2. ศึกษาถึงกฎระเบียบ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อให้รอบคอบก่อนไปติดต่อ
3. เตรียมเอกสาร และหลักฐานต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการติดต่อ เช่น รูปถ่าย บัตรประจำตัว สำเนาทะเบียนบ้าน บุคคลคำประกัน เงินค่าธรรมเนียม
4. เดินทางไปติดต่อให้เหมาะสมกับเวลา คือต้องทราบว่าสถานที่ใดทำการตั้งแต่เวลาใด กิจกรรมที่ติดต่อต้องใช้เวลาเท่าใด
5. แต่งกายให้สุภาพ เหมาะแก่กาลเทศะ ไม่ควรสวมกางเกงขาสั้น รองเท้าแตะ ใส่เสื้อยืดไปติดต่อในสถานที่ราชการ
6. มีน้ำใจและเคารพศอกิตาทงสังคม เช่น รู้จักเข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง ไม่กีดกันหรือเป็นอุปสรรคต่อผู้อื่นในการติดต่อ และที่สำคัญไม่ส่งเสริมให้มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงได้

แหล่งการเรียนรู้

แก้วกานต์ ภูมิศรีแก้ว. ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101). กรุงเทพฯ : ประสานมิตร, 2545. 272 หน้า.

สุปราณี ดาราฉาย และคณะ. ภาษาไทย 3. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

รหัสวิชา 2000 – 1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย การเขียนย่อความ

สัปดาห์ที่ 5 (คาบที่ 9 – 10)

สาระสำคัญ ย่อความเป็นการเขียนโดยการเก็บใจความสำคัญของเรื่องต่าง ๆ แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่แต่เพียงย่อ ๆ เพื่อให้อ่านเข้าใจเรื่องได้อย่างรวดเร็ว และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

เนื้อหาสาระ

1. ความหมายของการย่อความ
2. หลักทั่วไปในการย่อความ
3. รูปแบบของการย่อความ
4. ข้อเสนอแนะวิธีการย่อความ
5. ประโยชน์ของการย่อความ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของการย่อความและหลักทั่วไปในการย่อความได้
2. เลือกรูปแบบของการย่อความมาใช้ได้
3. เขียนย่อความได้ถูกต้อง
4. อธิบายประโยชน์ของการย่อความได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. แจกเอกสารประกอบการเรียนให้นักเรียนอ่าน
2. ครูและนักเรียนอภิปรายถึงใจความสำคัญจากเอกสารที่อ่าน
3. ครูอ่านเรื่องที่น่าสนใจ 1 เรื่องให้นักเรียนฟัง นักเรียนจับใจความสำคัญ และบันทึกไว้
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องที่ครูอ่านให้ฟัง
5. ฝึกให้นักเรียนย่อข้อความประเภทต่าง ๆ ที่นักเรียนสนใจเป็นการบ้าน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ตัวอย่างย่อความ
2. เอกสารเรื่องย่อความ
3. บทความ 1 เรื่อง

การวัดผลและประเมินผล

1. ฟังการสรุป การถาม ตอบ
2. ตรวจย่อความ

เอกสารประกอบการเรียน เรื่องการย่อความ

ความหมายของการย่อความ

การย่อความคือ การเก็บใจความสำคัญของเรื่องราวมาเรียบเรียงใหม่ให้ได้เนื้อความครบถ้วน และกระชับโดยใช้สำนวนของผู้ย่อเอง ทั้งนี้จะต้องไม่เปลี่ยนแปลงเรื่องราวเดิม หรือการย่อความคือการเก็บเอาแต่เนื้อความของเรื่องโดยตัดผลความทิ้งไป แต่ต้องให้ได้ความหมายสำคัญของเรื่องเดิม

ในข้อความหรือเรื่องที่เราอ่านทุกเรื่อง มีส่วนประกอบสำคัญ 2 ส่วนคือ

1. ใจความ หมายถึง ข้อความที่สำคัญที่สุดในบทเขียนหรือบทพูด ไม่สามารถตัดออกได้
2. ผลความ หมายถึง ข้อความที่เป็นส่วนขยายใจความสำคัญ มีความสำคัญน้อยกว่าใจความ ถ้าตัดออกไปก็จะทำให้รายละเอียดเนื้อหาเปลี่ยนแปลงไปบ้างแต่ยังสามารถทำความเข้าใจได้

หลักทั่วไปในการย่อความ

หลักการย่อเรื่องยาวเอาแต่ใจความ ดังนี้

1. อ่านเรื่องโดยตลอดอย่างน้อย 2 เที่ยว เที่ยวแรกให้รู้ว่าเรื่องอะไร ใครทำอะไร ที่ไหน ทำอย่างไร เที่ยวที่ 2 อ่านจับใจความอย่างละเอียด
  2. พิจารณาเนื้อเรื่องทั้งหมดว่าอะไรเป็นสาระสำคัญ อะไรเป็นเพียงส่วนประกอบหรือส่วนเสริมแต่ง
  3. ตัดข้อความที่เป็นส่วนขยายต่าง ๆ คงไว้แต่สาระสำคัญ แล้วสรุปเป็นข้อความใหม่โดยใช้สำนวนการเขียนของผู้ย่อ
  4. การย่อไม่มีเกณฑ์กำหนดว่าย่อลงกี่ส่วน ถ้าผลความมาก ก็ย่อลงเหลือน้อย ถ้าผลความน้อยก็ย่อแล้วเหลือมาก
  5. เลือกหาถ้อยคำใหม่แทนกลุ่มคำบางกลุ่ม เพื่อให้ได้ความหมายเท่าเดิม แต่ลดคำลง เช่น ใช้คำว่า เครื่องครัว แทน ถ้วย ชาม หม้อ กระทะ ซ้อน
  6. คำพูดโต้ตอบของบุคคล ให้ย่อรวมกันไปไม่แยกกล่าว หรือขึ้นบรรทัดใหม่ และไม่ใช้เครื่องหมายใด ๆ
  7. ถ้าเรื่องที่ย่อเป็นเรื่องที่ผู้อื่นสนทนากัน ผู้ย่อทำหน้าที่เล่าต่ออย่างย่อจึงใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ทั้งหมด
  8. ถ้าในเรื่องเดิมมีราชาศัพท์เป็นความสำคัญ เมื่อย่อแล้วก็ต้องใช้ราชาศัพท์
1. การใช้คำสันธานช่วย จะทำให้ความกระชับไม่เยิ่นเย้อ

10. การย่อความไม่จำเป็นต้องย่อคำหรือใช้อักษรย่อ ต่างกับการจดย่อ

11. เขียนใจความที่ย่อได้แล้วต่อเนื่องกันไป โดยไม่ต้องย่อหน้า เว้นแต่กรณีที่มีความไม่สัมพันธ์กัน ให้แยกเป็นตอน ๆ

12. ถ้าเป็นบทร้อยกรองให้ย่อเป็นบทร้อยแก้ว

รูปแบบของการย่อความ

เรื่องที่น่ามาย่อ มีรูปแบบการขึ้นต้นโดยเฉพาะ ต้องใช้ให้ถูกแบบ ดังนี้

1. ถ้าเรื่องนั้นเป็นความเรียงร้อยแก้วธรรมดา เช่น นิยาย นิทาน ประวัตติ์ ตำนาน ให้บอกชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง วัน เดือน ปีที่แต่ง วางรูปดังนี้

นิทานเรื่อง.....ของ.....จาก.....ความว่า

2. ถ้าเรื่องที่ย่อเป็นประกาศ แถลงการณ์ คำสั่ง ระเบียบ ต้องบอกประเภท เจ้าของเรื่อง ชื่อเรื่อง ผู้รับ วัน เดือน ปี ที่ออกเท่าที่จะทราบได้

ประกาศของ.....เรื่อง.....แก่.....ลงวันที่.....ความว่า

3. ถ้าเรื่องที่ย่อเป็นปราศรัย สุนทรพจน์ พระราชดำรัส ต้องบอกประเภท เจ้าของเรื่อง ผู้ฟัง โอกาสที่กล่าว สถานที่กล่าว วัน เดือน ปี ที่กล่าวเท่าที่จะทราบได้

คำปราศรัยของ.....แก่.....ในโอกาส.....ทาง(ที่).....วันที่.....ความว่า

4. ถ้าเรื่องที่ย่อเป็นรายงาน บันทึก คำกราบบังคมทูล ต้องบอกประเภท เจ้าของเรื่อง ผู้รับ โอกาสที่กล่าว วัน เวลาที่กล่าว เท่าที่จะทราบได้

รายงานของ.....เรื่อง.....แก่.....ในโอกาส.....วันที่.....ความว่า

5. ถ้าเรื่องที่ย่อเป็นปาฐกถา คำบรรยาย คำสอน บทความ ต้องบอกประเภท ชื่อเรื่อง เจ้าของเรื่อง ผู้ฟัง สถานที่และเวลาที่แสดง เท่าที่จะทราบได้

ปาฐกถาเรื่อง.....ของ.....แก่.....ที่.....วันที่.....เวลา.....ความว่า

6. ถ้าเรื่องที่ย่อเป็นจดหมาย หนังสือราชการ สาส์น พระราชสาส์น ต้องบอกประเภท เจ้าของเรื่อง เลขที่หนังสือ ผู้รับ ชื่อเรื่อง วัน เดือน ปีที่เขียน เท่าที่จะทราบได้

ถ้าเป็นจดหมายฉบับโต้ตอบกัน ฉบับที่ 2 และต่อ ๆ ไป บอกเจ้าของเรื่อง ประเภทของข้อความ ผู้รับ วัน เดือน ปีที่เขียน

จดหมายของ.....ถึง.....ลงวันที่.....ความว่า

หนังสือของ.....ที่.....ถึง.....ลงวันที่.....เรื่อง.....

ความว่า

(ผู้ตอบ).....มี.....ที่.....ตอบ.....ลงวันที่.....ความว่า

7. ถ้าเรื่องที่ย่อเป็นจดหมายเหตุ จดหมายรายวัน บันทึกความจำ บอกระเบกษา เจ้าของเรื่อง โอกาสที่เขียน วัน เดือน ปีที่เขียน ชื่อเรื่อง เท่าที่จะทราบได้

จดหมายเหตุของ.....ในโอกาส.....ลงวันที่.....เรื่อง.....

ความว่า

8. ถ้าเรื่องที่จะย่อเป็นคำประพันธ์ ต้องบอกระเบกษา ชื่อเรื่อง เจ้าของเรื่อง แล้วย่อใจความเป็นร้อยแก้ว

คำประพันธ์.....เรื่อง.....ของ.....จาก.....ความว่า

ข้อเสนอแนะวิธีการย่อความ

นักเรียนต้องการย่อความในขณะที่ศึกษา เช่น ย่อคำอธิบายของครูหรือย่อคำอภิปรายของเพื่อน มีข้อเสนอแนะวิธีการย่อความเพื่อประโยชน์แก่นักเรียน ดังนี้

1. การย่อความรายงานการประชุมกลุ่ม ปฏิบัติดังนี้

-เขียนข้อความที่เป็นข้อเท็จจริงที่สรุปได้จากการประชุมกลุ่ม รวมทั้งข้อเสนอแนะที่สำคัญของกลุ่ม

- ถ้ามีข้อคิดเห็นที่สำคัญหลายข้อ ควรเขียนทุกข้อลงในรายงาน
- ผู้เขียนรายงานควรรหาโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้อ่านรายงานทุกคน
- ถ้ามีความเห็นขัดแย้งกัน ไม่สามารถตกลงกันได้ ให้รายงานความขัดแย้งไว้ด้วย

2. ย่อความรู้จากหนังสือเรียนและคำอธิบายของครู ทำดังนี้

- ย่อเป็นระยะ ๆ ตลอดปี เพราะจะกระตุ้นความทรงจำในบทเรียน
- ไม่เข้าใจให้ซักถามและเพิ่มเติมในบทย่อความของตน
- ย่อได้ดีและชัดเจน จะเพิ่มความสะดวกและความเข้าใจให้ตนเองได้

3. ย่อความในการเขียนคำตอบข้อสอบ เป็นการรวบรวมความรู้ที่เรียนมาย่อให้เข้าใจ

ชัดเจน

- เขียนให้ตรงประเด็น ไม่วกวน ไม่อ้อมค้อม
- คำนี้ถึงเวลาที่กำหนด
- เก็บข้อความสำคัญให้ได้มากที่สุด หรือยกตัวอย่างประกอบ

ประโยชน์ของการเรียนย่อความ

1. สามารถบันทึกย่อคำสอน คำอธิบาย หนังสือเรียน เพื่อเก็บใจความสำคัญ ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาดูหนังสือมาก ๆ

2. สามารถจดบันทึกรายงานการประชุมกลุ่มว่าใครพูดอะไร อย่างไร แล้วสรุปประเด็นสำคัญ เป็นหลักฐานการประชุม

3. ผู้ย่อสามารถเล่าเรื่องได้ดี ไม่เสียเวลา หรือคนฟังรำคาญ

สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เราไปใช้ประโยชน์โดยไม่รู้ตัว การย่อความมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลทุกฝ่าย ทุกอาชีพ ทุกวัย มีประโยชน์ในการฝึกหัดอ่านในใจหรือฟังเพื่อเก็บใจความสำคัญ ฝึกการใช้ภาษาในการเขียนได้กระชับ รู้จักแยกใจความสำคัญจากเรื่องได้

บทความ 1 เรื่อง บทความการศึกษาตามอัธยาศัย

การอ่าน : หัวใจสำคัญของการพัฒนาชาติ

“สังคมไทยขาดวัฒนธรรมในการอ่าน และขาดปัจจัยสนับสนุนโดยคนไทยอ่านน้อยมาก หากเทียบกับต่างประเทศ จะเห็นว่าคนไทยอ่านแค่เพียง 5 เล่ม ต่อคนต่อปี ในขณะที่สิงคโปร์อ่าน 17 เล่ม ต่อคนต่อปี และสหรัฐอเมริกา 50 เล่ม ต่อคนต่อปี ส่วนสถิติการใช้ห้องสมุดพบว่าคนไทยต่ำกว่า 3% ที่เข้าห้องสมุดประชาชน 1 ครั้ง 1 ปี ที่สำคัญพบว่ามีคนไทยต่ำกว่า 1% ที่เป็นสมาชิกห้องสมุดประชาชน เพราะในปี 2546 มีผู้ที่เป็นสมาชิกห้องสมุดเพียง 420,000 คนเท่านั้น”

ข้อความข้างบนเมื่ออ่านจบแล้ว ตอบได้หรือไม่ว่า เพราะเหตุใดคนไทยจึงมีอัตราการอ่านต่ำ ในขณะที่เพื่อนบ้านของไทยอย่างสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศเล็ก ๆ กลับมีอัตราที่สูงกว่า และสถิติการเข้าห้องสมุดของคนไทยที่ต่ำกว่า 1% กำลังจะบอกอะไรให้กับเรา

ก่อนอื่นขอตัดภาพไปที่ญี่ปุ่น ที่เริ่มทางเศรษฐกิจแห่งเอเชีย โดยเมื่อปี 2002 คนญี่ปุ่นติดการ์ตูนกันจนอม มีนั่นปีเดียว ชาวเมืองปลาดิบเทเงินกว่า 5 แสนล้านเยนให้กับหนังสือการ์ตูนหรือที่เรียกว่า “มังงะ” คิดเป็น 40% ของตลาดสิ่งพิมพ์ทั้งหมด

ทำไมประเทศที่มีอัตราคนอ่านออกเขียนได้สูงขนาดนั้นจึง “ติด” การ์ตูน บางคนอ่านตั้งแต่เด็ก จนขนาดนี้ อายุ 60 ปีแล้วยังอ่านอยู่ คำตอบก็คือ “มังงะ” ของญี่ปุ่นนั้นไม่ได้เขียนเพื่อเด็ก ๆ เท่านั้น การ์ตูนญี่ปุ่นซึ่งมีอยู่ถึง 281 ประเภท สามารถตอบสนองผู้อ่านได้เบ็ดเสร็จ ไล่เรียงไปตั้งแต่เรื่องความรักใคร่ เรื่องของครอบครัว การทำอาหาร สังคม เศรษฐกิจ สยองขวัญ ฯลฯ

คราวนี้กลับมาที่ประเทศไทยเรา เมื่อเดือนกันยายนที่ผ่านมา สำนักงานสถิติแห่งชาติสำรวจการอ่านหนังสือของคนไทย พบคนไทยอ่านหนังสือ 35.5 ล้านคน ขณะที่มิใช่อ่านหนังสือ 22.4 ล้านคน หรือเกือบ 40%

เหตุที่ไม่อ่าน เพราะชอบฟังวิทยุ ดูทีวีมากกว่า ขณะที่เด็กอายุ 10 – 14 ปี ระบุเหตุผล ไม่ชอบอ่านและไม่สนใจถึงกว่า 60% โดยในกลุ่มผู้ที่อ่านหนังสือนั้นส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์

สำหรับผู้ไม่อ่านหนังสือ 22.4 ล้านคน เพศชาย 10.1 ล้านคน และเพศหญิง 12.3 ล้านคน ส่วนผู้อ่านหนังสือ 25.4 ล้านคน มีสัดส่วนของการอ่านหนังสือพิมพ์สูงที่สุด 66% รองลงมาคือ อ่านนวนิยาย การ์ตูน หนังสืออ่านเล่น 44.6% และอ่านตำราเรียนตามหลักสูตร 40%

หลังจากที่เปิดเผยตัวเลขกันเรียบร้อยแล้ว สำนักงานสถิติแห่งชาติก็สรุปต่อท้ายดังนี้ “จากผลการสำรวจสรุปได้ว่า การรณรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนรักการอ่านควรเริ่มแต่เยาว์วัย และต้องเริ่มต้นจากครอบครัวเป็นลำดับแรก โดยพ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูก เพื่อให้ลูกได้ซึมซับพฤติกรรมดังกล่าวตั้งแต่แรกเกิด นอกจากนี้ สถานศึกษาก็มีส่วนสำคัญที่จะผลักดัน ให้เด็กรักการอ่าน โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กได้อ่านหนังสือเพิ่มขึ้น และจากข้อคิดเห็นในการส่งเสริมให้เกิดการรักการอ่าน รัฐบาลควรมีส่วนร่วมในการกำหนดราคาหนังสือให้ถูกลง และจัดให้มีห้องสมุดประจำหมู่บ้าน ชุมชนเพิ่มขึ้น”

ข้อเสนอแนะนี้เชื่อว่าคนไทยอีกหลายล้านคนอาจจะมองผ่าน มองข้าม ด้วยเหตุที่เป็นเรื่องไกลตัว เป็นเรื่องที่จับต้องไม่ได้ในขณะนี้ หากข้อเสนอแนะนี้ถูกนำขึ้นมาเป็น “ประเด็น” ในระดับประเทศ ในยุคก่อนหน้านี้ อาจจะถูกจัดให้เป็นปัญหาในระดับเกรดซี คือทำได้ ไม่ทำได้ การแสวงหาความรู้ เป็นเรื่องที่ประชาชนทุกคนควรจะขวนขวายค้นคว้ากันเอง

สำหรับรัฐบาลที่เรียกว่ายุคคิดใหม่ ทำใหม่ได้สร้างอุทยานแห่งการเรียนรู้ขึ้นที่ 4 หัวเมืองหลักของทุกภาคคือ เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และกรุงเทพฯ ใช้งบประมาณแห่งละ 500 ล้านบาท หากสร้างครบทั้ง 4 แห่ง จะใช้เงิน 2,000 ล้านบาท โจทย์ข้อใหญ่ที่ต้องแก้คือ ลงทุนมากมายขนาดนั้น จะมีคนสนใจเข้ามาใช้บริการหรือไม่ คำตอบคือ ไม่รู้ นั่นเป็นเพราะวัฒนธรรมการอ่านของคนไทยถูกกดทับ ด้วยสื่อประเภทให้ความบันเทิงแบบฉาบฉวย สื่อประเภทโทรทัศน์ (สถิติล่าสุดพบว่า เด็กอายุ 13 – 18 ปี ดูโทรทัศน์ในวันธรรมดาเฉลี่ย 3.3 ชั่วโมง วันหยุด 4.9 ชั่วโมง) โทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตเข้ามาครอบครองแทนที่ความสนุกสนาน และข้อมูลข่าวสารที่ได้จากการอ่าน

โลกยุคนี้เป็นยุคของการแข่งขัน ในอนาคตยิ่งจะรุนแรงกว่านี้อีกหลายเท่า การพัฒนาคนจึงเป็นเรื่องที่ต้องทำไปพร้อมกับการพัฒนาบ้านเมือง “เรียนรู้” เพื่อ “อยู่รอด” ประเทศเล็ก ๆ อย่างประเทศไทย หากประชาชนทั้งชาติสนใจและใส่ใจการเรียนรู้ ก็สามารถก้าวขึ้นไปสู่ความเป็น

มหาอำนาจของโลกได้ การเรียนรู้ไม่ได้มากกว่าที่นึก หรือลึกกว่าที่คิด ตัวเลขสถิติที่ยกมาไม่ได้ ยกมาเพื่อให้แง่หรือสับสน แต่ตัวเลขทั้งหมดนั้นสามารถทำนายอนาคตของประเทศได้ และแม่นยำยิ่งกว่าเซลล์ขายเครื่องสำอางที่ชื่อ นอสตราดามุส อีก เพราะเมื่อเด็กอายุ 10 – 14 ปี ถึง 60% ไม่สนใจ ไม่อ่านหนังสือ แล้วอะไรจะเกิดขึ้นเมื่อพวกเขาเติบโตขึ้นมาเป็นกำลังของชาติ

“ครูหุ่ย” ศ.ว. วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์ ให้ทรรศนะที่โดนใจว่า หนังสือส่วนใหญ่ไม่มีเล่มไหนที่สอนให้คนไปดีกัน แม้จะเป็นหนังสือที่รบราฆ่าฟันกัน มักจะลงท้ายว่าธรรมะชนะ อธรรม ถ้าอ่านดี ๆ จะมีคำสอนอยู่ตลอด คนที่เขียนจะถ่ายทอดประสบการณ์ คนอ่านจะเรียนรู้ ประสบการณ์จากหนังสือนั้นได้ จะเป็นฟอร์มบุคลิกภาพของคนไปโดยไม่รู้ตัว แต่ถ้าคนไม่อ่านจะไปเลียนแบบแทน เพราะเรียนรู้จากสิ่งที่เห็นในสื่อ โทรทัศน์ โดยสิ่งเหล่านี้บอกเลยว่า อย่างนี้ต้องไปดีกัน ไปฆ่า เพราะคิดว่าเป็นทางแก้ปัญหา เพราะสิ่งที่เห็นไม่ต้องให้คนคิดมาก จึงเป็นอันตราย

หากจะต้องแข่งขันกับโลกสรรพกำลังทั้งหมด ต้องเปี่ยมไปด้วยคุณภาพการเรียนรู้จึงเป็น “ประทีป” สำคัญที่จะส่องนำทางไปสู่ “ความรุ่งเรือง” และ “การอ่าน” คือหัวใจสำคัญของการพัฒนาชาติ” นั่นเอง

มหาวิทยาลัยศรีปทุมฯ กรุงเทพมหานคร สงวนลิขสิทธิ์
บ้านเมือง, 8 ตุลาคม 2546, 5.

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

รหัสวิชา 2000 – 1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย การเขียนอธิบายความ

สัปดาห์ที่ 6 (คาบที่ 11 – 12)

สาระสำคัญ การอธิบาย เป็นการส่งสารเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้อธิบายควรต้องมีความรู้ ความชำนาญในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี จึงจะอธิบายได้เข้าใจดี การอธิบายควรใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี

เนื้อหาสาระ

1. ความหมายของการเขียนอธิบาย
2. ประเภทของการเขียนอธิบาย
3. หลักและวิธีการเขียนอธิบาย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายการเขียนอธิบายได้
2. บอกประเภทของการเขียนอธิบายได้
3. บอกหลักและวิธีการเขียนอธิบายได้

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 6 คน เลือกประธานและเลขานุการ
2. แต่ละกลุ่มศึกษาเอกสารประกอบการเรียนเรื่องการเขียนอธิบายความ ดังนี้
  - การอธิบายตามลำดับขั้น
  - การอธิบายด้วยคำจำกัดความหรือนิยาม
  - การอธิบายด้วยการเปรียบเทียบ
  - การอธิบายด้วยการยกตัวอย่าง
  - การอธิบายด้วยการชี้สาเหตุและผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน
3. ให้แต่ละกลุ่มเลือกเรื่องอธิบายให้สัมพันธ์กับวิธีการเขียนอธิบายของแต่ละกลุ่มตามลำดับจากหนังสือนิตยสาร วารสารต่าง ๆ หรือช่วยกันคิดขึ้นเอง
4. ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงาน
5. ครู ดิชม เสนอแนะเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง
6. ครูและนักเรียนสรุปหรืออภิปรายซักถามและบันทึกไว้

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการเรียนการเขียนอธิบาย
2. นิตยสาร วารสารต่าง ๆ
3. ใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติงานรายบุคคล
2. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. ฟังการเสนอผลงาน การอภิปราย ชักถาม
4. ตรวจใบงาน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เอกสารประกอบการเรียน เรื่องการเขียนอธิบายความ

ความหมายการเขียนอธิบาย

การเขียนอธิบายหมายถึง การเขียนบอกเล่ากระบวนการ กลไก หน้าที่ วิธีทำ เช่น การเขียนอธิบายการทำงานของเครื่องจักรกล อธิบายวิธีประดิษฐ์สิ่งของ กระบวนการผลิตสินค้า หรืออธิบายความหมายของคำ

การใช้ภาษาเขียนอธิบายต้องเป็นประโยคสั้น ๆ กระชับ มีตัวอย่างประกอบเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 873) ให้ความหมายของคำ อธิบาย ว่า เป็นคำกริยา ไขความ ขยายความ ชี้แจง

กรมวิชาการ (2534 : 88) กล่าวถึงความหมายของการอธิบายว่า การทำให้บุคคลอื่นเข้าใจในความจริง ความสัมพันธ์ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หรือปรากฏการณ์ทางสังคม

สรุปความหมายของการอธิบายว่า การอธิบายหมายถึง การขยายความเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ชัดเจน และถูกต้องตามที่ผู้ส่งสารต้องการ

ประเภทของการเขียนอธิบาย

การอธิบายมี 6 วิธี ควรเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งให้เหมาะสมกับเรื่อง ดังนี้

1. อธิบายด้วยนิยาม หรือคำจำกัดความ ได้แก่ การเขียนอธิบายความหมายของคำศัพท์ ข้อความ สำนวนสุภาษิต คำพังเพย หัวข้อทางวิชาการต่าง ๆ หัวข้อประชุม หัวข้ออภิปราย ญาติติในการโต้ว่าที่ การให้คำจำกัดความแต่ละเรื่องจะต้องสั้น ชัดเจน แจ่มแจ้ง เข้าใจง่าย

ตัวอย่างอธิบายด้วยนิยามหรือคำจำกัดความ

ความรักคืออะไร ความรักคือ ความรู้สึกทางใจที่ดีที่เรามอบให้แก่บุคคลอื่น ผู้ซึ่งเราชอบ เรานิยมในตัวเขา มีจิตใจผูกพันในด้านดี และปรารถนาอยากให้ผู้นั้นมีความสุข ในขณะที่เรานึกถึงเขา เราจะรู้สึกปลอดภัย อบอุ่น และมีความสุขใจ ความรักมี 4 ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะที่ 1 รักแบบเคารพบูชา ความรักจะเกิดขึ้นแบบเคารพบูชา เกิดจากบุคคลที่เขาทำความดี ซึ่งเราไม่เคยเห็นใครดีเท่าเทียม ความดีของเขาสามารถเป็นแบบอย่างแก่คนทั่วไป เช่น รักเคารพบูชาในพระพุทธเจ้า รักเคารพในหลวง

ลักษณะที่ 2 รักแบบเคารพนับถือ เรามีความรู้สึกว่า บุคคลผู้นี้มีพระคุณแก่เรา ทำอะไร ๆ ให้แก่เรามากมาย ทำให้เราสำนึกในการกระทำของเขา และต้องการตอบแทนบุญคุณเขา เช่น ความรักที่เรามีต่อบิดามารดา ต่อญาติผู้ใหญ่ ต่อครูอาจารย์

ลักษณะที่ 3 รักแบบเอ็นดู เป็นความรักที่ผู้ใหญ่มอบให้แก่ผู้น้อย หรือผู้อ่อนแอกว่า ผู้ด้อยกว่า เป็นความเมตตา กรุณาปรานี อยากรให้ผู้น้อย ผู้อ่อนแอกว่า ผู้ด้อยกว่า ได้ดีมีความสุขและพ้นจากความทุกข์ เช่น บิดามารดารักบุตร ธิดา ครูอาจารย์รักศิษย์ ผู้บังคับบัญชารักเอ็นดูลูกน้อง

ลักษณะที่ 4 รักแบบเสน่หา เป็นความสนใจที่เรามีต่อเพื่อนต่างเพศ ที่ลึกซึ้งกว่าธรรมดา ซึ่งเป็นเพียงเพื่อนรู้จักกัน มักมีอุปนิสัยรสนิยมตรงกัน จนมีความต้องการอยากใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน เช่น ความรักของหนุ่มสาว ชายกับหญิง

2. อธิบายตามลำดับขั้น เป็นการอธิบายขั้นตอนตามลำดับ อธิบายถึงกรรมวิธี กระบวนการ การเปลี่ยนแปลงที่มีขั้นตอนเป็นระยะ ๆ โดยปกติการอธิบายตามลำดับขั้นมักใช้กับการอธิบาย กิจกรรม การปฏิบัติ เช่น การผลิตสิ่งของ การสร้างเครื่องมือเครื่องใช้บางอย่าง การประกอบอาหาร การออกกำลังกาย กระบวนการทำงานของเครื่องจักร วิธีการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า

ตัวอย่างอธิบายตามลำดับขั้น

การอธิบายวิธีห่อของขวัญ วัสดุที่ต้องเตรียมมี 2 ชนิด คือริบบิ้นสีสวยหลากสีและหลายขนาด และกล่องกระดาษรูปทรงกลม ถ้าเป็นกล่องกระดาษสีขาวไม่มีลวดลายจะดีมาก

เริ่มต้นห่อของขวัญด้วยการนำริบบิ้นหลายสีในขนาดต่าง ๆ มาพันรอบกล่องทีละชั้น ๆ แทนที่จะใช้กระดาษห่อของขวัญตามปกติ ขณะที่พันริบบิ้นอาจจะเว้นให้เห็นช่องว่างสีขาวเล็กน้อย หลังจากพันริบบิ้นรอบกล่องเสร็จแล้ว ขั้นตอนสุดท้ายคือ การเลือกริบบิ้นสีสวยมาผูกเป็นโบว์ข้างบนให้สวยงาม เพียงเท่านี้ก็จะได้กล่องของขวัญที่สวยงาม

3. อธิบายด้วยการยกตัวอย่าง เป็นการอธิบายเรื่องบางเรื่องที่น่าสนใจ การอธิบายถึงหลักการ วิธีการ หรือความรู้บางอย่างที่น่าสนใจ จึงยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น เช่น การอธิบายเนื้อหาวิชา อธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม

ตัวอย่างการอธิบายด้วยการยกตัวอย่าง

ต้นไม้ที่ควรปลูกหรือต้นไม้ที่ไม่เป็นอันตราย หากสัตว์เลี้ยงกินหรือกลืนลงท้อง มีหลายชนิดเริ่มจากไม้ประดับประเภทใบใหญ่ ๆ สีเขียว ได้แก่ เฟิร์นข้าหลวง มีลักษณะใบงาม เลี้ยงง่าย โตช้าแต่ปลอดภัยกว่าปลูกพืชตระกูลสวานน้อยประแป้ง หรือจะปลูกพืชกลุ่มเฟิร์นเล็ก ๆ มีทั้งเฟิร์นนาคราช เฟิร์นก้านดำ เฟิร์นขนนก และยังมีอีกหลายชนิดซึ่งมีราคาไม่แพง

หากชอบไม้ดอก ก็ควรปลูกกุหลาบ มีหลายสีสวยงาม ทั้งแดง ส้ม ชมพู เหลือง ขาว ใบมีสีเขียวสด สัตว์เลี้ยงไม่ชอบกินเพราะมีหนาม ถ้าเลี้ยงแล้วออกดอกก็จะชื่นใจเพราะมีกลิ่นหอมและสีอันสวยงาม

4. อธิบายด้วยการเปรียบเทียบ เป็นการอธิบายที่ต้องการแสดงให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งที่คุ้นเคยกันคืออยู่แล้วกับสิ่งใหม่ที่อธิบายอยู่ เช่น อธิบายเรื่องศิลปะของต่างชาติ อธิบายเรื่องวัฒนธรรมของดินอื่น

ตัวอย่างการอธิบายด้วยการเปรียบเทียบ

ความสำคัญของศาสนาและจริยธรรมนั้น อุปมาอย่างหนึ่งก็เหมือนกับเรื่องน้ำและอากาศนี้ เป็นสิ่งที่มีอยู่ทั่ว ๆ ไป เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิต อันนี้เป็นความจริงที่ทุกคนยอมรับแน่นอน เพราะว่าถ้าขาดน้ำวันเดียวก็แทบจะตาย ยิ่งถ้าขาดอากาศด้วยแล้ว ประเดี๋ยวเดียว สักอึดใจสองอึดใจ ก็อาจจะตาย ดีไม่ดีถ้าพื้นไม่ทัน ถึงจะไม่ตายก็อาจจะเป็นอัมพาตไปเสียก่อน เพราะฉะนั้น จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ศาสนาและจริยธรรมก็เหมือนกัน ทำนองเดียวกันกับน้ำและอากาศนี้แหละ เป็นสิ่งที่มีทั่วไปในสังคม หล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์ของเราอยู่โดยไม่รู้ตัว แต่สิ่งที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ที่สำคัญอย่างยิ่งนี้ บางทีมนุษย์ก็ไม่เห็นความสำคัญ น้ำและอากาศนั้นแม้จะมีความจำเป็นแก่ชีวิต เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในแง่ของตัวความจริง แต่ในแง่ความรู้สึกของมนุษย์แล้วก็ไม่ค่อยเห็นความสำคัญ มนุษย์จะไม่เห็นคุณค่าของอากาศบริสุทธิ์ ไม่เห็นคุณค่าของน้ำบริสุทธิ์มากเท่าใดนัก จนกว่าจะเกิดปัญหาขึ้นกับสิ่งเหล่านี้ เมื่อไรเกิดการขาดแคลน หรือสิ่งเหล่านี้เกิดความน่าเสียวิปริตขึ้นมา เป็นพิษ เป็นอันตราย มนุษย์จึงจะเริ่มรู้สึกตัวและเห็นคุณค่าของมัน

พระเทพวาที. ศาสนาและเยาวชน, ไทยรัฐ, 9 มกราคม 2543, 4 – 8.

5. อธิบายด้วยการชี้สาเหตุและผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน เป็นการอธิบายโดยเริ่มจากการแสดงให้เห็นสาเหตุที่นำไปสู่ผล โดยอธิบายให้เห็นว่าอะไรเป็นสาเหตุและอะไรเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากสาเหตุนั้น ทั้งนี้ต้องแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างสาเหตุและผลลัพธ์นั้นด้วย เป็นการอธิบายถึงอะไรเป็นสาเหตุ และผลจากสิ่งนั้นเป็นอย่างไร หรือผลจากเรื่องนั้นมีสาเหตุมาจากอะไร เช่น อธิบายเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ ปัญหาการติดยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น

ตัวอย่างการอธิบายด้วยการชี้สาเหตุและผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน

ความเหงาเป็นอย่างไร คงไม่ต้องบอกกระมัง ทุกท่านคงรู้ดีแล้ว เด็กหนุ่มสาวก็เหงา คนชรา ก็เหงา บางครั้งเหงาจนตาย สุนัขเหงา จนตายไม่ยอมกินข้าวเพราะเจ้าของจากไป

ความเหงาจึงฆ่าคนได้อย่างไม่น่าสงสัย ฆ่าอย่างเลือดเย็นที่สุด เพราะค่อย ๆ ฆ่าใจของคนไปวันละเล็กละน้อย เหมือนต้นไม้ขาดน้ำ ค่อย ๆ เเฉาแล้วก็ตายไป บางครั้งก็ทรมาณเสียสิ้นดี

เมื่อเหงาแล้วความเบื่อ ความกลุ้ม เซ็งก็ตามมา มีความรู้สึกซึมเศร้า ท้อแท้ ลึนหวัง เมื่อใจเสีย รูปร่างก็เสียตามไปด้วย โรคทางกายสารพัดโรค โรคประสาท โรคจิตประสาทก็จะตามมา อย่างแน่นอน ต้องพาตัวเองไปหาจิตแพทย์ แล้วก็ไต่ยามา หมอก็บอกว่าให้ปรับเปลี่ยนอารมณ์

เสียบ้าง เปลี่ยนงาน เปลี่ยนอารมณ์ เมื่อยาหมดก็ไปรับยามากินใหม่ บางครั้งโรคก็เพิ่มขึ้น อาการของโรคก็เพิ่มขึ้น มีอาการซึมเศร้า อาจมีอาการคลุ้มคลั่ง สลับฉากกันไปและกลับเป็นคนที่น่าสะพึงกลัว กลายเป็นโรคจิตที่ถาวรมากขึ้น พันภาวะวิสัยที่คลินิกของแพทย์จะทำการรักษาได้ ต้องเข้าไปอยู่โรงพยาบาลโรคจิต การรักษาก็ยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น ต้องดูแลและเพิ่มภาระ ระมัดระวังรักษา มากขึ้นไปอีก

คนเดียวต้องเป็นภาระเพิ่มทุกข์ให้แก่คนอื่นอีกหลายคน เพราะขาดการดูแลรักษาต้นเหตุ ตั้งแต่แรกว่าเหตุเพราะความหลงความรู้จักตัวเป็นเหตุให้เกิดความต้องการ ความปรารถนาสูงขึ้นในจิตใจ ต้องการให้ผู้อื่นมาต้องการตัวเรามากขึ้น มารักเรานั้นเอง สรุปก็คือต้องการความรักจากบุคคลที่ตัวเองต้องการให้มารัก เมื่อต้องสูญเสียความรัก ความรู้ ความสามารถที่ตัวเองมีอยู่นั้นหมดไป และไม่มีสิ่งใหม่ ๆ มาทดแทน

การสูญเสียแห่งความรักทั้งหลายดังกล่าวนั้นเองจึงเป็น โรคขาดรัก กลุ่มอาการของความเหงา เบื่อ กลุ่ม ท้อแท้ ซึมเศร้าจึงตามมา เพราะความต้องการให้เขามารักตัวเป็นเหตุที่ซ่อนเร้นอยู่ในใจ แต่ตัวเองไม่รู้ เพราะความหลง(โมหะ) ปิดบังจิตใจอยู่ จึงเป็นเหตุให้เกิดความต้องการความปรารถนาอย่างนี้เกิดขึ้น จึงขาดรักและมีอาการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

ถ้าเราไม่ต้องการให้คนอื่นมารักเราแล้ว เราคงไม่ขาดรักเป็นแน่ ดังนั้นการที่เราต้องการให้ผู้อื่นมารักเราเอาใจเรา ตามใจเราจึงเป็นเหตุที่สำคัญ คือ ตัวตันทานั่นเอง ซึ่งรู้ได้ยากเพราะถูกปกคลุม ปิดบังไว้ด้วยโมหะ คือ ความหลง ถ้าไม่ได้คำสอนของพระบรมศาสดาแล้ว ก็ไม่มีใครที่จะรู้ได้ และจะทำลายให้เขาบางลงจนหมดไปได้ในที่สุด

เชวง เดชะโกศบะ. ความเหงา, เคลวินิวส์, 4 พฤศจิกายน 2547, 13.

ใบงาน
การเขียนคำอธิบาย

จุดประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนคำอธิบาย และสามารถเขียนคำอธิบายได้

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกเรื่องอธิบายให้สัมพันธ์กับวิธีเขียนอธิบายของแต่ละกลุ่มตามลำดับ

อธิบายเรื่อง.....

วิธี.....

ข้อความ.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ลงชื่อ.....ประธานกลุ่ม

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....เลขานุการกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

รหัสวิชา 2000 – 1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย เขียนชี้แจงและการรายงานการปฏิบัติงาน

สัปดาห์ที่ 7 (คาบที่ 13 – 14)

สาระสำคัญ การเขียนชี้แจงและการเขียนรายงานการปฏิบัติงาน เป็นการส่งสารที่มุ่งให้เกิดความเข้าใจตรงกัน เพื่อแสดงข้อเท็จจริง การเขียนชี้แจงเป็นการเขียนเพื่ออธิบายข้อเท็จจริงด้วยเหตุผลที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้ผู้รับสารได้เข้าใจถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงาน การเขียนรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นการเขียนรายงานตามหน้าที่ แต่ต้องเขียนไปตามข้อเท็จจริง อันจะเกิดประโยชน์ทั้งในชีวิตประจำวันและในงานอาชีพ

เนื้อหาสาระ

1. การเขียนชี้แจง
2. การเขียนรายงานการปฏิบัติงาน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและวิธีการเขียนชี้แจงได้
2. อธิบายความหมายและประโยชน์ของการเขียนรายงานการปฏิบัติงานได้
3. นักเรียนเขียนชี้แจงและเขียนรายงานการปฏิบัติงานได้

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูและนักเรียนสนทนาถึงความจำเป็นที่จะต้องเขียนรายงานในการประกอบอาชีพ นักเรียนจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจ ฝึกฝนการเขียนรายงานเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
2. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5 – 6 คน เลือกระชาน และเลขานุการกลุ่ม แต่ละกลุ่มศึกษาเรื่องการเขียนชี้แจง และการเขียนรายงานการปฏิบัติงานจากเอกสารในหัวข้อต่อไปนี้
  - ความหมาย
  - ประเภท
  - วิธีเขียน
  - ประโยชน์
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกัน ฝึกเขียนการชี้แจงและเขียนรายงานการปฏิบัติงาน ประมาณ 40 นาที แล้วส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน
4. เมื่อแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มซักถามข้อสงสัย
5. ครูให้นักเรียนอภิปรายซักถาม
6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระ และจดบันทึกไว้

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการเรียน
2. ใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. ตรวจใบงาน
2. สังเกตการทำงานเป็นรายบุคคล
3. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
4. ฟังการนำเสนอผลงาน การอภิปราย ซักถาม
5. คุณธรรมที่เ้าแทรกคือ ความซื่อสัตย์ การให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เอกสารประกอบการเรียน

เรื่องการเขียนชี้แจงและการเขียนรายงานการปฏิบัติงาน

ความหมายการเขียนชี้แจง การเขียนรายงานการปฏิบัติงาน

การเขียนชี้แจงหมายถึง การเขียนแสดงเหตุผล พิสูจน์ความจริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ สนใจ และรู้สึกดีต่อกัน เป็นการสร้างสัมพันธภาพ ความเข้าใจอันดีของคนในสังคม

การเขียนรายงานการปฏิบัติงาน คือการบอกเล่าเรื่องที่ได้ปฏิบัติ สืบหรือพบเห็น เสนอต่อหน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชา เรื่องที่รายงานอาจเป็นเรื่องที่ได้รับมอบหมายหรือเกี่ยวกับ ความก้าวหน้าของงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ

จุดมุ่งหมายในการเขียนชี้แจง

1. เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี
2. เพื่อป้องกันหรือแก้ไขการเข้าใจผิด
3. แสดงความจริงและเหตุผล
4. เพื่อชี้แจงเรื่องที่ต่างไปจากปกติ
5. อธิบายเรื่องที่มีอยู่แล้วให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ลักษณะการเขียนชี้แจง

การเขียนชี้แจงควรกะทัดรัด ชัดเจน สื่อสารแบบตรงไปตรงมา คำนึงถึงถ้อยคำสำนวน

ที่สุภาพ แต่งด้วยไมตรี เพื่อเสนอข้อเท็จจริงตามเหตุผล

หลักการเขียนชี้แจง

หลักการเขียนชี้แจงดังนี้

1. ชี้ประเด็นปัญหา ผลกระทบ
2. ความจำเป็นในการดำเนินการแก้ไข หรือทำความเข้าใจ
3. ข้อเท็จจริง หรือเหตุผลที่ปรากฏ
4. ประโยชน์ต่อสังคม

รูปแบบการเขียนชี้แจง

การเขียนชี้แจงมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. จดหมาย มีทั้งจดหมายส่วนตัว จดหมายธุรกิจ และจดหมายราชการ เช่น บุตรหลาน ต้องการขอเงินจากผู้ปกครองมากกว่าปกติก็เขียนชี้แจงเหตุผลให้ผู้ปกครองทราบ การเขียนจดหมาย ธุรกิจจากบริษัทเรื่องการส่งสินค้าไม่ตรงตามเวลา หรือการขึ้นราคาสินค้า การเขียนจดหมายราชการ ชี้แจงการเขียนข่าวที่คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง

2. บทความ การเขียนบทความเพื่อชี้แจงเรื่องราวอันเป็นที่สนใจในสังคม มีลักษณะคล้าย การเขียนแสดงทรรศนะ

3. คำนำ การเขียนคำนำอาจเป็นการอธิบายเรื่องที่ปรากฏในหนังสือ หรืออาจมีการชี้แจง ข้อที่แตกต่างไปจากหนังสือก็ได้ คำนำจึงเป็นได้ทั้งการอธิบายและการชี้แจง ขึ้นอยู่กับเนื้อความ ที่ปรากฏ

4. ประกาศและแถลงการณ์ ในการปฏิวัติรัฐประหารจะมีการประกาศหรือแถลงการณ์ เพื่อมิให้ประชาชนตกใจ และเพื่อให้ประชาชนเห็นด้วยในนโยบายของคณะปฏิวัติ หรือการ ประชวร การเสด็จพระราชดำเนินไปต่างประเทศ

5. คำแนะนำ เป็นการเขียนสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง เช่น เรื่องการเสียหาย คำแนะนำ เรื่องการสอน คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ยา หรือเครื่องสำอาง

วิธีเขียนชี้แจง

วิธีเขียนชี้แจงมีหลักสำคัญดังนี้

1. ให้ข้อเท็จจริง มุ่งที่จะให้ข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ ผู้เขียนจึงต้องมีข้อมูล นำเชื่อถือ มีหลักฐานยืนยัน มีเหตุผลที่ผู้อ่านไม่อาจปฏิเสธได้ เช่น “แบบแสดงรายการที่ส่งมาให้ ท่านนี้เป็นบริการเพื่ออำนวยความสะดวกและเพื่อประโยชน์แก่ตัวท่านเอง” (สารจากกรมสรรพากร เกี่ยวกับเรื่องการเสียภาษี)

2. ชี้ประเด็นที่ก่อให้เกิดการเข้าใจผิด เมื่อเกิดการเข้าใจผิด หรืออาจเกิดความเข้าใจผิด ผู้เขียนจะต้องชี้แจงประเด็นสำคัญที่ก่อให้เกิดการเข้าใจผิด เพื่อแก้ความเข้าใจให้ตรงจุด เช่น การ ชี้แจงในหน้าหนังสือพิมพ์ซึ่งขึ้นต้นว่า “ตามที่หนังสือพิมพ์.....ฉบับวันที่.....หน้า.....เขียนโดย..... ได้กล่าวถึงการส่งเอกสารของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรีว่า บางครั้งล่าช้าหรือไม่ถึงมือของนักศึกษานั้น วิทยาลัยขอชี้แจงว่า.....”

3. ทำความเข้าใจหรือชี้แจงสิ่งที่ควรปฏิบัติ หลังจากชี้ประเด็นที่เข้าใจผิดแล้ว ทำความ เข้าใจให้ถูกต้องตรงกัน อาจชี้แจงสิ่งที่ควรปฏิบัติ เช่น คำชี้แจงวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี เรื่อง การลง ทะเบียนเรียนว่า “ขอให้นักศึกษาอ่านคำชี้แจง และปฏิบัติตามคำชี้แจงให้ถูกต้องครบถ้วน หากมีข้อ ผิดพลาดประการใดที่เกิดจากการกระทำของนักศึกษา ให้ถือเป็นความรับผิดชอบของนักศึกษาเอง” หรือเรื่องการลาพักการศึกษาว่า “นักศึกษาที่ไม่ประสงค์จะลงทะเบียนเรียน ต้องลาพักการศึกษาโดย ปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้.....”

นอกจากนี้วิธีการเขียนเช่นเดียวกับการเขียนทั่วไป คือ อาจมีการขึ้นต้น การสรุป และ การลงท้าย ตามรูปแบบวิธีการเขียนของแต่ละคน เช่น หากเป็นข้อเขียนของทางราชการก็ต้องใช้ แบบของทางราชการ

ประโยชน์ของการเขียนชี้แจง

1. ทำให้เข้าใจนโยบาย คำสั่ง หรือข่าวสารสำคัญ ๆ ช่วยให้การปฏิบัติงานมีเอกภาพ
2. เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้อง
3. เกิดการร่วมมือในการปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหา
4. ทำให้รู้เรื่องตามความเป็นจริง

การเขียนรายงานการปฏิบัติงาน

เป็นหลักฐานที่ใช้อ้างอิงการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร เป็นเอกสารที่องค์กรได้รับรู้สภาพ อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ และนำมาพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าขึ้น

ประเภทของรายงานการปฏิบัติงาน

1. รายงานแบบธรรมดา หรือรายงานความก้าวหน้า หรือรายงานผลก้าวหน้า คือรายงานที่ทำตามเวลาที่กำหนดไว้โดยสม่ำเสมอ ได้แก่ รายงานที่ทำเป็นรายชั่วโมง รายวัน รายสัปดาห์ และรายปี เช่น รายงานประจำปีของธนาคาร

2. รายงานแบบพิเศษ คือรายงานที่จัดทำขึ้นเป็นครั้งคราว ตามความจำเป็นและความต้องการ เพื่อเสนอรายละเอียดในรูปของการวิเคราะห์ เพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติในอนาคต เช่น รายงานการวิเคราะห์ตลาด

วิธีเสนอรายงานการปฏิบัติงาน

การเสนอรายงานการปฏิบัติงาน เพื่อรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหาข้อสรุป เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานในองค์กรก้าวหน้า มีวิธีเสนอดังนี้

1. การเสนอรายงานด้วยปากเปล่า เป็นการเสนอผลการปฏิบัติงาน เช่น การค้นคว้า การวิเคราะห์สภาพการณ์ต่าง ๆ โดยวิธีการบรรยายต่อที่ประชุม อาจใช้แผนภูมิ แผนภาพ แผนผัง ประกอบได้ และเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมฟังซักถามหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้

2. การเสนอรายงานด้วยลายลักษณ์อักษร เป็นการเสนอผลการปฏิบัติงาน โดยการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน

วิธีเขียนรายงานการปฏิบัติงาน

การเขียนรายงานการปฏิบัติงานทั้งรายงานแบบธรรมดา และรายงานแบบพิเศษ มีวิธีการเขียนแตกต่างกัน ดังนี้

1. การเขียนรายงานอย่างสั้นหรือไม่เป็นทางการ ใช้กับรายงานแบบธรรมดา มักรายงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง หรือเสนอความคิดเห็น หรือชี้แจงเรื่อง หรือขออนุญาตเพื่อดำเนินการ เพื่อสั่งการ อาจเขียนแบบรายงานการประชุม บันทึกข้อความ จดหมาย มีขั้นตอนดังนี้

- อารัมภบท คือการเขียนให้ผู้อ่านทราบสาเหตุ หรือจุดมุ่งหมายในการเขียนรายงาน เหมือนตอนนำ เช่น เขียนเพราะได้รับคำสั่งจากใคร เมื่อใด

- เนื้อหาของรายงาน คือตอนที่ให้รายละเอียดสาระสำคัญที่ต้องการรายงาน จะบอกขอบเขตของเรื่องที่เขียน มีขอบเขต รายละเอียดครอบคลุมถึงเรื่องอะไร มีข้อมูลอะไรบ้าง มีข้อเสนอแนะในการปฏิบัติอย่างไร มีความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนรายงานเกี่ยวกับเรื่องที่รายงาน มีอะไรเพิ่มเติม

- ปิด เป็นการเขียนคำลงท้ายแบบจดหมาย เช่น จึ่งเรียนมาเพื่อโปรดทราบ หรือ จึ่งเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาสั่งการตามแต่จะเห็นสมควรต่อไป หรือลงลายมือชื่อปิดท้ายรายงาน

2. การเขียนรายงานอย่างยาวหรือเป็นทางการ เป็นรายงานที่สำคัญ มีข้อความยาว ต้องเขียนตามแบบ จัดลำดับหัวข้อต่าง ๆ เข้าเล่ม มักเป็นรายงานผลการสำรวจ เพื่อกำหนดนโยบายในการดำเนินงาน มีส่วนประกอบดังนี้

- ปก แสดงชื่อเรื่องของรายงาน (ความประสงค์หรือปัญหาที่ทำการวิจัย) รายงานเสนอผู้ใด โดยใคร (ผู้เสนอรายงาน) วัน เดือน ปีที่เสนอรายงาน

- จดหมายนำเสนอรายงาน เขียนแบบจดหมายธุรกิจธรรมดา มีใจความเกี่ยวกับคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย เรื่องที่จะทำการรายงาน และสรุปการดำเนินงานโดยสังเขป

- สารบัญ ได้แก่ บท ตอน เรื่องที่รายงานและเลขหน้า ตลอดจนสารบัญตาราง แผนภูมิ รูปภาพ หรือตัวเลขอื่น ๆ

- สรุปย่อรายละเอียดที่สำคัญของรายงานทั้งหมด

- บทนำ บอกจุดมุ่งหมายในการสำรวจหรือค้นคว้า สภาพการณ์ วิธีการหาข้อมูลหรือวิธีที่ใช้ในการแก้ปัญหา ข้อจำกัดความ และข้อเสนอแนะ

- ข้อสรุป

- ผลลัพธ์โดยสังเขป

- ข้อเสนอแนะ

- ข้ออภิปราย (การวิจัยผลลัพธ์)

- บรรณานุกรม

ลำดับขั้นตอนการเขียนรายงาน

การเขียนรายงานการปฏิบัติงานแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1.ขั้นเตรียมการ ควรเตรียมการเรื่องต่าง ๆ คือ

- กำหนดจุดประสงค์ วางเป้าหมายว่าจะเขียนเพื่ออะไร ต้องการให้เกิดผลอย่างไร

- วางขอบเขตของเรื่อง กำหนดว่ารายงานมีรายละเอียดอะไรบ้าง ก็ประเด็น เพื่อจะเขียนได้ครบถ้วน บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้

- วางโครงเรื่อง จัดลำดับข้อมูลที่เขียนรายงานว่าเรื่องใดเขียนก่อนหลัง ควรแบ่งเป็นหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยให้ชัดเจน ตามความสำคัญของเรื่อง

- หาข้อมูล เช่น สอบถาม ศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ออกสำรวจภาคสนาม

2.ขั้นเขียน มีข้อควรพิจารณาดังนี้

- เลือกรูปแบบ ควรใช้รูปแบบใดจึงจะเหมาะสมกับเนื้อหา โอกาส และผู้อ่านรายงาน ถ้ามีเนื้อหาไม่ยาวมากนัก และรายงานภายในหน่วยงาน ควรใช้แบบบันทึก หรือกรอกข้อความลงแบบฟอร์ม

- ร่างข้อความ เรียบเรียงรายละเอียดเนื้อหาที่รายงานให้ตรงกับจุดประสงค์และโครงเรื่องที่กำหนดไว้ ให้ได้สาระครบถ้วน สามารถปรับปรุงแก้ไขข้อความจนเป็นที่พอใจได้

- เลือกใช้ภาษา ให้เหมาะสม ถ้ามีผู้อ่านหลายระดับ และโอกาสที่รายงาน ถ้ารายงานภายในหน่วยงาน อาจใช้ภาษาถึงแบบแผน ถ้าเสนอบุคคลทั่วไป ควรใช้ภาษาแบบแผน เขียนให้กะทัดรัด อ่านเข้าใจง่าย ใช้ภาพ ตาราง กราฟ แผนภูมิ ประกอบตามความจำเป็น หลีกเลี่ยงศัพท์บัญญัติ ใช้เฉพาะที่จำเป็น ควรใช้ให้ถูกต้องตรงกับความหมาย

- พิมพ์โดยระมัดระวัง เรื่องตัวสะกดการันต์ การแบ่งวรรคตอน และความสะอาด

ประโยชน์ของรายงานการปฏิบัติงาน

คุณประโยชน์ของการรายงานการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. ทำให้ทราบผลการดำเนินงาน ทราบทั้งปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน
2. เป็นหลักในการกำหนดโครงการ หรือแนวทางการปฏิบัติงานในอนาคต
3. ใช้เป็นเอกสารอ้างอิงในการศึกษาและปฏิบัติงานครั้งต่อไป
4. ใช้เป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างผู้ร่วมงานให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติงาน
5. เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ทำแล้ว
6. เป็นเครื่องช่วยพิจารณาในการตัดสินใจที่ดี

ใบงาน
เรื่องการเขียนชี้แจง

จุดประสงค์ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการเขียนชี้แจงและสามารถเขียนได้

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนชี้แจงเรื่องการปฏิบัติตนในขณะที่เรียน เช่น การแต่งกาย กิริยา มารยาท การใช้คำพูด ฯลฯ จดบันทึก และนำเสนอหน้าชั้นเรียน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ลงชื่อ.....ประธานกลุ่ม

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....เลขานุการกลุ่ม

ใบงาน

เรื่องการเขียนรายงานการปฏิบัติงาน

จุดประสงค์ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการเขียนรายงานการปฏิบัติงานและเขียนได้

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มหาตัวอย่างการเขียนรายงานการปฏิบัติงานขนาดสั้นแบบไม่เป็นทางการ จากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือวารสาร และนำเสนอว่าเหตุใดจึงเป็นการเขียนรายงานการปฏิบัติงานขนาดสั้น

ตอนต้นหรือส่วนหน้า .....

เนื้อหา .....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตอนท้ายหรือสรุป .....

ลงชื่อ.....ประธานกลุ่ม

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....เลขานุการกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7

รหัสวิชา 2000 – 1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย การวิจารณ์สารจากการอ่าน

สัปดาห์ที่ 8 (คาบที่ 15 – 16)

สาระสำคัญ การอ่านเป็นวิธีการรับสารที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน และในงานอาชีพ ผู้อ่านที่ดีควรศึกษาหลักในการวิจารณ์สาร เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้นั้นไปใช้ในการเลือกรับสารที่มีประโยชน์ได้ต่อไป

เนื้อหาสาระ

1. หลักพื้นฐานในการอ่าน
2. ลักษณะของนักอ่านที่ดี
3. ความหมายและการวิจารณ์สาร
4. มารยาทในการวิจารณ์สาร
5. ประโยชน์ของการวิจารณ์สาร

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายหลักพื้นฐานในการอ่านและลักษณะของนักอ่านที่ดีได้
2. อธิบายหลักในการวิจารณ์จากการอ่านได้
3. บอกมารยาทและประโยชน์ของการวิจารณ์สารได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูและนักเรียนสนทนากันถึงเรื่องหนังสือที่นักเรียนชอบอ่าน
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 6 คน อ่านเอกสารและร่วมกันอภิปรายตามใบงาน
3. ตัวแทนกลุ่มสรุปเนื้อหาหน้าชั้นเรียน
4. ครูและนักเรียนอภิปรายซักถาม และจดบันทึก

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการเรียน
2. ใบงาน
3. หนังสือที่ได้รับรางวัลซีไรต์ นิตยสาร วารสาร เรื่องสั้น บทร้อยกรอง

การวัดและประเมินผล

1. ตรวจใบงาน
2. สังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นรายบุคคล
3. ฟังการอภิปรายซักถาม

เอกสารประกอบการเรียน เรื่องการวิจารณ์สารจากการอ่าน

หลักพื้นฐานในการอ่าน

การอ่านหนังสือมีความสำคัญและเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จในชีวิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับคุณค่าของหนังสือไว้ดังนี้

“หนังสือเป็นเสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความรู้ ความคิด วิทยาการทุกด้าน ทุกอย่าง ซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้ ได้คิดอ่าน และพากเพียรพยายามบันทึกรักษาไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไปทั่วโลก ความรู้ ความคิดก็แพร่ไปถึงที่นั่น หนังสือจึงเป็นสิ่งมีค่าและมีประโยชน์ที่จะประมามีได้ ในแง่ที่เป็นบ่อเกิดแห่งการเรียนรู้ของมนุษย์...หนังสือจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาทั้งทางกาย ทั้งอาชีพ ทั้งการค้นคว้า และในที่สุด ความพอใจ...”

หนังสือมีความสำคัญมาก ผู้อ่านจึงควรมีหลักพื้นฐานในการอ่านเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการอ่าน ดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่าน ก่อนที่จะอ่านหนังสือทุกครั้ง ต้องตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่าน เช่น อ่านเพื่อรู้ข่าวสาร อ่านเพื่อความบันเทิง อ่านเพื่อนำไปสอบ อ่านเพื่อหาข้อมูลทำรายงาน
2. สืบหาข้อมูล ผู้อ่านต้องสนใจข้อมูล ซึ่งเป็นภูมิหลังของหนังสือ เช่น ประวัติ ผู้แต่ง สถานที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ จำนวนครั้งที่พิมพ์ ข้อมูลเหล่านี้มักปรากฏที่ส่วนต้นของหนังสือ ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อ่านมากขึ้น
3. สังเกตส่วนประกอบของหนังสือ จะมีส่วนประกอบได้แก่ ปก คำนำ สารบัญ เนื้อหา บรรณานุกรม ภาคผนวก ผู้อ่านควรสังเกตเพื่อให้ทราบแนวเรื่อง จุดมุ่งหมายในการเสนอเนื้อหา และการให้ความสำคัญของสิ่งใดสิ่งหนึ่งของหนังสือ
4. อ่านอย่างมีสมาธิ คือเริ่มต้นอ่านหนังสืออย่างตั้งใจ โดยไม่ปล่อยให้คิดถึงสิ่งอื่น จะช่วยให้เข้าใจและจำเรื่องที่อ่านได้
5. ตั้งคำถามเพื่อทบทวนขณะที่อ่าน ตั้งคำถามถามตนเองว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และทำไม จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่อ่านได้มากขึ้น จำเรื่องที่อ่านได้

ลักษณะของนักอ่านที่ดี

นักอ่านที่ดีมีลักษณะดังนี้

1. จดบันทึกสิ่งที่อ่าน เพื่อเตือนความจำและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เมื่อต้องการ
2. นำสิ่งที่อ่านมาแลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่น วิธีนี้เป็นการตรวจสอบความเข้าใจของตนเองและทราบความคิดเห็นของผู้อื่น

3. เมื่ออ่านแล้วไม่เข้าใจสิ่งใดต้องพยายามหาคำตอบโดยไม่ปล่อยให้ผ่านไป
4. เป็นคนช่างสังเกต จะเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้อ่านหนังสือได้รวดเร็ว
5. ฝึกตนเองให้เป็นนักอ่านที่ดี โดยทำความเข้าใจ ตีความสารฝึกตนเองบ่อย ๆ

ความหมายของการวิจารณ์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 742) ให้ความหมายของ วิจารณ์ว่า ให้การตัดสินสิ่งที่เป็นศิลปะหรือวรรณกรรม โดยผู้มีความรู้เชื่อถือได้ว่า มีค่าความงาม ความไพเราะ ได้อย่างไร หรือมีข้อขาดตกบกพร่องอย่างไรบ้าง ดิชม มักใช้เต็มคำว่า วิพากษ์วิจารณ์

การวิจารณ์หมายถึง การพิจารณาเทคนิคหรือกลวิธีที่แสดงออกมา ให้เห็นว่าน่าคิด น่าสนใจ น่าติดตาม มีชั้นเชิงยกย่อน หรือตรงไปตรงมา องค์กรประกอบใดมีคุณค่าน่าชมเชย องค์กรประกอบใด น่าท้วงติงหรือบกพร่องอย่างไร การวิจารณ์สิ่งใดจึงต้องใช้ความรู้ มีเหตุผล มีหลักเกณฑ์และมีความรอบคอบ

หลักในการวิจารณ์

ในการวิจารณ์แต่ละครั้งมีหลักในการวิจารณ์ดังนี้

1. พิจารณารายละเอียดของหนังสือ ได้แก่ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สำนักพิมพ์ ปีที่พิมพ์ ราคาหนังสือ
2. พิจารณาว่าเป็นสารประเภทใด บทความ สารคดี บทร้อยกรอง หรือข่าว
3. พิจารณาว่าจะใช้หลักอะไรในการวิจารณ์ เช่น วิจารณ์โดยตรง วิจารณ์โดยเปรียบเทียบกับผลงานของนักเขียนอื่น หรือเปรียบเทียบกับผลงานประเภทอื่นของนักเขียนคนเดียว
4. พิจารณาการใช้ภาษาในการนำเสนอว่าสื่อความหมายได้ชัดเจนหรือไม่ ลักษณะการใช้ภาษาเป็นอย่างไร
5. พิจารณาวิธีการในการนำเสนอสารของผู้แต่งว่าใช้วิธีใดในการนำเสนอสาร มีวิธีใดที่สร้างสรรค์หรือแตกต่างจากผู้แต่งคนอื่นหรือไม่ อย่างไร
6. พิจารณาคุณค่าของสาร 2 ลักษณะ คือคุณค่าด้านอารมณ์ คือการทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินใจ ได้แก่ การอ่านงานเขียนประเภทบันเทิงคดี เช่น เรื่องสั้น หรือนวนิยาย คุณค่าด้านปัญญา คือการทำให้ผู้อ่านเกิดความคิดหรือได้รับความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมได้
7. จะต้องทราบว่าจะวิจารณ์อะไร และมีความรู้เรื่องนั้นอย่างเพียงพอ
8. บอกข้อดี ข้อเสียของสิ่งที่ต้องวิจารณ์อย่างมีเหตุผล
9. ชี้แจงสาเหตุที่อาจจะเป็นไปได้ในทางดีและไม่ดีให้เห็นชัดเจน

2. เสนอแนะว่าควรจะทำอย่างไรกับสิ่งที่ไม่ดีอย่างไร ถ้าแก้ไขแล้วจะเกิดผลอย่างไร

ลำดับขั้นการอ่านอย่างวิจารณ์

1. อ่านอย่างวิเคราะห์ คือ ผู้อ่านจะต้องสามารถแยกแยะส่วนต่าง ๆ ของงานเขียนให้ละเอียดตามรูปแบบของงานเขียนนั้น เช่น ประเภทสารคดีและวิชาการ หรือบันเทิงคดี

2. อ่านอย่างตีความ คือ ผู้อ่านจะต้องเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีในการเขียนหนังสือ เข้าใจประวัติศาสตร์ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ลัทธิ ความเชื่อ ของยุคสมัยนั้น ผู้อ่านต้องตีความออกมาให้เข้าใจก่อนที่จะแสดงความคิดเห็น เช่น ประเพณีหรือค่านิยมบางอย่างในสมัยก่อน อาจจะไม่่น่านิยมยกย่องในปัจจุบันก็ได้

3. ประเมินค่า เพื่อสรุปหรือตัดสินว่างานเขียนนั้นมีคุณค่า เพียงใด โดยต้องพิจารณาตามรูปแบบหรือโครงสร้างของงานเขียน แนวการเขียน การใช้ภาษาของผู้เขียนอย่างเป็นธรรมชาติ

มารยาทในการวิจารณ์

การวิจารณ์ทุกครั้งควรรักษามารยาทในการวิจารณ์สารดังนี้

1. ควรวิจารณ์สารอย่างมีเหตุผลโดยใช้หลักการใดหลักการหนึ่ง
2. ควรวิจารณ์สารในแง่สร้างสรรค์ ไม่ใช่มุ่งวิจารณ์เพื่อทำลาย
3. ผู้วิจารณ์ควรใจกว้าง ยอมรับทั้งข้อดีและข้อด้อยของสิ่งที่วิจารณ์
4. ไม่ควรนำเรื่องส่วนตัวที่ไม่ดีงามของผู้พูดและผู้เขียนมาวิจารณ์
5. ผู้เขียนและผู้วิจารณ์ไม่ควรเป็นบุคคลเดียวกัน

ประโยชน์ของการวิจารณ์สาร

การวิจารณ์สารมีประโยชน์ดังนี้

1. ส่งเสริมการอ่านที่ดีวิธีหนึ่งเนื่องจากผู้อ่านต้องอ่านสารนั้นอย่างละเอียด
2. ส่งเสริมให้ใช้วิจารณญาณในการอ่าน ผู้วิจารณ์ต้องใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจว่าสารนั้นดีหรือไม่ อย่างไร
3. เป็นการฝึกฝนและส่งเสริมความสามารถทางด้านภาษาแก่ผู้วิจารณ์ เพราะผู้วิจารณ์ต้องใช้ภาษาเพื่อเรียบเรียงความคิดมานำเสนอให้ผู้อื่นทราบ
4. เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ผู้วิจารณ์ได้ใช้ความคิด และเหตุผลเพื่อตัดสินผลงานของผู้อื่นอย่างยุติธรรม
5. เป็นการแนะนำหนังสือที่ดีให้ผู้อื่นอ่าน

หนังสือประกอบการค้นคว้า

ศักดิ์ศิริ มีสมสืบ. กี่พอใจอยากจะรักให้นักหนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรว, 2541.

ตัวอย่างการวิเคราะห์และวิจารณ์สาร

สารประเภทจรรโลงใจ จากกวีนิพนธ์เรื่อง “เพลงชิงช้า” ผลงานของศักดิ์ศิริ มีสมสืบ จากกวีนิพนธ์เรื่อง “ก็พอใจอยากจะรักให้นักหนา” หน้า 111 ให้ครูอ่านให้นักเรียนฟัง

ฉันจะไกว ไกวชิงช้า ไกวช้าช้า   ไกวเธอไป ไปถึงฟ้า เวหาหาว
 ค่อยโยนไกว โยนเธอไป ถึงดวงดาว   ผมเธอยาว ยาวสยาย จรดปลายฟ้า
 ไกวตอนเช้า ถึงดวงดาว ในยามค่ำ   ให้งามขำ เก็บดาว ใส่ตะกร้า
 เล็กดาว ดวงแพรว ทำแก้วตา   และเอามา ฝากคน ตามอดเอย

กวีนิพนธ์เรื่อง “เพลงชิงช้า” เป็นสารประเภทจรรโลงใจที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียด ขณะเดียวกันก็สร้างความรู้สึกรักที่งดงามในจิตใจของผู้ฟัง กวีชี้ให้เห็นว่าหากมนุษย์มีจิตใจที่งดงาม มีความเมตตาต่อกันแล้ว ย่อมเป็นแรงบันดาลใจให้สังคมมีความเอื้อเฟื้อและให้โอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นการสร้างความสุขในสังคมได้ กวีใช้ภาพพจน์ที่งดงามสร้างความประทับใจแก่ผู้ฟังด้วยการนำเสนอภาพการไกวชิงช้า เพื่อไปเก็บดวงดาวนำมาทำเป็นแก้วตา มอบให้คนตามอดเอย จะเห็นได้ว่า กวีใช้ภาษาที่ไพเราะสละสลวย เหมาะกับรูปแบบกวีนิพนธ์

บทกวีที่ฮาด้วยศิลปะการ สอนนิพนธ์

ใบงาน
เรื่องการวิจารณ์สารจากการอ่าน

จุดประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนสามารถวิจารณ์สารจากการอ่านได้

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม เลือกวิจารณ์สารจากการอ่านในหัวข้อต่อไปนี้แล้วนำมาอภิปรายหน้าชั้นเรียน

1. หนังสือในดวงใจ
2. หนังสือที่ดี
3. หนังสือที่ได้รับรางวัลซีไรต์

ชื่อเรื่อง.....

ชื่อผู้แต่ง.....

นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อหนังสือเล่มนี้.....

.....

เหตุผลที่ชอบ.....

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เหตุผลที่ไม่ชอบ.....

.....

คุณค่าด้านอารมณ์.....

.....

.....

คุณค่าด้านปัญญา.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ประธานกลุ่ม

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....สมาชิก

ลงชื่อ.....เลขานุการกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8

รหัสวิชา 2000 – 1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย การเขียนจดหมายที่จำเป็นต่องานอาชีพ

สัปดาห์ที่ 9 (คาบที่ 17 – 18)

สาระสำคัญ การเขียนจดหมายเป็นวิธีการสื่อสารอย่างหนึ่ง ซึ่งนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารอยู่ห่างไกลกัน การสื่อสารกันทางจดหมายมีความจำเป็นบางประการที่ทำให้ไม่สามารถพูดจากันได้ และเป็นเอกสารสำคัญสำหรับอ้างอิงเป็นหลักฐานหรือช่วยเตือนความทรงจำ

เนื้อหาสาระ

1. ประโยชน์ของการเขียนจดหมาย
2. กถวิธีในการเขียนจดหมายและมารยาทในการเขียนจดหมาย
3. ลักษณะของเนื้อความในจดหมาย
4. การเขียนจดหมายลาป่วยหรือลาจก

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกประโยชน์ของการเขียนจดหมายได้
2. บอกกถวิธีในการเขียนและบอกมารยาทในการเขียนจดหมายได้
3. อธิบายลักษณะของเนื้อความในจดหมายได้
4. เขียนจดหมายลาป่วยหรือลาจกได้ถูกต้อง

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูและนักเรียนอภิปรายถึงความสำคัญของการเขียนจดหมายกิจธุระ
2. ให้นักเรียนแต่ละคนศึกษาเอกสารประกอบการเรียน และอภิปรายซักถาม
3. ครูสรุปสาระสำคัญของเนื้อหา
4. ครูให้นักเรียนศึกษาแบบฟอร์มการเขียนจดหมายกิจธุระ และนักเรียนซักถาม
5. ให้นักเรียนเขียนจดหมายลาป่วยหรือลาจก 1 ฉบับ โดยสมมติเรื่องราวขึ้นเอง

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการเรียน
2. ใบงาน
3. แบบฟอร์มจดหมายกิจธุระ

การวัดและประเมินผล

1. ฟังการอภิปรายซักถาม
2. ตรวจใบงาน

เอกสารประกอบการเรียน เรื่องการเขียนจดหมายกิจธุระ

ประโยชน์ของการเขียนจดหมาย

การจะสื่อสารกันทางจดหมายให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการ เช่น กลวิธีในการเขียนจดหมาย มารยาทในการเขียนจดหมาย และลักษณะเนื้อความในจดหมาย การสื่อสารทางจดหมายมีประโยชน์ ดังนี้

1. ใช้สื่อสารแทนการพูดจาเมื่ออยู่ห่างไกลกัน
2. ใช้สื่อสารเมื่อไม่สะดวกที่จะบอกเล่าด้วยวาจา
3. ใช้เป็นสื่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ไม่รู้จักกัน
4. ใช้เป็นเอกสารสำคัญสำหรับอ้างอิงเป็นหลักฐานได้

กลวิธีในการเขียนจดหมาย

การเขียนจดหมายที่ดีต้องสุภาพ เขียนข้อความให้ชัดเจน ภาษามีเรียบร้อยและอ่านง่าย สะดวกแก่ผู้อ่านหรือผู้รับจดหมาย พิมพ์จดหมายต้องตรวจทาน ใช้ภาษาให้ถูกต้องตามความนิยม การเขียนจดหมายจะสื่อสารได้เข้าใจตรงกันหรือไม่ ขึ้นอยู่กับกลวิธีสำคัญในการเขียน 2 ประการ คือ

1. เขียนใช้ถ้อยคำตรงไปตรงมา คือการใช้ถ้อยคำที่สุภาพ กะทัดรัด สละสลวย สื่อสารได้ชัดเจน ตรงประเด็น ไม่อ้อมค้อม ที่สำคัญคือระมัดระวังใช้ภาษาที่ห้วนหรือกระด้างจนเกินไป การเขียนที่ใช้ถ้อยคำตรงไปตรงมาทำให้ผู้รับจดหมายเข้าใจเรื่องได้รวดเร็ว และปฏิบัติตามได้ถูกต้อง กลวิธีการเขียนเช่นนี้ใช้ในการเขียนจดหมายกิจธุระ จดหมายธุรกิจ และจดหมายราชการ

2. เขียนเชิงสร้างสรรค์ คือการเขียนโดยเรียบเรียงถ้อยคำให้เกิดความรู้สึกที่ดี และชวนอ่าน หากจำเป็นต้องส่งข่าวที่กระทบกระเทือนใจ ข่าวยร้าย ควรระมัดระวังเป็นพิเศษ หากเป็นไปได้ควรส่งข่าวเป็นลำดับ เพื่อให้ผู้รับมีเวลาเตรียมใจก่อนได้รับข่าวร้าย ควรแสดงน้ำใจต่อผู้รับจดหมาย ผู้แวดล้อม และบุคคลใกล้ชิด กลวิธีการเขียนเช่นนี้ใช้กับการเขียนจดหมายส่วนตัว เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เช่น เขียนจดหมายถึงเพื่อน

มารยาทในการเขียนจดหมาย

1. เลือกกระดาษและซองจดหมายที่มีสีสุภาพ สะอาดและเรียบร้อย ซองจดหมายควรมีขนาดมาตรฐาน เพื่อให้เครื่องคัดแยกจดหมายทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรเขียนด้วยปากกาสีดําหรือสีน้ำเงินเท่านั้น เขียนตัวอักษรและตัวเลขให้ชัดเจน ไม่ขีดฆ่าขูดลบ หรือเขียนทับกัน วางรูปแบบจดหมายให้เหมาะสม
3. สะกดชื่อ นามสกุล ยศ ตำแหน่งของผู้ที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้อง
4. ควรใช้ภาษาเขียนที่กะทัดรัดชัดเจน แสดงความสำรวมมากกว่าการพูด

5. ใช้คำขึ้นต้นและคำลงท้ายในการเขียนจดหมายให้เหมาะสม เพื่อแสดงถึงการมีสัมมาคารวะ

6. เขียนเสร็จแล้วต้องพับให้เรียบร้อย บรรจุซอง จ่าหน้าซองให้สมบูรณ์คือมีชื่อนามสกุล เลขที่บ้าน หมู่ที่ (ถ้ามี) ตรอก ซอย ถนน ตำบล อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์(อยู่หมู่บ้านจัดสรร ควรระบุชื่อหมู่บ้าน อยู่ในอาคารชุด ควรระบุเลขที่ห้องและเลขที่ชั้น) และแจ้งชื่อผู้ฝากส่งอย่างชัดเจนไว้ด้วย จ่าหน้าเป็นแนวตรงกันทุกบรรทัด ระบุเลขรหัสไปรษณีย์ด้วยเลขอารบิก

7. ผนึกตราไปรษณียากรที่มุมบนด้านขวาของซอง ต้องใช้ตราไปรษณียากรหลายดวงให้ผนึกเรียงติดกัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ประทับตราได้สะดวก

ลักษณะของเนื้อความในจดหมาย

เนื้อความในจดหมายขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการเขียน ซึ่งแยกเนื้อความได้ดังนี้

1. ส่งข่าวเหตุการณ์ ส่งข่าวสารแสดงทุกข์สุขทั่วไป กิจกรรมงานของตน เหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ลักษณะของเนื้อความเป็นการรายงานหรือบอกข่าวที่ถูกต้องและมีความเป็นกลาง ไม่มีอคติและไม่ทำให้ผู้ใดเสื่อมเสีย

2. สمانไมตรี เป็นการส่งความระลึกถึง แสดงความปรารถนาดี และแสดงความชื่นชมยินดีของผู้เขียน จดหมายรัก ข้อควรระวังคือ ไม่ใช่ข้อความที่เย็นเยื่อ เลือกใช้คำให้เหมาะกับบุคคลและสถานการณ์

3. มีเรื่องปรึกษา เนื้อความที่เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้รับจดหมายมีส่วนต้องรับผิดชอบ เป็นการปรึกษาเรื่องส่วนตัว เรื่องอาชีพ เรื่องส่วนรวม ควรใช้ภาษาที่แสดงถึงความเกรงใจผู้รับ สำนึกในไมตรีจิตของผู้รับ ควรระวังการใช้ถ้อยคำที่เรียกร้องความเห็นใจ ต้องคำนึงถึงความรู้สึกของผู้รับให้มากที่สุด อย่าทำให้ผู้รับลำบากใจ

4. สนทนาปราศรัย เป็นการบอกเล่าเรื่องที่ไม่เคร่งเครียดจนเกินไป เป็นการแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับศิลปะ เพลง วิจารณ์หนังสือที่อ่าน เนื้อความในจดหมายอาจแทรกความคิดสร้างสรรค์เขียนอย่างมีอารมณ์ขัน จดหมายนี้จะแสดงความสัมพันธ์ผู้รับและผู้ส่งมีความสนิทสนมกัน

5. ให้คำแนะนำ เป็นจดหมายที่มีเนื้อหาของผู้มีวิวุฒิ คุณวุฒิสูงกว่าผู้รับเป็นผู้เขียน จะเป็นผู้แนะนำเชื่อถือนำไว้วางใจ ควรให้คำแนะนำที่ดี ถูกต้อง ให้กำลังใจด้วย ควรระวังเรื่องการใช้ภาษาให้สละสลวย โน้มน้าวใจ ชี้แนะแนวทางปฏิบัติที่ดี

6. กิจกรรมทั่วไป เป็นการเขียนจดหมายที่เกี่ยวกับเรื่องทั่วไป การเชิญให้ไปในงานเลี้ยงสังสรรค์ งานประชุมสัมมนา ผู้เขียนต้องระบุกิจกรรม จุดประสงค์ เวลา สถานที่ใช้ วิธีดำเนินการ บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน ตอนท้ายแสดงความหวังว่า จะได้รับความร่วมมือและแสดงความขอบคุณไว้ด้วย

ใบงาน

การเขียนจดหมายกิจธุระ

จุดประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับจดหมายกิจธุระ และเขียนจดหมายลาป่วย หรือลาทักได้

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละคน ศึกษาการเขียนจดหมายกิจธุระจากเอกสารประกอบการเรียนแล้ว เขียนจดหมายลาป่วยหรือลาทัก คนละ 1 ฉบับ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

.....

(.....)

.....

.....

(.....)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

รหัสวิชา 2000 – 1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย การเขียนเรียงความ

สัปดาห์ที่ 10 (คาบที่ 19 – 20)

สาระสำคัญ ผู้ที่จะเขียนหนังสือได้ดีต้องฝึกฝนตนเองให้เกิดความชำนาญ และฝึกอย่างถูกวิธี และมีมารยาทในการเขียน การเขียนเรียงความเป็นการพัฒนาความสามารถในเชิงภาษาของผู้เขียน เป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดให้ผู้อื่นรับรู้ มีความสามารถในการใช้ภาษาได้ดี

เนื้อหาสาระ

1. ความหมาย
2. หลักการเขียน
3. มารยาทในการเขียน
4. การเขียนเรียงความ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายหลักการเขียนได้
2. อธิบายมารยาทในการเขียนได้
3. เขียนเรียงความได้ตามกำหนด

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูและนักเรียนสนทนากันเกี่ยวกับวรรณกรรมพื้นบ้านของแต่ละคน ซึ่งนักเรียนสามารถนำมาเขียนเป็นแบบเรียงความได้ หรือการเขียนเรียงความในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันพ่อ เป็นการฝึกการเขียน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจะเขียนได้ดี ประกอบอาชีพได้

2. ให้นักเรียนศึกษาเรื่องหลักการเขียน มารยาทในการเขียน โวหารใช้ในการเขียน ส่วนประกอบของเรียงความ หลักการตั้งชื่อเรียงความ ขั้นตอนการเขียนเรียงความ การเขียนโครงเรื่อง และตัวอย่างเรียงความจากเอกสารประกอบการเรียน

3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเป็นข้อ ๆ นักเรียนจดบันทึกไว้

4. แจกใบงานแผ่นนี้เพื่อพ่อ ให้นักเรียนเขียนเรียงความถึงพ่อของตนเอง หรือพ่อผู้มีพระคุณ หรือพ่อหลวง และแสดงความคิดสร้างสรรค์ตกแต่งรูปแบบให้สวยงาม

5. นักเรียนแต่ละคนส่งผลงานของตนเอง ครูตรวจ และให้นักเรียนกลับไปอ่านให้พ่อฟัง พร้อมทั้งเซ็นชื่อกลับมาส่งครูเพื่อบันทึกคะแนน

6. ครูนำผลงานเรียงความมาติดป้ายนิเทศให้ทุกคนได้อ่าน และเห็นความคิดของแต่ละคน

7. ครูให้ใบงานอีก 1 ใบ เพื่อนักเรียนไปทำวรรณกรรมท้องถิ่นของตนเอง เช่น ตำนาน การตั้งชื่อ การเล่น ภาษาล้าน ให้เวลา 1 เดือน เพื่อไปหาข้อมูล สัมภาษณ์ สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการเรียน
2. ใบงานแผ่นนี้เพื่อพ่อ
3. ใบงานวรรณกรรมท้องถิ่น
4. ตัวอย่างเรียงความ

การวัดและประเมินผล

1. ฟังการอภิปราย ชักถาม และสรุปเรื่องที่อ่าน
2. ตรวจใบงาน
3. สังเกตการเขียนและความคิดสร้างสรรค์

หนังสือประกอบการค้นคว้า

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และคณะ. บันไดหลักภาษา 1. พิมพ์ครั้งที่ 7. (กรุงเทพฯ : ไทร่มเกล้า, 2541), 59.

สุภักดิ์ มหาวรากร. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอมพันธ์, 2546), 264.

เอกสารประกอบการเรียน เรื่องการเขียนเรียงความ

ความหมายของเรียงความ

มีผู้ให้ความหมายของเรียงความว่า การเรียบเรียงเรื่องราว ความคิด ความรู้ของผู้แต่ง ตามเค้าโครงเรื่อง โดยนำถ้อยคำสำนวนมาเรียบเรียง

การนำเอาความรู้ ความคิดเห็น ตลอดจนความจำเรื่องต่าง ๆ มาปรับปรุง เรียบเรียงขึ้น เป็นครั้งคราว และจะต้องมีเอกภาพ สัมพันธภาพด้วย

การนำความคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่ผู้เขียนสนใจนำมาเรียบเรียงอย่างชัดเจนให้น่าสนใจ โดยอาศัยข้อเท็จจริง ประกอบความคิดเห็นของผู้เขียนให้ผู้อ่านได้เข้าใจตามที่ผู้เขียนต้องการ

หลักการเขียนเรียงความ

การเขียนเรียงความมีหลักดังนี้

1. เลือกเรื่องที่ตรงกับประสบการณ์และสนใจมากที่สุด
2. เลือกเรื่องที่คุณเขียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้ง่าย
3. เลือกเรื่องที่ตนถนัดและมีความรู้

มารยาทในการเขียนเรียงความ

มารยาทในการเขียนเรียงความ พอสรุปได้ดังนี้

1. เขียนด้วยลายมือ ควรเขียนให้อ่านง่าย ไม่เขียนตัวอักษรหวัด
2. รักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบให้ดูสบายตาน่าอ่าน
3. ตรวจสอบตัวสะกดการันต์ วรรณยุกต์ เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ ว่าถูกต้องหรือไม่
4. การใช้ภาษา ถ้อยคำ สำนวนต่าง ๆ ควรสุภาพ ไม่เสียดสีใส่ร้าย หรือทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

5. เขียนในสิ่งที่สร้างสรรค์ และเกิดประโยชน์

6. ผู้เขียนต้องรับผิดชอบในผลงานการเขียนทุกข้อความ เมื่อมีการเผยแพร่ไปให้ผู้อื่นทราบ

โวหารในเรียงความ

โวหารคือ ชั้นเชิงในการเขียนเพื่อเสนอกระบวนการความคิดหรือวิธีนำเสนอเรื่องราว โวหารแบ่งเป็น 5 ประเภทคือ

1. บรรยายโวหาร คือกระบวนการที่ใช้เล่าเรื่อง เล่าข้อเท็จจริง บอกเล่าหรืออธิบายเรื่องราวอย่างตรงไปตรงมา ใช้ถ้อยคำภาษามาตรฐาน เช่น เขียนรายงาน การเขียนคำจำกัดความ

ตำรา บทความ จดหมาย ข่าว บทความวิจารณ์ ประวัติ ตำนาน จดหมายเหตุ นิยาย ตัวอย่างงานเขียน
แบบบรรยายโวหาร เช่น เรื่องสาส์นสมเด็จพระราชินีพันปีหลวง

ตัวอย่างบรรยายโวหาร

“คนพาลมีลักษณะอาการที่วิปริตผิดจากคนทั้งปวงอยู่ 3 ประเภท คือ ชอบคิดชั่ว
คิดละโมภอยากได้ในทางทุจริต คิดพยาบาทปองร้าย คิดเห็นผิดเป็นชอบ ชอบพูดชั่ว ได้แก่ พูดเท็จ
พูดคำหยาบ พูดต่อเสียด พูดเพื่อเจ้อ และชอบทำชั่ว ได้แก่ เกะกะเกระ ชอบล้างผลาญชีวิตสัตว์
ลักทรัพย์ ฆูคร่าอนาจาร ฯลฯ”

2. พรรณนาโวหาร คือกระบวนความใช้เล่าเรื่อง โดยเน้นรายละเอียดเกี่ยวกับภาพ และ
ความรู้สึกทางอารมณ์ ได้แก่ รูปร่างลักษณะ เสียง สี ขนาด สัมผัส และความรู้สึกต่าง ๆ มักใช้เขียน
แสดงฉาก แสดงลักษณะตัวละคร แสดงสถานที่ และอารมณ์ความรู้สึก เป็นการเขียนบรรยายเรื่อง
อย่างละเอียด แทรกอารมณ์ให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์และภาพพจน์คล้ายคลึงตามไปกับจินตนาการ โวหาร
ชนิดนี้มักใช้กับการชมความงามของบุคคล สถานที่ การสดุดีบุคคลที่มีคุณความดีต่าง ๆ เช่น
เรื่องมหาเวสสันดรชาดก ขุนช้างขุนแผน ปฐมสมโพธิกถา

ตัวอย่างพรรณนาโวหาร

...ในสมัยนี้สมควรที่พระชินสีห์อันมีพระฉวีพรรณโสภาส แต่ออกจากพระศรีธรรมา
เสด็จพระพุทธลีลาโดยสถลพนังนั้น อนึ่ง รุกขชาติทั้งหลายวิจิตรไปด้วยยอดอันแดงออกใหม่
มีพรรณอันแดงประดับไปด้วยใบประดับอ่อนทุกกิ่งก้าน ปานประหนึ่งว่ารัตนมณฑปอันปกป้อง
ณ เบื้องบน สถลมารคทั้งสองข้างของอรัญวิถียังมีพฤกษชาติทั้งหลายหลาก ล้วนทรงกุสุมาชาติอัน
เบ่งบาน หอมระรื่นรส สุกันธาควรเจริญใจ...

(ปฐมสมโพธิกถา : สมเด็จพระประมัญชาธิราช)

3. เทศนาโวหาร คือกระบวนกาเขียนแนะนำสั่งสอน ชักจูงให้ผู้อ่านมีความเห็นคล้อย
ตาม ให้เชื่อถือ และให้ปฏิบัติตาม โดยใช้เหตุผลอ้างอิงที่เป็นสัจธรรม ใช้เขียนเพื่อสั่งสอนใจ
โน้มน้าวใจ และโฆษณาชวนเชื่อ โวหารชนิดนี้ใช้กับเรื่องที่เป็นคำสอน โอวาท การโต้แย้ง ความคิด
เช่น เรื่องโคลนตมดื้อ จดหมายจางวางหว่า

ตัวอย่างเทศนาโวหาร

...ดูก่อนราชกุมาร...ความมักใหญ่ใฝ่สูงและมัวเมาในการที่จะมีอำนาจนั้น เป็นเสมือน
ก้อนเหล็กแดงใหญ่ ที่สุกร้อนเป็นเปลวรุ่งโรจน์ ซึ่งคนทั้งหลายเห็นเป็นดอกไม้อันน่าอุ้มชูเชยชม
แล้วพากันแย่งเข้ากอดรัด ผลที่ได้รับจึงพากันวุ่นวายเดือดร้อน หากความสุขมิได้ เพราะฉะนั้นเธอจะ
ต้องระมัดระวังในการที่จะหลงเข้าไปแทรกหรือกอดรัดเหล็กแดงนั้น...

(กองทัพธรรม ภาค 1 : สุชีโว ภิกขุ)

4. อุปมาโวหาร คือกระบวนการเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดความแจ่มชัดคมคาย ใช้แทรกในพรรณนาโวหาร หรือเทศนาโวหาร มีการยกเรื่องหรือเหตุการณ์ประกอบ

ตัวอย่างอุปมาโวหาร

...การดำเนินชีวิตของคนเรา เปรียบเสมือนหนึ่งการปีนป่ายขึ้นภูเขาหลวง ยอดภูเขาอันงดงามตระการตา ซึ่งอยู่เหนือเมฆนั้นเป็นจุดหมายที่ยั่ววนใจของทุกคน อยู่ในวิถีอันสูงไกลนั้น แต่ทว่า หนทางที่จะขึ้นไปสู่ยอดเขานั้น จะหาหนทางราบเรียบสักสายหนึ่งก็ไม่มี แต่ละสายล้วนเป็นหนทางขรุขระ เต็มไปด้วยหินตะปุ่มตะป่ำและสูงชันอย่างพิลึกพิลั่น ผู้ที่มานะอดทนกล้าผจญต่อความลำบากตรากตรำด้วยจิตใจอันผาสุกเท่านั้นจึงจะสามารถขึ้นไปถึงยอดเขาอันสูงละลิ้นได้...

(การดำเนินชีวิตเหมือนขึ้นภูเขาหลวง : ชัยวัฒน์ ฝักจิต)

5. สาธกโวหาร คือกระบวนการที่ยกอุทาหรณ์หรือตัวอย่างขึ้นมาประกอบเพื่อให้เข้าใจ แจ่มแจ้ง ตัวอย่างที่ยกมาประกอบนั้นจะต้องเหมาะสมกับเรื่องราวนั้น ๆ จึงจะทำให้เรื่องเด่นชัดขึ้น มักนิยมใช้สาธกโวหารแทรกในเทศนาโวหารและบรรยายโวหาร

ตัวอย่างสาธกโวหาร

...“นอกครู” เป็นสำนวนหมายความ่า ไม่ถือตามคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ สำนวนนี้บางทีก็มีคำว่า “หัวล้าน” ติดอยู่ด้วย คือหัวล้านนอกครู มีนิทานเล่ากันมาแต่โบราณว่า มีชายคนหนึ่งผมไม่ขึ้น จึงไปหาอาจารย์ขอให้ช่วยให้ผมขึ้น อาจารย์ให้ไปดำน้ำในสระ 3 ครั้ง ชายคนนั้นดำครั้งที่ 1 โผล่ขึ้นมา ผมก็เริ่มขึ้น ครั้งที่ 2 ผมก็มากขึ้น ครั้งที่ 3 ผมก็มากขึ้นไปอีก ชายคนนั้นอยากที่ผมตกขึ้นอีก ก็ดำครั้งที่ 4 พอโผล่ขึ้นมา ผมก็เกลี้ยงล้านไปทั้งหัว จึงพูดกันว่า “หัวล้านนอกครู” คือ ไม่ทำตามคำสั่งของครูจึงหัวล้าน...

(สำนวนไทย : กาญจนา นาคพันธ์)

ส่วนประกอบของเรียงความหรือองค์ประกอบของเรียงความ

เรียงความมีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ

1. คำนำ (การเปิดเรื่อง) คือ ส่วนที่นำเข้าสู่เนื้อเรื่อง เป็นการเริ่มต้นของเรื่อง อาจใช้สำนวน ถ้อยคำที่น่าสนใจ เพื่อชวนอ่านหรือนำติดตาม เช่น การเขียนคำนำโดยการตั้งคำถาม อ้างอิงข้อความแฝงคติสอนใจ บทประพันธ์ คำนำจะต้องไม่ซ้ำกับคำสรุป ควรเขียนหลังจากเขียนส่วนอื่น ๆ เรียบร้อยแล้ว หรือทำโครงเรื่องเรียบร้อยแล้ว

2. เนื้อเรื่อง (เนื้อความ) หรือตัวเรื่อง เป็นรายละเอียดของเนื้อเรื่องที่เขียนตามเค้าโครงเรื่อง มีการลำดับเนื้อหา ดังนี้ เขียนลำดับเนื้อหาตามเวลา ตามทิศทางหรือความสำคัญขั้นตอน ลำดับเหตุการณ์ก่อนหลัง กระบวนการวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา นอกจากนี้การเขียนเนื้อหา

เมื่อได้หัวข้อเรื่องที่จะเขียน ควรพิจารณาว่าจะเขียนเพื่อจุดประสงค์อะไร คือ เพื่อให้ความบันเทิง เพื่อส่งเสริมความคิดให้กว้างยิ่งขึ้น เพื่อโน้มน้าวจิตใจให้เชื่อถือ

3. บทลงท้ายหรือสรุป หรือความลงท้าย หรือบทลงท้าย (การปิดเรื่องหรือบทสรุป) คือ สรุปเนื้อหาทั้งหมด โดยผู้เขียนจะเน้นสาระ หรือแง่คิดที่ได้ จะเป็นการจบเรื่องโดยมีข้อคิด คติสอนใจ เช่น การเขียนเลขไทยเป็นสิ่งที่น่ายกย่อง น่าชื่นชม ความลงท้ายจะช่วยย้ำความสำคัญของเรื่องที่น่าเสนอไป ทำให้ผู้อ่านจดจำสาระสำคัญที่มีอยู่ได้ และเข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียนได้ชัดเจนขึ้น

วิธีการเขียนสรุปทำได้หลายวิธี คือ

- ทิ้งให้ผู้อ่านคิดต่อไปเอง
- ย้ำส่วนสำคัญที่สุด
- จบด้วยสุภาษิต คำคม หรือคำกล่าวที่น่าเชื่อถือ
- สังเขปความทั้งหมดอย่างย่อ ๆ
- ผกข้อคิดให้ผู้อ่านนำไปคิดหรือปฏิบัติ

ขั้นตอนการเขียนเรียงความ

1. กำหนดจุดมุ่งหมาย ของเรียงความเรื่องนั้น
2. เลือกแบบการเขียน หรือ โวหารการเขียนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายสำคัญ
3. หารายละเอียดประกอบ และขยายความประเด็นต่าง ๆ ของ โครงเรื่อง
4. กำหนดภาคค่านำ เนื้อเรื่อง และสรุป

ภาคค่านำ มีลักษณะดังนี้

1. ทำให้ผู้อ่านสนใจ
2. แนะนำหรือบอกจุดมุ่งหมายหรือแนวของเรื่อง
3. ไม่ตั้งต้นไกลเกินไป และมีแนวโน้มเข้าสู่เรื่อง
4. ไม่ยาวเกินไป

ภาคเนื้อเรื่อง เป็นภาคสำคัญประกอบด้วย

1. ข้อมูลในโครงเรื่อง ซึ่งเรียงตามลำดับเวลา ตามพื้นที่ ตามเหตุผล หรือตามความสำคัญ
2. ประกอบด้วยย่อหน้าแต่ละย่อหน้า ที่สื่อความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม
3. มีความสัมพันธ์แต่ละประโยค แต่ละย่อหน้า
4. มีรายละเอียดที่ชัดเจน ขยายความ และสนับสนุนข้อมูลสำคัญให้ชัดเจน เหมาะสม

ภาคจบหรือภาคสรุป การจบใช้ 2 วิธี คือ

1. จบด้วยการย่อ คือนำเอาใจความสำคัญที่เป็นสาระอย่างแท้จริงมากกล่าวในตอนท้ายให้ผู้อ่านประทับใจ เป็นการทบทวนอีกครั้ง

2. จบด้วยการสรุปให้ตรงความมุ่งหมายสำคัญของเรื่อง ใช้วิธีสรุปความ เป็นประโยคบอกเล่า หรือประโยคคำถาม เป็นภายิต หรือเป็นคำประพันธ์ที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง

ลักษณะเรียงความที่ดี

เรียงความที่ดีมีลักษณะดังนี้

1. เนื้อเรื่อง มีประโยชน์ต่อผู้อ่าน เช่น ให้ความรู้ ความคิด หรือจรรโลงใจ
2. รูปแบบและสัดส่วนของเรียงความ ถูกต้องเหมาะสม จัดวางคำนำ เนื้อเรื่อง และสรุป ได้ถูกต้องและน่าอ่าน
3. ใช้ภาษาและสำนวนโวหารในการเขียนได้ถูกต้อง เกลี้ยงเกลา มีความสละสลวย
4. เนื้อหาใจความแต่ละตอนมีความสัมพันธ์กัน แจ่มแจ้ง ชัดเจน มีเหตุผลสอดคล้องกัน
5. การขึ้นคำนำ การเดินเรื่อง การใช้บทสรุปถูกต้อง ลายมืออ่านง่าย สะอาด สวยงาม

ตัวอย่างการวางโครงเรื่อง

1. ตั้งชื่อเรื่อง : ไม่อ้วนแล้วฉันจะรักเธอ

2. จุดประสงค์ : 1. ให้ทราบถึงโทษของโรคอ้วน

2. ให้ทราบถึงวิธีลดความอ้วน

3. สร้างประโยคกล่าวนำ : 1. โทษของโรคอ้วนมีหลายประการ คือทำลายบุคลิกภาพ และเป็นที่มาของโรคภัย

2. วิธีลดความอ้วน คือต้องระวังอาหารการกิน ออกกำลังกาย

สม่าเสมอและควบคุมอารมณ์ให้ปกติ

4. สร้างประโยคใจความ

1. โทษของโรคอ้วนประการแรกคือทำลายบุคลิกภาพ

1.1 ท่าทางการเคลื่อนไหว

1.2 การหาเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม

1.3 ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

2. โทษของโรคอ้วนประการที่สองคือเป็นที่มาของโรคภัย

2.1 โรคหัวใจ

2.2 โรคความดันโลหิต

2.3 โรคเบาหวาน

2.4 โรคไขข้ออักเสบ

2.5 โรคหลอดเลือด

3. วิธีลดความอ้วนวิธีแรก คือระวังอาหารการกิน

3.1 อาหารไขมันสูง

3.2 อาหารพวกแป้งและของหวาน

4. วิธีลดความอ้วนวิธีที่สอง คือการออกกำลังกาย
5. วิธีลดความอ้วนวิธีที่สาม คือควบคุมอารมณ์ให้ปกติ

สิ่งที่ควรคำนึงในการเรียงความ

1. การวางโครงเรื่อง ต้องมีค่านำ เนื้อเรื่อง คำลงท้ายหรือบทสรุป
2. เขียนให้ถูกต้องและมีเหตุผล ใช้คำสุภาพ ไพเราะมีความหมายลึกซึ้ง เป็นความจริง
3. การลำดับความและการรู้จักเขียนวรรคตอน ย่อหน้าให้ถูกต้อง
4. การรู้จักใช้เครื่องหมายวรรคตอน เพื่อให้ผู้อ่าน และจับใจความสำคัญได้ง่าย
5. สำนวนโวหาร เพื่อให้เกิดความหมายแปลกออกไป

ตัวอย่างเรียงความ

ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย

เมื่อสองสามวันมานี้ ข้าพเจ้าได้พบอุบัติเหตุของบนถนนจากโขงเจียมมาผาแต้ม คือ มีหญิงสาว 2 คนขี่รถจักรยานยนต์ซ้อนท้ายออกมาจากหมู่บ้านข้างทาง เพื่อขึ้นมาขี่บนถนนหลวง แต่เธอทั้งสองไม่หยุดรถ เพื่อดูรถยนต์บนถนนเสียก่อน เพราะเชื่อว่าถนนสายนี้ไม่ค่อยมีรถยนต์แล่นผ่านบ่อยนัก เผอิญขณะนั้นรถโดยสารที่ข้าพเจ้านั่งมา แล่นมาพอดี คนขับรถพยายามหลบ แต่ไม่ทันรถยนต์ชนท้ายรถจักรยานยนต์ คนซ้อนท้ายกระเด็นตกจากรถไปนอนสลบอยู่กลางถนน มีอาการบาดเจ็บสาหัส

ภาพเหตุการณ์เช่นนี้ไม่เพียงแต่จะเกิดขึ้นบนถนนหลวงเท่านั้น แม้แต่ถนนในหมู่บ้านหรือถนนซอยก็เกิดเหตุการณ์ทำนองนี้อยู่เสมอ เพียงแต่ความร้ายแรงอาจแตกต่างกันตามสภาพความเร็วของรถทั้งสองฝ่าย

เหตุการณ์เกิดขึ้นนี้เห็นได้ชัดเจนว่า เกิดจากความประมาทของผู้ขี่รถจักรยานยนต์ และประกอบกับความไม่ระมัดระวังของผู้ขับรถโดยสารที่เชื่อว่าถนนสายนี้ว่าง และมีตำรวจนำขบวนอยู่ นี่ย่อมแสดงให้เห็นอย่างหนึ่งว่า กฎหมายการจราจรในบ้านเรายังขาดความเข้มงวด ผู้ใดใคร่ซื้อรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์มาขี่ขี่ก็ซื้อได้ตามกำลังทรัพย์ เพราะฉะนั้นอุบัติเหตุทางบกในบ้านเราจึงมีจำนวนมากกว่าอุบัติเหตุด้านอื่น ๆ

ความเสียหายจากอุบัติเหตุเช่นนี้ปีหนึ่ง ๆ นับจำนวนมากมาย เสียทั้งทรัพย์สินและชีวิต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเยาวชนอันจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต คิดดูเถิดความประมาทของคนเพียงคนเดียวก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่คนจำนวนมากเพียงใด

ถ้าเพียงแต่เราได้อบรมและนำกฎหมายมาใช้เพื่อปรามและลงโทษผู้ที่มีความประมาท แล้วเราจะสามารถป้องกันการสูญเสียดังกล่าวได้มากทีเดียว

ถึงเวลาแล้วหรือยัง ที่กฎหมายต้องศักดิ์สิทธิ์ มีข้อกำหนดให้ผู้ซื้อรถต้องมี ความรู้เรื่องกฎหมายเบื้องต้นก่อน ถ้าเป็นไปได้ ควรนำความรู้เรื่องกฎจราจรไปไว้ในหลักสูตร ประถมศึกษา เพื่อให้พลเมืองทุกคนรู้จักกฎจราจร เราคงรอดต่อไปอีกไม่ได้แล้วใช่ไหม

ยิ่งเทคโนโลยีในประเทศเจริญมากขึ้นเพียงใด ประชาชนในประเทศยิ่งต้องเข้าใจกฎและระเบียบต่าง ๆ มากขึ้นเพียงนั้น และทุกคนต้องระลึกอยู่เสมอว่าความประมาทเป็นเหตุแห่งความตาย

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และคณะ. บันไดหลักภาษา 1. พิมพ์ครั้งที่ 7. (กรุงเทพฯ : ไทยร่มเกล้า, 2541), 59.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนการจัดการเรียนรู้

ภาคที่ 2 เนื้อหาว่าด้วยหลักภาษา วรรณคดี และทักษะการฟัง การดู

1. ลักษณะของภาษาไทย	สัปดาห์ที่ 11 (26 – 30 ธ.ค. 48)
2. คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย	สัปดาห์ที่ 12 (2 - 6 ม.ค. 49)
3. การใช้พจนานุกรม	สัปดาห์ที่ 13 (16 – 20ม.ค. 49)
4. การฝึกทักษะการฟังและการดู	สัปดาห์ที่ 14 (23 – 27ม.ค. 49)
	สัปดาห์ที่ 15 (30 - 3 ก.พ. 49)
5. การฝึกทักษะการพูด	สัปดาห์ที่ 16 (6 – 10 ก.พ.49)
- การพูดแสดงความคิดเห็น	สัปดาห์ที่ 17 (13 –17 ก.พ.49)
6. การศึกษาวรรณคดีเรื่องนิราศพระบาท	สัปดาห์ที่ 18 (20 –24 ก.พ.49)
	สัปดาห์ที่ 19 (27 – 3 มี.ค. 49)
- สอบปลายภาค	สัปดาห์ที่ 20 (6 - 10มี.ค.49)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

รหัสวิชา 2000 – 1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย ลักษณะภาษาไทย

สัปดาห์ที่ 11 (คาบที่ 21 – 22)

สาระสำคัญ ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เป็นเอกลักษณ์ของชาติ มีลักษณะเฉพาะที่นักเรียนควรเรียนรู้ ลักษณะภาษาไทยมีความสำคัญที่น่านศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการสื่อสารให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้ถ้อยคำ สำนวน การสร้างคำ ดังนั้นนักเรียนจึงควรเรียนรู้ให้เข้าใจ

เนื้อหาสาระ

1. เรื่องเสียง คือ เสียงสระ เสียงพยัญชนะ เสียงวรรณยุกต์
2. เรื่องคำ
3. เรื่องการสร้างคำ
4. เรื่องถ้อยคำสำนวน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนอธิบายเรื่องเสียงได้
2. นักเรียนบอกลักษณะของคำ และการสร้างคำได้
3. นักเรียนให้ความหมายของถ้อยคำสำนวนได้
4. นักเรียนนำความรู้ไปใช้พูดและเขียนได้ถูกต้อง

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสมให้ประโยชน์อย่างไร เน้นความจำเป็นที่ต้องใช้ภาษาให้ถูกต้องและเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง

2. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม เลือกประธานและเลขานุการของกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มศึกษาหัวข้อที่กำหนดให้จากเอกสารที่แจกให้อ่าน

กลุ่มที่ 1 เรื่องเสียง แบ่งเป็นเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์

กลุ่มที่ 2 เรื่องคำ หัวข้อลักษณะเฉพาะของคำไทย

กลุ่มที่ 3 เรื่องการสร้างคำไทย

กลุ่มที่ 4 เรื่องการใช้ถ้อยคำสำนวน

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มรับใบงานไปปฏิบัติและประธานกลุ่มเป็นผู้นำในการอภิปราย ส่วนเลขานุการกลุ่มจดบันทึกไว้

4. ตัวแทนกลุ่มออกมารายงาน โดยแสดงตามใบงาน กลุ่มอื่นจดบันทึก ครูประเมินผลแต่ละกลุ่ม

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ใบงานเรื่องเสียง คำ การสร้างคำ และการใช้ถ้อยคำสำนวน
2. เอกสารเรื่องลักษณะภาษาไทย
3. หนังสือหลักภาษาไทยของนายกำชัย ทองหล่อ

การวัดผลและประเมินผล

1. ตรวจใบงาน
2. สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงาน การเข้าร่วมกิจกรรม
3. ฟังการรายงาน การถาม การตอบ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เอกสารประกอบการเรียน เรื่องลักษณะภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นภาษาที่สื่อความหมายได้ตรงตามความรู้สึกและมีความงดงามทางรสของภาษา ภาษาไทยจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ มนุษย์คิดคำขึ้นกำหนดความหมายตามแต่จะนิยมในหมู่นั้น บางครั้งมีค่านิยมเกี่ยวกับความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์อยู่ด้วย เช่น ภาษาบาลี อันเป็นภาษาของพระพุทธเจ้า ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารของมนุษย์โดยอาศัยกริยา ท่าทาง และสีหน้าประกอบคำพูด ภาษาพูดอาศัยเสียงเป็นสำคัญ ถือว่าเสียงที่เปล่งออกมาแล้วเป็นเครื่องสื่อความหมายระหว่างมนุษย์เป็นภาษาที่สมบูรณ์ ต่อมามนุษย์รู้จักใช้ภาษาลักษณะมาใช้เขียนเป็นลายสือหรือตัวอักษรภาษาไทยนำคำมาจากภาษาบาลี สันสกฤต เขมร นำมาเขียนและออกเสียงให้เหมาะสมกับคนไทย ภาษาไทยจึงมีทั้งภาษาไทยเดิมและคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ แต่มีลักษณะพิเศษหรือเอกลักษณ์ของตน ทั้งลักษณะการใช้คำ และจังหวะเสียงภาษาไทย เช่น รัฐบาล ไทยใช้ว่า รัฐบาล เพื่อให้เสียงสนิทในภาษาไทย คำคำซ้ำซ้อนออกเพื่อความถนัดและสะดวกในการเขียน การใช้ภาษาไทยสื่อสารให้สัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร จะต้องอาศัยการฝึกฝนจนชำนาญ เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารต่องานอาชีพ การดำเนินชีวิต และเพื่อนุรักษ์ภาษาประจำชาติให้คงอยู่ตลอดไป

ในฐานะที่เราเป็นเจ้าของภาษา ควรรู้จักภาษาของตนเอง สามารถบอกลักษณะและยกตัวอย่างได้ ภาษาไทยที่ใช้พูดและเขียนในชีวิตประจำวันมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. เสียง เสียงในภาษาไทยมี 3 เสียง คือ เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์

เสียงสระ หรือเสียงแท้ เป็นเสียงที่ผ่านลำคอออกมาโดยตรง แบ่งเป็น

- สระแท้ มี 9 คู่ คือ อะ อา, อิ อี, อึ อี้, อุ อู, เอะ เอ, แอะ แอ, โอะ โอ, เอาะ ออ, เออะ เออ
- สระประสมหรือสระเลื่อน มี 3 คู่ คือ เอียะ เอีย, เอือะ เอือ, อัวะ อิว

หลักภาษาเดิมกล่าวว่าเสียงสระมี 32 เสียง ปัจจุบันถือว่า 8 เสียงเป็นพยางค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, วรรณคดีวิจารณ์ เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร : องค์การคำคุณสุภา, 2540), หน้า 21. คือ

อ่า	เกิดจาก	อะ + ม	
ไอ ไอ	เกิดจาก	อะ + ย	
เอา	เกิดจาก	อะ + ว	
ฤ ฤ	เกิดจาก	ร + อี เป็น ริ	ร + อี เป็น รือ
ฦ ฦ	เกิดจาก	ล + อี เป็น ลี	ล + อี เป็น ลือ

เสียงพยัญชนะหรือเสียงแปร พยัญชนะไทยมีรูปพยัญชนะ 44 ตัว แต่เสียงพยัญชนะในภาษาไทยมี 21 เสียง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยถือเอาเสียงเป็นสำคัญ ทำให้ไม่ต้องเขียนเครื่องหมายวรรณยุกต์กำกับลงไปทุกคำ ช่วยให้เขียนได้สะดวกรวดเร็วขึ้น คือ

กลุ่มอักษรสูง มี 11 ตัว ได้แก่ ข ฃ ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ส ห

กลุ่มอักษรกลาง มี 9 ตัว ได้แก่ ก จ ด ต ฎ ฏ บ ป อ

กลุ่มอักษรต่ำ มี 24 ตัว ได้แก่ ค ฅ ฉ ง ช ซ ฌ ญ ฑ ฒ ณ ท ธ น พ ฟ ภ ม ย ร ล ว
พ ฮ

เสียงวรรณยุกต์ หรือเสียงผันหรือเสียงดนตรี เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมี 5 เสียง คือ เสียงสามัญ เสียงเอก เสียงโท เสียงตรี และเสียงจัตวา

ข้อสังเกตเกี่ยวกับวรรณยุกต์ไทย

1. การจำแนกเสียงวรรณยุกต์ไทยเป็น 5 เสียง หมายถึงเสียงในภาษาไทยกลาง ซึ่งเป็นภาษามาตรฐาน และใช้ในราชการ

2. เสียงวรรณยุกต์ทำให้ภาษาไทยมีคำใช้เป็นจำนวนมาก

3. พยางค์ทุกพยางค์ที่ออกเสียงในภาษาไทยมีเสียงวรรณยุกต์กำกับอยู่ด้วยเสมอ

4. รูปกับเสียงวรรณยุกต์อาจไม่ตรงกัน คือ ถ้าพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำใสไม่เอกจะเป็นเสียงโท เช่น คำ ใสไม่โทจะเป็นเสียงตรี เช่น คำ และอักษรต่ำจึงไม่ใช่ไม่ตรีเลย

2. เรื่องคำ หรือรูปคำ หมายถึง กลุ่มของหน่วยเสียงที่มีความหมาย คำหนึ่งคำอาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ แต่ต้องมีความหมายเสมอ ลักษณะเฉพาะของคำในภาษาไทย มีดังนี้

- คำไทยนำไปใช้ประกอบเป็นประโยคโดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลงรูปคำ เช่น เขามาเมื่อวาน เขากำลังมา เขาจะมาเดี๋ยวนี้ เขามาวันนี้

- คำไทยแท้ส่วนมากเป็นคำพยางค์เดียว หรือเรียกว่า คำโดด คือฟังแล้วเข้าใจง่ายไม่ต้องแปลความเช่น เสื่อ หิว ชอบ นอน พ่อ แม่ นั่ง นก หมา

- คำบางคำทำหน้าที่ได้หลายอย่างและหลายความหมาย เช่น

คนกินข้าว (กิน เป็นกริยา มีความหมาย เคี้ยวกลืน)

เธอพูดได้กินใจ (กิน เป็นวิเศษณ์ มีความหมาย ลึกซึ้ง)

- มีลักษณะนามใช้ อยู่หลังคำบอกจำนวนนับ หรืออยู่หน้าคำบอกจำนวนนับ เช่น นักเรียน 10 คน อยู่นอกห้องเรียน เขาเป็นลูกคนเดียว

- คำไทยที่มีเสียงวรรณยุกต์ต่างกันความหมายจะเปลี่ยนไป เช่น ป่า ป่า ป่า
เสื่อ เสื่อ เสื่อ

- มีการซ้ำคำเพื่อให้ความหมายต่างไปจากเดิม เช่น เรา ๆ ท่าน ๆ รอร้อร้อ วันหวาน

- มีคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำอุทาน เช่น ครึ้น ครึ้น หึ่ง หึ่ง เปรี้ยง เปรี้ยง ้วย โยฮือ ฮือ ฮือ

- มีการเรียงลำดับคำ ถ้าเรียงคำผิดที่ความหมายจะเปลี่ยนไป เช่น ใจน้อย – น้อยใจ
พ่อตา - ตาพ่อ

- มีคำราชาศัพท์ คำสุภาพ คำตลาด คำสแลง คำเฉพาะวงการ เช่น พระราชดำรัส (คำราชาศัพท์) ต้องการ (คำสุภาพ) มึง กู (คำตลาด) บึง จับ ก๊ก (คำสแลง) พฤติกรรม สังเกต (คำเฉพาะวงการ)

- มีคำเสริมแสดงความสุภาพ ขอร้อง หรือบอกความต้องการ เช่น ค่ะ ครับ เอะ นะ ซีน่า

- คำที่มีความหมายกว้าง แคบ ต่างกัน เช่น การทำอาหารให้สุก (ผัด ทอด อบ นึ่ง ต้ม ย่าง บึ่ง) ดอกไม้ มีความหมายกว้าง หมายถึง ส่วนหนึ่งของพรรณไม้ที่ผลิออกจากต้นหรือกิ่ง มีหน้าทำให้เกิดผลและเมล็ดเพื่อสืบพันธุ์ รวมถึงดอกไม้ทุกชนิด

- มีคำที่เสียงกับความหมายสัมพันธ์กัน เช่น คำที่ประสมด้วยสระเอ จะมีความหมายไปในทางไม่ตรง เช่น เก เเก เข เซ เเห เป็

- มีคำพ้องรูปและ พ้องเสียง เช่น
คด ความหมาย งอ ตักข้าวสุกออกจากหม้อ สังกปลูกสร้างมีฐานเป็นมุมฉาก

คช ความหมาย ช้างพลาย

คต ความหมาย ถึงแล้ว ไปแล้ว

3. การสร้างคำไทย ภาษาไทยมีการสร้างคำขึ้นใช้ใหม่ โดยการแปรเสียง การเปลี่ยนเสียง การเปลี่ยนตำแหน่งคำการนำคำภาษาอื่นมาใช้ เพื่อให้มีคำใช้ได้หลากหลายยิ่งขึ้น คำที่เกิดจากการสร้างคำมี คือ

1. คำประสม เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาประสมกัน กลายเป็นคำใหม่มีความหมายสำคัญอยู่ที่คำต้น คำที่ตามมาเป็นส่วนขยาย เช่น ไฟฟ้า พัดลม พิมพ์ดีด บ้านนอก

2. คำซ้ำ คือ คำคำเดียวกันนำมากล่าว 2 ครั้ง มีความหมายเน้นหนักหรือเบากว่าเดิม ใช้ไม่ยมกแทนคำท้าย เช่น แดง ๆ เจียว ๆ เด็ก ๆ เป็น ๆ

3. คำซ้อน (คำคู่) คือ คำที่เกิดจากคำเดียว 2 คำ มีเสียงหรือความหมายใกล้เคียงกัน ซ้อนกันกลายเป็นคำใหม่ มี 2 ประเภท คือ

- ซ้อนเพื่อเสียง เช่น เกะกะ ชุ่มชุ่ม มูมมาม เอะเออะ

- ซ้อนเพื่อความหมาย เช่น เล็กน้อย ใหญ่โต กว้างขวาง แข็งแรง

4. คำกร่อน คือคำประสมที่เสียงคำหน้ากร่อนไป เช่น หมากม่วง เป็น มะม่วง, ดาววัน เป็น ตะวัน, ฉันทัน เป็น ฉะนั้น, อันหนึ่ง เป็น อนึ่ง, สายคือ เป็น สะคือ

5. คำทับศัพท์หรือคำศัพท์บัญญัติ คือการคิดคำศัพท์ใหม่ขึ้นมาใช้ให้มีความหมายตรงกับคำศัพท์ในภาษาเดิม มีวิธีสร้างคำหลายแบบ คือ

- นำภาษาเดิมมาใช้หรือใช้คำทับศัพท์เดิม เช่น กวยจั๊บ ฟุตบอล เทคนิค ก้วยเดี่ยว
- บัญญัติคำขึ้นใหม่ด้วยภาษาไทย เช่น ไฟฟ้า พัดลม ข่าวกรอง
- บัญญัติคำขึ้นใหม่ด้วยภาษาบาลี สันสกฤต เช่น โทรทัศน์ วิทยาลัย ภาษาศาสตร์

6. คำสมาส หรือการสมาสด้วยวิธีสันธิคำ เกิดจากการนำคำบาลี สันสกฤต 2 คำขึ้นไปมา ประสมกัน มีคำขยายอยู่หน้า คำหลักอยู่หลัง แปลความหมายจากหลังมาหน้า เช่น วิทยาลัย ราชบุรี สุขาภิบาล บริหารธุรกิจ

4. เรื่องการใช้ถ้อยคำสำนวน ถ้อยคำ หมายถึงคำพูดที่คนเราใช้สื่อสารกันโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ผู้ฟังรับทราบ ให้เชื่อถือ ให้ปฏิบัติตามหรือคล้อยตาม ช่วยให้สื่อสารกันได้

ถ้อยคำ ที่มีความหมาย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. มีความหมายเฉพาะคำ แบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ

- มีความหมายตามตัว เช่น ทหารยศร้อยตรีจะมีดาวบนพานหนึ่งดวง (ดาว หมายถึง เครื่องหมายยศ)

- ความหมายเชิงอุปมา คือความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบให้คิดไปถึงเรื่องอื่น เช่น ในอดีตอรวรรณเคยเป็นดาวของนักเรียนชั้นปีหนึ่ง (ดาว หมายถึง คนเด่นดัง)

- ความหมายนัยตรง คือความหมายที่ปรากฏอยู่ในพจนานุกรมหรือความหมายตามความจริงที่ปรากฏ เช่น ครูมีหน้าที่สอนหนังสือให้นักเรียน (ครู หมายถึง ผู้มีความรู้)

- ความหมายนัยประหวัด คือความหมายที่ก่อให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ นำให้คิดเกี่ยวโยงถึงสิ่งอื่น ๆ เช่น เขาเป็นเสือผู้หญิง (เสือ หมายถึง นักทำลาย) หรือ หมู่บ้านนี้มีแต่เสือ (เสือ คือโจรผู้ร้าย)

- ความหมายเทียบเคียง ถ้อยคำในภาษาไทยสามารถนำมาเทียบเคียงกันลักษณะต่าง ๆ

2. คำที่มีความหมายเหมือนกัน แต่ใช้แทนกันไม่ได้ เช่น

- ใช้ในภาษาสุภาพ – ใช้ในภาษาไม่สุภาพ เช่น เท้า – ดิน , รับประทาน – กิน, ฉัน ผม - กู

- ใช้ในภาษาผู้ใหญ่ – ใช้ในภาษาเด็ก เช่น เดินช้า ๆ – เดินเตาะเตาะ, กิน - หม่ำ

- ใช้ในภาษาการประพันธ์ ใช้ในภาษาสามัญ เช่น สุริยัน – ดวงอาทิตย์, ราตรี - กลางคืน

- คำที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ดำ – ขาว, สูง – ต่ำ, รวย – จน, ดี – ชั่ว, สวย – ขี้เหร่

- คำที่มีความหมายร่วมกันบางส่วน คือ มีความหมายบางส่วนเหมือนกัน บางส่วนต่างกัน เช่น ตรวจตรา ใช้เมื่อเหตุการณ์เป็นปกติ, ตรวจสอบ ใช้เมื่อสงสัยว่าเกิดความคิดปกติและต้องการหาข้อเท็จจริง ทั้งตรวจตราและตรวจสอบ มีความหมายร่วมกัน คือดูแลให้เรียบร้อย

- คำที่มีความหมายแคบ – กว้าง คำบางคำมีความหมายครอบคลุมความหมายของอีกคำหนึ่งไว้ เช่น ญาติ หมายถึงรวมถึง พ่อ แม่ พี่ ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย หลาน

สำนวน หมายถึงถ้อยคำที่เรียบเรียงเอาไว้แล้ว สลับที่หรือตัดทอนไม่ได้ มีความหมายไม่ตรงตัว เช่น

ขนมผสมน้ำยา หมายถึง พอดีกัน จะว่าข้างไหนดีกว่ากันไม่ได้

จิงก็รา ขำก็แรง หมายถึง ต่างก็จัดจ้านพอ ๆ กัน ต่างไม่ยอมลดละกัน

ชายสามโบสถ์ หมายถึง ผู้ที่บวชแล้วสึกถึง 3 คน ใช้พูดเป็นเชิงตำหนิว่าเป็นคนที่ไม่น่าคบ

บนบานศาลกล่าว หมายถึง ขอร้องให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือ

สำนวน อาจหมายถึง คำพังเพย ภาษิต หรือสุภาษิตก็ได้ จะแยกจากกันให้ได้ขนาดได้ยาก

หนังสือประกอบการค้นคว้า

แก้วกานต์ ภูมิศรีแก้ว. ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) (กรุงเทพฯ :
 ประสานมิตร, 2545), 272.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (กรุงเทพฯ : นานมี
 บุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2546).

ใบงานที่ 1
กลุ่มที่ 1 เรื่องเสียง

จุดประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเสียง (เสียงสระ เสียงพยัญชนะ เสียงวรรณยุกต์)

คำสั่ง จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. เสียงในภาษาไทยมีกี่ชนิด อะไรบ้าง

.....

2. เสียงแท้ เสียงแปร และเสียงดนตรี แทนด้วยเสียงอะไร

.....

3. เสียงสระมีกี่ชนิด และแต่ละชนิดมีอะไรบ้าง

.....

4. พยัญชนะไทยมีกี่รูปกี่เสียง

.....

5. เสียงพยัญชนะใดที่มีพยัญชนะตัวสะกดมากที่สุด

6. รูปพยัญชนะใดบ้างที่ไม่ออกเสียง

.....

7. วรรณยุกต์มีกี่รูปกี่เสียง

.....

8. มีข้อสังเกตเกี่ยวกับวรรณยุกต์ไทยอย่างไรบ้าง

.....

9. รูปกับเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยอาจไม่ตรงกัน นักเรียนเข้าใจว่าอย่างไร และยกตัวอย่าง

.....

.....

ลงชื่อ .....

..... ประธานกลุ่ม

..... สมาชิก

..... สมาชิก

..... สมาชิก

..... เลขานุการกลุ่ม

ใบงานที่ 2

กลุ่มที่ 2 เรื่องคำ

จุดประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องคำ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง

คำสั่ง จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ภาษาคำโดด มีลักษณะอย่างไร

.....

2. การแบ่งคำในภาษาไทยมีกี่ชนิด อะไรบ้าง

.....

3. คำลักษณนาม สำคัญอย่างไร

.....

4. คำไวพจน์ของ “พระจันทร์” มีอะไรบ้าง

5. คำไทยมีลักษณะเฉพาะอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ประธานกลุ่ม

.....สมาชิกกลุ่ม

.....สมาชิกกลุ่ม

.....สมาชิกกลุ่ม

.....สมาชิกกลุ่ม

.....เลขานุการกลุ่ม

ใบงานที่ 3
กลุ่มที่ 3 เรื่องการสร้างคำไทย

จุดประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างคำไทย สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

คำสั่ง จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. เหตุใดจึงมีการสร้างคำ

.....

2. คำที่เกิดจากการสร้างคำมีอะไรบ้าง

.....

.....

3. คำประสมมีลักษณะอย่างไร ยกตัวอย่าง

.....

4. คำประสม คำซ้ำ คำทับศัพท์ คำสมาส มีลักษณะที่เหมือนกันอย่างไร

.....

5. ยกตัวอย่างคำทำหน้าที่ได้หลายอย่างและมีหลายความหมาย มา 3 ตัวอย่าง

.....

.....

6. ยกตัวอย่างคำที่มีความหมายหลักเหมือนกัน แต่ความหมายเฉพาะต่างกัน มา 3 ตัวอย่าง

.....

.....

7. คำที่มีความหมายนัยประหวัด คืออย่างไร และยกตัวอย่าง

.....

.....

ลงชื่อ.....ประธานกลุ่ม

.....สมาชิกกลุ่ม

.....สมาชิกกลุ่ม

.....สมาชิกกลุ่ม

.....สมาชิกกลุ่ม

.....เลขานุการกลุ่ม

ใบงานที่ 4
กลุ่มที่ 4 เรื่องการใช้ถ้อยคำสำนวน

จุดประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเรื่องถ้อยคำสำนวน และสามารถนำไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันได้

คำสั่ง จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ถ้อยคำ หมายความว่าอย่างไร

.....

2. คำที่มีความหมายเฉพาะคำ แบ่งเป็นกี่แบบ อะไรบ้าง

.....

3. คำที่มีความหมายเทียบเคียงกันได้ มีลักษณะอย่างไรบ้าง

.....

4. สำนวน หมายถึงอะไร

.....

5. คำที่มีความหมายกว้าง – แคบ หมายถึงอะไร ยกตัวอย่าง

.....

6. คำที่มีความหมายร่วมกันบางส่วน หมายความว่าอย่างไร ยกตัวอย่าง

.....

.....

7. คำที่มีความหมายเหมือนกัน แต่ใช้แทนกันไม่ได้ เพราะเหตุใด ยกตัวอย่าง

.....

.....

8. สำนวน คำพังเพย และคำกษัตริ์ มีลักษณะคล้ายกันอย่างไร

.....

ลงชื่อ.....ประธานกลุ่ม

.....สมาชิกกลุ่ม

.....สมาชิกกลุ่ม

.....สมาชิกกลุ่ม

.....สมาชิกกลุ่ม

.....เลขานุการกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

รหัสวิชา 2000-1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

สัปดาห์ที่ 12 (คาบที่ 23-24)

สาระสำคัญ สังคมไทยเป็นสังคมที่มีหลายภาษา ภาษาต่าง ๆ หรือภาษาต่างประเทศมีความใกล้ชิดกันและมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ภาษาต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อภาษาไทย สาเหตุการเปลี่ยนแปลงของภาษามีหลายประการ มีความจำเป็นและมีความสำคัญที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้

เนื้อหาสาระ

1. อิทธิพลของภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย
2. สาเหตุการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยเมื่อได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายอิทธิพลของภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทยได้
2. อธิบายสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยเมื่อได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นได้
3. ยกตัวอย่างคำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูและนักเรียนสนทนากันถึงอิทธิพลของภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย และสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยเมื่อได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น
2. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม กลุ่มละ 7-8 คน โดยเลือกประธานและเลขานุการ
3. แต่ละกลุ่มศึกษาจากเอกสารเรื่องภาษาต่างประเทศในภาษาไทย โดยแต่ละกลุ่มจะศึกษาหัวข้อ เช่น ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาเขมร กลุ่มละ 1 หัวข้อ
4. แต่ละกลุ่มบันทึกสาระสำคัญของเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบ
5. ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน และทดสอบการฟังโดยถามเรื่องหรือให้ยกตัวอย่างคำที่ได้นำเสนอไปแล้ว
6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาที่ถูกต้องของแต่ละกลุ่ม และให้นักเรียนซักถาม
7. ครูและประธานกลุ่มประเมินผลการปฏิบัติงานและการนำเสนอ จบบันทึกไว้

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. เอกสารภาษาต่างประเทศในภาษาไทย คือภาษาบาลี สันสกฤต อังกฤษ จีน และเขมร
2. หนังสือพิมพ์และใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. ตรวจสอบงาน
2. สังเกตพฤติกรรมและการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. ฟังการนำเสนอผลงานและการอภิปรายซักถาม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เอกสารประกอบการเรียน เรื่องภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

ภาษาต่างประเทศในภาษาไทยเป็นสิ่งที่มีความเก่าแก่กับการที่มีการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชนและการสัมพันธ์กับต่างประเทศ ปัจจุบันเทคโนโลยีและการสื่อสารเจริญก้าวหน้าทำให้ประชากรทั่วทุกมุมโลกสามารถสื่อสารกันได้สะดวกจึงทำให้มีภาษาต่างประเทศเข้ามาปะปนในภาษาไทยมากยิ่งขึ้น

จากประวัติศาสตร์ไทยมีการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ กล่าวคือ

อินเดีย – ไทยรับศาสนาพุทธสืบทอดมาจากอินเดีย ลังกา ตลอดจนมีพราหมณ์ปุโรหิตเข้ามา ทำให้มีการนำภาษาบาลี – สันสกฤตเข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทยและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย

อังกฤษ – ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ปลายรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 4 อังกฤษได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยทั้งในด้านการค้า การเผยแพร่คริสต์ศาสนาและการศึกษา ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมาชาวไทยนิยมเดินทางไปศึกษาในประเทศทางยุโรปและอเมริกา ปัจจุบันไทยได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นภาษาอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง และภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากล จึงเข้ามาปะปนอยู่ในการใช้ภาษาไทยของคนไทย

จีน – ไทยติดต่อกับชาวจีนมาช้านาน และชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย จนสืบลูกหลานมาจนทุกวันนี้ ทำให้ภาษาจีนเข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทย

เขมร – ดินแดนไทยแต่โบราณก่อนที่อาณาจักรสุโขทัยจะรุ่งเรืองก็ตกอยู่ใต้การปกครองของขอม กษัตริย์กรุงศรีอยุธยาจนถึงรัตนโกสินทร์รับอิทธิพลการปกครองแบบทวารวดีมาจากขอม จึงทำให้ภาษาเขมรเข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทย โดยเฉพาะคำราชาศัพท์

อิทธิพลของภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย

คนไทยได้ดัดแปลงภาษาต่างประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ทับศัพท์ เปลี่ยนเสียงของคำเดิมเสียงของคำ คำที่มาจากภาษาอื่นมีลักษณะแตกต่างกันดังนี้

1. คำที่มาจากภาษาบาลี และสันสกฤต

คนไทยถือว่าคำในภาษาบาลีและสันสกฤตศักดิ์สิทธิ์และมีอำนาจ ไพร่างดงาม เพราะภาษาบาลีเป็นภาษาที่ใช้จารึกข้อความในพระไตรปิฎก ส่วนภาษาสันสกฤตมีใช้ในคัมภีร์พระเวท ซึ่งเป็นบทสวดสวดคูเทพเจ้าของพราหมณ์ มีหลักฐานในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชว่ามีคำบาลีสันสกฤตใช้เป็นจำนวนมาก เช่น ทาน สีส พรรษา กฐิน ศรีอินทราทิตย์ พิณ พิหาร พระพุทธ-รูป คำบาลี สันสกฤตปะปนอยู่ในภาษาไทยมานาน จนทำให้คนไทยรู้สึกว่ภาษาทั้งสองเป็นส่วนหนึ่งของภาษาไทย

การใช้คำบาลี สันสกฤตในภาษาไทยมีข้อสรุปได้ดังนี้

1. ใช้ตั้งชื่อบุคคล สถานที่ เช่น

-ชื่อบุคคล เช่น พระยาศรีสุนทรโวหาร พระยาอนุমানราชชน นายกิตติคุณ นายพิเชษฐ์ นายประเสริฐ นางสาวบุษบา นางสาวนงนุช นางอภัสรา

-ชื่อสถานที่ เช่น วิทยาลัย ราชบุรี พิพิธภัณฑสถาน กระทรวงศึกษาธิการ พระที่นั่ง ชาติมงคลอาสน์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โรงพยาบาลศิริราช หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี

การใช้ภาษาบาลี และสันสกฤตตั้งชื่อบุคคลหรือสถานที่ อยู่ในความนิยมของคนทั่วไป และมีข้อสังเกตว่าจะต้องตั้งชื่อให้แปลก ๆ อ่านยากแต่มีความหมายดีเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของชื่อ

2 ใช้สร้างศัพท์ขึ้นใหม่เพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น มนุษย์ สัตว์ พืช บิดา มารดา เมฆ อากาศ สังเกต กตัญญู เคารพ สงเคราะห์ วินิจฉัย ปกติ พิธีกร ทูจรีด

3. ใช้สร้างศัพท์ใหม่ขึ้นใช้ในทางวิชาการแขนงต่าง ๆ เช่น ศึกษาศาสตร์ คุรุศาสตร์ อักษรศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ศิลปกรรม พฤษศาสตร์ สัลยกรรม วิศวกรรม ชีววิทยา สถาปัตยกรรม พลศึกษา นันทนาการ จริยธรรม รัฐธรรมนูญ สิทธิพิเศษ สัญญาเช่า ธนบัตร อาชีวศึกษา

4. การสร้างศัพท์ใหม่ขึ้นใช้ทางธุรกิจ เช่น โทรสาร โทรคมนาคม อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ องค์การ อัตราซื้อขายแลกเปลี่ยน ผู้บริโภค การโฆษณา บริการสาธารณะ ภาวะเศรษฐกิจ ตกต่ำ เครื่องจักรกล วัตถุดับ ศูนย์กลางการซื้อ วงจรธุรกิจ

2. คำที่มาจากภาษาอังกฤษ

การนำคำอังกฤษเข้ามาใช้ในภาษาไทย มีอยู่หลายวิธีคือ

1. ใช้ตามคำเดิมและออกเสียงตรงกับรูปที่เขียน คือคำเดิมใช้พยัญชนะและสระอะไร ก็ใช้ตามนั้นและออกเสียงตามที่เขียน เช่น อเมริกา กรัม ฟุต โอโซน ลิ้น เหมี่ วัคซีน เบนซิน ไอศกรีม กราฟ กลูโคส เทนนิส เทคนิค โซลา เซลเซียส

2 ใช้ตามคำเดิม แต่ออกเสียงผิดกับรูปที่เขียน คือใช้สระและพยัญชนะตามคำเดิมและออกเสียงตามคำเดิม แต่ไม่ตรงกับรูปที่เขียนในภาษาไทย โดยเขียนเครื่องหมายวรรณยุกต์ประกอบ ด้วย เช่น ก๊อ ก๊าช ก๊ัก เช็ด บรันดี แบตเตอรี่ โจ๊ก ทอฟฟี่ แก๊ซ ซ็อกโกแลต เช็ค เซ็น โน้ต

3. ใช้วิธีการลากเข้าความ คือการแปลงเสียง เปลี่ยนคำให้ผิดไปจากเดิมเพื่อให้เข้าใกล้เสียงเดิมให้มากที่สุด เช่น กาแฟ ฟุตบอล สถิติ โกดัง อังกฤษ สาลี แป้ง กุรุส ปอนด์ เซ็นทรัล ยุโรป แฟลต

4. เติมไม้ทัณฑฆาตที่พยัญชนะตัวสุดท้ายของคำ เพื่อบังคับไม่ให้ออกเสียง เช่น อิงแลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ ไมล์ ออนซ์ คาบอนไดออกไซด์

5. ลดเสียงพยัญชนะโดยใช้ไม้ทัณฑฆาตใส่ลงที่พยัญชนะซึ่งอยู่ในระหว่างคำ เช่น ซอ ลัก คอน เลิร์ ต เปอร์ เซ็น ต์ เคาน์เตอร์ การ์ตูน คริสต์มาส การ์บอน เทอร์โมมิเตอร์

6. ใช้การตัดคำ เกิดจากการกร่อนเสียงเมื่อใช้กันมานาน ๆ เช่น กิ โล เบอร์ เป็น ดิก

7. ใช้ความหมายมาบัญญัติศัพท์ขึ้นใหม่คือบัญญัติศัพท์ที่ใช้กัน โดยทั่วไป เช่น โทรทัศน์ โทรศัพท์ ประยุกต์ พดติกรรม วิชยุ พดลุม ไฟฟ้า และบัญญัติศัพท์ทางวิชาการ เป็นศัพท์ที่ใช้กันใน กลุ่มคนเพียงกลุ่มเดียว เช่น แพทย์ เช่น คำว่า ตริทูต ธนาการเลียด ทหาร เช่น จูโจม จีปนาวุธ ปืน ครก บรรณารักษ์ เช่น บรรณานุกรม ที่กั้นหนังสือ ฉบับวางตลาด

การใช้คำอังกฤษในภาษาไทย ควรประหยัดใช้เฉพาะคำที่เรายังไม่มีคำบัญญัติสำหรับใช้ แทน ไม่ควรใช้พร่ำเพรื่อจะเป็นมลทินแก่ภาษาไทย รวมไปถึงการใช้สำนวนที่ถ่ายแบบมาจาก อังกฤษ ซึ่งขัดกับระเบียบในภาษาไทย ควรงดเว้น เช่น ฉันทฟังเขาพูดแล้วไม่เกิดอินเทอเรสท์เลย หรือนักเรียนคนนี้มีกิฟท์ในการพูด หรือโคลงบทนี้ถูกแบ่งเป็น 4 บาท หรือพระมหากษัตริย์ถูก ต้อนรับโดยประชาชน

3. คำที่มาจากภาษาจีน

ภาษาจีนมีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาไทย คำจีนที่เรานำมาใช้ในภาษาไทย โดยมากเป็น คำนามที่เป็นชื่อของอาหารและเครื่องใช้ที่ใช้เป็นคำนาม คำกริยา หรือคำวิเศษณ์ และใช้ตาม เสียงเดิม จะมีเพี้ยนบ้างก็ไม่มาก พอฟังกันรู้เรื่อง การรับคำที่มาจากภาษาจีนมาใช้ในภาษาไทยมักใช้ ในภาษาที่ไม่เป็นแบบแผน หรือภาษาพูด โดยเกิดจากการแปลคำศัพท์ ใช้คำไทยรวมกับคำจีน มีการเปลี่ยนความหมายของคำ และการทับศัพท์ มีบางส่วนที่อาจเปลี่ยนแปลงเสียงไปบ้าง เพื่อให้ ออกเสียงได้สะดวกขึ้น เช่น ตะหลิว อั้งโล่ ลังถึง แก้อื้อ เล่าเต็ง บุ่งก็ บะหมี่ ซาลาเปา ก้วยเตี่ยว ตั่งฉ่าย ซิว๊ว เต้าทึง ฉาก๊วย คะน่ำ ซิ่นฉ่าย เกาเหลา แป๊ะชะ เต้าหู้ยี้ เต้าส่วน เต้าฮวย พะโล้ แฮ่กิ้น บะฉ่อ เกี้ยว ผักกวางตุ้ง ปวยเล้ง กวยช่าย ปลาจิ้น ปลาหู ลูกเกาลัด กวยจ๊ับ เย็นตาโฟ ซวย เฮง เกี๊

การใช้คำที่มาจากภาษาจีน บางคำมีการเปลี่ยนความหมาย เช่น

เกาเหลา ความหมายเดิม ห่อ สูง ความหมายปัจจุบัน อาหารประเภทหนึ่ง

ก๊วย " ผีเปรต " คนที่เป็นนักเลง อันธพาล คนเลว

เจียม " เป็นหนี้ ค้าง " ประหยัดมาก

ซีซำ " ทุกข์ยาก เสรีา โศก " ซ้ำใจ

เจ้าได้ " เดินไปตามทาง " วิ่งหนี

ก๊ัก " ประเทศ " หมู่คณะ

เซียน " นางฟ้า เทวดา " ผู้ที่เก่ง หรือชำนาญในทางใดทางหนึ่ง

4. คำที่มาจากภาษาเขมร

ภาษาเขมรเข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทย เพราะสมัยก่อนเขมรเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองและมีอำนาจ การนำภาษาเขมรมาใช้มีหลายวิธี เช่น เปลี่ยนเสียงหรือความหมายของคำ เพราะคำเขมรเขียนรูปอย่างหนึ่ง แต่ออกเสียงเป็นอีกอย่างหนึ่ง ไม่ตรงกับรูปที่เขียน บางคำเราเขียนตามเสียงที่เราเปล่งได้ถนัด เป็นเหตุให้รูปคำผิดไปจากคำเดิม ก็เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการแผลงอักษรขึ้นในภาษาไทย หรือสร้างคำใหม่ด้วยการเติมเสียง นิคหิต ไม้กลางคำ หรืออาจใช้ตามรูปที่เขียน เช่น

1. เปลี่ยนเสียงหรือความหมายบ้าง เช่น เป็นคำสามัญ เช่น จาน หมวก เสนียด (หวี) คีรี กบาล(หัว) ก้น (โกนให้เรียบร้อย) ถีบ เตียงสา (ฐั) กระชับ กระวนกระวาย กระจาย ชิด ฉลาด ขลาด ยึด กระจอก เจริญ ชุก สยอง เป็นคำราชาศัพท์ เช่น พระขนอง พระดำรัส พระศก (ผม) ทรงบำเพ็ญ ทรงพระสำราญ ทรงทราบ ประชวร ตรัส บังคม เสวย

2. การสร้างคำ วิธีการสร้างคำของเขมรที่ไทยนำมาใช้คือ เติมเสียง นิคหิต ไม้ตรงกลางคำ เช่น

คำเดิม	เปลี่ยนเป็น	ความหมาย
เกิด	กำเนิด	การเกิด มูลเหตุดั้งเดิม
ตรัส	ดำรัส	คำพูดของเจ้านาย
ทรุด	ชำรุด	เสื่อมจากสภาพเดิมจนบกพร่องเสียหาย
ตรวจ	ดำรวจ	เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบ
เสียง	สำเนียง	เสียง น้ำเสียง
กราบ	กำราบ	ทำให้เข็ดหลาบ
ชาญ	ชำนาญ	เชี่ยวชาญ จัดเจน
แข็ง	กำหน่ง	เข้มแข็ง อวดดี
ชะ	ชำระ	ชะล้างให้สะอาด
จรัส	จำรัส	รุ่งเรือง แจ่มแจ้ง
สราล	สำราญ	สบายใจ เบาใจ เย็นใจ

3. ลงอุปสรรคไว้หน้าคำ เปลี่ยนนิคหิตเป็น บัง บำ บัน เช่น บังเกิด บังคม บังคับ บังอาจ บันได บังเหียน บังอาจ บำรุง บำเพ็ญ บำนาญ บำบัด บำราศ บำราบ บันดาล บันลือ หรืออุปสรรค ผ บางคำไทยเปลี่ยน ผ เป็น ประ เช่น ผสาน เป็น ประสาน ผจญ เป็น ประจญ ผจง เป็น ประจง ผสม เป็น ประสม

4. ใช้ตามรูปที่เขียน เช่น

เขมร	เสียง	ไทย	เสียง
ขจี	ขเจีย	ขจี	ขจี
มาน	เมียน	มาน	มาน
นาง	เนียง	นาง	นาง

5. ใช้ตามเสียงที่พูด เช่น

เขมร	เสียง	ไทย	เสียง
ขนง	ขนอง	ขนอง	ขนอง
ถนน	ถนนอม	ถนนอม	ถนนอม
ขจก	ขจอก	ขจอก	ขจอก

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยเมื่อได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น

แม้ว่าภาษาไทยจะได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ แต่เมื่อนำมาใช้ในสังคมไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงภาษาเหล่านั้น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตและสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพราะมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาทั้งในชีวิตประจำวัน และในงานอาชีพ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิจัยศิลปกรรมศาสตร์

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยเมื่อได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศมีดังนี้

1. การปรับเปลี่ยนของผู้ใช้ภาษา เป็นธรรมชาติของทุกภาษา ที่การใช้ภาษาต้องมีการออกเสียง เพื่อให้ตนเองสามารถออกเสียงได้ง่ายที่สุด จึงต้องเปลี่ยนแปลงภาษาที่นำมา โดยใช้วิธีการดัดแปลงเสียง เช่น ภาษาที่ไม่มีเสียงวรรณยุกต์ ก็เพิ่มเสียงวรรณยุกต์ เสียงใดที่ออกเสียงได้ยาก ก็จะเปลี่ยนให้ง่ายขึ้น หรือเปลี่ยนให้เสียงเพราะขึ้น เช่น

คำเดิม	เปลี่ยนเป็น
มังคุดตา	มังคุด
มลิน	ลิน
บวนโต	ปิ่นโต
Check	เช็ค
Ice-cream	ไอศกรีม

2. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่มีอิทธิพลมาในด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ ปัจจุบันคนไทยนำภาษาอังกฤษมาใช้ด้วยวิธีการทับศัพท์ เพราะแม้จะมีการบัญญัติศัพท์ขึ้นมาใช้ แต่ก็ไม่ได้รับความนิยม เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ประชาพิจารณ์ ม็อบ

3. ธรรมชาติของภาษา ทุกภาษาในโลกนี้ย่อมมีการเปลี่ยนแปลง ภาษาไทยในศิลาจารึกสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเมื่อ 700 กว่าปี จึงต่างจากภาษาไทยปัจจุบันเป็นอย่างมาก เช่น คำว่า กู เป็นสรรพนามแทนตัวเอง ซึ่งเดิมไม่ใช่คำหยาบ แต่ปัจจุบันเป็นคำไม่สุภาพ หรือคำบางคำออกเสียงต่างจากสมัยก่อน เช่น ลางครั้ง เป็น บางครั้ง ลางที เป็น บางที หรือคำบางคำมีความหมายต่างไปจากเดิม เช่น ตำสอน ความหมายเดิมคือ ปะปนกัน แต่ปัจจุบัน ตำสอน มีความหมายไปในทางไม่ดี หรือถ้อยคำสำนวนที่แตกต่างจากถ้อยคำสำนวนเดิม เช่น หางว่าวบัญญัติ ปัจจุบัน ใช้ บัญชีหางว่าว ล้มตายหายจาก ปัจจุบัน ใช้ ล้มหายตายจาก จุดได้โดนตอ ปัจจุบันใช้ จุดได้ตำตอ

ภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ และภาษาเขมร มีอิทธิพลต่อภาษาไทยโดยได้รับอิทธิพลผ่านทางศาสนา การติดต่อสัมพันธ์ทางการค้าขาย การสงคราม การถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม การอพยพย้ายถิ่นของกลุ่มชน คนไทยนำมาใช้ในภาษาไทยโดยดัดแปลงหลายวิธี เช่น การทับศัพท์ เปลี่ยนเสียงของคำ ตัดคำ เปลี่ยนแปลงรูปคำ ปัจจุบันภาษาต่างประเทศเกิดการผสมผสานกลมกลืนในภาษาไทย จนกระทั่งแยกไม่ออกว่าเป็นคำในภาษาไทยหรือภาษาอื่น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นถือเป็นธรรมชาติของภาษา และเป็นเครื่องแสดงว่าภาษาไทยจะคงอยู่ในสังคมไทยต่อไป

บทวิทยานิพนธ์ โดย ทวีศักดิ์ มร สงวนลิขสิทธิ์

ใบงาน
อิทธิพลของภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย

จุดประสงค์ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย
คำสั่ง ให้แต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าภาษาบาลี สันสกฤต จีน อังกฤษ และเขมร จากเอกสาร และ
หนังสือพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แล้วเขียนลงในใบงาน

หาคำภาษาต่าง ๆ เขียนลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

ภาษา.....	ความหมาย
1.	.....
2.	.....
3.	.....
4.	.....
5.	.....
6.	.....
7.	.....
8.	.....
9.	.....
10.	.....
11.	.....
12.	.....
13.	.....

ลงชื่อ.....ประธานกลุ่ม
.....สมาชิก
.....สมาชิก
.....สมาชิก
.....สมาชิก
.....สมาชิก
.....สมาชิก
.....สมาชิก
.....เลขานุกรกลุ่ม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

รหัสวิชา 2000 – 1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย การใช้พจนานุกรม

สัปดาห์ที่ 13 (คาบที่ 25 – 26)

สาระสำคัญ พจนานุกรมเป็นหนังสือที่รวบรวมคำที่มีใช้ในภาษา โดยจัดเรียงลำดับตามตัวอักษร บอกการออกเสียงอ่าน นิยามความหมาย ให้ความรู้เรื่องอักขรวิธี และบอกประวัติของคำเท่าที่จำเป็น การทราบถึงวิธีการใช้พจนานุกรมจะทำให้สามารถเรียนรู้ภาษาได้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และเป็นพื้นฐานของการศึกษาหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ ต่อไป นักเรียนควรเรียนรู้เพื่อสามารถใช้พจนานุกรมให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุด

เนื้อหาสาระ

1. ประโยชน์ของพจนานุกรม
2. การเรียงลำดับคำในพจนานุกรม
3. พจนานุกรม – แหล่งความรู้
4. วิธีการใช้พจนานุกรม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายประโยชน์ของพจนานุกรมได้
2. อธิบายการเรียงลำดับคำในพจนานุกรมได้
3. สามารถใช้พจนานุกรมในการค้นคว้าคำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 4 กลุ่ม เลือกประธาน และเลขานุการกลุ่ม
2. ให้นักเรียนรับใบงาน และเอกสารประกอบการเรียนหัวข้อต่อไปนี้
  - กลุ่ม 1 ประโยชน์ของพจนานุกรม
  - กลุ่ม 2 การเรียงลำดับคำในพจนานุกรม
  - กลุ่ม 3 พจนานุกรม – แหล่งความรู้
  - กลุ่ม 4 วิธีการใช้พจนานุกรม
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มจัดบันทึก และให้ตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาสาระ
5. ครูติชม การนำเสนอ เพื่อนำไปปรับปรุงในโอกาสต่อไป
6. สังเกตและประเมินพฤติกรรมในขณะทำงาน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ใบงานเรื่องการใช้พจนานุกรม
2. เอกสารประกอบความรู้เรื่องการใช้พจนานุกรม
3. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

การวัดและการประเมินผล

1. ตรวจใบงาน
2. สังเกตการทำงานกลุ่ม
3. ฟังการนำเสนอผลงาน และการซักถาม การตอบ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เอกสารประกอบการเรียน เรื่องการใช้พจนานุกรม

ความหมายของพจนานุกรม

พจนานุกรม หมายถึง หนังสือสำหรับค้นความหมายของคำที่เรียงตามลำดับตัวอักษร บอกวิธีอ่าน เขียน และประวัติของคำที่ถูกต้อง พจนานุกรมเป็นหนังสืออ้างอิงที่สำคัญและจำเป็น โดยเฉพาะพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งทางราชการให้ใช้เป็นแบบฉบับของการเขียนหนังสือไทยในทางราชการและโรงเรียน

ประโยชน์ของพจนานุกรม

1. ด้านการใช้ภาษา จะบอกความหมาย การออกเสียงคำ ตัวสะกดการันต์ และลักษณะการใช้คำไว้อย่างถูกต้องชัดเจน

2. ด้านการศึกษาโครงสร้างของภาษา จะบอกส่วนประกอบของคำ การสร้างคำ ชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ ประวัติของคำ ว่ามาจากภาษาอะไร ทำให้ทราบถึงการยืมคำ และการเปลี่ยนแปลงของภาษา

3. ด้านการศึกษาวรรณคดี จะมีการอธิบายความหมาย และที่มาของคำว่ามีมาจากวรรณคดีเรื่องใด

จะเห็นได้ว่าพจนานุกรมมีประโยชน์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนนักศึกษา จึงควรศึกษาวิธีการใช้พจนานุกรมให้เข้าใจเพื่อนำไปใช้ได้ถูกต้อง และการใช้พจนานุกรมให้ได้ผลดีนั้น ควรเริ่มจากการค้นหาของพจนานุกรมให้ละเอียดก่อน เพราะคำนำจะเป็นส่วนที่บอกวิธีการใช้พจนานุกรม และให้ความรู้เรื่องภาษาไว้ด้วย และการฝึกใช้พจนานุกรมให้ชำนาญจะทำให้สามารถใช้พจนานุกรมเป็นแหล่งความรู้ได้

ส่วนประกอบของพจนานุกรม

1. คำนำ จะบอกถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพจนานุกรมที่ควรทราบ
2. คำชี้แจงหลักการจัดคำ และวิธีใช้พจนานุกรม ได้แก่ การเรียงลำดับคำและวิธีเก็บคำอักษรวิธี เครื่องหมายวรรคตอน การบอกคำอ่าน การบอกความหมาย ประวัติของคำ
3. บัญชีอักษรย่อ และคำย่อที่ใช้ในพจนานุกรมเล่มนั้น ๆ
4. หนังสืออ้างอิง
5. ภาพประกอบ

การเรียงลำดับคำในพจนานุกรม

การเรียงลำดับคำในพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน เรียงตามลำดับรูปอักษร ไม่ได้เรียงตามลำดับเสียง ทั้งพยัญชนะและสระดังนี้

3. บอกประวัติของคำ พจนานุกรมเป็นแหล่งความรู้ที่ทำให้ทราบประวัติของคำคือทำให้ทราบที่มาของคำ โดยจะบอกไว้ท้ายคำนั้น ๆ จะเขียนเป็นอักษรย่ออยู่ในวงเล็บ อักษรย่อใช้บอกที่มาของคำคือ

อักษรย่อ	ที่มาของคำ
ข.	เขมร
จ.	จีน
ป.	ปาลี (บาลี)
ส.	สันสกฤต
อ.	อังกฤษ

เมื่อไม่แน่ใจว่าคำนั้นมาจากภาษาอะไร จะบอกไว้ในวงเล็บว่าเทียบกับภาษาอะไร เช่น คำปิ่น น. เรือเดินทะเลขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง (เทียบมลายู หรือฮินดูสตานีว่า capel)

พจนานุกรมจึงเป็นแหล่งความรู้ที่ให้นักเรียนได้รับความรู้หลายอย่าง ได้แก่ การบอกคำอ่าน การบอกชนิดของคำ และการบอกประวัติของคำ นักเรียนควรฝึกใช้พจนานุกรมให้ชำนาญ เพื่อนำไปอ้างอิงได้อย่างมีหลักฐานเป็นที่ยอมรับในสังคม

วิธีการใช้พจนานุกรม

การใช้พจนานุกรมต้องศึกษาตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. อ่านคำนำอย่างละเอียด เพื่อให้เข้าใจลักษณะและวิธีการใช้พจนานุกรมเล่มนั้น
2. อ่านคำชี้แจงหลักการจัดทำ และวิธีการใช้อย่างละเอียดทุกหัวข้อ เช่น

- การเรียงลำดับคำและวิธีเก็บคำ เริ่มจากการเรียงลำดับสระและพยัญชนะ จะเรียงตามลำดับตัวอักษร สระจะลำดับตามรูปสระ ไม่ลำดับตามเสียง

- การเรียงลำดับคำ จะลำดับตามพยัญชนะก่อน แล้วจึงลำดับรูปสระ คำที่ไม่มีรูปสระประสมอยู่ จะอยู่หน้า เช่น กก จะมาก่อน กะ ส่วนวรรณยุกต์จะจัดลำดับต่อเมื่อมีตัวสะกดการันต์เหมือนกัน และไม่มีคำมาต่อท้าย เช่น ปา ป่า ป้า ป๊า สำหรับคำที่มี ไม้ไต่คู้ จะจัดลำดับไว้ก่อนวรรณยุกต์ เช่น เต็ง เต่ง เต้ง

- อักษรวิธี หรือสะกดการันต์จะใช้หลักตัวสะกดที่มีตัวอักษรซ้ำ อักษรซ้อน การประวิสรรชนีย์ การใช้ไม้ไต่คู้ อักษรควบ อักษรนำ และการเขียนแบบอักษรวิธีโบราณ

- เครื่องหมายวรรคตอน เช่น เครื่องหมายจุลภาค (,) อัฒภาค (;) ใช้ค้นบทนิยามและค้นตัวอักษรย่อ เพื่อบอกที่มาของคำ โดยเฉพาะคำที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต เช่น เขม- , เขมา บอกที่มาว่า (ป.; ส. เขม) เครื่องหมายยัติภังค์ (-) ใช้วางแทนส่วนหน้าของคำ เช่น คำว่า –กระจี้ ใช้คู่กับคำว่า กระจู้ เป็น กระจู้กระจี้ หรือใช้วางไว้หลังคำบาลี สันสกฤต เพื่อแสดงว่ามีคำอื่นมาสมาส

หรือสนธิได้ เช่น จาตุร- หรือใช้แทนคำอ่านของพยางค์ ที่ไม่มีปัญหาในการอ่าน เช่น กระจวด [-หวัด] หรือใช้เขียนระหว่างพยางค์แต่ละพยางค์ เพื่อบอกคำอ่านของคำที่อาจอ่านเป็นอย่างอื่นได้ เช่น เพลา [เพ-ลา] เครื่องหมายมหัพภาค (.) ใช้เมื่อจบบทนิยาม เช่น กระจเข้า น. ภาชนะสานมีหู เป็นวงโค้งขึ้นไปสำหรับหิ้ว.

- การบอกคำอ่าน จะพิมพ์ไว้ด้วยตัวอักษรขนาดเล็กลงในเครื่องหมายวงเล็บใหญ่ [ ] เช่น คัดนางค์ [คัดคะนาง]

การบอกความหมาย มีดังนี้

- การนิยามคำที่มีความหมายหลายนัย จะเรียงบทนิยามที่มีความหมายเด่นหรือบทนิยามที่ใช้อยู่ก่อนเสมอ

- คำที่มีความหมายหลาย ๆ สิ่งรวมกัน จะแยกบทนิยามของพืชและสัตว์ออกจากนิยามอื่น โดยจะยกคำนั้นเป็นคำตั้งต่างหาก เช่น คำว่า ครั่ง

- การเก็บลูกคำของคำที่เป็นพืชและสัตว์ จะเก็บลูกคำของพืชและสัตว์ที่อยู่ในวงศ์เดียวกันกับแม่คำ เช่น กระจโดน มีลูกคำ คือ กระจโดนดิน

- ประวัติของคำ บอกที่มาของคำไว้ท้ายคำนั้น ๆ โดยเขียนไว้ในวงเล็บเล็ก ( ) หลังคำนิยาม โดยใช้อักษรย่อบอกที่มาของคำ ดังนี้ จ. = เขมร จ. = จีน ป. = บาลี ส. = สันสกฤต อ. = อังกฤษ เช่น เผล็จ (ข. ผลุจ) มาจากภาษาเขมรว่า ผลุจ

3. บัญชีอักษรย่อ อักษรย่อในวงเล็บบอกลักษณะคำที่ใช้เฉพาะแห่ง จะพิมพ์ด้วยอักษรตัวเล็กไว้ในวงเล็บเล็ก ( ) เช่น

(กฎ) คือ คำที่ใช้ในกฎหมาย

(กลอน) คือ คำที่ใช้ในบทกลอน

(ถิ่น) คือ คำที่ใช้ในภาษาถิ่น

(ราชา) คือ คำที่ใช้เป็นราชาศัพท์

อักษรย่อหน้าบทนิยาม บอกชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ เช่น ก. = กริยา น. = นาม ส. = สรรพนาม สัน. = สันธาน อ. = อุทาน

4. หนังสืออ้างอิง จะบอกว่าคำนั้น ๆ มาจากหนังสือวรรณคดีเรื่องใด ๆ เช่น สมุทรโฆษคำฉันท์ อิเหนา

5. ภาพประกอบ จะช่วยย่อคำอธิบายความหมายของคำให้เข้าใจได้รวดเร็วชัดเจนยิ่งขึ้น การหมั่นฝึกฝนการใช้พจนานุกรมตามขั้นตอน จะทำให้เกิดความชำนาญในการค้นความหมายของคำได้อย่างดี และทำให้เกิดความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ใบงานที่ 2

การค้นหาความหมายของคำจากพจนานุกรม

จุดประสงค์ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการใช้พจนานุกรม สามารถใช้เป็นแหล่งความรู้ได้
คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันความหมายของคำศัพท์ต่อไปนี้จากพจนานุกรม จดบันทึก
 แล้วนำมาอภิปราย

1. กระได .....
2. นานек.....
3. บันทึง.....
4. ไป.....
5. พิษฐาน.....
6. โรเร.....
7. วาณิชย์.....
8. สัทธบัตร.....
9. ห้างหุ้นส่วน.....
10. องคมนตรี.....

ลงชื่อ.....ประธานกลุ่ม
 .....สมาชิก
 .....สมาชิก
 .....สมาชิก
 .....สมาชิก
 .....เลขานุการกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

รหัสวิชา 2000-1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย การฝึกทักษะการฟังและการดู

สัปดาห์ที่ 14-15 (คาบที่ 27-30)

สาระสำคัญ การฟังและการดูเป็นทักษะการรับสารทั้งวจนภาษา และอวจนภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุดมักจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ปัจจุบันทักษะการฟังและการดูมีความสำคัญมาก เพราะความเจริญ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สื่อสารมวลชนและกิจกรรมต่าง ๆ มีมากขึ้น นอกจากนี้ การฟังและการดูเป็นพื้นฐานของการพัฒนาในด้านอื่น ๆ อีกด้วย ดังนั้นผู้ฟังผู้ดูควรมีความรู้ความเข้าใจ สามารถเลือกฟังและดูเฉพาะเรื่องที่มีประโยชน์ มีหลักเกณฑ์และมารยาทในการเลือกฟังและดูสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมมากที่สุด

เนื้อหาสาระ

1. ความหมายของการฟังและการดู
2. ความสำคัญของการฟังและการดู
3. จุดมุ่งหมายของการฟังและการดู
4. ประเภทของการฟังและการดู
5. วิธีการฝึกทักษะในการฟังและการดู
6. หลักเกณฑ์ในการฟังและดูสื่อต่าง ๆ
7. มารยาทในการฟังและดูสื่อต่าง ๆ
8. การสรุปความจากการฟังและการดู

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของการฟังและการดูได้
2. อธิบายความสำคัญและมารยาทของการฟังและการดูได้
3. บอกจุดมุ่งหมายและหลักเกณฑ์ในการฟังและการดูได้
4. อธิบายประเภทและวิธีการฝึกทักษะของการฟังและการดูได้
5. สามารถสรุปความจากการฟังและการดูได้

กิจกรรมการเรียนการสอน (คาบที่ 27-28)

1. ครูและนักเรียนอภิปรายถึงความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องการฟัง และการดูสื่อ
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 6 กลุ่ม กลุ่มละ 6-7 คน เลือกประธานกลุ่ม และเลขานุการกลุ่ม
3. ให้นักเรียนศึกษาเอกสารการเรียนรู้หัวข้อต่อไปนี้

กลุ่ม 1 ความหมายและความสำคัญของการฟังและการดู

กลุ่ม 2 ประเภทของการฟังและการดู

กลุ่ม 3 วิธีการฝึกทักษะในการฟังและการดู

กลุ่ม 4 หลักเกณฑ์ในการฟังและดูสื่อ

กลุ่ม 5 จุดมุ่งหมายในการฟังและการดู

กลุ่ม 6 มารยาทในการฟังและดูสื่อ

4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญของเนื้อหา และอภิปรายซักถาม

5. นักเรียนรับใบงานที่ 1 คือการฟังข่าว

6. ครูนำวีดิทัศน์การอ่านข่าวเปิดให้นักเรียนฟังและดู แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปและนำเสนอโดยการอภิปราย

7. ครูสังเกตการทำงานกลุ่มและการอภิปราย

8. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปใจความสำคัญของข่าว และจดบันทึกไว้

9. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการบ้านใบงานที่ 2 คือการฟังและดูโฆษณา

(คาบที่ 29-30)

10. ครูทบทวนการฟังและการดู และอภิปรายการฟังและดูโฆษณา

11. ครูเปิดแถบบันทึกเสียง หรืออ่านให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับบทความหรือบทกวี หรือสารที่ให้ความรู้ให้นักเรียนฟัง

12. นักเรียนรับใบงานที่ 3 การสรุปความจากการฟัง

13. นักเรียนกลุ่มเดิมจับใจความสำคัญจากเรื่องที่ฟัง และบอกว่าเป็นการฟังสารชนิดใด มีใจความสำคัญอย่างไรบ้าง ให้ข้อคิดอะไรแก่ผู้อ่าน เขียนลงในใบงาน

14. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับการเรื่องที่ฟัง

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ใบงานที่ 1-3

2. วีดิทัศน์ข่าวและแถบบันทึกเสียงบทความหรือบทกวีหรือสารที่ให้ความรู้

3. เอกสารเรื่องการฟังและการดู

4. สารที่จะให้นักเรียนฟัง (ถ้าใช้การอ่าน)

การวัดและประเมินผล

1. ตรวจใบงาน

2. สังเกตการทำงานกลุ่ม และการอภิปราย ซักถาม

3. สังเกตและประเมินพฤติกรรม โดยครูกับนักเรียน

เอกสารประกอบการเรียน เรื่องการฝึกทักษะการฟังและการดู

ความหมายของการฟังและการดู

การฟัง หมายถึง กระบวนการรับรู้สารโดยผ่านสื่อคือเสียง ผู้รับสารได้ยินเสียงแล้วเกิดการรับรู้ ตีความ เข้าใจสาร แล้วเกิดปฏิกิริยาตอบสนอง

การฟังต่างจากการได้ยิน การได้ยินเป็นกระบวนการขั้นต้นของกระบวนการฟัง การได้ยินเป็นเพียงการรับรู้ว่ามีเสียงที่ได้อินคืออะไร ไม่เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง

การดู หมายถึง กระบวนการรับรู้สารโดยผ่านสื่อคือภาพหรือตัวอักษร ผู้รับสารเกิดการรับรู้ ตีความ เข้าใจสาร แล้วเกิดปฏิกิริยาตอบสนอง

การฟังและการดูเกิดขึ้นพร้อมกัน ดังคำกล่าว “ตาหูฟัง”

การฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กระบวนการรับรู้สารที่เกิดจากการฟังและการดูโดยผ่านสื่อ ได้แก่ เสียง ภาพหรือตัวอักษร ผู้รับสารเกิดการรับรู้ ตีความสาร เข้าใจสาร และเกิดปฏิกิริยาตอบสนองด้วยการใช้ปัญญาและเหตุผลที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีและมีคุณค่าทั้งต่อตนเองและสังคม

การฟังและการดูเป็นทักษะการรับสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุดและมีความสำคัญมาก เพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ผู้ฟังที่มีความรู้ในสิ่งที่ฟังและดูอย่างมีสติปัญญาพิจารณาอย่างมีเหตุผล ทั้งด้านดีและไม่ดี สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับสารที่ได้ฟังและดูได้ สามารถเลือกใช้ประโยชน์ของสารที่ได้ฟังหรือดู จึงควรมีหลักในการพิจารณาดังนี้

1. ควรมีความรู้ถูกต้องตามข้อเท็จจริงและน่าเชื่อถือ โดยพิจารณาจากเนื้อหา มีสาระสมบูรณ์ คุณวุฒิและประสบการณ์ของผู้ส่งสาร
2. มีความเข้าใจในกลวิธีนำเสนอของสารประเภทต่างๆ
3. เลือกใช้สำนวนภาษาที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้ฟังหรือดู
4. ควรเสนอความคิดเห็นของผู้วิจารณ์อย่างจริงใจและเป็นกลาง

จุดมุ่งหมายของการฟังและการดู

การฟังและการดูมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. **ฟังและดูเพื่อให้เกิดความรู้ความคิด** การฟังเป็นพื้นฐานของการหาความรู้ช่วยทำให้เกิดความจำและเข้าใจเรื่องราวที่ฟัง ทำให้ผู้ฟังมีความรู้กว้างขวางและเกิดสติปัญญา เช่น การฟังคำบรรยายในรายวิชาต่าง ๆ การฟังปาฐกถา การฟังสุนทรพจน์ ซึ่งผู้ฟังผู้ดูต้องใช้ความคิดตาม

2. **ฟังและดูเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน** เป็นการฟังและดูที่ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ ความตึงเครียด เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เช่น การฟังและดูละคร การฟังเพลง การฟังนิทาน ฟังบทร้อยกรอง ฟังการได้วาทิ การดูทอล์คโชว์ การฟังและดูตลก หรือรายการบันเทิงต่าง ๆ

3. **ฟังและดูเพื่อติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน** เป็นการฟังการดูที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการสื่อสารโต้ตอบกัน ทำให้ผู้ฟังได้รับความรู้ทางด้านภาษา เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และถ้อยคำสำนวน ทำให้ได้พัฒนาทักษะการพูดด้วย เพราะการสนทนาโต้ตอบในการพูดคุยโทรศัพท์ต้องอาศัยการฟังเพื่อสื่อสารโต้กลับไปให้ถูกต้องเหมาะสม หรือการฟังการอภิปรายต้องมีการซักถาม ผู้ฟังได้พัฒนาทักษะการพูด ความกล้าพูด ความเชื่อมั่นในการพูด ในขณะเดียวกันทำให้เกิดความรู้แก่ผู้ฟังผู้ดู คือนำความรู้ไปใช้ประโยชน์แก่ตนเองและสังคมโดยส่วนรวมได้

4. **ฟังและดูเพื่อหาสาระและคติชีวิต** เป็นการฟังที่มุ่งยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ผู้ฟังและดูจะเกิดปัญญา มีแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ทำให้สังคมประเทศชาติเจริญก้าวหน้า เพราะนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง พัฒนาตนเองในทางสร้างสรรค์ เช่น การฟังเทศน์ การชมการแสดง หรือสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่สังคมส่วนรวม หรือมีกิจกรรมสำคัญของประเทศที่บุคคลทั้งชาติจะต้องร่วมมือ เช่น ฟังประกาศเชิญชวนและขอความร่วมมือจากประชาชน ทำให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ เกิดความผาสุก ก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างคนในชาติ

ประเภทของสารที่ฟังและดู

ในชีวิตประจำวันมนุษย์รับสารประเภทต่าง ๆ จำแนกประเภทของสารได้ 3 ประเภท ได้แก่ สารที่ให้ความรู้ สารที่โน้มน้าวใจ และสารที่สร้างความจรรโลงใจ สารทั้ง 3 ประเภท มีลักษณะแตกต่างกันดังนี้

1. **สารที่ให้ความรู้** จะเป็นการฟังและดูข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ การฟังและดูเรื่องทางวิชาการ การฟังและดูเรื่องเกี่ยวกับสาขาวิชาชีพที่ตนสนใจ การฟังและดูจะเก็บสาระสำคัญของเรื่อง ใช้ความคิด ทำความเข้าใจเรื่อง และจับใจความสำคัญของเรื่องให้ได้ แยกข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และความรู้สึกที่อยู่ในเรื่อง ตั้งใจมีสมาธิติดตามเรื่องให้ตลอด จดบันทึกเพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เมื่อจะวิเคราะห์สารประเภทที่ให้ความรู้ จะถามดังนี้

- แยกประเด็นที่ฟังว่าอะไรเป็นข้อเท็จจริง อะไรเป็นข้อคิดเห็น ผู้พูดมีทัศนคติต่อเรื่องที่พูดอย่างไร สารที่ฟังน่าเชื่อถือหรือไม่

- พิจารณากลวิธีในการพูดว่าเป็นอย่างไร

- พิจารณาการใช้ภาษาว่าเหมาะสมหรือไม่ มีการใช้ถ้อยคำ สำนวนโวหารอย่างไร

- สารนั้นให้ความรู้อะไรแก่ผู้ฟัง

2. สารที่โน้มน้าวใจ เป็นสารที่ต้องใช้วิจารณ์มากที่สุด ตั้งสติและวางตัวให้เป็นกลาง พิจารณาอย่างถี่ถ้วนเพื่อประโยชน์ที่ดีของตนเอง เช่น การฟังและดูโฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ โฆษณาสินค้า หรือโฆษณาหาเสียง การได้วาที การอภิปราย การวิเคราะห์สารโน้มน้าวใจ มีหลักดังนี้

- ผู้พูดมีจุดมุ่งหมายใดในการโน้มน้าวใจ ได้แก่ เพื่อให้กระทำ ให้เลิกกระทำ หรือให้กระทำต่อไป

- สารที่ผู้พูดนำเสนอสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ฟังได้หรือไม่ หรือเป็นไปในทางดีหรือไม่ อย่างไร

- รับสารแล้วบอกได้ว่าสารนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ เพียงใด

- บอกได้ว่าสารนั้นมีประโยชน์ต่อผู้ฟังอย่างไร

- ผู้พูดใช้ภาษาที่มีลักษณะเร้าอารมณ์หรือกระตุ้นความรู้สึกของผู้ฟังอย่างไร

- ผู้พูดใช้วิธีการใดชักจูงผู้ฟังให้เชื่อถือสารนั้น

3. สารที่สร้างความจรรโลงใจ เป็นสารที่ฟังด้วยจิตใจที่สบายไม่เกรงเครียด ทำให้เกิดความเพลิดเพลินใจ เพิ่มความสุข คลายความทุกข์ และให้แง่คิดคติเตือนใจแก่ผู้รับสาร ฟังแล้วจินตนาการให้ตรงกับลักษณะของสาร เช่น เพลง นิทาน บทกวี การดูการ์ตูนหรือภาพยนตร์ การฟังเทศน์ การฟังและดูเรื่องที่ทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต การวิเคราะห์สารมีหลักปฏิบัติดังนี้

1. สารนั้นให้แง่คิดด้านใด อย่างไร

2. สารนั้นให้เหตุผลประกอบอย่างเหมาะสมหรือไม่

3. ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับรูปแบบ เนื้อหา และผู้รับสารหรือไม่ อย่างไร

หลักการฟังการดูที่ดี

ผู้ที่จะเป็นผู้ฟังผู้ดูที่ดี ต้องมีหลักการฟังการดูดังนี้

1. ต้องมีสมาธิ คือการมีจิตใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ฟัง ไม่คิดเรื่องอื่นขณะฟัง ผู้ที่มีสมาธิในการฟังที่ดีจะสามารถจับใจความของเรื่องได้ เข้าใจเรื่องได้ชัดเจน จับประเด็นสำคัญของเรื่องที่ฟังได้

2. สนใจต่อสิ่งที่ฟังที่ดู จะทำให้ติดตามเรื่อง และเข้าใจเรื่องได้ดี การฟังและอ่านเรื่องต่าง ๆ ให้มาก จะช่วยสร้างพื้นฐานความสนใจต่อการฟังการดู มีความกระตือรือร้นที่จะฟัง ทำให้การฟังการดูมีประสิทธิภาพ

3. มีจุดมุ่งหมายในการฟังการดู การตั้งจุดมุ่งหมายทำให้การฟังการดูมีประสิทธิภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับหัวข้อเรื่อง เนื้อเรื่องที่ฟังหรือดู วิธีการพูด เช่น เพื่อแสวงหาความรู้ เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ฟังการอธิบายของครู ฟังข่าวสาร ฟังคำแนะนำ ฟังเพื่อหาความรู้ต้องฟังให้เข้าใจ จับใจความ

และข้อคิดจากเรื่องที่ฟังได้ ต้องจดบันทึกข้อความสำคัญที่ฟัง ต้องให้ครบองค์ 4 ของการแสวงหาความรู้ คือ สุ จิ ปุ ลิ คือ สุต ได้แก่ การฟัง จิตตะ ได้แก่ การคิดตามไป ปุจฉา ได้แก่ การถามเมื่อมีข้อสงสัย ลิขิต คือ จดบันทึกเพื่อกันลืม ถ้านักเรียนคนใดทำได้ครบองค์ 4 ทั้งฟัง คิด ถาม และจด จะทำให้เป็นนักปราชญ์ได้ เพราะ สุ จิ ปุ ลิ เป็นหัวใจของการเป็นนักปราชญ์ หรือเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินและความซาบซึ้ง จะเป็นการฟังหรือดูเรื่องที่สนุกสนาน เช่น นิทาน เพลง ละคร ทีวีได้เท่าที่ ต้องฟังหรือดูให้เหมาะสมและมีวิจารณ์ญาณ หรือเพื่อให้ได้ข้อคิด และคิดแก่ชีวิต เช่น ปาฐกถาธรรม การอภิปราย บางหัวข้อทำให้ผู้ฟังได้ข้อคิดเป็นคติในการดำเนินชีวิต เช่น จะใช้ธรรมะช่วยพัฒนาการเรียนของนักเรียนได้อย่างไร

4. มีความสามารถในการจับใจความ จับประเด็นสำคัญของเรื่องได้ สรุปเป็นความคิดออกมาทำให้ทราบแนวความคิดของผู้พูด จึงต้องฝึกทักษะการจับใจความ ซึ่งเป็นเครื่องมือของการเรียน ทำให้การเรียนดีขึ้น

5. มีความพร้อมในการฟังหรือดู ความพร้อม ได้แก่ ความพร้อมทางกาย คือการรับรู้ทางเสียงดี ไม่หูตึง สุขภาพร่างกายดี ไม่ปวดศีรษะ เป็นไข้หรือหวัด ทางจิต คือความตั้งใจ สนใจ ในการฟัง ไม่เครียด ไม่หวาดวิตก กังวลหรือมีความทุกข์ร้อน รวมทั้งบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมในการฟัง ไม่มีเสียงรบกวน ไม่มีกลิ่นรบกวน อากาศไม่ร้อนอบอ้าว การถ่ายเท

6. ไม่มีความลำเอียงต่อผู้พูดและต่อเรื่องที่ฟังหรือดู ผู้ฟังจะต้องไม่มีอคติหรือความลำเอียง ฟังด้วยความเป็นธรรม จะทำให้การพิจารณาความคิดเห็นมีความเที่ยงตรง และพิจารณาด้วยความละเอียดถี่ถ้วน

7. จดบันทึกสิ่งที่ฟังและดู ขณะฟังหรือดูต้องมีความตั้งใจ จำเนื้อหาสาระมาจดบันทึกไว้เพื่อกันลืม และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

การบันทึกสรุปความสิ่งที่ได้ฟัง

สิ่งที่ควรบันทึก เพื่อสรุปความสิ่งที่ได้ฟังดังนี้

1. แหล่งที่มาของเรื่อง เช่น เรื่องอะไร ใครเป็นผู้พูด พูดเมื่อไร ที่ไหน
2. สาระสำคัญของเรื่อง เรื่องนั้น แต่ละตอน
3. ถ้าจะมีข้อคิดเห็นหรือข้อสังเกตเพิ่มเติม ต้องแยกออกให้เห็นว่า ส่วนใดเป็นสิ่งที่สรุปความจากการฟัง ส่วนใดเป็นข้อสังเกตหรือข้อคิดเห็นของผู้บันทึก

หนังสือประกอบการค้นคว้า

ศักดิ์ศิริ มีสมสืบ. ก็พอใจอยากจะรักให้นักหนา. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรว,2541).

สุภัค มหาวรากร. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอมพันธ์,2546).

ใบงานที่ 1

การฟังและดูข่าว

จุดประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และฟังเรื่องต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

คำสั่ง ให้นักเรียนทุกกลุ่มฟังข่าวจากวีดิทัศน์ แล้วสรุปสาระสำคัญลงในใบงาน

ข่าวเรื่อง.....

สาระสำคัญของข่าว.....

.....

.....

.....

ประเภทของข่าว.....

ความชัดเจนของข่าว.....

.....

.....

ความน่าเชื่อถือ.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ประธานกลุ่ม

.....สมาชิก

.....สมาชิก

.....สมาชิก

.....สมาชิก

.....สมาชิก

.....สมาชิก

.....เลขานุการกลุ่ม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ใบงานที่ 2

การฟังและดูโฆษณา

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนใช้วิจารณญาณในการฟังและดูสื่อโฆษณา และนำไปใช้ในชีวิตได้
คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มฟังและดูสื่อเกี่ยวกับการโฆษณาทางโทรทัศน์ และสรุปสาระสำคัญ

การโฆษณา.....

ประเภทของสินค้า.....

.....

จุดมุ่งหมายของการโฆษณา.....

.....

ความสำคัญและความน่าเชื่อถือ.....

.....

.....

ความคิดสร้างสรรค์.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ..... ประธานกลุ่ม

..... สมาชิก

..... สมาชิก

..... สมาชิก

..... สมาชิก

..... สมาชิก

..... สมาชิก

..... เลขานุการกลุ่ม

ใบงานที่ 3

การบันทึกการฟัง

จุดประสงค์ เพื่อฝึกทักษะการฟัง และสรุปความจากการฟัง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
คำสั่ง ฟังเรื่องจากแถบบันทึกเสียงเกี่ยวกับบทความ หรือบทกวี หรือสารคดี แล้วบันทึกในใบงาน

เรื่อง.....

ฟังเมื่อ.....ประเภท.....

สรุปความจากการฟังได้ว่า.....

.....

.....

.....

.....

ข้อคิดที่ได้.....

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

.....

การนำไปใช้.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ประธานกลุ่ม

.....สมาชิก

.....สมาชิก

.....สมาชิก

.....สมาชิก

.....สมาชิก

.....เลขานุการกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

รหัสวิชา 2000-1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย การฝึกทักษะการพูด (พูดแสดงความคิดเห็น)

สัปดาห์ที่ 16-17 (คาบที่ 31-34)

สาระสำคัญ การพูดมีความสำคัญอย่างยิ่งในงานอาชีพ การพูดที่ดีและสร้างสรรค์ย่อมทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน และการพูดในงานอาชีพหลายประเภท ผู้ที่เตรียมออกไปประกอบอาชีพในหน่วยงาน หรือองค์กร ในสังคมจำเป็นต้องรับทราบข่าวสาร และต้องมีการแสดงความคิดเห็นเมื่อฟัง ดู หรืออ่านเรื่องราวจึงควรมีความรู้เกี่ยวกับการพูด การแสดงความคิดเห็นอย่างมีหลักเกณฑ์ ต้องเรียนรู้และฝึกฝน เพื่อให้เกิดความสามารถในการพูด เป็นแนวทางในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ

เนื้อหาสาระ

1. ความหมายของการพูด
2. ความสำคัญของการพูด
3. ลักษณะการพูดที่มีประสิทธิภาพ
4. มารยาทในการพูด
5. การพูดแสดงความคิดเห็น
6. โครงสร้างของการแสดงความคิดเห็น
7. ประเภทของความคิดเห็น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายและความสำคัญของการพูดได้
2. อธิบายลักษณะการพูดที่มีประสิทธิภาพได้
3. อธิบายมารยาทในการพูดและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
4. บอกโครงสร้างและประเภทของการแสดงความคิดเห็นได้
5. นำความรู้เรื่องการพูดแสดงความคิดเห็นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

กิจกรรมการเรียนรู้ (คาบที่ 31-32)

1. นักเรียนคู่วิเคราะห์การพูดหาเสียงของนักการเมือง หรือรายการทอล์กโชว์
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงความสำคัญของการพูดหาเสียงในแง่โน้มน้าวใจ
3. ครูสรุปความสำคัญของการพูดหาเสียงในแง่โน้มน้าวใจ

4. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน โดยเลือกประธาน และเลขานุการกลุ่ม ศึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้จากเอกสารประกอบการเรียน และสรุป คือ

- 1.1. ความหมายของการพูด

- 2.2 ความสำคัญของการพูด
- 2.3 ลักษณะของการพูดที่มีประสิทธิภาพ
- 2.4 มารยาทในการพูด
- 2.5 ตัวอย่างการพูดแสดงความคิดเห็น
- 2.6 โครงสร้างของการแสดงความคิดเห็น
- 2.7 ประเภทของความคิดเห็น

5. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการพูดแสดงความคิดเห็นศึกษาเรื่องการแสดงความคิดเห็น ดูตัวอย่าง การใช้เหตุผลว่ามีการแสดงเหตุผลแบบใดบ้าง

6. นักเรียนกลุ่มที่ศึกษาถึงโครงสร้างของการแสดงความคิดเห็น ว่ามีโครงสร้างอย่างไร
7. นักเรียนกลุ่มที่ศึกษาประเภทของความคิดเห็น ทำความเข้าใจ อภิปรายในกลุ่ม
8. แต่ละกลุ่มบันทึกสาระสำคัญที่ได้และส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
9. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาสาระสำคัญอีกครั้ง นักเรียนจดบันทึกในขณะที่

ปฏิบัติงานกลุ่ม ครูและประธานกลุ่มสังเกตพฤติกรรมการทำงาน บันทึกไว้

10. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกความคิดเห็นแต่ละประเภทจากบทความ บทกวี หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือวารสารมาใส่ในใบงาน เป็นการบ้าน (คาบที่ 33-34)

11. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน อาจใช้สื่อประกอบ เช่น แผนภูมิ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ที่ใช้เลือกนำมาเป็นตัวอย่าง

12. ครูแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบ ชี้แนะข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไข
13. ให้นักเรียนอภิปรายซักถาม และร่วมกันสรุปความรู้เรื่องการแสดงความคิดเห็น

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการเรียน
2. ใบงาน
3. หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร
4. วิดิทัศน์การพูดหาเสียง

การวัดผลและประเมินผล

1. ตรวจใบงาน และประเมินการนำเสนอของนักเรียน
2. สังเกตการทำงานเป็นรายบุคคล และการเข้าร่วมงานกลุ่ม
3. สังเกตพฤติกรรมในการทำงานมีความสามัคคี มีความรับผิดชอบ เชื่อมั่นในตนเอง

เอกสารประกอบการเรียน

เรื่องการพูดและการพูดแสดงความคิดเห็น

การพูดเป็นศาสตร์ชนิดหนึ่ง มีหลักและวิธีการพูดให้มีประสิทธิภาพ มนุษย์มีทักษะในการพูดไม่เท่ากัน แต่ทุกคนสามารถพัฒนาการพูดของตนเองได้ โดยการฝึกทักษะการพูดเสมอ ศึกษาศิลปะในการพูด จะประสบความสำเร็จในอาชีพ เช่น อาชีพครู เซลล์แมน นักธุรกิจ นายความ

ความหมายและความสำคัญของการพูด

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของการพูดไว้ว่า หมายถึงการเปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ การพูดจึงเป็นวิธีการส่งสารจากผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสารด้วยเสียง

คำว่า “พูด” ตรงกับคำสันสกฤตว่า “ภาษา” หรือ “ภาษา” ฉะนั้นการพูด คือภาษาที่แท้จริง การพูด หมายถึงการสื่อความหมายของมนุษย์โดยใช้เสียง และกิริยาท่าทางเป็นเครื่องถ่ายทอดความรู้ ความคิด และความรู้สึกจากผู้พูด ไปสู่ผู้ฟัง

วาทการ เป็นคำศัพท์คำหนึ่ง ซึ่งทางวิชาการนิยมใช้แทน การพูด หมายถึง กิจพูดหรือ กิจเกี่ยวกับถ้อยคำ

ในการสื่อสาร การพูด หมายถึง การใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง รวมทั้งกิริยาอาการถ่ายทอดความรู้ ความคิด และความรู้สึกของผู้พูดให้ผู้ฟังได้รับรู้และเกิดการตอบสนอง

นักการศึกษาให้ความหมายของการพูดสรุปได้ดังนี้

การพูด คือ การแสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกโดยใช้ภาษาและเสียงสื่อความหมาย การพูด เป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีอานุภาพมากที่สุดในโลก

การพูด เป็นสัญลักษณ์แห่งความเข้าใจระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

การพูด หมายถึง กระบวนการส่งสารอันประกอบไปด้วยความรู้ ความคิด ความรู้สึก ด้วยวาจา และเป็นการพูดที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน อันจะทำให้ชีวิตดำรงอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข

การพูด คือการใช้ภาษา ถ้อยคำ และภาษาภายในการสื่อสารให้ผู้ฟังรับรู้และเข้าใจเรื่องราว ความต้องการ ความคิดเห็น และอารมณ์ของผู้พูด

การพูดเป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกและความต้องการของผู้พูดไปสู่ผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังรับรู้และเข้าใจในความหมายที่ผู้พูดต้องการ โดยมีเสียงและถ้อยคำเป็นสื่อ

การพูดแสดงความคิดเห็น เป็นการพูดเชิงวิชาการ ที่ผู้พูดต้องการเสนอความคิด หรือ ทรศนะที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเป็นการแลกเปลี่ยนกัน สำหรับนักวิชาการ ความคิดเห็น

ย่อมประกอบไปด้วยเหตุผลที่น่าเชื่อถือ ความคิดเห็นที่ดีที่สุดต้องเป็นความคิดที่สร้างสรรค์งาน ที่ผู้รับฟังนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน

การแสดงความคิดเห็น หมายถึงการแสดงออกซึ่งความคิดที่ประกอบด้วยเหตุผลที่ถูกต้องเหมาะสมด้วยวิธีพูดหรือเขียนให้เข้ากับสถานการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ

ความสำคัญของการพูด

ในชีวิตประจำวันการพูดเป็นทักษะที่คนใช้ในการส่งสารมากกว่าการเขียน ผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้คือผู้ที่มีความสามารถในการพูด การพูดดีเป็นคุณสมบัติเด่นที่จะสร้างศรัทธา ความเลื่อมใสให้เกิดแก่ผู้ฟัง ในทางพระพุทธศาสนายกองค์การพูดดีว่า วิจิตรสุจริต หรือมธุรสวาจา เพราะเป็นการพูดในทางสร้างสรรค์ เป็นการพูดของคนฉลาด สามารถให้เกิดประโยชน์แก่ผู้พูดและผู้ฟัง การพูดก่อให้เกิดคุณอนันต์ แต่อาจก่อให้เกิดโทษมหันต์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้พูดเป็นสำคัญ คือถ้าผู้พูดรู้จักเลือกสรรถ้อยคำ รู้จักกาลเทศะ มีจิตวิทยาในการพูด คำพูดจะสามารถผูกใจ ผูกมิตรกับผู้ฟังได้ แต่หากผู้พูดถืออารมณ์หรือความต้องการของตนฝ่ายเดียวผลของการพูดทำให้ผู้อื่นเสียใจเสียหาย กลายเป็นการก่อศัตรูมากกว่าการสร้างมิตร การพูดมีความสำคัญต่อสัมพันธภาพระหว่างกัน โบราณท่านมักสั่งสอน เตือนสติอนุชนรุ่นหลังไว้มากมาย เช่น

มหาวิทาลัยคือศิลปการ สงวนลิขสิทธิ์

- คำพูดเป็นเครื่องสะท้อนสติปัญญา

ก้านบัวบอกกลิ่นดิน

ชลธาร

มารยาทต่อสันดาน

ชาติเชื้อ

โถดฉลาดเพราะคำขาน

ควรรทราบ

หย่อมหญ้าเหี่ยวแห้งเร็ว

บอกร้ายแสดงดิน

(โคลง โลกนิติ)

ดูตระกูลกิริยาอาภัพ

ดูทิศจับเอาที่ผลต้นพฤกษา

ดูฉลาดเล่าก็เห็นที่เจรจา

ดูคงคาที่ฟังหมายสายอุบล

(อิศรญาณสุภายิต)

- ประโยชน์ของการพูดดี

ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์

มีคนรักกรสดีขอร่อยจิต

แม้พูดชั่วตัวตายทำลายมิตร

จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจา

(นิราศภูเขาทอง – สุนทรภู่)

อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก

แต่ลมปากหวานหูไม่รู้หาย

(สุนทรภู่)

เป็นมนุษย์สุดนิยมเพียงลมปาก   จะได้ยากโหยหิวเพราะชีวหา
 แม้พูดดีมีคนเขาเมตตา   จะพูดจางพิเคราะห์ให้เหมาะสม
 (พระอภัยมณี – สุนทรภู่)

เปล่งวาจาจนยังประโยชน์ให้สำเร็จ (พุทธศาสนสุภาษิต)

- ประโยชน์ของการพูดถูกกาลเทศะ – คิดก่อนพูด

ควรกล่าวแต่วาจาที่ไม่ยังตนให้เดือดร้อน (พุทธศาสนสุภาษิต)

จะพูดจาปราศรัยกับใครนั้น   อย่าตะคั่นตะคอกให้เคืองหู
 ไม่ควรพูดอ้ออิงขึ้นมึงกู   คนจะหลู่ถวนลามไม่ขามใจ
 (สุภาษิตสอนหญิง – สุนทรภู่)

แม้จะเรียนวิชาเชิงค้าขาย   อย่าปากร้ายพูดจาอหังสา
 จะซึ่งง่ายขายดีมีกำไร   ด้วยเขาไม่เคืองจิตระอิระอา
 (สุภาษิตสอนหญิง – สุนทรภู่)

พูดใดพูดที่รู้   จริงจัง
 พูดเพราะได้ตรึงตรอง   รอบคอบ
 พูดเพิ่มโนห้วง   ประโยชน์
 พูดถูกใครก็ชอบ   คิดค้ำผัดเอง
 (คฤตสมิต)

ปากเป็นเอก เลขเป็นโท โบราณว่า   หนังสือตรี มีปัญญา ไม่เสียหลาย
 ถึงรู้มาก ไม่มีปาก ลำบากตาย   มีอุบาย พูดไม่เป็น เห็นป่วยการ

(สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า – วิชาวพระสมุทร)

- คำคม ตำนวน สุภาษิต ที่กล่าวถึงความสำคัญของการพูด เช่น

“พูดดีเป็นศรีแก่ตัว”   “การมเป็นต่อ รูปหล่อเป็นรอง”
 “พูดดีเป็นเงินเป็นทอง”   “จะพลิกพลั่วชีวหาเป็นอาวุธ”
 “สาธิตกาถ์นทอง”

ลักษณะของการพูดที่มีประสิทธิภาพ

การพูดที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การพูดที่ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ของผู้พูด ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

1. ผู้พูดมีความรู้ในเรื่องที่จะพูดเป็นอย่างดี คนที่มีความรู้ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง คำพูดมีน้ำหนัก ผู้ฟังเชื่อถือ

2. มีจุดประสงค์ในการพูดที่แน่นอน คือผู้พูดรู้ว่าตนเองกำลังพูดเรื่องอะไร เพื่อความบันเทิงหรือเพื่อความรู้ หรือสั่งสอน หรือแนะนำ ดักเตือน
3. รู้จักวิเคราะห์ผู้ฟัง คือรู้ว่าตนเองกำลังพูดอยู่กับใคร ผู้ฟังมีปฏิกิริยาและความรู้สึกใด จะได้เลือกเนื้อหาสาระ ถ้อยคำ สำนวน โวหาร ทักษะที่เหมาะสมกับผู้ฟัง
4. รู้กาลเทศะในการพูด คือผู้พูดต้องรู้ว่าจะพูดในโอกาสใด เช่น ประชุมสัมมนา เพื่อจะได้เตรียมเรื่องและเวลาให้เหมาะสม
5. รวบรวมเนื้อหาได้ตรงกับความรู้ที่จะพูด เหมาะกับผู้ฟังและโอกาส เนื้อหาได้แก่ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ตัวอย่างต่าง ๆ
6. ออกเสียงอักขระถูกต้องชัดเจน เช่น ตัวควบกล้ำ ร หรือ ล และเสียงดังพอควร มีจังหวะในการพูดนุ่มนวลน่าฟัง
7. มีบุคลิกที่ดี ย่อมทำให้เกิดความเชื่อถือ มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ท่าทางเป็นกันเอง แต่งกายสุภาพ เรียบร้อย สะอาดตา ชวนมอง
8. สร้างบรรยากาศในการพูดให้เป็นกันเอง มีความจริงใจ มีอัธยาศัยไมตรีจิตดี ดำรงกิริยาวาจาในการสนทนา

มารยาทในการพูด

มารยาทในการพูดที่ทุกคนควรคำนึงถึงคือ

1. ใช้ถ้อยคำที่สุภาพเหมาะสมและถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล
2. ไม่พูดเรื่องของตนเองมากเกินไป ฟังคนอื่นพูดด้วยความสนใจ ไม่พูดแทรกในขณะที่คนอื่นยังพูดไม่จบ
3. พูดให้ตรงประเด็น
4. ไม่พูดนินทาว่าร้ายผู้อื่น
5. เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น ไม่พูดข่มแสดงอำนาจเหนือผู้อื่น
6. เรื่องที่พูดควรเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของทั้งสองฝ่าย
7. ควบคุมอารมณ์ในขณะที่สนทนา หลีกเลี่ยงถ้อยคำที่รุนแรง หรือเรื่องที่สร้างความสะเทือนใจแก่ผู้อื่น
8. หน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใสในขณะที่สนทนา ไม่แสดงกิริยาเบื่อหน่าย
9. ใช้น้ำเสียงดังพอสมควร ไม่หยาบกระด้าง หรือเบาจนเกินไป
10. ขณะพูดควรสบตาคู่สนทนา ฟังผู้อื่นพูดด้วยความตั้งใจ
11. พูดในที่สาธารณะคำนึงถึงเครื่องแต่งกายที่สุภาพ เหมาะสมกับโอกาสการพูด
12. พูดต่อหน้าประชุมชน ควรแสดงความเคารพผู้ฟังด้วยการไหว้หรือก้มศีรษะคำนับ

13. คำนึงถึงเวลาในการพูด ไม่เกินเวลาหรือนานเกินไป

โครงสร้างของการแสดงความคิดเห็น หรือองค์ประกอบของการแสดงเหตุผล

การใช้เหตุผล หรือการแสดงความคิดเห็น มีส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ

1. **ปัญหา หรือที่มา** คือเรื่องราวต่าง ๆ ที่ชี้ให้เห็นความจำเป็นที่ต้องแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจ พร้อมทั้งจะรับฟังความคิดเห็น

2. **ข้อสนับสนุน** คือข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ หลักการ ความคิดและมติที่ใช้อ้างอิง เพื่อสนับสนุนความคิด ให้เป็นเหตุผลสนับสนุนข้อสรุปของคุณ

3. **ข้อสรุป หรือข้อยุติ** คือส่วนสำคัญที่สุดของการแสดงความคิดเห็น ข้อสรุปอาจเป็นข้อเสนอแนะ ข้อวินิจฉัย ข้อเสนอพื้นฐาน นำมาเสนอเพื่อให้ผู้อื่นพิจารณา เพื่อนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิบัติตาม

ตัวอย่างโครงสร้างหรือองค์ประกอบ

ตัวอย่าง

วัยรุ่นต้องการความเข้าใจจากผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จึงควรใช้เวลาพูดคุยรับฟังเรื่องราวของ

วัยรุ่นบ้าง

เหตุผล

วัยรุ่นต้องการความเข้าใจจากผู้ใหญ่

ข้อสรุป

ผู้ใหญ่จึงควรใช้เวลาพูดคุยรับฟังเรื่องราวของวัยรุ่นบ้าง

ประเภทของความคิดเห็น

ความคิดเห็นที่นิยมแสดงกันมีอยู่ 3 ประเภท คือ

1. **ความคิดเห็นเชิงข้อเท็จจริง** เป็นความคิดเห็นที่มนุษย์มีต่อเรื่องที่เกิดขึ้น แต่ยังคงอยู่ในระหว่างการหาข้อสรุปว่าอะไรคือความถูกต้อง การแสดงความคิดเห็น จึงเป็นเพียงการสันนิษฐานตามเหตุผลที่ยกมาสนับสนุน ความน่าเชื่อถือจะอยู่ที่เหตุผลที่ผู้พูดยกมาสนับสนุนว่ามีน้ำหนักเพียงใด

2. **ความคิดเห็นเชิงคุณค่า** เป็นความคิดเห็นที่มนุษย์ใช้ประเมินสิ่งต่าง ๆ ทั้งรูปธรรมนามธรรม เช่น วัตถุ บุคคล กิจกรรม โครงการ วิธีการ นโยบาย ความคิดเห็น ว่ามีข้อดี ข้อด้อย เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษ เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม โดยประเมินกับตัวของมันเอง หรือเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น

3. **ความคิดเห็นเชิงนโยบาย** เป็นการแสดงความคิดเห็นเชิงแนะนำว่า ควรทำอะไร ด้วยวิธีใด หรือควรแก้ไขปรับปรุงไปในทิศทางใด นโยบายมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึง

ระดับชาติ การแสดงความคิดเห็นเชิงนโยบายจะเสนอขึ้นตอน ระบุเป้าหมาย ผลประโยชน์ แนวทางการแก้ไขเมื่อมีอุปสรรค และวิธีดำเนินการอย่างชัดเจน

ตัวอย่างการพูดแสดงความคิดเห็นหรือการพูดแสดงเหตุผล

การใช้เหตุผลประกอบความคิดเห็น จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ ขจัดข้อขัดแย้งต่าง ๆ ได้ดี
ความหมายของเหตุผล

เหตุผล หมายถึงความคิดที่ประมวลข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ ข้อวินิจฉัย และข้อยุติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้ด้วยกัน ทำหน้าที่รองรับข้อสรุป ที่ผ่านการไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล จะเป็นข้อสรุปที่มีความหนักแน่น น่าเชื่อถือ

ตัวอย่าง ให้สังเกตว่าข้อความที่เป็นตัวหนา คือเหตุผล ส่วนที่เหลือเป็นข้อสรุป

1. แผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นหลายระลอกในภาคกลางของประเทศทำให้ประชาชนพากันตื่นกลัวมาก เพราะแผ่นดินไหวไม่ค่อยจะเกิดขึ้นบ่อยนักในภูมิภาคนี้

- เป็นการแสดงเหตุผลแบบ ตั้งข้อสังเกต

2. นับวันการทำมาหากินของประชาชนก็คงจะขยายออกไปกว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะมีการค้นพบแหล่งทรัพยากรใหม่ ๆ มีการขยายงานภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการก่อสร้าง

- เป็นการแสดงเหตุผลแบบ คาดคะเน

3. โดยธรรมชาติ เด็กทุกคนต้องการได้รับความอบอุ่นจากอ้อมอกของมารดาตั้งแต่คลอดออกมาและได้สัมผัสกับบรรยากาศภายนอกเป็นครั้งแรก ความต้องการนี้คงมีติดตัวเด็กอยู่ตลอดไปในลักษณะต่าง ๆ กัน ท่านที่อ่านพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องรามเกียรติ์ คงจำได้ว่าก่อนที่อินทรีจะออกศึกเป็นครั้งสุดท้าย ยักษ์ตนนี้ได้เข้าไปลานางมณฑลผู้เป็นมารดาและขอค้ำน้ำนมจากถันของมารดาในครั้งนั้นด้วย กวีคงจะชี้ให้เห็นว่า ความอบอุ่นจากอ้อมอกของแม่มีความหมายแก่บุตรเพียงใด แม้เจริญเติบโตและแกร่งกล้าสามารถถึงเพียงนั้นแล้วก็ตาม ดังนั้นมารดาทั้งหลายโปรดให้ความอบอุ่นแก่บุตรของท่านด้วยเถิด นับตั้งแต่วาระแรกที่เขาได้เกิดมาในโลกนี้ ด้วยการให้ค้ำนมจากอกของท่าน แทนที่จะให้ค้ำนมแต่นมโคหรือนมชนิดอื่น

- เป็นการแสดงเหตุผลแบบ ใช้คำวิงวอน

4. ธรรมะย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม พุทธศาสนิกชนนี้ท่านทั้งหลายคงได้ยินได้ฟังกันมากแล้ว ก็เมื่อสิ่งที่ท่านทำอยู่นี้เป็นธรรมะ หรือเป็นหน้าที่ที่พึงกระทำอยู่แล้ว ท่านไม่ต้องหวาดวิตกต่อภัยคุกคามใด ๆ ทั้งสิ้น ธรรมะจะรักษาท่าน โดยแน่แท้

- เป็นการแสดงเหตุผลแบบ ให้ความมั่นใจ

5. ใคร ๆ ที่เคยขึ้นไปถึงยอดภูกระดึงมาแล้ว ต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ธรรมชาติบนยอดภูกระดึงนั้นงดงามตรึงใจยิ่งนัก ความเหน็ดเหนื่อยจากการเดินทางจะหายไปหมดสิ้นเมื่อได้ขึ้น

ไปถึงยอดภูกระดึง เราจึงตัดสินใจว่า ปกติอากาศร้อนนี้น่าจะไปเที่ยวภูกระดึงกันคงจะไม่ผิดหวัง
เป็นแน่

- เป็นการแสดงเหตุผลแบบ ตัดสินใจ

6. รู้มากยกนาน

- เป็นการแสดงเหตุผลแบบ ให้ข้อเตือนใจ

หนังสือประกอบการค้นคว้า

เซวง เดชะโกศบะ. เพื่อน. (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537).

สุปราณี ดาราฉาย และคณะ. ภาษาไทย 3. พิมพ์ครั้งที่ 4.(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542).

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ใบงาน

เรื่ององค์ประกอบของการแสดงเหตุผล

จุดประสงค์ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการแสดงเหตุผลแบบต่าง ๆ เมื่ออ่านเรื่องใด หรือเห็นข้อความใด สามารถตอบได้

คำสั่ง เลือกข้อความจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เขียนข้อความที่เป็นเหตุผล และบอกว่าเป็นการแสดงเหตุผลแบบใด และบอกว่ามีมาจากหนังสือฉบับใด

1.....

.....
 .....
 .....

เป็นการแสดงเหตุผลแบบ.....

2.....

.....
 .....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
 เป็นการแสดงเหตุผลแบบ.....

3.....

.....
 .....

เป็นการแสดงเหตุผลแบบ.....

ลงชื่อ..... ประธานกลุ่ม

ลงชื่อ..... สมาชิก

ลงชื่อ..... สมาชิก

ลงชื่อ..... สมาชิก

ลงชื่อ..... สมาชิก

ลงชื่อ..... เลขานุการ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

รหัสวิชา 2000-1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย การศึกษาวรรณคดีเรื่องนิราศพระบาท

สัปดาห์ที่ 18-19 (คาบที่ 35-38)

สาระสำคัญ   วรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย เพราะวรรณคดีเป็นกระจกเงาสท้อนความเป็นไทยให้เข้าใจกันมากขึ้น นิราศพระบาทเป็นวรรณคดีที่เสริมสร้างความรู้และศิลปวัฒนธรรมของชาติ เป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตในอดีต ที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำประพันธ์ประเภทนิราศได้งดงาม สละสลวย นับได้ว่าเป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

เนื้อหาสาระ

1. ความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทย
2. ความงามของเสียงในภาษาไทย
3. ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมที่ได้จากนิราศพระบาท

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถอ่านวรรณคดีที่เสริมสร้างความรู้และศิลปวัฒนธรรมของชาติได้
2. อธิบายลักษณะและความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทยได้
3. อธิบายความงามของเสียง ความหมายในภาษาไทยได้
4. สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตในเรื่องอารมณ์ความรู้สึกและงานอาชีพได้

กิจกรรมการเรียนรู้ (คาบที่ 35-36)

1. นักเรียนศึกษาความรู้เกี่ยวกับวรรณคดี จากเอกสารตามหัวข้อคือ ความหมายของวรรณคดี ลักษณะทั่วไปของวรรณคดีไทย ความงามของเสียงในภาษาไทย
2. ครูและนักเรียนช่วยกันอภิปรายถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดีไทย และลักษณะวรรณคดีนิราศเรื่องนิราศพระบาท จากเอกสารเรื่องนิราศพระบาท ของสุนทรภู่
3. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม
4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาเอกสารเรื่องนิราศพระบาทในหัวข้อต่อไปนี้
  - คุณค่าของนิราศพระบาทในด้านวรรณศิลป์ และด้านสังคม
  - เลือกคำกลอนที่ไพเราะ เป็นคติ ว่าไพเราะอย่างไร เป็นคติอย่างไร และการนำไปใช้
  - สรุปสาระที่ได้จากเรื่องนิราศพระบาท

(คาบที่ 37-38)

5. นักเรียนออกมารายงานผลการประเมินคุณค่าของวรรณคดีในด้านวรรณศิลป์และด้านสังคม

6. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเรื่องนิราศพระบาท และบันทึกไว้

7. ครูแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบ ซึ่งแจ้งข้อบกพร่องเพื่อแก้ไขปรับปรุงสื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการเรียนวรรณคดี และนิราศพระบาท

2. ใบงานการทำงานกลุ่ม

3. ภาพพระพุทธรูป จังหวัดสระบุรี

4. หนังสือวรรณคดีนิราศ 9 เรื่องของสุนทรภู่

5. หนังสือพิมพ์ลงบทความงานประจำปีพระพุทธรูป

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานกลุ่ม

2. ประเมินการนำเสนอผลงาน

3. ฟังการสรุป การถาม การตอบ

4. ตรวจใบงาน

เอกสารประกอบการเรียน

ความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทย

วรรณคดีเป็นศัพท์บัญญัติ ใช้แปลคำว่า Literature ปรากฏครั้งแรกในพระราชกฤษฎีกา วรรณคดีสโมสร เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2457 มาตราที่ 7 กำหนดไว้ว่าหนังสือที่เป็นวรรณคดี มีอยู่ 5 ชนิด ดังนี้

1. กวีนิพนธ์ คือเรื่องที่กวีเป็นผู้แต่งขึ้น เช่น ลิลิตพระลอ
2. บทละครไทยที่เป็นบทละครรำ แต่งเป็นกลอนและมีกำหนดหน้าพาทย์ เช่น รามเกียรติ์
3. นิทาน ซึ่งในสมัยนั้นใช้แทนความหมายของคำว่า Fiction ซึ่งหมายถึงเรื่องที่แต่งขึ้น ไม่ใช่เรื่องจริง เช่น ผู้ชนะสิบทิศ ของยาขอบ แต่ปัจจุบัน Fiction หมายถึงนวนิยายและเรื่องสั้น
4. ละครปัจจุบัน คือละครไทยที่เอาแบบอย่างมาจากยุโรป ตัวละครแต่งตัวตามชีวิตจริง มีฉากที่เหมือนกับชีวิตจริง
5. อธิบาย บางที่เป็นเรื่องบทความต่าง ๆ เช่น บทความในหนังสือพิมพ์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 อธิบายความหมายของคำว่า วรรณคดี ไว้ว่า หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี มีลักษณะเด่นอยู่ 3 ประการ คือ ใช้ถ้อยคำภาษาดี ศิลปะการแต่งดี และเนื้อหาสาระดี บางตำราอาจกล่าวว่า วรรณคดีมีลักษณะพิเศษ 2 ประการคือ

1. ดีทางด้านวรรณศิลป์ คือถ้อยคำภาษาและศิลปะการแต่ง
2. ดีทางด้านเนื้อหาสาระ คือเนื้อเรื่องและแนวคิด

นักวิชาการได้อธิบายความหมายของวรรณคดีไทยไว้แตกต่างกัน เช่น

วรรณคดี แปลว่าหนังสือที่แต่งดี มีลักษณะของวรรณศิลป์ที่ดี ได้แก่ แต่งดี มีอารมณ์ สะเทือนใจ มีประโยชน์ต่อผู้อ่าน และให้ความเพลิดเพลิน

สรุปได้ว่า วรรณคดี หมายถึงสิ่งที่เขียนขึ้นอย่างมีศิลปะการแต่งจนได้รับการยกย่องว่า แต่งอย่างมีวรรณศิลป์ สร้างอารมณ์และจินตนาการ หรือทำให้ตระหนักในคุณค่าของชีวิตและ ธรรมชาติ ตลอดจนความเข้าใจจิตใจและพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น ลิลิตพระลอ อิเหนา ขุนช้างขุนแผน

ลักษณะของวรรณคดีไทย

ลักษณะทั่วไปของวรรณคดีไทย มีดังนี้

1. ใช้รูปแบบของคำประพันธ์ประเภทร้อยกรองมากกว่าร้อยแก้ว
2. เนื้อเรื่อง เกี่ยวกับศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี นิราศ คำสอน นิทาน ละคร

3. เน้นความสำคัญของสุนทรียภาพ ได้แก่ อารมณ์ ความรู้สึก ความเพลิดเพลิน ความไพเราะ มากกว่าแนวคิด อุดมคติ และปรัชญา
4. วิธีการแต่ง แต่งตามแบบแผนของคนรุ่นเก่าอย่างเคร่งครัด เช่น ก่อนเริ่มเรื่องต้องมีการเกริ่นนำหรือเป็นบทไหว้ครู ก่อนที่จะเป็นเนื้อหา มีแบบแผนของการชมโหม ชมธรรมชาติ ชมความงาม
5. เน้นถึงความสำคัญของสถาบันศาสนา พระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษ เป็นสถาบันที่ควรเคารพจะต้องกล่าวถึงด้วยความยกย่องนับถือ
6. ไม่นิยมบอกนามผู้แต่ง ในเนื้อเรื่องมักระบุเพียงว่าผู้แต่งมีความรู้น้อย
7. มีการนำวรรณกรรมของชาติอื่นมาแต่งเป็นวรรณคดีไทย โดยดัดแปลงให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย เช่น รามเกียรติ์ต้นเรื่องมาจากอินเดีย อิเหนาต้นเรื่องมาจากชวา สามก๊กต้นเรื่องมาจากจีน ราชธาธาธาต้นเรื่องมาจากมอญ

ประเภทของวรรณคดี

วรรณคดีไทยแบ่งตามลักษณะการแต่งมี 3 ประเภท คือ

1. วรรณคดีร้อยแก้ว เขียนด้วยความเรียงธรรมดา เช่น สามก๊ก ไกลบ้าน ปฐมสมโพธิกถา
2. วรรณคดีร้อยกรอง เขียนตามแบบแผนร้อยกรอง ได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย ลิลิต เช่น ขุนช้างขุนแผน (กลอนเสภา) นิราศนรินทร์ (โคลงสี่สุภาพ) สามัคคีเภทคำฉันท์ (ฉันท์) มหาเวสสันดรชาดก (ร่ายยาว) กาพย์พระไชยสุริยา (กาพย์) ลิลิตยวนพ่าย (ลิลิต)
3. วรรณคดีบทละคร แต่งขึ้นเพื่อนำไปใช้แสดงละคร อาจแต่งเป็นบทละครร้อยแก้วหรือบทละครร้อยกรองก็ได้ มีองค์ประกอบ เช่น ฉาก เพลง ยังแบ่งเป็น บทละครรำ บทละครพูด บทละครร้อง

ท่วงทำนองการแต่งวรรณคดี

กวีไทยถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกโดยใช้ท่วงทำนองในการประพันธ์หรือลีลาในการแต่ง 4 ประเภทดังนี้

1. เสาวรจนี ได้แก่ บทชมโหม ชมความงามของสิ่งต่าง ๆ เช่น ความงามของสตรี ธรรมชาติ ปราสาทราชวัง เช่น บทพรรณนาความงดงามของมณฑปในนิราศพระบาท ทำให้ เห็นภาพที่งดงามของมณฑป ผู้อ่านเกิดความรู้สึกซาบซึ้งประทับใจจากถ้อยคำที่มีเสียงนุ่มนวล อ่อนหวาน ดังนี้

มณฑปน้อยสวมรอยพระบาทนั้น	ล้วนสุวรรณแจ่มแจ้งแสงอร่าม
เพดานดาดลาดล้วนกระจ่าง	พระเพลิงพลามพร่างพร่างสว่างพราย
ตาข่ายแก้วปักกรองเป็นกรวยห้อย	ระย้าย้อยเววาวอร่ามฉาย

หมอกควันรูปเทียนตรลอบอยู่อบาย

ฟุ้งกระจายรื้นรื้นทั้งห้องทอง

(นิราศพระบาท – สุนทรภู่)

2. **นารีปราโมทย์** ได้แก่ บทเกี่ยวพาราตี บทไอ้โลม เป็นท่วงทำนองที่แสดงความรักใคร่ ผูกพันกัน ทำให้เกิดความรู้สึกชื่นชมยินดี เช่น คำอธิบายของสุนทรภู่ขอให้ชาติหน้าได้เกิดมาเป็น คู่กันกับหญิงที่ตนรัก ไม่ว่าหญิงที่รักจะไปเกิดเป็นสิ่งใด สุนทรภู่ก็จะตามไปชื่นชมให้ได้ นับว่าเป็น การแสดงความรักที่มั่นคงยิ่ง ดังนี้

मैंเป็นไม้ให้พื้เป็นนก	ให้ได้กกกั้งไม่อยู่ไพรสณฑ์
मैंเป็นนารีผลวิมลจันทร์	ขอให้ฉันเป็นพระยาวิชาธร
मैंเป็นบัวตัวพื้เป็นแมลงภู	ได้ชื่นชูสู่สมชมเกสร
เป็นวารีพื้ห้วงเป็นมังกร	ได้เซยซ่อนชมทะเลทุกเวลา
मैंเป็นถ้ำอำไพใคร่เป็นหงส์	จะได้ลงสิงสู่ในอุหา
मैंเนื้อเอ็นเป็นเทพธิดา	พื้ขออาศัยเสนห์เป็นเทวัญ

(นิราศพระประธม – สุนทรภู่)

3. **พิโรธวาทัง** ได้แก่ บทโกรธ ตัดพ้อต่อว่า คำว่า กระแนะกระแหน เหน็บแนม

4. **สัลลปางคพิสัย** ได้แก่ บทคร่ำครวญหวนให้ โศกเศร้า อาลัยอาวรณ์ พร่ำรำพัน
สุนทรียภาพในวรรณคดี หรือความงามของเสียงในภาษาไทย

วรรณคดีไทยมีสุนทรียะ หรือความงามที่เกิดจากองค์ประกอบสำคัญคือความงดงาม ทางเสียง เนื่องจากวรรณคดีไทยมีลักษณะบังคับในการแต่ง เช่น บังคับจำนวนคำ สัมผัส เสียงหนัก เบา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญทำให้เกิดความไพเราะทางเสียง เนื่องจากคนโบราณรับรู้ความไพเราะทาง วรรณคดีด้วยการฟัง เสียงจึงเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงความรู้สึกของกวี แม้อ่านอยู่ในใจ ผู้อ่านก็ สามารถรับรู้ความไพเราะของเสียงได้

ในคำประพันธ์ไทยมีเสียงสัมผัส 2 ประเภท ได้แก่ สัมผัสบังคับ หรือ สัมผัสนอก เป็น สัมผัสที่เป็นเกณฑ์บังคับของคำประพันธ์แต่ละประเภท ซึ่งต้องเป็นสัมผัสสระเท่านั้นและ เป็นสัมผัสนอกวรรคหรือระหว่างวรรค เสียงสัมผัสอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ สัมผัสไม่บังคับ หรือ สัมผัสใน เป็นสัมผัสที่ไม่ได้เป็นเกณฑ์บังคับของคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ สัมผัสในเป็นได้ทั้ง สัมผัสสระและสัมผัสอักษร และเป็นสัมผัสภายในวรรคเดียวกัน ทำให้คำประพันธ์ไพเราะยิ่งขึ้น

เสียงที่ทำให้เกิดความงามในภาษาไทยมี 3 ลักษณะ ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ เสียงสัมผัส เสียงหนักเบา ดังนี้

1. **เสียงวรรณยุกต์** เสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงที่มีความหมาย หากเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ ในคำ ๆ หนึ่ง ความหมายก็จะเปลี่ยนไป เช่น

- ร้อย หมายถึง ลักษณะที่เป็นเส้น เป็นริ้วร้อย ลักษณะที่ปรากฏ
- ร้อย หมายถึง ค่อยหมดไปที่ละเล็กละน้อย
- ร้อย หมายถึง จำนวนนับ 10 หน

คำที่มีเสียงวรรณยุกต์ต่างกันเมื่อนำมาเรียบเรียงเข้าด้วยกันจะทำให้มีเสียงที่ไพเราะเหมือนเสียงดนตรี เช่น เงินทองที่มีอยู่นับวันก็มีแต่จะร้อยหรือไป ตอนนี้เขาเหลือเงินเพียงร้อยกว่าบาทเท่านั้น

2. เสียงสัมผัส คือเสียงที่คล้องจองกัน ได้แก่ การมีเสียงสระเหมือนกัน เรียกว่า สัมผัสสระ การมีเสียงอักษรเหมือนกัน เรียกว่า สัมผัสอักษร เช่น สัมผัสสระ น้อย-ร้อย แจ็ง-แสง ดาด-ลาด สัมผัสอักษร แจ่ม-แจ้จ้ง ดาน-ดาด กรอง-กรวย แว-วาม

3. ลีลาจังหวะ คือช่วงจังหวะของกลุ่มคำ จะเป็นความไพเราะทางเสียงยังเกิดจากการจัดช่วงจังหวะของกลุ่มคำในวรรณคดีไทย จะเป็นช่วงจังหวะของกลุ่มคำที่แบ่งไว้เท่า ๆ กัน หรือช่วงจังหวะของคำที่มีเสียงซ้ำ ๆ กัน ทำให้เกิดลีลาจังหวะสื่ออารมณ์หรือความรู้สึกของข้อความ เช่น อารมณ์รัก อารมณ์โกรธ อารมณ์เศร้า อารมณ์สนุกสนาน ความไพเราะทางเสียงยังเกิดจากการนำคำหรือกลุ่มคำที่เลียนเสียง หรือเหมือนธรรมชาติ กวีนำมาใช้เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตามและเห็นภาพได้ง่าย ตัวอย่างสุนทรียภาพทางเสียงในวรรณคดีไทยจากเรื่องพระอภัยมณี เลียนเสียงธรรมชาติคือเลียนให้เหมือนเสียงปี ดังนี้

ต้อยตะริดติดตีเจ้าพี่เอย	จะละเลยเร่ร้อนไปนอนไหน
แอ้ออ้อยสร้อยฟ้าสุมาลัย	แม่นเค็ดได้แล้วไม่ร้างไม่ห่างเอย

(พระอภัยมณี – สุนทรภู่)

สุนทรียภาพทางเสียงยังเกิดจากการซ้ำคำ คือการใช้คำ ๆ เดียวกันในข้อความ เป็นการเน้นความหมายของข้อความตอนนั้น เช่น

พิศโอยรู้ดั่งหนึ่งจะแย้มสรวล	พิศนวลดั่งศรีมณีฉาย
พิศปรางดั่งปรางทองพราย	พิศกรรมคล้ำยกลีบบุษบง
พิศจูไรดั่งหนึ่งแกล้งวาด	พิศศอวิลาสดั่งคองหงส์
พิศกรดั่งวงกษาพงค์	พิศทรงดั่งเทพกนิรา

(รามเกียรติ์ – รัชกาลที่ 1)

สุนทรียภาพทางเสียงยังเกิดจากการเล่นคำ คือการใช้คำที่มีเสียงเหมือนกันแต่ความหมายต่างกัน ทำให้เกิดเสียงไพเราะและเน้นความหมายได้ลึกซึ้ง เช่น ในลิลิตตะเลงพ่าย พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส เล่นคำ โรค กับ โรค มะไฟ กับ รากะ ดังนี้

ไม้โรกเหมือนโรคร่ำ	รุมกาม
ไฟว่าไฟราคลาม	ลวกร้อน
นางแยมหนึ่งแยมยาม	เขายั่ว แยมฤ
ตมดั่งตมตีข้อน	อกอั้นกันแสง

สุนทรียภาพทางเสียงในวรรณคดี หรือความงามของเสียงเกิดจาก เสียงสัมผัส ลีลา จังหวะ การเลียนเสียงธรรมชาติ การซ้ำคำ การเล่นคำ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้วรรณคดีไทย เกิดความไพเราะ ความงามทางเสียงจึงเป็นสิ่งสำคัญที่กวีนำมาสร้างความไพเราะให้ผู้ฟัง แม้อ่าน วรรณคดีในใจก็สามารถรับรสความงามทางเสียงได้

หลักการประเมินคุณค่าวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมพื้นบ้าน

การอ่านและประเมินคุณค่าวรรณคดียึดหลักใหญ่ 2 ประการ คือ

1. คุณค่าด้านวรรณศิลป์ พิจารณาในเรื่อง

- ความเหมาะสมของเนื้อหาและรูปแบบ
- จำนวนภาษาที่สละสลวย ไพเราะ งดงาม เหมาะสม มีศิลปะ เลือกใช้ถ้อยคำภาษา
- ความคิดที่คมคายเฉียบแหลมของผู้แต่ง
- ให้ความรู้สึกสะท้อนอารมณ์ และให้สาระที่มีความคิดสร้างสรรค์

2. คุณค่าด้านสังคม พิจารณาในเรื่อง

- การแสดงออกถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชาติ
- การจำลองภาพชีวิตความเป็นอยู่ และค่านิยมของคนในสังคมให้เห็น ได้ชัดเจน
- ได้รับความรู้ ความบันเทิง เพลิดเพลินใจ
- มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับคุณธรรมที่ช่วยจรรโลงสังคม และค่านิยมอันดีของชาติ

ลักษณะวรรณคดีของสุนทรภู่

ผลงานวรรณคดีของสุนทรภู่มีลักษณะเฉพาะตน สรุปได้ดังนี้

1. ด้านวรรณศิลป์ ใช้ถ้อยคำพื้น ๆ เข้าใจง่าย มีความหมายลึกซึ้ง ทำให้เกิดจินตนาการ ได้แจ่มชัด คำกลอนมีสัมผัสในแพรวพราว จังหวะของเสียงและคำรื่นไม่ขัดหู เช่น

ไปพันวัดทัศนาริมท่าน้ำ	แพประจำจอดรายเขาชายของ
มีแพรผ้าสารพัดสีม่วงตอง	ทั้งสิ่งของขาวเหลืองเครื่องสำภา

2. ด้านความรู้ จะแทรกความรู้ต่าง ๆ ไว้ในเรื่องเสมอ เช่น เกร็ดความรู้ต่าง ๆ ความเป็นอยู่ของคนในย่านนั้น ประวัติสถานที่ สภาพสังคม เช่น

ถึงสามโลก โศกโศกวิลถึงปีนเกล้า	พระพุทธเจ้าหลวงบำรุงซึ่งกรุงศรี
ประทานนามสามโลกเป็นเมืองตรี	ชื่อปทุมธานีเพราะมีบัว

3. **ด้านคติธรรม** แทรกคติธรรมและสัจธรรมไว้เสมอ อาจเป็นเพราะท่านเคยบวชนาน และชีวิตของท่านประสบอุปสรรคนานาประการ ท่านเข้าใจความผันแปรตามเหตุปัจจัยได้ดี ซึ่ง คติธรรมและสัจธรรมยังใช้สำหรับสอนใจผู้อ่านได้เสมอ เช่น

ไอ้สามัญผันแปรไม่แท้เที่ยง	เหมือนอย่างเขียงชายหญิงทิ้งวิสัย
นี่หรือจิตคิดหมายมีหลายใจ	ที่จิตใครจะเป็นหนึ่งอย่าพึงคิด
ถึงบางพุดพุดดีเป็นศรีศักดิ์	มีคนรักสรรสถ้อยอร่อยจิต
แม่นพุดชั่วตัวตายทำลายมิตร	จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพุดจา

4. **ด้านเนื้อหา** เรื่องที่แต่งใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง ชีวิตจริง ตัวละครเหมือน มีชีวิต เนื้อเรื่องสนุกสนาน เช่น

บัดนั้น	นางศรีสาทหนกนทรงผี
อยู่แต่ตัวผัวตายมาหลายปี	อายุสี่สิบสี่ปีกลายเป็น
นัยน์ตาฟองสองผมนมคล้อย	ทำชดช้อยลอยเลิศนิศนิตาย
นุ่งแดงห่มชมพูพิศดูกาย	ออกจากเรือนเดือนหงายกริดกรายมา

(บทละครเรื่องพระอภัยนุราช)

หนังสือประกอบการศึกษา
กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. สารัตถะที่กษัตริย์พิมพ์ เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 3.

(กรุงเทพฯ : ครูสภา, 2547).

สามารถ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ. สอบเข้า ม.4 ตรงตามหลักสูตรปรับปรุงใหม่. ม.ป.ป
วิรัตน์ เดชะวราฤทธิ์ และสมจา บุญทับ, “สักการะรอยพระพุทธรูปหนึ่งเดียวในโลก
ที่สระบุรี,” เดลินิวส์, 18 กรกฎาคม 2548, 32.

นิราศพระบาท

ประวัติผู้แต่ง

พระสุนทรโวหาร (ภู่) เรียกกันทั่วไปว่า **สุนทรภู่** เกิดในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2329 บิดาเป็นชาวบ้านกร่ำ เมืองแกลง จังหวัดระยอง มารดาเป็นชาวเมืองฉะเชิงเทรา เมื่อสุนทรภู่อายุได้ประมาณ 2 ขวบ บิดามารดาเลิกร้างกัน บิดาออกบวช ไปอยู่ที่บ้านกร่ำ ส่วนมารดาแต่งงานใหม่ และถวายตัวเข้าไปรับใช้ในกรมพระราชวังหลัง สุนทรภู่ได้เล่าเรียนหนังสือที่สำนักวัดชีปะขาว (ปัจจุบันคือวัดศรีสุดาราม ริมคลองบางกอกน้อย ฝั่งธนบุรี) สุนทรภู่ทำงานเป็นเสมียนนายระวางกรมพระคลังข้างที่อยู่ระยะหนึ่ง แล้วกลับมาอยู่ที่วังหลัง เนื่องจากมีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนและเจ้าชู้ จึงเกิดเรื่องอื้อฉาวกับหญิงสาววังชื่อ นางจัน ถึงขั้นถูกจำคุกทั้งคู่ เมื่อพ้นโทษจึงเดินทางไปเยี่ยมบิดาซึ่งบวชอยู่ที่เมืองแกลง และได้แต่งนิราศเมืองแกลงเป็นนิราศเรื่องแรก เมื่อกลับจากเมืองแกลงได้แต่งงานกับนางจัน และถวายตัวเป็นมหาดเล็กของพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ พระโอรสในกรมพระราชวังหลัง ซึ่งผนวชอยู่ที่วัดระฆังโฆสิตาราม คราวหนึ่งได้ตามเสด็จไปนมัสการพระพุทธบาท สระบุรี จึงแต่งนิราศพระบาทขึ้นอีกเรื่องหนึ่ง สุนทรภู่มักมีเรื่องระหองระแหงกับนางจันเสมอ เพราะเมาสุราอาละวาดและเจ้าชู้ จนนางจันนำความไปทูลฟ้องพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ พระองค์ทรงขุ่นเคืองสุนทรภู่ จึงลาออกจากมหาดเล็ก

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระองค์ทรงพอพระราชหฤทัยสุนทรภู่ จึงพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็น **ขุนสุนทรโวหาร** ตำแหน่งที่ปรึกษาในกรมพระอภัยมณี และได้เป็นพระอาจารย์ถวายพระอักษรสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าอาภรณ์ ในช่วงเวลานี้สุนทรภู่มีบุตร 2 คนคือหนูพุด เกิดจากแม่จัน และหนูตาบเกิดจากแม่นิ่ม และมีภรรยาอีกหลายคน เช่น แม่ม่วง แม่จิว แม่สาคร บางครั้งถูกจำคุกเพราะเมาสุราอาละวาด กล่าวกันว่า เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนกำเนิดพลายงาม เป็นผลงานระหว่างถูกจำคุก

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว สุนทรภู่ออกบวชแล้วเดินทางรอนแรมไปตามหัวเมืองต่าง ๆ เพื่อเลี้ยงราชภัย เพราะพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ไม่โปรดสุนทรภู่มาตั้งแต่ครั้งยังทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ชีวิตช่วงนี้ตกดับ การที่บวชจึงมีเวลาว่างมาก ทำให้แต่งนิราศหลายเรื่อง เช่น นิราศภูเขาทอง นิราศพระปฐม นิราศวัดเจ้าฟ้า เมื่อลาสิกขาบทแล้ว ได้เข้าไปถวายตัวรับใช้พระองค์เจ้าลักขณานุคุณ พระเจ้าลูกยาเธอในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จนพระองค์เจ้าลักขณานุคุณสิ้นพระชนม์ สุนทรภู่ต้องเร่ร่อนอยู่ในเรือและแต่งหนังสือขาย ภายหลังได้รับการอุปถัมภ์จากกรมหมื่นอัปสรสุดาเทพ พระราชธิดาในรัชกาลที่ 3 และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ตามลำดับ ชีวิตของท่าน

รุ่งโรจน์อีก มีงานเพิ่มขึ้น คือ นิราศอิเหนา นิราศเมืองเพชร รำพันพิลาป กลอนเพลงยาวถวายโอวาท กาพย์เรื่องพระไชยสุริยา สุภาษิตสอนหญิง ลักษณะวงศ์ สิงหไกรภพ และพระอภัยมณี

ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนาสมเด็จพระเจ้า
 นั่งยาเธอเจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ เป็นพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว สุนทรภู่ได้เป็น
 เจ้ากรมอาลักษณ์ รับพระราชบรรดาศักดิ์เป็น พระสุนทรโวหาร มีผลงานอีกคือ อภัยนุราช เสภา
 พระราชพงศาวดาร บทเห่กล่อม 4 เรื่อง ท่านรับราชการหลังจากเป็นพระสุนทรโวหารได้ 5 ปี
 ก็ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2398 รวมอายุได้ 70 ปี

ผลงานของสุนทรภู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมทางภาษาที่สำคัญของไทยและของโลก
 ในปี พ.ศ. 2529 องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO)
 ได้ประกาศยกย่องให้สุนทรภู่เป็นกวีเอกของโลก และในปีดังกล่าวได้มีการเฉลิมฉลอง 200 ปี
 สุนทรภู่กวีเอกของไทยอีกด้วย

ผลงานประพันธ์

1. นิราศ มี 9 เรื่อง ได้แก่ นิราศเมืองแกลง(นิราศเรื่องแรกและยาวกว่านิราศเรื่องอื่น)
 นิราศพระบาท นิราศภูเขาทอง (เป็นยอดของกลอนนิราศ) นิราศสุพรรณ(แต่งเป็นโคลงสี่สุภาพ)
 นิราศวัดเจ้าฟ้า นิราศอิเหนา นิราศพระปฐม นิราศเมืองเพชร(นิราศเรื่องสุดท้าย) รำพันพิลาป
 (แต่งจากความฝัน)

2. นิทาน มี 4 เรื่อง ได้แก่ โคนบุตร (นิทานคำกลอนเรื่องแรกของสุนทรภู่) พระอภัยมณี
 สิงหไกรภพ ลักษณะวงศ์

3. บทละคร มี 1 เรื่อง ได้แก่ อภัยนุราช

4. กลอนเสภา มี 2 เรื่อง ได้แก่ เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน(ตอนกำเนิดพลายงาม) เสภา
 พระราชพงศาวดาร

5. กลอนสุภาพ มี 3 เรื่อง ได้แก่ สวัสดิรักษา สุภาษิตสอนหญิง เพลงยาวถวายโอวาท

6. บทเห่กล่อม มี 4 เรื่อง ได้แก่ บทเห่เรื่องจับระบำ บทเห่เรื่องกาگی บทเห่เรื่อง
 พระอภัยมณี บทเห่เรื่องโคนบุตร

7. บทสอนอ่าน มี 1 เรื่อง ได้แก่ กาพย์เรื่องพระไชยสุริยา

จุดมุ่งหมายในการแต่ง ตามเสด็จพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ พระโอรสพระราชวังหลังไปนมัสการ
 พระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

รูปแบบคำประพันธ์ เป็นกลอนนิราศ คือกลอนสุภาพ หรือกลอนแปด แต่ขึ้นต้นด้วยวรรครับ และ
 ลงท้ายด้วยคำว่า เอย

การแต่งกลอนนิราศ คณะ เหมือนกลอนแปด ต่างกันกลอนนิราศบทแรกจะมี 3 วรรค ขาดวรรคระดับ จะมีแต่วรรครับ วรรครอง และวรรคส่ง

สัมผัส คำสุดท้ายของวรรคระดับส่งสัมผัสไปยังคำที่ 3 หรือคำที่ 4 ของวรรครับ คำสุดท้ายของวรรครับส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรครอง คำสุดท้ายของวรรครองส่งสัมผัสไปยังคำที่ 4 หรือคำที่ 5 ของวรรคส่ง ซึ่งถ้าแต่งหลายบทต้องมีสัมผัสระหว่างบท คือคำสุดท้ายของบทแรกส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรครับของบทที่ 2

นอกจากนี้ถ้าต้องการให้ไพเราะต้องมีสัมผัสใน ทั้งสัมผัสสระ สัมผัสอักษร และที่สำคัญคือเสียงวรรณยุกต์ มีส่วนทำให้กลอนไพเราะโดยเสียงวรรณยุกต์ที่นิยม คือคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 ต้องใช้เสียงวรรณยุกต์จัตวาหรือเอก ไม่นิยมเสียงตรีหรือสามัญ และคำสุดท้ายของวรรคที่ 4 นิยมใช้เสียงวรรณยุกต์สามัญ

ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับนิราศ

นิราศมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา นิยมแต่งเป็นโคลง จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์จึงนิยมแต่งเป็นกลอน สาเหตุที่มีการแต่งนิราศเพราะในสมัยโบราณการเดินทางต้องใช้เวลาในการเดินทางนาน จึงแต่งนิราศขึ้นมาเพื่อบรรยายถึงสถานที่ และรำพันถึงคนรักไปด้วย

ความหมายของคำว่า นิราศ ความหมายตามพจนานุกรมอธิบายว่า

นิราศ 1 ก. ไปจาก ระยะเวลา ปรากฏ น. เรื่องราวที่พรรณนาถึงการจากกัน หรือจากไปอยู่ในที่ต่าง ๆ มักแต่งเป็นกลอนหรือโคลง

นิราศ 2 ก. ปรากฏจากความหวัง ไม่มีความต้องการ หมคอยาก เฉยอยู่

ในที่นี้ นิราศ หมายถึง การที่ผู้แต่งจากถิ่นที่อยู่ของตนเพื่อเดินทางไปยังที่อื่น ๆ

ลักษณะหนังสือนิราศ

พระราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ทรงอธิบายลักษณะหนังสือนิราศไว้ว่า “...หนังสือนิราศจับเอาความเศร้า เพราะร้างรักเป็น “แก่น” ของเรื่อง ถ้าจะกล่าวละเอียดไปทางอื่นก็ต้องเรียกว่าเป็น “กระพี้” นิราศบางเรื่อง กระพี้สำคัญกว่าแก่น เช่น นิราศลอนดอน แต่แก่นต้องมี ถ้าไม่มีก็ไม่เป็นนิราศ...” แต่อย่างไรก็ตาม กวีอาจสมมติเอาจากตัวละครในวรรณคดี เช่น นิราศอิเหนา แม้ไม่ได้เดินทางไปไหน แต่ “ร้างรัก” อยู่ที่บ้าน หรือนิราศเดือนก็ใช่ ข้อสำคัญอยู่ที่ “ถือเอาผู้หญิงเป็นศูนย์กลางแห่งความคิด” และคร่ำครวญถึงนางเพราะไม่ได้อยู่ด้วยกัน (ห่างเหินสนทนา) เป็นเข้าลักษณะนิราศ”

สรุปว่าลักษณะนิราศ กวีจะพรรณนาการเดินทางตามตำบลที่ตนผ่านไป โดยมีคำรำพันถึงนางอันเป็นที่รัก ซึ่งอาจเป็นบุคคลที่มีตัวจริง หรือบุคคลที่กวีสมมติขึ้นจากจินตนาการ

การเรียกชื่อนิราศ

1. เรียกตามชื่อผู้แต่ง เช่น นิราศนรินทร์
2. เรียกตามชื่อสถานที่ปลายทางของการเดินทาง เช่น นิราศพระบาท นิราศภูเขาทอง
3. เรียกตามเนื้อหาของบทพรรณนา เช่น ทวาทศมาส (พรรณนาเดือนต่าง ๆ 12 เดือน)
4. เรียกตามชื่อตัวละครเอกของเรื่อง เช่น นิราศอิเหนา

เนื้อเรื่องย่อ

นิราศพระบาทมีทั้งหมด 231 บท กล่าวถึงสุนทรภู่ออกเดินทางตามเสด็จพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ตอนใกล้รุ่ง ผ่านสถานที่ต่าง ๆ คือ คลองขวาง สามเสน บางพลัด บางซื่อ บางซ່อน วัดโบสถ์ ตลาดขวัญ ปากเกร็ด บางพูด บางพัง วัดเทียนถวาย บางหลวง สามโลก ทุ้งขวาง บ้านกระปือ ราชคราม บางไทร ลีคุก บางเกาะอิน เกาะพระ วัดธารมาใหม่ วัดแม่ปางปลื้ม หัวรอ บ่อโพง ปากจั่น บางระกำ พระนครหลวง อรัญญิก วังตะไล่ ถึงบ้านขวาง สุนทรภู่ออกเดินทางบกโดยใช้ช้างเป็นพาหนะ ผ่านท่าเรือบางโหมด บ่อโศก หนองคนที เขาคก สระยอ วัดพระพุทธบาท พอถึงพระพุทธบาท สุนทรภู่บรรยายความงามของมณฑลอย่างละเอียด แล้วขึ้นไปนมัสการพระพุทธบาท พร้อมทั้งอธิษฐานขอให้สมปรารถนาในสิ่งต่าง ๆ เสร็จแล้วเดินเที่ยวป่ารอบ ๆ พระพุทธบาท

บทกวีที่ศึกษาค้นคว้าจากสงวนลิขสิทธิ์

ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมที่ได้จากเนื้อเรื่องนิราศพระบาท

1. ความไพเราะงดงาม จากการใช้ภาษาและถ้อยคำในการแต่ง เช่น

ทั้งจากที่จากคลองเป็นสองซื่อ	ทั้งจากกอนนั้นก็ขึ้นในคลองขวาง
ไฉ่ว่าจากช่างมารวบประจวบทาง	ทั้งจากบางจากไปจรระบบ
2. ทราบเส้นทางการเดินทาง และชื่อสถานที่ต่าง ๆ พร้อมทั้งประวัติความเป็นมา ซึ่งเป็นความรู้ในทางคติชนที่ดี เช่น บางซื่อ บางซ່อน บางพลัด สามเสน สามโลก ดังนี้

ถึงสามเสนแจ้งความตามตำหนัก	เมื่อแรกเรียกสามแสนทั้งกรุงศรี
ประทุมหลดพุทธรูปในวาริ	ไม่เคยลื้อนที่ชลธารบาดาลดิน
จึงสาปนามสามแสนเป็นชื่อคั้ง	เอชชาวกรุงกลับเรียกสามแสนลื้อน
3. สะท้อนความเชื่อทางศาสนา สมัยนั้นเชื่อว่า ผู้ที่ได้เดินทางไปนมัสการพระพุทธบาทถึง 7 ครั้งจะได้ไปสวรรค์ คนจึงพยายามเดินทางไปนมัสการพระพุทธบาทกันมากในแต่ละปี ปัจจุบันชาวบ้านก็ยังมีความเชื่ออยู่
4. การเดินทางในอดีต ถ้าเป็นทางน้ำจะเดินทางด้วยเรือ ถ้าเป็นทางบกจะใช้เกวียน ช้าง ม้า เป็นพาหนะ ซึ่งการเดินทางไปพระพุทธบาทสมัยนั้นต้องเดินทางด้วยเรือ มาขึ้นบกที่ทำเรือบ้านขวาง แล้วเดินทางด้วยช้างต่อไปจนถึงพระพุทธบาท

5. ชีวิตความเป็นอยู่และประเพณีต่าง ๆ ของสังคมไทยสมัยนั้น เช่น การแต่งกาย แม่ค้า
ใส่เสื้อรัดรูป ชาวมอญนุ่งผ้าถุงยาวกรอมเท้า ดังนี้

ตาโถงถุงน่องอ้อมลงกรอมชั้น	เป็นแบบขลุ่ยเมื่อยกขยับย่าง
เห็นขาขาววาวแวบอยู่หว่างกลาง	ใครยลนงก็เห็นน่าจะปราณี

- ที่อยู่อาศัย ชาวมอญอาศัยอยู่ที่สาม โศก ปลูกบ้านหลังคาใหญ่แต่พื้นเล็กกว่า
บ้านไทย และอยู่ตามฝั่งซ้ายของแม่น้ำ ดังนี้

ดูเหย้าเรือนหาเหมือนอย่างไทยไม่	หลังคาใหญ่พื้นเล็กเป็น โลงผี
ระยะย่านบ้านนั้นก็ยาวรี	จำเพาะมีฝั่งซ้ายเมื่อพายไป

- อาชีพ มีการประกอบอาชีพค้าขายตามตลาดและชุมชน เช่น ย่านตลาดขวัญ
ถึงแขวงแควแพดตลอดตลาดขวัญ เป็นเมืองจันตะประเทศรโหฐาน
ตลิ่งเบื้องบูรพาศาลาลาน เรือขนานจอดโงยกันจ่อแจ

- อาหาร ชาวบ้านนำอาหารมาขาย ที่ชาวบ้านทำขึ้น เช่น น้ำยาที่ทำจากกิ่งกือ

ข้างขายของสองข้างตามทางป่า	จันรรจจออกแจออกแจเสียด
พี่แกล้งใส่ให้คชสารเคียง	เห็นของเรียงอยู่บนร้านทั้งหวานคาว
แต่น้ำยานั้นเขารู้จักก็อึ้ง	เห็นชาวกรุงกินกลุ่มทั้งหนุ่มสาว
พี่คลื่นใส่ใส่ข้างให้ย่างยาว	มาตามรารวมราคาพนาวัน

- การละเล่นในงานวัด จุดพลุดอกไม้ไฟ จุดตะเกียงรอบมณฑป มีละคร จะเล่นเรื่อง
สุวรรณหงส์ มวยปล้ำ ผู้ชนะจะได้เงินรางวัล

ละครหยุดจุดตุลด้วยมวยปล้ำ	ยื่นประจําหมายสู้เป็นคู่ขัน
มงคลใส่สวมหัวไม่กลัวกัน	ตั้งประจันจอบจับกะหับมือ

6. สะท้อนงานศิลปกรรมหลายด้าน ทั้งสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม
สุนทรภู่บรรยายอย่างเห็นภาพจน์ เข้าใจลักษณะที่เป็นอยู่ ดังนี้

ทวาราดรงหน้าบันไคนาค	มีรูปรากษสสองอสูรขยัน
เสยะแยกโอรุ้อ้าสองตามัน	ยื่นยงพินแยกเขี้ยวอยู่อย่างเป็น
พื้นผนังหลังบัวที่ฐานบัว	เป็นครุฑอัคนีเหี้ยมบงกชกัณฑ์
หยิกขยุ้มกุ่มวาสุกรีก่า	กินนรร่าร้ายเทพประนมกร
บานทวารลานแลล้วนลายมุก	นำสนุกในกระหนกคูดกผัน
เป็นนาคครุฑเหนียวในเครือวัลย์	รูปยักษ์ยันยื่นกอดกระบองกุม

7. สะท้อนค่านิยมของสังคมยุคนี้ว่า ผู้คนนิยมทำบุญ ทำทาน ฟังเทศน์ การจัดงานวัด จะจัดใหญ่โต มีการสมโภชอย่างครึกครื้นด้วยเสียงปี่ ระนาด ฉิ่ง กลอง ระฆัง และมีการโปรยทาน โดยใช้เงินใส่ในลูกหมาก ดังนี้

มีต้นกำพฤษ์ทานในลานวัด	ลูกหมากยัดเงินทิ้งอุทิศถวาย
คนประชุมกลุ่มชิงทั้งหญิงชาย	บ้างกอบปรายเบี้ยโปรยอยู่โครยกราว

8. ให้คติธรรมคำสอนข้อคิดต่าง ๆ ช่วยยกคุณธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้อ่าน

ไอ้กระแสดเคียวที่เดียวหนอ	มาเกิดก่อเกาะถนัดศักดิ์หน้า
ต้องแยกคลองออกเป็นสองทางคงคา	นี้ฤาคนจะมิน่าเป็นสองใจ

9. ให้อารมณ์สะเทือนใจที่ละเอียดอ่อน ทำให้ผู้อ่านมีอารมณ์ที่ละเอียดอ่อน มีเมตตา

เห็นเขาดกเขาแตกมาตกลึก	อนาถนิกแล้วน้ำน้ำตาไหล
พืดกยากจากนางมากกลางไพร	วิตกใจตกมาถึงศิริ

สรุปได้ว่าคุณค่าการอ่านนิราศ ทำให้ได้ทราบวิถีชีวิตและสภาพสังคม ทั้งสภาพภูมิศาสตร์ การประกอบอาชีพของประชาชน ความเป็นอยู่ รวมทั้งความงามของธรรมชาติ ได้เห็นทัศนะของผู้แต่ง ได้เห็นศิลปะการแสดงอารมณ์รักและห่วงหาอาลัยนางในนิราศ ซึ่งผู้แต่งแสดงออกอย่างประณีตแบบเนียน

บทควาญ พลิกปทุมหลัง – ย่อนตำนาน “ตักบาตรดอกไม้”

สักการะรอยพระพุทธบาท

หนึ่งเดียวในโลกที่สระบุรี

งานประเพณี “ตักบาตรดอกไม้” ของชาวจังหวัดสระบุรี จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในวันเข้าพรรษา โดยจัดขึ้นที่วัดพระพุทธบาท อ.พระพุทธบาท เพื่อแสดงความเคารพต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี พุดถึงงานประเพณีตักบาตรดอกไม้จะถือเอาวันเข้าพรรษา (ตรงกับแรม 1 ค่ำ เดือน 8) เป็นวันตักบาตรดอกไม้ จะมีพิธีถวายเทียนพรรษา ณ พระอุโบสถวัดพระพุทธบาท ประเพณีตักบาตรดอกไม้นั้นพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวจะนำดอกไม้ชนิดหนึ่งมาตักบาตรแด่พระสงฆ์คือ “ดอกเข้าพรรษา” เป็นดอกไม้ที่มีลักษณะคล้ายต้นกระชายหรือขมิ้น สูงประมาณ 1 คืบ มีดอกสีเหลือง ขาว และม่วง ซึ่งขึ้นตามไหล่เขาโพธิลังกาหรือเขาสุวรรณบรรพต และเขาพุไถ่ ๆ รอยพระพุทธบาท จะผลิดอกเฉพาะช่วงหน้าฝนก่อนเข้าพรรษา จึงเรียกกันว่า “ดอกเข้าพรรษา” หลังจากพระภิกษุเดินรับบิณฑบาตดอกไม้จากชาวพุทธแล้ว จะนำดอกไม้เข้าสักการะ “รอยพระพุทธบาท” พระเจดีย์สุทามณี พระเจดีย์บรรจุพระเขี้ยวแก้วจำลองขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และระหว่างที่พระสงฆ์เดินลงจากมณฑป พุทธศาสนิกชนจะนำน้ำสะอาดมาล้างเท้า ซึ่งถือกันว่าน้ำที่ชำระเท้าพระสงฆ์นั้น เสมือนหนึ่งได้ชำระล้างบาปแก่ตนเอง และ

เชื่อกันว่าจะนำความร่มเย็นเป็นสุขแก่ชีวิตด้วย ในงานยังมีกิจกรรม เช่น ขบวนรถบุปผชาติตำนานวัฒนธรรมพระพุทธเจ้า การประกวดจัดดอกไม้ใบตอง

ประวัติความเป็นมาของประเพณีตัดบาตรดอกไม้ พุทธตำนานกล่าวไว้ว่า ณ เมืองราชคฤห์ มีพระเจ้าพิมพิสาร เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ปกติของทุก ๆ วัน พระเจ้าพิมพิสารจะต้องได้รับ “ดอกมะลิสด” จากนายมาลาการวันละ 8 กำมือ อยู่มาวันหนึ่งขณะที่นายมาลาการออกไปหาดอกมะลิอยู่ในสวน พบองค์สัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมพระภิกษุสงฆ์จำนวนหนึ่ง กำลังเสด็จออกบิณฑบาตผ่านมา เห็นสิ่งอัศจรรย์ฉายประกายแววับอยู่โดยรอบพระวรกาย เมื่อนายมาลาการเห็น จึงเกิดความศรัทธา ตัดสินใจนำกระเช้าดอกมะลิสดที่เก็บได้ขึ้นตั้งจิตอธิษฐานว่า “เราจะนำดอกไม้ถวายแด่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้า แม้พระเจ้าพิมพิสารมิได้รับดอกไม้นี้จะส่งลงโทษใด ๆ ก็ตาม เราขอรับโทษทัณฑ์ เพราะเราถือว่าพระราชานั้น แม้จะพระราชทานสิ่งของมีค่า เป็นบำเหน็จรางวัลให้แก่เราเป็นประจักษ์ก็ตามที แต่นั่นเป็นเพียงเลี้ยงชีวิตในอัตภาพนี้เท่านั้น แต่การนำเอาดอกไม้ถวายบูชาแด่พระศาสดาคงครั้งนี้พอจะให้ประโยชน์สุขได้ ทั้งภพนี้และภพหน้า จึงยอมบริจาคน้ำชีวิตของเราเพื่อพระตถาคต” หลังจากอธิษฐานแล้ว นายมาลาการก็ใช้ดอกมะลิหว่านโปรยไปยังพระผู้มีพระภาคเจ้าทีละ 2 กำมือ จำนวน 3 ครั้ง ด้วยแรงอธิษฐานของผู้ตั้งใจทำกุศลดอกมะลิแทนที่จะร่วงหล่นสู่พื้นดิน กลับเกิดอภินิหารลอยอยู่ตรงเหนือเศียรของพระองค์ แล้วรวมตัวกันเป็นเพดานลอยเป็นแพคุ้มกันแดดแก่พระองค์ ต่อมาล่วงรู้ไปถึงพระเจ้าพิมพิสาร มีรับสั่งให้นายมาลาการมาพบและตรัสว่า “ว่าอย่างไร เจ้าเอาดอกไม้ที่สำหรับบำรุงความสุขเรา ไปบูชาพระศาสดาหรือ” นายมาลาการไม่ปิดบัง เพราะยอมแล้วทุกอย่างที่จะรับโทษทัณฑ์ จึงทูลว่าถึงแม้พระราชাজับได้ จะรับสั่งประหารชีวิต ข้าพระพุทธเจ้า ๆ ก็ยอมทุกอย่าง เพราะได้นำดอกมะลิถวายบูชาแด่พระศาสดาแล้วด้วยใจศรัทธา พระเจ้าพิมพิสารจึงบำเหน็จความชอบด้วยการพระราชทานสิ่งของทั้งปวงอย่างละ 8 คือ ช้าง ม้า ข้าทาส เครื่องประดับ ทรัพย์สิน เงินทอง นารี 8 นาง และบ้าน 8 หลัง นายมาลาการจึงมีแต่ความสุข ทั้งนี้ด้วยอานิสงส์ของการนำดอกมะลิถวายแด่ องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าแทนการตัดบาตร ทำให้ชาวพระพุทธบาทและศาสนิกชน ถือเป็นประเพณี “ตัดบาตรดอกไม้ เป็นประจำตลอดมา

ประเพณีตัดบาตรดอกไม้ ซึ่งเป็นงานประจำปี จ.สระบุรี นับว่ามีคุณค่ายิ่งต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนา และการอยู่ร่วมกันของพุทธศาสนิกชน เป็นความมั่งคั่งทั้งด้านการปฏิบัติ และด้านจิตใจ เป็นประเพณีที่ทุกฝ่ายต้องสืบทอดให้คนรุ่นหลังได้ปฏิบัติตลอดไป

แบบฝึกหัดเรื่องนิราศพระบาท

จงยกตัวอย่างบทกลอนในเรื่องนิราศพระบาท ที่มีลักษณะต่อไปนี้ ลงในกระดาษที่แจกให้ และกลุ่มแสดงความคิดเห็นจากบทกลอนที่ยกมาว่าคำใดที่ทำให้เกิดความรู้สึกอย่างนั้น ๆ

1. แสดงอารมณ์ทุกข์หนักเพราะรักของผู้แต่ง
2. แสดงความรู้สึกว่าเหวของผู้แต่ง
3. แสดงความรู้สึกขุ่นเคืองของกวี
4. แสดงความสับสนทุกทุกเล
5. ใช้กลวิธีเลียนเสียงธรรมชาติ
6. แสดงการเล่นคำ
7. บรรยายสภาพธรรมชาติได้ชัดเจน
8. บรรยายการละเล่นได้สนุกสนาน
9. ใช้วิธีเปรียบเทียบ
10. ให้ความคิดหรือแสดงทัศนะของผู้แต่ง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7

รหัสวิชา 2000-1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย สอบปลายภาค

สัปดาห์ที่ 20 (คาบที่ 39-40)

สาระสำคัญ เมื่อนักเรียนเรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 เสร็จสิ้นไปแล้ว นักเรียนควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน ในภาคที่ 2 คือลักษณะของภาษาไทย คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ได้ฝึกทักษะ การฟังการดู ทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น และวรรณคดีไทยเรื่องนิราศพระบาท มีความสามารถที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และมีความชำนาญในการฝึกทักษะตามกฎเกณฑ์ที่ได้เรียนมา รวมทั้งมีการพัฒนาความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรมและจริยธรรม

เนื้อหาสาระ

1. สรุปสาระสำคัญของเนื้อหาในภาคที่ 2
2. สรุปคะแนนระหว่างภาคเรียน
3. ทำแบบสอบถามความสนใจในการเรียน
4. ทำแบบทดสอบอัตนัยหลังเรียน 40 ข้อ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้นักเรียนทราบเนื้อหาที่ใช้สอบปลายภาค
2. เพื่อให้นักเรียนทราบคะแนนระหว่างภาคของตนเอง
3. เพื่อให้นักเรียนทดสอบความรู้หลังเรียน

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูกับนักเรียนร่วมกันทบทวนเนื้อหาสาระภาคที่ 2 วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1
2. ครูแจ้งคะแนนระหว่างภาคให้นักเรียนทราบ
3. นักเรียนทำแบบทดสอบอัตนัยหลังเรียน 40 ข้อ

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ข้อมูลการเก็บคะแนนของนักเรียน
2. แบบทดสอบอัตนัย 40 ข้อ

การวัดผลและประเมินผล

แบบทดสอบอัตนัยหลังเรียน 40 ข้อ

ภาคผนวก ข

แบบประเมินการนำเสนอผลงานรายบุคคล/กลุ่ม

แบบบันทึกหลังการสอน

แบบประเมินผลความเหมาะสมของเอกสารการสอนประกอบหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนนวลจันทร์
วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101)

แบบประเมินการนำเสนอผลงานรายบุคคล/กลุ่ม

เสนอผลงานเรื่อง.....

กลุ่มที่.....สมาชิกในกลุ่ม 1. ....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

รายละเอียด	คะแนน	สรุปการประเมินและข้อคิดเห็น
1. เนื้อหาสาระถูกต้อง (2 คะแนน)	.....	.....
2. การนำเสนอผลงานเป็นไปตามลำดับ (2 คะแนน)	.....	.....
3. มีความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอ (2 คะแนน)	.....	.....
4. ความร่วมมือภายในกลุ่ม (2 คะแนน)	.....	.....
5. ผู้ฟังได้ประโยชน์ (2 คะแนน)	.....	.....
รวม (10 คะแนน)		.....

เกณฑ์ในการประเมิน   ต่ำกว่า 5 คะแนน   ควรปรับปรุง

5 – 6 คะแนน   พอใช้

7 – 8 คะแนน   ดี

9 – 10 คะแนน   ดีมาก

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

บันทึกหลังการสอน

รหัสวิชา 2000 – 1101

วิชา ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1

ชื่อหน่วย..... วัน.....เดือน.....พ.ศ.....

ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....
.....

ผลการเรียนของนักเรียน

.....
.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ผลการสอนของครู

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

(.....)

...../...../.....

ภาคผนวก ค

หลักในการตรวจให้คะแนนข้อสอบแบบอัตนัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

หลักในการตรวจให้คะแนนข้อสอบแบบอัตนัย

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 6) อธิบายการให้คะแนน ดังนี้

ก. จัดทำแนวคำตอบ หรือกุญแจคำตอบที่ดีที่สุด สำหรับคำถามในแต่ละข้อ หากมีกุญแจคำตอบหลายอย่าง ให้กำหนดไว้ทั้งหมด รวมทั้งกำหนดคะแนนในส่วนที่จะให้เมื่อผู้สอบตอบตรงแนวคำตอบหรือกุญแจคำตอบแต่ละอย่าง ผู้สร้างข้อสอบจะได้คิดถึงคำตอบใกล้เคียงที่คาดว่าจะเป็นผู้ตอบ และกำหนดคะแนนที่ให้ลดหลั่นไว้ล่วงหน้า

ข. การเตรียมคำตอบทั้งที่ดีที่สุด และใกล้เคียง รวมทั้งกำหนดคะแนนไว้ จะช่วยให้ผู้ตรวจสามารถรักษามาตรฐานในการให้คะแนนสำหรับนักเรียนทุกคนได้อย่างยุติธรรม

ค. การอ่านคำตอบที่ได้รับทั้งหมด สำหรับคำถามแต่ละข้ออย่างคร่าว ๆ ก่อนลงมือตรวจจริง เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแนวคำตอบ หรือกุญแจคำตอบที่ผู้สร้างข้อสอบอาจตกหล่นไป และได้สิ่งนั้นจากผู้ตอบ หากพบว่าผู้ตอบข้อสอบตีความหมายคำถามผิดไปจากสิ่งที่ต้องการถาม จำนวนมากกว่า 1 คน จะต้องพิจารณาบททวนคำถามว่ากำกวม ทำให้ตีความหมายไขว้เขวได้หรือไม่ จะได้เป็นธรรมเนียมในการให้คะแนน

จรัญ คำยัง (2544 : 124 – 126) กล่าวว่าเมื่อตั้งประเด็นการประเมินแล้ว นำประเด็นมากำหนดระดับคะแนน จะมีกี่ระดับก็ได้ ถ้าเป็นหลายระดับจะทำให้แยกคุณภาพได้ละเอียดขึ้น การกำหนดคะแนนสำหรับแบบทดสอบปรนัยและอัตนัย เรากำหนดให้พอเหมาะกับลักษณะข้อทดสอบ เช่น มีข้อคำถาม 60 ข้อ ให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน รวมเป็น 60 คะแนน ซึ่งแบบทดสอบปรนัยใช้เพื่อวัดความรู้ประเภทความจำ ไม่เหมาะแก่การเรียนรู้ประเภทความคิด ในเมื่อเราจะทดสอบความคิด เราควรให้โอกาสแก่นักเรียนแสดงความคิด ควรใช้ข้อสอบที่เป็นข้อเขียนตอบสั้น ๆ 2 – 3 บรรทัด การกำหนดคะแนนการเรียนรู้ประเภทใช้ความคิด และประเมินผลได้ว่านักเรียนมีความคิดดีดีมาก ดีน้อย กำหนดไว้สำหรับคำตอบที่แสดงความคิดและรวมการใช้ถ้อยคำ คือ

- 1 คะแนน สำหรับคำตอบที่ไม่ค่อยดี ใช้ถ้อยคำผิดพลาด แต่มีส่วนถูกต้องบ้าง
- 2 คะแนน สำหรับคำตอบที่ดีพอใช้ ใช้ถ้อยคำดี แสดงความคิดดี แต่มีผิดพลาดบ้าง
- 3 คะแนน สำหรับคำตอบที่ดีมาก ใช้ถ้อยคำชัดเจน แสดงความคิดดี

5. นำแบบทดสอบและเกณฑ์การตรวจให้คะแนนแบบทดสอบอัตนัยไปทดลองในชั้นทดลองกลุ่มอื่น กับนักเรียนที่เรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 (2000 – 1101) ภาคเรียนที่ 1 เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

6. นำกระดาษคำตอบมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนของล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 6) และจรัญ คำยัง (2544 : 124-126) โดยใช้กรรมการในการตรวจ 2 คน ได้แก่ ผู้วิจัยและอาจารย์ผู้มีประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

จำนวน 1 คน ซึ่งกรรมการทั้งสองคนให้ความสนใจในเรื่องเกณฑ์การตรวจให้คะแนนให้เข้าใจตรงกันก่อนที่จะตรวจ

7. นำคะแนนที่ได้จากการประเมินของกรรมการทั้ง 2 คนมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยเพื่อเป็นคะแนนในการทำแบบทดสอบของนักเรียนและตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบด้วยวิธีของฮอยท์ (Houyt's anova procedure) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.74

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ง

มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร
ผลการทดลองแบบรายบุคคล
ผลการทดลองแบบกลุ่มย่อย

ตารางค่า t - test

ตารางที่ 2 ผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบรายบทจำนวน 4 บท และทดสอบหลังเรียนในชั้น
ทดลองแบบรายบุคคล

นักเรียน N = 3	คะแนนเก็บระหว่างเรียนรายบท 6 ครั้ง						รวม	ร้อยละ	คะแนนสอบ หลังเรียน	ร้อยละ	
	ครั้ง 1	ครั้ง 2	ครั้ง 3	ครั้ง 4	ครั้ง 5	ครั้ง 6					
คะแนนเต็ม	50	50	50	50	50	50	300	100	120	100	
คน 1	45	46	44	45	43	43	266	89	108	88	
คน 2	34	35	36	33	35	38	211	70	87	73	
คน 3	37	38	39	36	37	36	223	78	71	60	
							รวม	700	77.78	263	73.06

ตารางที่ 3 ผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบรายบทจำนวน 4 บท และทดสอบหลังเรียนใน
ชั้น
ทดลองแบบกลุ่มย่อย

นักเรียน N = 9	คะแนนเก็บระหว่างเรียนรายบท 6 ครั้ง						รวม	ร้อยละ	คะแนนสอบ หลังเรียน	ร้อยละ	
	ครั้ง 1	ครั้ง 2	ครั้ง 3	ครั้ง 4	ครั้ง 5	ครั้ง 6					
คะแนนเต็ม	50	50	50	50	50	50	300	100	120	100	
1	41	42	42	41	41	43	250	83	102	85	
2	38	38	38	36	36	41	225	75	100	83	
3	33	35	34	35	36	33	206	69	97	80	
4	41	40	40	39	41	39	240	80	94	78	
5	39	40	41	39	40	33	232	77	91	76	
6	41	42	41	43	40	39	246	82	90	75	
7	36	38	33	35	37	37	216	72	85	70	
8	39	38	38	37	39	37	228	76	79	65	
9	35	35	38	35	36	33	206	69	73	61	
							รวม	2700	75.89	1080	75.09

ตาราง ค่า t – test

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	67	1	2.5	2.5	2.5
	71	1	2.5	2.5	5.0
	72	1	2.5	2.5	7.5
	73	1	2.5	2.5	10.0
	75	1	2.5	2.5	12.5
	77	1	2.5	2.5	15.0
	79	1	2.5	2.5	17.5
	80	1	2.5	2.5	20.0
	80	1	2.5	2.5	22.5
	81	1	2.5	2.5	25.0
	81	1	2.5	2.5	27.5
	82	1	2.5	2.5	30.0
	82	1	5.0	5.0	35.0
	83	1	2.5	2.5	37.5
	84	1	2.5	2.5	40.0
	84	1	5.0	5.0	45.0
	85	1	5.0	5.0	50.0
	87	1	5.0	5.0	55.0
	88	1	5.0	5.0	60.0
	88	1	2.5	2.5	62.5
	89	1	2.5	2.5	65.0
	89	1	2.5	2.5	67.5
	90	1	7.5	7.5	75.0
	90	1	2.5	2.5	77.5
	91	1	2.5	2.5	80.0
	94	1	2.5	2.5	82.5
	95	1	2.5	2.5	85.0
	97	1	2.5	2.5	87.5
	100	1	7.5	7.5	95.0
	102	1	2.5	2.5	97.5
	105	1	2.5	2.5	100.0
Total		40	100.0	100.0	

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
PRE	40	66	82	72.00	4.44
POST	40	66.5	105	85.95	8.79

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
PRE - POST	+13.95	9.264	1.465	10.99	16.91	+9.523	39	.000

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ชื่อ – สกุล	อาจารย์สิริวัฒน์ ทองเลิศ
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครู คศ. 2
ที่อยู่	44/18 ถนนเสือป่า อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000
ที่ทำงาน	วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2534	Certificate in General English Language, Hawthorn, Australia.
พ.ศ. 2543	สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2524	อาจารย์สอนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้น ปวช. ปวส. วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดกรมอาชีวศึกษา
พ.ศ. 2528	อาจารย์สอนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้น ปวช. ปวส. วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมละออ ยานนาวา กรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา
พ.ศ. 2534 – ปัจจุบัน	อาจารย์สอนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้น ปวช. ปวส. และงานวัดผลประเมินผล วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ชื่อ – สกุล อาจารย์รัตราตรี โพธิ์เต็ง
 ตำแหน่งปัจจุบัน ครู คศ.3 (ครูชำนาญการ)
 ที่อยู่ 198 หมู่ 1 ตำบลพงสวาย อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000
 ที่ทำงาน วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000

ผลงานทางวิชาการ

1. สารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบคุณสมบัติของน่องฉบับต่าง ๆ ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. วิทยานิพนธ์เรื่อง วิวัฒนาการทางฉันทลักษณ์ของร้อยและโคลงตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัย รัตนโกสินทร์ (พ.ศ.1835 – พ.ศ. 2458) ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร 2533
3. หนังสือเรียนวิชาทักษะภาษาไทยเพื่ออาชีพ สำนักพิมพ์เอมพันธ์
4. หนังสือเรียนวิชาการสื่อสารธุรกิจไทย สำนักพิมพ์เอมพันธ์

ชื่อ – สกุล อาจารย์สุดใจ แสงสินชัย
 ตำแหน่งปัจจุบัน ครู คศ.3 (ครูชำนาญการ)
 ที่อยู่ 3/2 ถนนเขางู ซอย 1 ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000
 ที่ทำงาน วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2514 สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย จาก
 วศ. พิษณุโลก
- พ.ศ. 2531 สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการ
 ศึกษาและการแนะแนว

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2514 – ปัจจุบัน สอนวิชาภาษาไทย ระดับปวช.และปวส.วิทยาลัยเทคนิค
 ราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางคุณัญญา ชุสกุล
ที่อยู่	433/148 ถนนศรีสุริยวงศ์ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000
ที่ทำงาน	วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2520	สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) วิชาเอก ภาษาไทย วิทยาลัยครูนครปฐม จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2526	สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษาศาสตรบัณฑิตวิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2544	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2521-2529	ครูสอนภาษาไทย โรงเรียนพอเงินวิทยาคม ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2530-3535	อาจารย์สอนภาษาไทย โรงเรียนปรีดารามวิทยาคม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2536-2537	อาจารย์สอนภาษาไทย โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2537-ปัจจุบัน	อาจารย์สอนภาษาไทยระดับปวช. ปวส. และเจ้าหน้าที่งานทะเบียน วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี